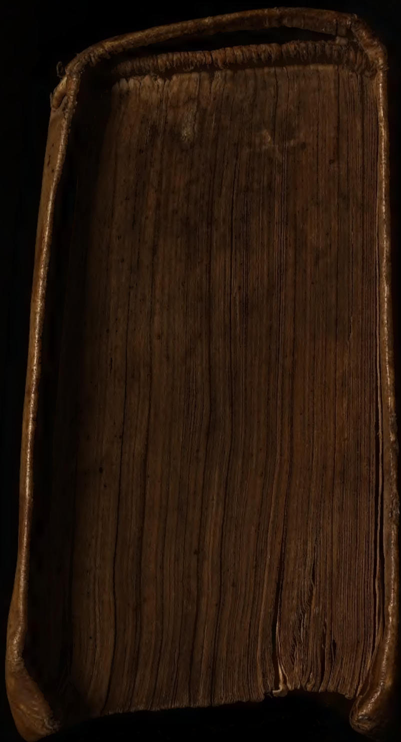


CAESAL.
PIN.

ARS
MEDICA







given to me by
Sir W. Osler. Oxford 27 i 1918

W. M. Fletcher

Sig. A 1 wanting.

ARTIS MEDICAE PARS PRIMA, DE MORBIS VNIVERSALIBVS.

AD SANCTISS. PATREM D. N.

CLEMENTEM VIII. PONT. MAX.

Andrea Cesalpino Auctore.



ROMAE, Apud Aloysium Zannettum. 1602.

SVPERIORVM PERMISSV.

Imprimatur

Si plac. R. P. Mag. S. Palatij.

B. Gypſy. Viceſg.

Imprimatur

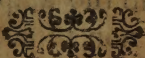
F. Angelus Bar. Venetus M. & Reuer. P. M. Sacri Palatij Ord. Præd.



Ad Sanctiſſ. Patrem D. N.

CLEMENTEM VIII.

PONT. MAX.



EXIGVVM hunc fructum Beatiſsime Pater ex plāta, quam in Romana Academia enutris, tibi offero, non ex Libani Cedris, ſed ex humili ac noſtrate, veluti Iunipero, non quidem guſtu aut viſu admodum iucundum, ſed malis mortalium morte vindicandis apprime vtilem: quem ſylueſtris arbuſcula atque annoſa, priuſquam penitus inareſcat, protulit. Si forte vel ex eo non fruſtra ſolum oc-

cupaſſe videatur, mereaturque aliquando inter emeritos recenſeri. Spero autem eundē ſub tuo auſpicio conditum, non in acorem, vt pleriſque contingit, conuerſum iri, ſed diu integrum & ſalubritati hominum, percommodum futurum. Oro igitur, vt poſtremum hunc laborum meorum fætum in publicam vtilitatem veluti ex tuo ærario prodeuntem hilari fronte excipias. Deus autem Opt. Max. tibi tuiſq. veram fælicitatem impartiatur.

INDEX CAPITVM.



Libri primi Capita 16.

Liber secundus, De Febribus. Capita 32.

vena

Liber Tertius de Venenis.
Capita. 51.

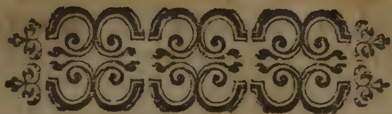
28 *De*

41 De

Liber Quartus de Morbo Gallico, & ijs qui in Cute, Glandulis & Articulis. Capita. 20.

3 *De*

FINIS.



AD LECTORES.



OBIS iuuenes ornatiſsimi, qui in Medicina nuper initiati curationes aggredi cupitis, Enchiridium hoc in mea ſenectute conſcripſi, vt laboribus, quos ætas negat, & deſiderio adiuuandi, quo teneor, id suppleat. Si ex eo quicquam profeceritis, non mihi gratias agite, ſed primum Diuinæ Maieſtati, poſtea Clementi VIII. Pont. Max. qui pro ſua animi integritate atq; prudentia non ſolum vniuerſæ Reipublicæ Chriſtianæ ardentiſsime proſpicit, ſed etiam vnicuiq; quantum ſat eſt, ad publicam vtilitatem opitulatur.

Huic laudes reddite; atq; Deum Optimum Maximum orate, vt Pontificatum hunc fœlicißimum diu conseruet. Et familiam Aldobrandinam omni virtute cumulatissimam protegat. Romæ.

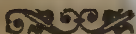
Andreas Cæsalpinus.

AR-

ART

MEDI

LIBER PR



CAP. I.



VI curati aggreditur, corpus humanu circa quod versatur, nobilissimum esse, ideoq; cum maxima circumspectione tractandum. Nam veluti paruus mundus continet quodãmodo omnia, quæ in vniuerso continentur, & substantiam calidi innati purissimam, in qua Diuina virtus relucet longe magis quam in cæteris mortalibus. Constat enim corpus cum maxima sapientia constructum ex Continentibus, Contentis, & impetum facientibus, vt Hipp. tra-

›id. ideſt ſolidis quæ
ıguine in vaſis con-
ᶦtu, qui corpori mo-
Ex ſimili materia
rſum. Nam Terra,
quo Aſtra, ſolida ſunt:
Aquæ & ſpiritus. Cor
eo tanquam ſol ſuum
ritalem veluti lumen in
rpus diffundit. Cerebrū
m luna receptum calorem
mperat. Oculi & cætera ſen
oria tanquam ſtellæ faciem exornant. Fons ſanguinis in corde diſtributus in quatuor venas ſcilicet Cauam, Aortam, Arteriam venalem, & Venam arterialem totum corpus irrigat inſtar quatuor fluminum ex Paradiſo prodeuntiū. Venter inferior ignobilior inſtar mundi inferioris Septo ſeparatus à ſuperiori, ſordes, & excrementa recipit. Si vero calidum innatum conſideremus, nobiliſſimam in eo portionem cæleſtem intuebimur. Cum enim autor ſit omnium operum naturalium, vt Hippocrates

 dixit,

dixit, qua virtute per ipſum formetur in vtero fætus fatetur quidem Galenus lib. de formatione fætus cap. 6. horum omnium opificem ſapientiſſimum, & potentiſſimum eſſe, ſed quis hic eſſet diu cogitaſſe, & a multis Philoſophis perquiſiuiſſe, nunquam tamen inuenire potuiſſe. At quis alius is eſt, quam Deus? Admirabilem hanc calidi innati potentiã videtur ſignificaſſe quod ſcribitur in lib. de Principijs, qui tribuitur Hippocrati, ſed videtur eſſe Democriti, quia in eo quædam ſententiæ continentur, quas Ariſtoteles Democrito aſcribit. In eo libro inquit. Et videtur ſanè mihi id quod Calidum vocamus, immortale eſſe, & cuncta intelligere, & videre, & audire, & ſcire omnia tum præterita tum futura. Huius plurimà pars, cum turbata eſſent omnia, in ſupremam circunferentiam ſeceſſit, quam veteres appellauerunt Aethera. De Aethere Ariſt. primo Meteo. cap. 3.

inquit, ſignificare apud antiquos ſupremum Cælum ſic appellatum, quia ſemper currat: quod Anaxagoras videtur putaſſe ex igne conſtare, at non bene tantam molem igneam eſſe putandum eſt. Et 2. Cæl. tex. 2. inquit. Hunc locum ãtiqui Dijs tribuerunt quãuis quæ ſuper extima ſunt latione in loco eſſe non ſint apta. primo Cæ. tex. 100. Neque enim locus, neq; vacuum, neq; tempus extra eſt. Ideo quæ illic ſunt ſine vlla mutatione optimam vitam ducunt, & per ſe ſufficientiſsimam toto æuo.

C A P. II.

DE calido autem innato inquit Ariſt. 2. Gen. an. cap 3. In ſemine omnium ineſſe, quod facit vt fæcunda ſint ſemina, quod Calor vocatur, non ignis, ſed ſpiritus proportione reſpondens elemento ſtellarum; Corpus ſcillcet, quod omnis animæ virtus ſeu potentia participare videtur, magis diuinum quam quæ elementa appellantur, prout nobilitate aut ignobilita-

bilitate animæ differunt, adeo vt in ſemine hominis etiam diuina pars nẽpe Mens ſeparabilis à corpore comprehendatur. Virtutem hanc non in elementis putauit eſſe Ariſtoteles, ſed in corpore diuiniori, quale eſt Cæleſte. A calido enim & frigido humido, & ſicco conſtant corpora, & dura fiunt aut mollia, & cæteras qualitates, quæ ad elementorum mixtionem ſequuntur, poſsident. At quod ſpectat ad rationem cuius gratia, & melioris conditionis Cælitus principium ducitur, 2. Gen. an. primo vt videmus in artibus: à calido enim & frigido durum aut molle fit Aes aut Argentum, Serra autẽ aut Phiala nequaquam, ſed à motu artificis: ſic in natura. 4. Meteo. cap. vlt. Ab hoc principio illud pendet, quod ſcribit Hipp. 5. in 6. Epid. Naturæ morborum medicatrices, amplificat natura ſibi ipſi itinera non cogitatione, & quæ ſequuntur. Nam per Naturam ſignificat facultates naturales, quæ

ſine cognitione agunt, impetus enim naturæ ſine cognitione eſt, ſed dirigitur ab eo, qui partes ſingulas alicuius gratia conſtruxit. Latet hic prius in ſemine poſtea in fætu, ac perſeuerat in animali iã edito totum corpus gubernans. Natura enim quanuis inerudita, & indocta, tamen quæ opus ſunt, efficit. Virtus enim quæ ſingulas partes effecit, etiam vſum ſubminiſtrat, vt certis muſculis vtantur ad inceſſum ad volatum, ad natationem, ab loquutionem, & reliquas operationes perficiendas. Idem calor non elementaris ſed cæleſtis concoctionem præſtat, aſſimilat nutrimentum, & corpus auget vſq; ad perfectam magnitudinem, non quemadmodum ignis facit: Separat excrementa, & expellit, ac morbos curat, niſi quid prohibeat. Hoc imminuto. uires labefactari neceſſe eſt. Pereunte autem ex toto, omnes operationes inſeparabiles à corpore perire neceſſe eſt, quæ mors appellatur.

Vtrum

Vtrum autem eorpus hoc, qui calor innatus vocatur seu ſpiritus defluat ex corpore cæleſti, vt videretur rationi cōſentaneum, ſi corpus id quod omnis animæ virtus participat, diuinius eſt quam elementa. An ſola virtus cæleſtis communicetur materiæ horum inferiorum, non eſt hic locus perquirendi. Satis enim eſt accipere hoc principium in Medicina maxime neceſſarium: Calidum innatum, quod totum corpus regit continere in ſe virtutem cæleſtem, quæ in homine longe nobilior, & perfectior eſt quam in cæteris mortalibus. Cum enim ſpiritus ſit, ſua tenuitate peruadere velociſſime poteſt in omnem partem cotporis & mouere, vt tradit Ariſt. lib. de Communi animalium motu: ſua autem puritate omnia ſenſibilia dignoſcere, ſimplex enim eſſe oportet, quod omnium ſenſibilium capax eſt, 2. Gen. an. primo, at in homine puriſsimum ob mentis participationem.

CAP. III.

QVI igitur corporis humani curationem aggreditur, illud præ cæteris animaduertat, ne ſuis remedijs naturam rectè operantem ſtimulet, aut impediat. Nam aut veluti equum currentem præcipitabit, aut importune ſine vtilitate ægrotum amplius affliget, & in periculum ducet. Segniter autem agenti aut nullo modo aut perperam ſciat quam primum adhibenda eſſe remedia. Cum autem præcipuum Medici inſtitutum ſit, Calidum innatum in ſuo robore conſeruare, quo morbi propellantur, quatenus in eo aliquid Diuini ineſt, eatenus à diuinis tantum foueri poteſt. Quatenus autem id in corpore ſubſiſtit ex quatuor elementis compoſito certa quadam temperatura, & conſtitutione organica requirit remedia naturalia; quibus temperamentum, & conſtitutio

natu-

naturalis conſeruetur. De reme-dijs diuinis etiam apud antiquos mentio fit, qui colebant Deos fal-ſos. Nam Hippocrates in libro de Fæminea natura inquit. Oportet eum qui recte morbos mulierum tractare velit primum quidem a Dijs exordiri, deinde mulierum naturas diſcernere, itemq; ætates, & tempora & locos, in quibus de-gunt. In lib. autem de Virginum morbis, & de ſacro morbo recen-ſet remedia diuina, quibus vtebã-tur, ſcilicet expiationes, incanta-menta, & varias ſuperſtitiones: Conſecrabant etiam Dianæ mulie bres veſtes præcioſiſsimas. Potiſ-ſimum autem ad huiuſmodi reme-dia confugiebant, quando morbi cauſam diuinam eſſe putabant, vt de ſacro morbo erat opinio: aut quando alia ratione morbum de-pellere non poterant, ſuadentibus hæc eorum vatibus. Sed autor do lum in his ſubeſſe animaduertens, ſuadet potius ſacrificare, & ad templa progreſſos Dijs ſupplica-re.

re. Nan si contingat quempiam ab alio inquinatum esse (non enim putandum à Deo inquinari, sordidissimum a purissimo) à Deo purgabitur & purificabitur. Nam Deus maxima & sceleratissima peccata purgat, & purificat, & liberatio nostra existit. Hæc Hippocrates de remedijs diuinis, consona ijs, quæ in nostra religione instituta sunt, Quæ est circa verum Deum, non circa Deos falsos, & mẽtitos Poetarũ Philosophorũ aut Medicorum, vt æger prius sacramentis muniatur, quam medicus naturalis curationem aggrediatur. De remedijs autem naturalibus quamuis conscripta sint volumnia multa partim experientia partim ratione inuentis, longitudo tamen artis finem aduc non inuenisse videtur. Erat quidem rudis in initio Medicina, sed admodum syncera à Deo tradita vt Poetæ fabulantur ab Appolline, & Aesculapio. Vires enim herbarum atq; omnium medicamentorum ali-

alimentorumq; Deus condidit. Eorum verò vſum oportunum Hippocrates docuit. Sed poſtea duo ſuperuenere, quæ artem labefactarunt: vnum ex Magicis ſuperſtitionibus, quæ vires naturales commutarunt in incantamenta, quibus opera Dæmonum intermiſcentur legittimam medicinam adulterantia, vt Medicos etiam inſignes deceperint, multa ex Magicis in Medicinam transferentes. Alterum eſt Medicorum altercatio, quæ varias ſectas peperit, in quibus refellendis poſtea multi inſudarunt. Sed Galenus inter hos præcipuus conſtituta optima ſecta Hippocraticã medicinam non ſolum reſtituit, ſed & auxit multum.

CAP. IIII.

GAlenum ſequuti ſunt poſteriores ferè omnes Græci, Arabes, & Latini, at nõ ſine aliqua controuerſia, partim nouis remedijs inuentis, partim Methodi al-

terati

teratione. Quod ſpectat ad remedia, in proceſſu temporis adeo excreuit remediorum numerus, vt vetera iam exoleuerint, vel quia mutatis nominibus minus nota ſint, vel quia vt mos eſt, omnia noua placent. Ob has cauſas multa noua remedia Arabes introduxerunt: multa poſtea ex nouo orbe India ſcilicet occidentali tranſportata ſunt. Ars quoq; diſtilandi & ſublimandi multos exquiſitos liquores, & pulueres præpotentes antiquis incognitos detexit: quorum omnium vſus oportunus ex Hippocratis & Galeni Methodo haberi poteſt. Sed circa Methodũ omnes quidem prædicant Hippocraticam, & quæ à Galeno tradita eſt, pauci tamen obſeruant: multitudine rerum victi, quas ſcire tenẽtur, antequam curationem aggrediantur. Nam primum corporis humani & ſingularum partium cõſtitutionem naturalem ſcire oportet, vnde operationes inculpatæ ſiunt, in quibus ſanitas ſita eſt.

Nam

Nam hinc incipit Medici ratiocinatio, & in eandem desinit operatio. Hæc pars à Physicis petitur partim sensu in Anatome, partim ratione per resolutionem progrediendo à fine cuius gratia ad materiam formam & causam efficientem. Alterum circa morbos versatur eorumq; causas & symptomata, quæ eadẽ Methodo habentur, contrariorum enim eadem est scientia. scilicet sanitatis & morbi. Tertium omnino circa singularia versatur, quæ curanda sunt. Oportet enim Medicum per signa morbum cognoscere & causas latentes non in vniuersum sed in hoc homine qui curandus est. Hæc habentur ex ijs quæ sensui sunt manifesta aut ex relatu ægrotantis: potissimũ ex symptomatibus tanquam ab effectis, læsiones enim actionum & affectionem & partem affectam plerumq; ostendunt: licet tamen aliquando etiam ex causis manifestis colligere, vt ab anni tempore, cõstitutione, ætate, victu anteacto &

alijs

alijs huiusmodi. His adiungenda sunt Prognostica conferendo vires ægrotantis cum magnitudine morbi & partis læsæ præstantia. Quarto Alimentorum & medicamentorum vires cognoscere oportet, quæ potissimum ab experientia habentur obseruatione diuturna apud antiquos facta. His adiuncta est ratio à saporibus atq; odoribus ducta, quibus temperamentum arguitur, in quo vires consistunt. Hæc omnia Medicum habere oportet longo studio comparata, vt ex tempore opitulari ægrotanibus possit. In quibus ob multiplicem scientiam difficultates multæ contingunt. Ideo multi laborem recusantes breuiorem Medicinam fabricare conati sunt. ex remediorum multitudine ea seligẽtes quæ ad multos vsus vtilia suntPolychresta à græcis appellata, qualis est Theriaca, & Mitridatum non solum ad omnia venena, sed & ad omnes penè morbos prædicata. Sic enim non egent Methodo cum

putentur à tota ſubſtantia agere, quæ Methodo caret. Eadem ratione per diſtillandi artem potentiſſimi liquores extrahuntur, quos Elixires vocant, & Quintam eſſentiam, ad eoſq; confugiunt tanquã ad ſacram anchoram, & qui inuident, occultant inter Archana, quaſi vt nomẽ Quintæ eſſentiæ indicat, incorruptibilem ſubſtantiã poſsideat ipſius cæli. Quod ſi verum eſſet, vnico hoc remedio non ſolum omnes morbos depellere liceret, ſed & immortalis homo redderetur calido in nato nunquã deficiente. Alij ſunt, qui in ſola euacuatione ſpem habent, quidam in venæ ſectione, quam etiam ſæpius repetunt ingraueſcente morbo, ſed pleruunq; cum magno viriũ diſpendio. Quidam in medicamento purgante valido, quale eſt nuper inuentum Antimonium præparatum. Alij viribus magis conſulentes abhorrent & venæ ſectionẽ & purgantia, niſi admodum parce, ſed nutriunt omnes ægrotantes

nunquam

nunquam abſtinentes à carnibus ouis& iuſculis, ſed à Ptiſana, qui ſolus pene erat apud antiquos ægrotantium cibus. Apud hos ſuper veniente aliquo graui ſymptomate, quod ſæpe contingit tum ob prauam nutriendi rationem, tum ob prætermiſſa ab initio remedia euacuantia, neceſſe eſt confugere ad extrema remedia, vt inuſtionem, quam vt plurimum adhibent ad ſuturam coronalem, & veſicatoria ad brachia & crura, vt cum his tormentis æger decedat, poſtquam nimis abblandiri initio viſum eſt.

CAP. V.

SI quis autem eſt, quem non pigeat pleniorem laborem impendere in addiſcendis omnibus Medicinæ partibus, in alterā difficultatem incidunt circa Methodum a multis inculcatam via diuiſiua ad particularia deſcēdentem, qui proceſſus admodum fallax eſt & moroſus, vt notauit Ariſt. primo

Part. an. Cap. vltimo non enim pro multitudine diffferentiarum, numerus ſpecierum conſurgit. Præterea diligens huiuſmodi inquiſitio in multitudinem vagans ſæpe remoratur oportunam curationem, quæ præſentanea remedia expoſcit. Ideo ſatius eſt & breuius ad curationem perficiendã, quæ circa ſingularia verſatur, non ab vniuerſalibus incipere, ſed ab ipſis met ſingularibus, quæ curanda ſunt, notatis prius per ſigna ſenſui manifeſta morbis & cauſis latentibus. Statim enim per indicationem contrariorum remedia innoteſcunt & remediorum conditiones pro partium affectarum & affectuum conditionibus: ſic enim nihil ſuperfluum nec diminutum, continget. Conditiones appello Quantum, Quale, Tempus, modũ & alia huiuſmodi. Cum vero plures fuerint morbi vel cauſæ vel ſymptomata vrgentia, quorum ſingula expoſcant remedia inuicem aduerſantia, ſi liceat ſimul compo

poſitis

ſitis remedijs vnicuiq; oportunis ſuccurrere, faciendum eſt. Si id fieri nequeat, ei prius incumbēdum eſt aut magis, quod magis vrget, aut quod rationem cauſæ habet, deinde alteri: & alternatim repetendum, donec ſufficiat. In omnibus autem his vires conſulere oportet, vtrum remedia quæ indicantur, cum ſuis conditionibus ſufferre poſsint: inſpiciendo ætatem, anni tempus, locum, conſtitutionem, conſuetudinem, & naturā. Sicubi autem contingat hæſitatio vel in cognitione morbi per ſigna, vel in menſura virium, in quibus ars ſolet eſſe coniecturalis, petenda eſt plurium medicorum conſultatio, vt quod oportuniſſimum eſt, eligatur, non altercationibus tempus abſumatur. Hæc eſt via compendiaria, qua ex tēpore vnicuiq; ſuccurrere poſſumus, non ex vniuerſalibus in multitudinem tendēdo, ſed ex ſingularibus in vniuerſalia reſoluendo, in quibus ars ſita eſt. Sed in tradenda arte oppoſi-

tum facimus. Communia enim primum veniunt explicanda, deinde ad ſingulas ſpecies peruenitur. At ne errores prædicti ex Methodo diuiſiua oriantur, monet Ariſtoteles, vt non genera ſumma aſſumantur, ſed proxima, quorũ ſpecies non multum differunt. Horũ enim ſufficit vna communis tractatio. Quæ autem multum diſtant, ſatius eſt ſigillatim de ſingulis agere. Quod & nos in tradenda morborum curatione obſeruabimus. Simili modo Galenus quædã vniuerſali ratione agit, quod vocat Methodo agere vt in libris Methodi medendi morbum in ſolutione continui, Intemperiem, Inflãmationem, & reliqua morborum genera explicat. Quædam ſigillatim, vt in libris de Compoſitione medicamentorum ſecundum locos, ſingularum partium morbos perquirit, multum enim differunt curationes pro ſingularum partium natura. Quanuis autem ſigillatim agere non ſit Methodo agere, non

tamen

tamen ſine Methodo eſt. Nam ſingula ad eandem rationem communem, quæ Methodus eſt, reducuntur. Inhac tractatione noſtrum inſtitutum eſt, artem Medicam ad antiquam præcipue Hippocratis & Galeni normam reducere: non deſpicientes interim, & quæ à poſterioribus quibuſdã notata ſunt, qui celebres inter Græcos, Latinos & Arabes extitere: quorum autoritate freti à nemine calunniari poſſumus. Vbi enim de ſalute humana agitur, nõ ſtandum vniuſcuiuſq; iudicio, ſed eorum qui autoritatẽ longo tempore ſibi compararunt: vt Iuriſconſulti faciunt, qui in ſuis iudicijs non niſi communem probatiſſimorum virorum ſententiam ſequuntur.

C A P. V I.

PLacet autem primũ remediorum materiam in conpendium redigere, vt vnuſquiſq; in ſingulis morbis curandis ſeligere poſſit, quæ

quæ magis oportuna videbuntur. initio ſumpto à ſimplicibus, deinde & compoſita ea perquiremus quæ hodie in vſu magis ſunt. TRademus autem ea ſecundum ordinẽ temperamenti, gradum connotando non exquiſite ne moroſitas inutilis contingat. Sed quæ intra ſecundum gradum continentur, per hoc verbum imbecilliora aut mitiora. Quæ autem ad tertium accedunt, efficaciora aut vehementiora. Quæ ad quartum proxime accedunt, vehementiſſima aut in ſummo, aut per aliquas operationes corrumpentes notabuntur. Simul & ſapores vel ſinceros vel commixtos atq; odores notabimus, ex quibus vires ſignificari poſſunt. Addemus & ſubſtantiæ tenuitatem atq; craſſitiem, quæ vires multum variant. Hæc omnia ſeorſum in materia plantarum perſequemur, & in materia animalium atq; Metallicorum.

Simplicia frigida & humida, quibus præcipue vtimur in febri-

bus,& ad humores calidos contemperandos, magna ex parte ſunt inſipida. Quædam aliquam dulcedinem participant, ideo inter cibos aſſumuntur. Quædam cum modica amaritudine. Alia aciditati ſunt admixta, Alia cum modica acredine, aut Nitroſitate: Alia cum aſtrictione.

Aqua ſimplex recipit omnium medicamentorum facultates infuſione aut decoctione. Eligenda eſt puriſſima & tenuiſsima, qualis eſt Pluuia, aut Fontium. Impurior ex magnis fluminibus, puteis, lacu & ſtagnantes omnes: egent arte ad deponenda aliena. Craſsiores ſunt quæ coagulatæ fuerunt, vt ex glacie aut niue, nam expreſſum eſt ab ingenti frigore, quod inerat tenuiſsimum.

Aquea humiditate conſtant omnia olera & fructus præcipue æſtiui, ideo ſunt praui ſucci putredini obnoxij. minus humida ſunt ſemina, radices, & herbæ ſiccatæ. ſucci facultatem herbæ magis poſsidét,

poſtea

poſtea decoctiones, adhuc minus aquæ ſtillatitiæ: nam ab igne immutatur temperamentum: & aliquando nouæ vires acquiruntur. Quæ in hoc genere conſtant craſſiori ſubſtantia expetuntur ad tenues humores incraſſundos atq; contemperandos.

Portulaca
Endiuia
Cicerbita
Cicoriũ cum aliqua amaritudine.
Scariola.i. lactuca ſylueſtris.
Quatuor ſemina communia frigida minora. ideſt.
Portulacæ
Papaueris albi
Scariolæ
Endiuiæ

Efficaciora, quæ aliquid ſoporiferi habent,
Viola
Lactuca
Solanum hortenſe

Cum aſtrictione, ideo repellunt, & fluxus ſiſtunt.

Plantago
Polygonum
Bursa pastoris.
Efficacius valent ad Erisipelata.
Lenticula palustris
Semper viuum
Vmbilicus veneris.
Soporifera
Papaueris semẽ, Capita: Opiũ
Obstupefacientia exterius tantum applicanda.
Cicutæ folia
Hyoscyami folia
Mandragoræ folia.
Tenuium partium habentia adiunctam aciditatem, repellunt.
Acetosa
Trifolium acetosum.
Cum dulcedine tenuium partium, vnde leuiter abstergunt.
Hordeum.
Quatuor semina communia frigida maiora, ideſt.
Cucurbitæ
Citruli
Peponis, qui Cucumer appellatur,

Melopenonis.

Cum aliqua acredine ad extenuandos humores aduſtos.

Lupulus

Hepatica

Cum aliqua nitroſitate.

Parietaria.

Frigida & ſicca tenuium partium

Acida incidunt & repellunt, prohibent putredinem.

Acetum

Succus citri acidus.

Succus limonum

Succus Aurãtiorum acidorũ

Succus mali punici acidus } cum aliqua aſtrictione.
Agreſta.

Succus mororũ } efficacius repellunt.
Rubi ante maturitatem
Succus corticis viridis Nucũ.

Subdulcia ſiccant ſine morſu prauos hicores tutius quam Chinnæ aut ſalſæparillæ decoctum.

Graminis radix

Harundinis radix

Milium.
Odorata ad Hepatis, & ventriculi robur
Rosæ
Sandali
Labruscæ flos.
Crassarum partium subdulcia in cibis aluum siccant.
Orizæ
Far
Lens
Austera efficaciter siccant, minus refrigerant, astringunt.
Rubus
Myrthus
Myrthilli
Lentiscus
Rhus
Lysimachia.
Acerba vehementer siccant & astringunt
Cauda equina
Mala cotonea
Mespila
Sorba
Corna
Balaustium
Mali-

Malicorium
Galla
Glandium acetabula
Vlmi folia
Acacia
Hypociſtis
Frigida magis quam ſicca
Nynhpææ radix & ſemen ad venerem compeſcendam
Soporifera & obſtupefacientia
Hyoſcyami ſemen
Cortex radicis Mandragoræ.

Cap. VII.

Temperata in vtraque contrarietate.
Triticũ: Panis ex eo: Farina, emplaſtica ad concoctionẽ.
Amylum, Tragacantha, Gummi arabicum } expetũtur in Arteriacis
Temperata in calido & frigido: humectantia
Bugloſſa, Borrago } ad atram bilem temperandam.
Tuſſilago viridis, Glyciriza } ad Toracem expurgãdum

Oleum dulce ad dolores mitigandos.

Temperata in cal. & frigido ſiccantia,

Pimpinella
Quinq; foliū
Tormentilla } aduerſus putredinem

Agrimonia Hepati familiaris

Capillus veneris
Cetrach
Lithospermon } renibus,

Calida & humida quædam humiditate pingui conſtant, quedam aquoſa.

Pingui humiditate olei genera, & Reſinæ, & animalium pinguedines & medullæ, omnia emolliunt & laxant.

Oleū ex oliuis maturis, quo antiquius, eo calidius. Ex oliuis acerbis Omphacinū vocatum habet aliquā frigiditatem aſtringentem.

Oleum amygdalarū dulcium
Ol. ex amig. amaris
Ol. ſeminis lini } ad dolores internos laxāt aluū

Resinæ liquidæ Terebynthina id- est laricina ex Terebyntho Cy pri Abietina	}	Renum & vesice vlceribus.
Amigdalæ Iuglandes Auellanæ Nuclei pinei Pistacea	}	abstergũt mediocriter

Aquea humiditate constant crassarũ partiũ glutinosa ideo inter Emplastica, vim habent concoquendi tuberculos.

Malua
Althæa
Semen lini
Fænogræcum
Melilotum
Lilium
Acanthus
Consolida maior

Tenuium partium nitrositatẽ participantia, aluum mouent.

Brassica
Beta:

Blitum
Mercurialis
Vrtica
Attriplex
Lapathum
Spinachia

Dulcia quæ tenuium partium aliquam vim abſtergendi habent, ideo aluum mouent.

Mel
Saccharum
Manna
Caſſia
Tamarindi
Ficus recentes
Vuæ maturæ
Vuæ paſſæ
Siliqua
Ficus aridæ pingues
Dactili.

In genere dulcium participantia, aliquam aſtrictionem ventriculo & Hepati grata, coctionem adiuuant.

Vinum dulce: Auſterum aſtringentius eſt. Album frigidius Flauũ calidius: rubrũ medio modo.

Participantia aliquam acredinem gignunt lac & semen.

Ocimum
Feniculum domesticū viride
Menta viridis
Eruca
Cicer album
Semen rapi
Pastinaca
Lingua auis
Satyrium

Participantia maiorem acredinem efficacius calefaciunt & minus humectant, adeo vt aliqua ex parte siccent, emolliunt liquefaciendo

Gummi ferularum
Galbanum
Hammoniacum
Bdellium
Sagapenum
Opopanax
Styrax liquidus
Caseus vetustus.

CAP. VIII.

Calida & sicca moderate tenuium partium vim rare facien-

ciendi habent, inter Anodyna.

Chamemelum
Anethum
Artemisia } vtero familiaria
Matricaria

Capparis radix & fructus } Lienosis
Tamarix
Marrubiū nigrum

Asparagus } Vrinam promouent & menses
Eius radices
Rusci radix
Apium
Petroselinum
Fęniculū syluestre
Raphanus
Chamæpyts
Fumus terræ
Leucoion

Betonica } cerebro familiaria
Saluia
Rosmarinū
Stæchas
Nigella

Citri cortex & semen } cordi conueniunt.
Melissa

Se men

Semē viticis ⎫ ad Gonoream
Semen Rutæ ⎭ ſiccandam

Craſſarum partium ſicca magis quam calida concoquunt, & carnem in vlceribus gignunt.

Thus
Gummi iuniperi.
Sarcocolla
Myrrha
Maſtiche

Farinæ digerētes in Cataplaſmate

Ciceris ⎫ mediocres
Fabarum ⎭
Lentium ⎫ imbecilliores
Hordei ⎭
Orobi ⎫
Lolij ⎬ efficaciores
Lupinorum ⎭

Reſinæ digerentes

Pix naualis
Pix græca
Reſina Pini
Ladanum

Sudorifica ad totum habitum ſiccandum

Lignum Guaiacum
Salſa parilla

Cinna

Cinna
Lignum viſci quircini
Saſſafras.

Calida & ſicca efficaciora multũ amara aut acria, vnde vires valentiores ad digerendum, aut abſtergendum.

Aloes Abſynthium	amara cum aſtrictione pro ventriculo ſiccãt magis quam calefaciant.

Carduus ſanctus Eupatorium Meſues Verbenaca	Hepar expurgant

Marrubium Scordium Chamædris Scabioſa Enula Iris Ari radix	Thoracẽ valide expurgant.

Hyſſopus Origanum Sampſucum Serpyllum Thymum Satureiæ Calamētum Pulegium Dictamū cre- tenſe Sabina	Omia acria efficaciter menſes pro-mouent.
Aſari radix Nardus celtica Meu Valeriana Rubiæ radix	vrinam valēter impel-lunt.

Chelidoniū maius ad oculos expurgandos

Gentiana Securidacæ ſemen	amariſ-ſima
Dictami al-bi radix Ariſtolochia rotunda Zedoaria Centaurea minor	Venenis ad-uerſantur, & lūbricos ene-cant.

Abro-

Abrotonum.
Polium mõtanum
Ruta
Harmel
Lauri baccæ
Semen braſſicæ

Panacis radix
Imperatoriæ radix
Angelicæ radix
Coſti radix. } ad dolores internos

Semina vulgo Carminatiua appellata ad flatus.

Seſelis
Siſonis
Aniſi
Coriandri
Carui
Anethi
Dauci
Cumini
Ameos
Apij
Petroſelini.

Caput purgantia per nares & palatum

Succus anagallidis

Suc-

Succus Betæ,
Piper
Zinziber
Pyretrum
Staphiſagria

Purgantia vterum in peſsis
Cyclamini ſuccus
Brioniæ radix
Elaterium
Elleborus albus

Rubificantia & extrahentia ex alto: ad veſicatoria
Aſsa fœtida
Euphorbium
Propolis
Fermentum
Thapſia
Scylla
Cæpa
Porrum
Allium
Sinapi
Semen Naſturtij
Lepidium
Hiberis

Aromata ad vires partium principalium conſeruandas modera-

to vſu, nam alioqui diſſoluunt & interſiciunt. Pugnant aduerſus venenoſas euaporationes, & aerem peſtilenté arcent ſuffitu.

Caſia
Cinnamomū
Macis — aſtrictionem participant.
Cyperus
Spica
Crocum
Gariofilus
Cardamomum
Cubebe
Nux muſcata
Balſamum
Xilobalſamum
Carpobalſamum
Squinanthum
Calmanus aromaticus
calanga
Ambra
Moſcus
Lignum aloes
Styrax — in ſuffumigijs.
Belzoi
Anime

CAP.

CAP. IX.

EX materia animalium cibi potius aſſumuntur,
Calida & humida
Ouorum lutea
Carnes ſanguineorum Animaliū.
Sicciores ex Auibus, ex Syluestribus, ex ſenioribus.
Humidiores ex Quadrupedibus, ex domeſticis, ex iunioribus.
Moderatæ ex auibus domeſticis, ex quadrupedibus mediæ ætatis: ex ſylueſtribus iunioribus.
Pinguedines & medullæ calidiores, vim digerendi & emolliendi habent, efficaciores ex ſiccioribus animalibus:
Ex gallina, Anſere, Anate,
Leonina: Vrſina: Hircina,
Medulla Ceruina: Vitulina,
Humidior & frigidior Suilla,
Oeſipus ideſt lanarū ſordes purgata ad vlcera pudendorum & ſedis mitiganda.
Frigida & humida:

Albu-

Alb umen oui in aqua conquaſſatum in potu & oculorum medicamentis.

Piſces mollis carnis in cibis boni ſucci: vt Saxatiles, Aſelli

Ex fluminibus ſaxoſis aut harenoſis.

Praui nutrimenti ex lutoſis

Anguillæ

Lucij

Tinche

Laſche

Et ex marittimis Cefali, nam luto veſcuntur, niſi degant procul à portu aut ſtagno.

Omnes piſces in aquis calidis & ſtagnantibus peſtilentes redduntur. Corrigitur prauitas ſi in locis ſaxoſis aut harenoſis degant, vt in lacu Peruſino & Volſino & fluminibus frigidis.

Exhibentia nutrimentum viſcoſum ijs commodum, quibus cibi facile corrumpuntur, aut diſsoluuntur.

Cerebella

Teſticuli

glan-

glandulæ
Ventres
Summi pedes
Capita
Polypus
sepia
Lolligines
Locuſtæ
Cammari
Cochleæ
Teſtudines nemorales
Cancri fluuiatiles
Tenue nutrimentum exhibentia,
Tabidis commodum
Serum lactis cuiuſcunque per decoctionem extractum
Lac aſininum } tenuiſſima &
Equinum } frigidiſſima
Bubalinum } craſſiſſima
Vaccinum }
Ouinum } media
Caprinum }
Muliebre familiariſſimum
Frigida & ſicca: in cibis
Sanguis
Caſeus recens non ſalitus.
In medicamentis

Vermes terreni glutināt neruorum vulnera.

Calida & ſicca in cibis

Salſamenta piſcium tenuium pro victu extenuante.

Salſamenta ex Thunno, aut carnibus: Melancholica.

In medicamentis.

Viperarum carnes aduerſus venena.

Scincus in venerem impellit

Coagulum leporis potenter vrinam impellit.

Caſtorium in cerebrum & neruos penetrat.

Fel cuiuſcunque animalis ad detergenda quæ in oculis ſunt.

Pulmo vulpis ad morbos pulmonis

Stercora vim extrahentem habent, præcipue

Columbinum } ad morbos faucium.
Caninum
Hirundinis

Scorpiones exterius inuncti vrinam eliciunt.

Cantharides idem preſtant; ſed ve-

vesicas excitant: & vrinæ ardorem.

Vnguis & cornua suffitu aerem pestilentem arcent.

Cornu cerui ustum propinatur aduersus venena

Vrina impuberis pota hidropicos sanat in pueris.

CAP. X.

EX materia Metallica nulla reperiuntur humida ob naturam terrestrem, licet inter ea reperiantur liquida vt Argentum viuum & Metalla liquefacta, sed omnia vim siccandi habent magis & minus, cum frigiditate minus exsiccant, cum caliditate magis.

Moderate refrigerantia & siccantia, quæcunque incorruptibilia sunt venenis aduersantur, quia omnia vincunt, à nullo vincuntur, & cum non multum recedant à temperatura humana, corpus tuentur. Si multum recederent, et ipsa venena essent.

Aurum
Argentum
gēmæ vt Margaritæ, Smarag dus, Saphirus, Rubinus, granatus, Iacinthus, Sarda. Nō Adamas, quia eius puluis corrodit,

Lapis Bezaar
Terra Lemnia
Bolus Armenus
Terra Melitensis
Alicornum
} in febribus pestilent.

Corallium
Lapis Haematites.
} in fluxu sanguinis

Magis refrigerant & siccant

Plumbum & quæ ex plumbo oriūtur. ideo intrinsecus venena sunt. Extrinsecus repellunt.
Cerussa
Sandyx vulgo Minium
Lithargirus in mutatione acquirit caliditatē erodentē

Astringunt & expurgant intrinsecus ad obstrustiones viscerum.

Ferrum

Scoria ferri
Rubigo ferri

Calida & ſicca ſolubilia in aqua

Sal albus mitior Sal marinus calidior Sal foſsilis ſiccior Sal gemma validior	absterguunt & mordent
Aqua marina Muria ex piſcibus	exedunt: ad Nomas inteſtinorum
Aqua Tertucij Aqua Balneoli	mitiora ad diſsenteriã
Nitum Borax Sal nitrum Sal Armeniacus Sal vitri	vehemẽter mordent & exterunt

Tartarũ id eſt ſex vini cruſtoſa vt nitrum mitius aluum deijcit.

Tartarum vſtum vehementer exterit

Alumen Chalcãthum Cuperoſa Lapis Phrygi	vehemẽter aſtringũt & mordent internis noxia

Solubilia in oleo

Sulphur Aurpigmentum Sandaraca.	calida in summo ideo deleteria, sed moderato vsu ad morbos pulmonis faciunt, in potu & suffitu.
Electrum vulgo Carabe Bitumen Canfora.	mitiora ad sistendas fluxiones.
Oleũ sulphuris Oleũ vitrioli	potentissima ad exterendum.

Pulueres insolubiles.

Aes vstum Squama æris Flos æris Diphriges	leuiter exterunt carnem ex vlceribus & consolidant.
Viride æris Præcipitatũ	vealentius exterunt.
Cadmia Pompholix.	vulgo Tutia pręparata cicatrices inducunt; oculis cõmoda.
Cæruleum Lapis lazuli Lapis Armen⁹	inter purgãtia.

Argen-

Argentum viuum dum in ſua natura eſt, refrigerat et repellit efficacius quam Plumbum: ſed calfactum colliquat humiditatem corporis, quæ defluit ex capite.

Sublimatum inter venena corrodentia.

Calx viua: vrit: ad Gangrenas.

Calx lota ſiccat ſine morſu ad cicatrices & ambuſta.

Gypſum occludit lapideſcens, inter venena.

CAP. XI.

Medicamenta purgantia, & lenientia ſimplicia, & composita, quibus præcipue vtimur, cum ſuis Doſibus.

Lenientia, quibus pauca vis ineſt aut nulla eligendi humorẽ proprium, ſed quemcumq; obuium ducunt.

Oleum amygdalarum dulcium Doſit vnciæ 4. vſq; ad 6.

Ol. ſeminis lini Doſis vnc. iij. vſq; ad iiij.

faciunt ad dolores internos.

Therebyntina vulgaris } dosis Dr. ij. vsq; ad iiij. Prosũt pectori, Renibus & Vesicæ vlceratis.
Therebynthina ex Therebyntho Cipri. }

Malua } Dosis manip. i. decoctæ cum multo oleo.
Mercurialis }
Ebulus }

Mulsa meracior & crudior pro potu cõtinuo in febribus pituitosis.

Serũ lactis Dosis Lib. ij. vsq; ad iij. } in febre ardẽte, & ad humores adustos.
Lac Asinæ Dosis Lib. j. vsq; ad lib. j. $\frac{1}{2}$. }

Aquæ Thermales salsæ vel Nitrosæ Dosis. Lib. 6. vsq; ad 8.

Aqua Tettuccij } abluunt intestina, & ventriculum.
Aqua Balneuli. }

Aqua Regij Renes expurgat.

Aquæ ferreæ, vt Ficoncellæ, Villensis ad Hepar expurgandum, & refrigerandum.

Aquæ Aluminosæ vt Brandula; Borra, dosis vnc. 6. Ad mictum

san-

ſanguinis, & alui fluxus.
Aquæ ſulphureæ aut Bituminoſæ. Doſis Lib.6. vt Aqua Porrettæ ad ſiccandum præcipue vterũ.
Casſiæ pulpa recẽs extracta Doſis. vnc. j. vſq; ad vnc. j. ½.
Syruppus roſatus ex nouem infuſionibus.
Mel roſatum ex nouem infuſ.
Sy. violatus. ex nouem infuſionibus.
Doſis vnc. iij. vſq; ad vnc. v.
Tumarindi infuſi & expreſsi Doſis. vnc. ij. vſq;ad v. In febribus bilioſis.
Manna Doſis vnc. j. vſq; ad ij.
Diacatholicõ Doſis dr.6. vſq;ad x.
Electuarium lenitiuum, ideſt Diaſena lenit. Doſis vnc. j. vſq; ad vnc. j. ½.
Trifera perſica: Dos. vnc. j. in feb. peſtil.
Soluentia flauam bilem mitiora.
Rabarbarum Doſis in ſubſtanſia dr. j. vſq;ad ij. in infuſſione cum forti expreſſione dr. ij. vſq; ad iiij. cum leui expreſſione vſq; ad
 x. in

x. in vino cun ſpica vel Cinnamomo.

Pill. de Rhab. Doſ. dr. ij.

Mirabolani citrini Doſis in ſubſt. dr. j. vſq; ad ij. in infuſione dr. ij. vſq; ad iiij. in ſero cum paſſulis.

Vehementiora.

Scamonium preparatũ quod Diagridium vocatur Doſis. gr. v. vſq: ad 12.

Electuarium roſatum Meſues, Elect. de ſucco roſarum, Elect. de Pſyllio. } Doſis dr. ij. vſq; ad iiij.

Pill. de Fumoterræ Dos dr. j. vſq; ad dr. j. $\frac{1}{2}$.

Soluentia atram bilem mitiora.

Mirabolani Indi. Dos. in ſubſtan. dr. ij. vſq; ad iiij. in infuſſione dr. iiij. vſq; ad viij.

Epithymum Doſ. in ſubſt. dr. iij. vſq; ad 7.
in decoctione dr. v. vſq; ad 20.

Sena orient. Doſ. in ſubſt. præparatæ dr. j. vſq. ad ij. in infuſione vnc.

vnc. $\frac{1}{2}$ .vſq; ad vnc.j.in iure gallinarum.

Polypodium quercinum Doſ. in decoctione dr. ij. vſq. ad dr. vi.

Sy. de Polypodio Doſ.vnc. ij. vſq; ad iiij.

Vehementiora.

Confectio Hamech Doſis dr.ij.vſq; ad iiij.

Pill. Indæ Doſ. dr. ij. vſq; ad iij.

Pill.de lapide lazuli } Doſis. dr.
Pill. de lap. Armeno. } ij.

Elleborum nigrum Doſis in ſubſt. ſcr.j.vſq; ad dr. $\frac{1}{2}$. com Hiera & ſalgemma
in infuſione dr.j.vſq; ad ij.in vino

Præcipitatum } Doſis gr. iiij.
Antimoniũ præ } vſq; ad viij.cum
paratum. } ſaccaro roſaceo.

Soluentia pituitam mitiora.

Mirabolani chebuli } Doſis in ſubſt.
Emlici } dr.ij.vſq; ad iiij.
Bellirici } in infus. dr. iiij. vſq; vnc.j.reſpiciunt Caput.

Semen Cnici vulgo Cartamum, Dos. dr. iiij. vſq;6. decoctum in iure Gallinarum cum Cinnamomo.

Vehementiora.

Agaricum præparatum. Doſ. dr. j. vſq; ad ij.
in infuſione dr. ij. vſq; ad v. in oximelite.

Diaphinicō minus Doſ. dr. iiii. vſq; ad vnc. j.

Diaphinicō maius Doſis dr. ij. vſq; ad iiij.

Turbith Doſis in ſubſtan. ſcr. j. vſq; ad ij.
in decoctione dr. ij. vſq; ad iiij.

Colocinthis Doſis præparatæ ſc. j. vſq;ad dr. $\frac{1}{2}$.

Pill. fætidæ maiores Doſ. dr. j. vſq; ad ij.

Pill. de Hermodactilis maiores Doſ. ℨ. j. vſq; ad ij. trahunt ab articulis.

Pill. lucis Doſ. dr. ij. vſq; ad iij. conferunt oculis

Hie-

Hierapicra cõp. Nicholai. Hieralogodion } Dosis in Clistéribus .vnc. 1.

In suppositorijs dosis specierum dr.i.cum melle & salgẽma.

Soluentia pituitã & bilẽ fluuã.

Mitiora.

Aloes lota Dosis sc.ij.vsq; ad dr.ij.

Hiera sinpl.Gal. Dosis specierũ dr. ij. vsq; ad iij, Conferunt ventriculo.

Pill. de tribus Dos.dr.j. vsq;ad ij.

Pill. de Hiera cum Agarico Dos. dr. ij. vsq.ad iij.

Pill. mastichinæ Dos.dr.j.vsq;ad ij.

Vehementiora.

Pill. Aggregatiuæ Dos. dr. j. vsq; ad dr.i.$\frac{1}{2}$.

Pill. sinequibus Dos. dr. i. vsq; ad dr. i.$\frac{1}{2}$.

Pill. Aureæ Dos. dr.i. vsq; ad ij.

Pill. Cocchie Dosis scr. ij. vsq; ad dr.i.respiciunt caput.

Pill. de coloquintida Gal. Dos. scr. ij.vsq;ad dr.i.

Benedicta, Dosis dr. iiij.adColicos & renales.

Centaurea minor decocta in cly-
ſteri Doſ.vnc.j.ad ij.

Soluẽtia Aquas Hydropicorum mitiora.

Braſsica marina vulgo Soldanella Doſis. manip.i. decocta in iure pingui.

Ebuli folia vel radix Doſ manip.i. in decoctione.

Mecioacan in ſubſt. Doſ.dr.j. vſq; ad ij. in vino.

Succus radicis Ireos Doſ. dr.ij.vſq; ad iiij. in ouo ſorbili.

Vehementiora.

Euphorbium preparatum Doſis gr. iiij. vſq; ad 12.

Elaterium Doſ. gr. x. vſq; ad ſcr.j.

Pill. de Euphorbio Doſ.dr. $\frac{1}{2}$. vſq; ad dr. j.

Vnguentũ de Artanita maius inũcto vmbilico trahit inferius, inuncto ſtomacho trahit ſuperius.

Decoctiones quibus ſoluenda ſunt medicamenta purgantia.

Decoctio ſenæ magiſtralis ad Melancholicos.

De-

Decoctio florum & fructuum cordialium ad biliosos.
Decoctio pectoralis ad morbos Thoracis.
Decoctio Carminatiua ad Pituitam & flatus.

CAP. XII.

Syruppi alterantes, quibus præcipue vtimur ad præparationes humorum, quorum Dosis vnc. j. vsq; ad ij. diluuntur cum duplo decuctionis aut aquæ stillatitiæ similis naturæ aut alterius secundum oportunitatem.

Refrigerantes ad febrium ardores, & bilem flauam.

Sy. de Endia f.
Sy. de Cicorea f.
Sy. Violatus
Sy. de Portulaca. } incrassantes.
Oxisaccara
Acetosus. f.
Sy. de acido Citri
Sy. de Limonibus. } attenuantes.
Sy. de Cicorea Nicch. aperit ob-

ſtructiones.

Sy. roſatus ſiccus Sy. Myrthinus.	aſtringentes.

Sy. de Papauere Somnũ cõciliat

Temperati in calido & frigido.

Sy. de Capillo veneris Sy. Iuiubinus Sy. de Farfara	ad tuſſim mitigandam.
Sy. de Pomis ſ. Sy. Sabor. sy. Biſantinus Biſantinus acetoſus. Sy. de luppulis. Sy. de Corticibus Citri.	ad humores melancholicos.
Sy. de Fumo terræ S. Sy. de Fumo terræ comp. Sy. de Epithimo	ad humores ſalſos.

Calefacientes ad pituitam.

Sy. de liquiritia Sy. de Hyſſopo. Sy. de Praſſio.	Thoraci vtiles.

Mel rosatum ⎫
Sy. de Absinthio ⎬ Ventriculo.
Sy. de Menta ⎭
Sy. de Betonica ſ. ⎫
Sy. de stæchade ⎬ Capiti.
Sy. de Calamento ⎭
Sy. de duabus radicibus Renibus & Vtero.
Acetosus de duabus radicibus. ⎫
Oxymel. ſ. ⎪
Oxymel comp. de quinq; rad. ⎬ incidentes.
Oxymel scylliticum. ⎭

CAP. XIII.

Confectiones Opiatæ, quibus vtimur ad *Symptomata* vrgentia seu dolores, seu distillationes graues, seu fluxus. Dantur vesperi post cenam duabus horis aut paulo ante accessiones.

Theriaca Andromachi. Dosis magnitudine ciceris aut Fabæ grãdio-

dioris ideſt ſcr. j. vſq; ad dr. j.
Mitridatum Andromachi. Doſis magnitudine Auellanæ ideſt dr. j. vſq; ad ij.
faciunt ad venena & morbos peſtilentes.
Trifera magna Doſ. ſcr. j. vſq; ad dr. j. } ad vteri ſuffocationem.
Pill. pro Matrice Doſis. ſcr. $\frac{1}{2}$. vſq; ad ſcr. j. }
Trociſci de ſtella Doſ. ſcr. j. vſq; ad dr. $\frac{1}{2}$. pro ventriculo.
Troc. de Carabe } doſ. dr. j. ad ſanguinis fluxus
Troc. Alchechēgi. }
ad renum & veſicæ vlcera.
Troc. Diaſpermaton Gal. } Dos ſcrup. $\frac{1}{2}$. ad ſcr. j.
Pill. de Cinogloſſa }
ad Diſtillationes, & fluxus alui.
Philonium romanum Nicho. doſ. ſcr. j. vſq; ad dr. j. ad ingentes cruciatus Coli.
Requies Doſ. dr. j. in longis vigilijs.
Cōfectiones aromaticæ ad virtutis lapſum, conueniunt poſt purgationes ante cibum.
Diar-

Diarthodon Abbatis Dosis dr. ij. vsq; ad iiij.
Specierum eius scrup. $\frac{1}{2}$. vsq; ad scr. i. Hepati familiare

Aromaticum rosatum Dosis dr. i. vsq; ad ij.
Specierum scr. $\frac{1}{2}$. ad scr. i. Cordi & Ventriculo.

Diamuscũ dulce Dos. dr. i. ad dr. ij.
Specierum scr. $\frac{1}{2}$. vsq; ad scr. j. Cerebro & Cordi.

Diambra Dos. dr. ii. vsq; ad iiij.
Spec. scr. $\frac{1}{2}$. ad scr. i. Vtero.

Diamargariton Calidũ Dos. dr. ii. vsq; ad iiij. Specierum scr. $\frac{1}{2}$. vsq; ad scr. i. Ex longo morbo consumptis.

Electuarium de Gemmis Dos. scr. ij. ad iiij.
Lætificans Dos. dr. i. vsq; ad ij.
Confectio Alchermes Dos. scr. ii. vsq; ad iiij. Specierũ gr. iiii. vsq; ad viii.
} ad tristitiam, Cordis palpitationem.

Confectio de Iacinto Dos. dr. i. vsq; ad ij.

spe-

ſpecierum. gr. iiij. vſq; ad viij.
Ad febres peſtilentes
Gallia muſcata Doſ.gr.ij. vſque ad iiij.
cerebro & cordi: & in ſuffumigijs.

Confectiones aliæ ad varios affectus, ſumuntur ante cibum aut mane ante ſiruppum.

Diatriõpipereon. *S.* gal. Doſis dr. 1.vſq; ad ij. ſpecierum gr.vi.vſq; ad 12. Ad cruditates.

Diaciminum Doſis dr. 1.ad ij. Specierũ gr.vj.ad 12. ad flatus præcipue ex vtero,

Electuarium de Baccis lauri, Doſis dr. 1. vſq;ad ij.in dolore Colico, affectibus neruorum.

Electuarium Iuſtinum Doſ. dr. 1. vſq;ad ij. ad renes expurgandos

Confectio Anacardina Doſis dr. 1. vſq; ad ij.
Cerebro confert ad augendam memoriam.

Tro-

Trocisci de Rhabarbaro Troc. de Absynthio Troc. de Eupatorio	Dosis. sc. 1. vsq; ad dr. 1. ad obstructiones Hepatis
Troc. de Cappare Troc. de Lacca	Dosis dr. 1. vsq. ad dr. 1. $\frac{1}{2}$ lieni

Troc. de Myrrha Dos. dr. 1. ad dr 1. $\frac{1}{2}$ prouocant mẽses & fætum, & secundas.

Troc. de spodio Dosis dr. 1. ad 3. 1. $\frac{1}{2}$ sistunt alui fluxum in febribus.

CAP. XIIII.

Conseruæ seu condita Dosim non habent determinatam. Veniunt in vsum aut per se sola, aut pro materia ad excipiendas species diuersarũ cõfectionum.

Frigida

Zuccarũ rosatum Zuccarũ violatum	ad calidas distillationes

Dia-

Diamarenata
Conſerua accidi- } ſitim arcent in
tatis Citri } febribus

Miua ſimplex
Conſerua Ci- } aſtringentia
toniorum

Temperata

Zuccharum Borraginatum
Zuccharum Bugloſſatum
Conſerua radicum Bugloſſæ } Cordialia
Conſerua corticis Citri
Cõſerua pulpæ citri

Calida

Conſerua florum roſmarini quæ Dianthos dicitur.
Conſerua Stæchadis } capiti familiaria
Conſerua Betonicæ

Zinziber conditum } ventriculo
Miua aromatica

Stomaticæ cõfectiones ad oris & faucium affectus colluendo, gargarizando, illinendo.

Frigi-

Frigidæ ad repellendum

Diamoron.ſ. gal.
Dianucum

Calidæ ad concoquendum & digerendum

Diamoron compoſitum gal.
Diabeſaſa.

Arteriacæ cõfectiones,quæ Eclegmata vocantur vulgo Loch,& Sauoneæ : lãbuntur ad tuſſim

Frigidæ

Diacodion. ſ. gal.
Loch de Pſyllio
Diatragacanthum frigidum
} ad diſtillationes acres

Temperatæ

Loch de Mucillaginibus Altheæ: Seminis lini.
Loch de Farfara
Pill.Becchichæ albæ
Pill.Becchichæ Meſ.
Paſta Curtij.
Penidia
Saccharũ Candũ ſ.
Sacch. candum violatum
} tenẽtur ſub lingua vt liqueſcãt,ad aſperitatẽ arteriæ.

calidæ

Calidę ad excreationes craſſas
Loch ſanum & expertum
Diapenidion
Loch de Scylla
Loch de Pino
Loch de pulmone Vulpis.

CAP. XV.

MEdicamenta ad partes externas.

Frigida

Balnea aquæ dulcis ad Tabidos, & febres bilioſas

Balnea Thermalia Ferrea vt Balneũ de Aquis in Piſano Balneum Villenſe in Lucenſi Balneũ de Auinione in Senenſi	ad roborãda viſcera

Calida

Balnea ſulphurea & Aluminoſa

Baln. S. Iuliani in Piſano Baln. Rapolani in Senẽſi	ad ſcabiem

Duc-

Duccia Corſenæ in Lucenſi Duccia S. Filippi in Senenſi Duccia S. Mariæ in Flaminia	ad caput irrigādum in diſtillationib ad articulos & neruos

Olea quæ apud antiquos vnguenta appellantur.

Frigida

Oleum violatum

Oleum Roſatum completum Oleum Roſatum omphacinum	repellunt.
Oleum Melinum Ol. Myrthinum Ol. Lentiſcinum	aſtringūt

Modice calida

Ol. amigdalarum dulcium Amararum Ol. lūbricatū, Ol. Hyperici. S ‒ neruis. Oleum Chamæmilinum Oleum Anethinum	Rarefaciētia Anodina

Ol.

Ol. ſeminis lini }
Ol. Liliaceum } emolliunt

Oleum de Ab-ſynthio }
Ol. Maſtichinũ }
Ol. Nardinum. } digerunt cum aſtrictione ad vẽtriculum

Oleum de Cappare Lieni
Oleum Cheirinum. Vtero

Calidiora

Ol. Irinum }
Ol. Sampſuchinum }
Ol. Cyprinum } Digerunt capiti familiaria

Ol. Rutaceum }
Ol. Laurinum } ad flaltus

Ol. Coſtinum }
Ol. Vulpinum }
Oleum de Euphorbio } vehementer digerunt conferunt ſpinæ & Neruis.

Pinguedines & Medulle emolliunt & digerunt

Oleum de ſcorpionibus Meſ. ad vrinæ difficultatem

Oleum de ſcorpionibus comp. Mathioli aduerſus venena

Ol. ex lignis Iuniperi }
Ol. ex Baccis Iuniperi } ad Thoracẽ relaxandum.

Petro-

Petroleum: valenter digerit, & lũbricos necat

Balſamũ Orientale Balſamum occidentale Oleum Nucis muſcatæ	cerebro ſamiliaria

Aqua ardens vehiculum eſt cæterorum vt penetrent in profundum.

CAP. XVI.

Linimenta & vnguenta, quæ apud antiquos Cerata appellantur.

Frigida

Infrigidans Gal. Vnguentum roſatum Meſ. Vng. Sandalinũ Meſ.	Pectori & dorſo Renibus in febribus æſtuoſis

Vng. Guaineri frigidum. Cordi

Vng. Populeon ſoporiferum in temporibus, obſtupefaciens ad Hemorrhoidas.

Vng.

Vng. Comitissæ ad fluxus mulie-
brès

Vng. Defensiuum ad cohibendam
defluxionem

Vng. album } vlceribus in-
Vng. album can- flammatis
foratum
Vng. de Plumbo

Vng. Triapharmacum ad pustulas
cohibendas

Vng. de Minio }
Vng. de Tutia } cicatricē inducūt
Vng. de Calce }

Calida

Vng. pro stomacho

Vng. guaineri calidum pro corde.

Vng. pectorele ad Thoracem rela-
xandum

Dialthæa Emollit

Basilicon maius } ad vlcera car
Basilicon minus } ne explēda
Vng. de Matrisylua }

Vng. mundificatiuū. S } ad sordes
Mundificatiuum cōp. } in vlceri-
Vng. viride } bus abster
Vng. Apostolorum } gendas

Ægyptiacum exedit putrida

Empla-

Emplaſtra quæ apud antiquos Cataplaſmata vocantur.

Frigida.

Emplaſtrum Diaphinicon frigidum Meſ.

Empl. de cruſta panis Montagnanæ aſtringunt, ſiſtunt vomitum, ſi ori ventriculi applicentur: ſiſtunt alui fluxum, ſi applicentur ad vmbilicum,

Calida,

Emplaſtrum Diaphinicon calidum Meſ. roborat ventriculum.

Emplaſtrum de Meliloto. Emollit viſcera.

Empl. de tribus farinis } ad tumores digerendos.
Empl. de quinq; farinis }

Sinapiſmus }
Emplaſtrum de Thapſia } extrahunt ex alto.
Empl. de ſterco re columb. }

Cerotta quæ apud antiquos Emplaſtra vocantur.

Cerotum de Minio coctō: cicatricem ad vlcera rebellia inducit.

Diachilon S. Diachilon comp. cum Gummi	emolliunt & ſuppurant.
Cerotum de Betonica comp. Cerottum capitale Carpi	glutinant vulnera capitis
Diapalma Barbarum Gal.	ſinus glutinant.

Oxycroceum glutinat fracta & luxata

Cerottum de Pelle arietina, glutinat rupta.

Arida quorum vſus inſperſo puluere, aut excepto in Melle, Sapa, Cataplaſmatis, liquoribus.

Spe-

Species Epithematis cordialis frigidæ vel temperatæ.

Species Epithematis Hepatis frigidæ vel temperatæ inſperguntur aquis odoratis, Vino, Aceto, ad vires recuperandas.

Puluis capitalis temperatus, vel calidus: inſpergitur ad ſuturas capitis.

Puluis conſtrictiuus Gal.
Puluis conſtrictiuus Io. de Vigo.
} ad ſanguinem ſiſtendum.

Excipiuntur albumine oui & pilis leporinis.

Trociſci de Minio
Trociſci Polyidæ
Troc. Andronis
Præcipitatum
} erodũt vlcera putrida: excipiuntur cũ ſapa Melle, aut per ſe.

Colliria arida pro oculis vulgo Sief appellantur excipiuntur lacte, aut albumine, oui, aut aqua rosata.
Sief album cum opio vel sine opio ad inflammationes oculorum & pudendi.
Sief de Thure. concoquit.
Sief de fellibus valde digerit ad suffusiones.
Quicunque in predictis fuerit optime versatus magnam partem Medicinæ & maxime necessariam adeptus est. His enim solis morbi propelluntur. Qui hæc optime percallauerit, aggredi potest curationem, etiam si in reliquis Medicinæ partibus quodammodo rudis fuerit. Sic enim videmus multos ex plebe remedia ægrotãtibus proponere, cum vires quorundam medicamentorum didicerint, & sæpe vtiliter, imo magis quam qui profundio-

rem ſcientiam tenent ſed abſque experientia. In his enim illud verificatur, quod ſcribit Ariſt. 1. Metaph. cap. 1. vbi inquit: Videmus expertos magis id quid intendunt, conſequi, quam illos qui rationem abſq; experientia tenent. Cognitio enim remediorum ab experientia præcipue habita eſt. Nihil autem refert, ſiue is, qui vtitur, ſæpe expertus fuerit, ſiue acceperit ab ijs qui experti ſunt. Cæterum remediorum notitia apud imperitos eſt veluti enſis in manu ſtulti. Nam temerarius eorum vſus multos interimit, caſu autem ſanat. Sed ille optimus Medicus eſt, qui experientiam cum ratione coniunxit. Experientia in remediorum notitia conſiſtit: ratio in vſu eorundem oportuno, quem

docuit Hippoctares & Galenus, quemque nos in singulis morbis deinceps pro viribus persequemur.

Finis libri Primi.



AN-

ANDREAE CAESALPINI ARTIS MEDICAE

LIBER II.

De Febribus Cap. I.



GNIS potentissima res est in natura: Nihil enim intra cœlum resistere illi potest. Nam aut comburit & dissipat: aut si quæ contumaciora sunt corpora; emollit & liquefacit. quod si nequeat, saltem dilatando disrumpit, & in puluerem redigit: tandem etiam se ipsum consumit, quod nullis contingere videmns: Corruptio enim à contrarijs fit, à similibus autem conseruatio. Pendet autem hoc, quia eius natura non firma

est, sed in continua generatione consistit. Eget enim alimento, quo consumpto perit, altero nō ingrediente. Sic senectus & ariditas in omnibus viuentibus aduenit. Est enim calor innatus ignis quidam in corporibus viuentium inclusus proximum animæ instrumentum, quem si contingat ab alieno igne corripi, vehementer periclitatur ne deficiat, absumpto proprio alimento. Quod Hipp. Significasse videtur, cum inquit. Hominis anima semper prodicitur vsque ad mortem: sin autem, igne excanduerit, simul cum morbo & anima corpus depascitur, per animam enim significat calidū innatum, quod cœlitus ortum ducens animæ est particeps, vt voluit Aristoteles. Hæc est febris, de qua primum agendum est. Hic est morbus quo plurimi pereunt: omnes enim acuti per febres pereunt.

2. in 6. Epi.

2. Gē. an. 3.

munt.

munt. Hic præ cæteris frequentissimus est. Hic præcipue requirit Medicinæ auxilia. Sed in cognoscenda eius natura maxima est apud Medicos difficultas, vnde & in curatione ambiguitas. Nos pro viribus clarissimam hanc partem reddere conabimur. Reponitur Febris inter morbos vniuersales non vt Epidemius, neque vt genus, sed quia totius corporis est simul, non vt Tumores & vlcera particulatim. videtur tamen esse inter particulares, quia est propria Cordis: Sed a parte principe communicatur toti. Cur non Syncope, Apoplexia, Epilepsia, Icteritia, leuco phlegmasia, quos Celsus recenset inter vniuersales? An in his morbus est solius principij, cæterarum partium per cōsensum, & symptomata. Sola febris per se in toto est ex Corde, licet quædam symptoma sit
i. Acu. 9.
1. dif. fe. 1.

partium inflammatarum. Vtrũ sola febris inter vniuersales? videtur etiam Tabes; totius refrigeratio in Rigore: Humectatio in Hydrope: & alij multi Quidam ex Cerebro, vt Sopores, vigiliæ, Insaniæ, Conuulsiones, neruorum resolutiones, imbecillitates, Tremores. Quidam ex Hepate, Cachexiæ, Hydropes, Icteritia, Scabies, Lepra, Elephantiasis: Quidam ex genitalibus, vt sterilitas, Vterinæ affectiones: Morbus gallicus. Quemadmodum ex Corde Febris & Tabes. An multa ex his sub febre continentur tanquam contrariæ affectiones, quarũ eadem est scientia. Alia symptomata sunt. Agemus autem prius vniuersali ratione, Quid febris, Genera, differentias & causas: Postea sigillatim in singulis vniuersale intuebimur quod pertinet ad dignotionem & curationem ex Hippocrate

pocrate, Galeno antiquioribus probatissimis Græcis, Latinis Arabibus, non negligendo posteriores.

Quid febris. Cap. 2.

FEbris græce Pyretos dicitur ab igne, aliquando simpliciter ignem vocat Hipp. in Epidemijs significans febrem magnam, vt notat Galenus. *1. Aph. 18.* Definitur autem vario modo, nunc per formam tantum nunc per materiam tantum, nunc per vtrunque. Per formam tantum cum dicitur. Est intemperies *8. Meth. 1.* aucto immodice calore, vt hominem offendat, & actionem lædat. Per materiam tantũ. Est passio generis venosi. Per vtrun *1. Cri. 7.* que Febris essentia in Cordis nimio calore consistit. Iterum *3. Præs. 5.* est in temporijs calida per totum corpus diffusa. Et cum dicitur. Est calor auctus in vni- *9. Meth. 14.*

 uerso

uerso corpore adeo vt lædat actiones. Item, est caliditas præter naturam maxime quidem in totum animal effusa, vel saltem in plurimis partibus vel nobilissimis accensa. Breuius & exactius: Est conuersio natiuæ caliditatis in igneam. Considerāda in his primo pars formalis, deinde subiectum. Pars formalis quamuis vario modo explicetur, idem tamen significat, seu dicatur calor auctus, seu igneus, seu caliditas præternaturam, seu extranea, vt apud Auicennam: seu intemperies calida. Quædam ex his genus remotum significant, vt Calor. Quædam propinquius vt intemperies calida. At hæc quoque extra genus morbi continetur, cum reperiatur in latitudine sanitatis: Contrahitur autem ad morbum, si addatur læsio actionum. Igneus nunquam in latitudine sanitatis, sed cum sit

2. Meth. 2. 1. in 6. Epi. 29. 1. Acu. 18. & 1. Aph. 16. 1. in 6.

extra genus morbi & sanitatis, contrahitur ad morbum per subiectum. Genus remotius dat tantum Quia: Propinquius in genero formalis dat propter quid, vt læsio actionis quemadmodum in ira appetitus vindictæ. At non videtur febris essentia in solo calore consistere, sed etiam in siccitate, quia febris qua febris est, postulat humectantia & refrigerantia. Victus enim humidus omnibus febricitantibus confert. Inter simplices tamē intemperies febrem ponit Galenus scilicet calidam in pluribus locis vt 1. diff. fe. 3. 2. Meth. 7. 8. Meth. 1. Præterea si febris qua febris esset etiam sicca, falsum esset, quod dicitur. Quædam febres aridæ, vt quæ ex lassitudine; Quædam humidæ, in quibus prima die sudores copiosi & in Quotidiana. An licet igneus calor semper exsiccet, non tamen semper

9. Meth. 14.

1. Aph. 16.

2. Cri. 13. in lib. cōtra Lycū. 1. ad Gla. 7.

per in febre tanta ſiccitas contracta eſt, vt per ſiccitatem lædat actiones, vt per caliditatem ſemper facit. Victus autem humidus non ſolum ad contractam ſiccitatem facit, ſed etiam ad conſeruandam propriam humiditatem, vt in pueris & ijs qui tali victu vti conſueuerunt, & quia facilius eſt impleri potu quam cibis. Videtur etiam febris in frigiditate conſiſtere, vt in rigoribus tertianæ, & quandoque in continuis, in quibus calor vix reuocari poteſt. An non repugnat calorem febrilem aliquando ſtare cum refrigeratione extremorum, & fieri intemperiem inæqualem?

2. Aph. 31.

2. in 1. Epi. 28.

Calor auctus intelligendus eſt non ſecundum quantitatem nam idem gradus ſeruaretur auctis viribus, vnde melior cõcoctio fieret in febricitantibus, vt in ijs qui creſcunt, & Hye-

me,

me, & vere. Sed ſecundum qua- 1.Aph. 14.
litatem aucto gradu, vnde fit 15.
caloris innati diminutio & de-
ſtructio, quemadmodum in
putredine: impedit enim fun- 4. Meteo.
ctiones naturales. Sed hic ma- 1.
gnæ controuerſiæ & difficulta-
tes oriuntur. Prima quomodo 3. capul.
calor febrilis deſtruat innatum 6.
ſecunda, vtrum ſub febrili re-
maneat calor innatus aliqua
ex parte, tertia, vtrum ambo in
eodem ſubiecto eſſe poſſint.
Circa primam. Auctio ſe-
cundum gradum non videtur
deſtruere minorem quia conti-
net vt in numeris maior mino-
rem. Sub febrili igitur rema-
nebit calor innatus integer.

Amplius ſi calor calori non
eſt contrarius ſed ſimilis, non
enim differunt ſpecie, vt Gale-
nus teſtatur in libro contra Ly-
cum; Conſeruatur igitur calor
innatus ſub febrili, non deſtrui- 5.Phy.19.
tur. Solutio petitur ex Phyſi-

cis.

cis. Nam media contraria ſunt inter ſe ratione extremorum vt in coloribus. Sic maior gradus caliditatis contrarius eſt minori non tanquam calido ſed frigido vt color cæruleus tãquam niger flauo tanquam albo. Hoc modo gradus differunt ſpecie ob variam proportionem extremorũ componentium. Cum igitur calor natiuus ſit temperatus vt Galenus teſtatur. opponitur febrili vt frigidum: ſeinuicem igitur deſtruunt, quia contraria. Alio modo maior ignis deſtruit minorem abſumpto eius alimento. Si enim calor innatus igne excanduerit, ſimul cum morbo corpus depaſcitur. Cum autem inter ſe valde differant præſtantia, calor enim innatus virtute animæ longe potentior eſt igne elementari, inſitus extraneum expellit modico principio frigiditatis vtens, præcipue ſi acce-

3. capul. 6.

5. in 6. Epi. 5.

dant

dant Medicinæ auxilia. Circa ſecundam vtrum remaneat innatus, cum igneus fit? Non videtur, quia in mutatione non remanent contraria. Videntur tamen remanere ex effectis. Nam & putredo & concoctio fit: atque agunt inuicem igneus & innatus, præcipue in ſtatu inter vtrumq; magna pugna modo hoc modo illo vincente. An *1. Criſ. 5.* in mutatione ex toto non remanent contraria? remanent quodammodo, cum ſecundum partem. Ideo melius dicitur Conuerſio in igneum; quia *1. Aph. 16.* quod mutatur partim eſt in termino à quo, partim ad quem ob id fit partim putredo, partim concoctio, quia quaſi miſcentur natiuus & igneus multis modis. Tertia dubitatio. Si aliqua ex parte remanet natiuus cum igneo, vtrum in eodem ſubiecto? Non videtur, *1. dif. fe. 6.* quia contraria ſunt: atq; agunt
inui-

8.Phy.30. inuicem:omne autem agens tãgit non continuum eſt cum eo quod patitur. Videntur tamen in eodem eſſe, quia omnis mutatio circa idem ſubiectum fit. An vtroq; modo contingit, & in eodem eſſe, & in diuerſis? In eodem quidem ſi alterum ex contrarijs actu ſit, alterum poteſtate, ideſt vnum energia, alterum virtute, vt in aqua feruẽte aliena caliditas actu ineſt, innata autem frigiditas virtute, quamdiu aqua eſt. *S*ed contra: *S*i calor natiuus cum igneo remanet tantum poteſtate, non aget, non concoquet, non pugnabit. An non eſt abſolute in potentia? ſed in actu primo, qui poteſt exire in actum ſecundum in quibuſdam per ſe ipſum, in quibuſdam modico auxilio ſaltem ablato impedimento, vt aqua quamuis feruentiſsima ignem extinguit, & Plumbum liquefactum coagulat, defenditq;

ditq; a lique factione, quod non facit aer quamuis actu frigidus. Expellit quoq; extraneam caliditatem accepto saltē principio ab eo, quod remouet ignem. Nam quod incipit refrigerari, potentius in suam naturam reuertens, reliquas partes refrigerat: qui motus naturalis est. per principium intrinsecum. In diuersa autem substantia vigere calidum innatum & igneum patet in tribus generibus febrium. Nam dum accensio est in spiritibus humores & partes solidæ magis integræ sunt & e conuerso. pars igitur integrior vitia reliquarum corrigere potest. In prædictis oritur dubitatio. Si febris est conuersio natiuæ caliditatis in igneum, non absolute ignis: non erit morbus, quia morbus non habet esse in fieri sed in facto esse. Quin etiam *2. Meth. 3.* si absolute ignis dicatur, non est

est res per manens, nam con-
2.Meth. 2. tinue fit. An omne quod fit ha-
bet aliquid facti? Nam calor
est res permanens.

Subiectum febris. Cap. 3.

SVbiectum proprium vtrum
vniuersum corpus? Non
1. in 6. Epi. 29. videtur necessarium; nam satis
est in pluribus partibus & no-
bilissimi accensam esse. Patet
in quibusdam ardentibus, in
accessionum principijs, in E-
piala, lypiria. Vtrum Cor?
At etiam reliquæ partes si febre
laborant; ideo dicitur, locus
7. Meth. 8. vel Cor, vel totum animal. V-
trum genus venosum? nam ex
principio quodã in totum cor-
pus sparguntur. Vnde signa
maxime ex vrinis petuntur. At
si per genus venosum tam venæ
quam arteriæ intelliguntur vt
Galenus tradit, tam cor, quam
Hepar erit principium. Sed

Erasi stratus apud celsum voluit Febrem esse arteriarum affectionem, cum sanguinem ex venis susceperint. At id semper fit secundum naturam. An nullum ex his proprium subiectum dicendum est: Sed substantia calidi innati, cuius fons in Corde est, Ideo ex Corde tantum in totum corpus per venas & arterias communicabilis est. Patet id ex definitione tradita: Est conuersio calidi natiui in igneum, & ex eo quod scribit Hipp. *Si anima excanduerit*, idest calidum innatum in igneum vertatur. *Sequitur* enim sententiam Democriti. qui animam putauit esse ipsum calidum; vt patet in libro de Principijs, qui tribuitur Hippocrati. vbi inquit videtur sanè mihi id quod Calidum vocamus, immortale esse; & cuncta intelligere, & videre, & audire, & scire omnia tum præsentia

Gal. 1. Acut. 18. 5. in 6. Epi. 5.

tia tum futura & quæ sequuntur. Quam sententiam Aristoteles tribuit Democrito. Patet autem subiectum proprium febris cui primo inest & per illud cæteris, esse calidum innatum: Cordi enim inest, quia hic fons est calidi innati: Venis & Artherijs, quia hæ ex corde ducunt in totum corpus: Toti corpori quia hoc viuit calido innato. Sed circa hanc sententiam oritur dubitatio. Si calor innatus in tribus substantijs reperitur, ex quibus animal componitur, in spiritu, in sanguine, & seminali humiditate ex qua partes solidæ fiũt vt Galenus tradit. Quod & Aristoteles confirmat, cum inquit In corpore humor, in humore spiritus, calor animalis in toto est. Non vnicum erit in animali calidi innati principiũ Cor, sed quot principiu, tot erunt febris initia. Ponuntur autem

1. de An. 20.

1. Aph. 15. 3. Gl. an. 10.

Art. med. 8.

autem apud Galenum quatuor principia, quibus totum animal gubernatur, Cor Cerebrum, Hepar, Testes. Nam de Hepate sic argui potest. Cum Hepar insitum calorem habeat, quo sanguinē gignit, non à Corde, vt Galenus vult: insitum enim inquit in sanguine & Hepate calorem quendam tepidum absq; calore Cordis, qualis in domibus æstiuo tempore: Si hic vertatur in igneū febris erit ex definitione tradita. non ergo Cor erit febris initium in onibus. Simili modo de testibus Cum testes sint principium seminalis humiditatis, Si ex testibus influit calor insitus in totum corpus, quo priuātur execti altera insiti caloris origine priuati: hic conuersus in igneum erit febris initium, quod ridiculum est. De Cerebro autem cum autor sit Spiritus animali, in quo suus calor

De Form. fa. 3.

1. de Sem. 15.

inest,

ineſt, ſi vertatur in igneum, febris ex Cerebro in totum corpus diffundetur. At ex ceteris partibus febris non oritur, niſi prius Cor afficiatur, vt galenus conſentit: At vero ſi admittatur vnicum eſſe fontem caloris innati Cor, autorem omnium naturalium operum. aſtruitur ſententia Ariſtoteles de principatu cordis, eſſe ſcilicet principiū non ſolum facultatum omnium, ſed & ſanguinis, & ſpiritus, & ſeminis; amplius venarum arteriarum & neruorū; Quod acriter impugnat Galenus in libris de Plac. & de ſemine. Pro ſolutione non ſufficit diſtinctio, quam afferunt quidam alium eſſe calorem inſitum, alium, influentum, alium miſtum ex vtroq; inſitum quidem eſſe in toto corpore; influentem in Corde. At non ſolum à Corde influit in cæteras partes; ſed à qnatuor principijs proprius ca-

6. Plac. 7.

lor

lor influit vt teſtatur Galenus. Dicendum eſt igitur in ſolò Corde calorem innatum actu eſſe, in cæteris partibus poteſtate, ideo egere calore cordis, vt reducatur ad actum calor qui inſitus in ipſis eſt. Ideo febris non eſt, niſi calor innatus in ſuo principio vertatur in igneum. Hoc non repugnat quatuor principijs a Galeno poſitis. Solum videtur repugnare quod dè Hepate dixit, in ſanguine & Hepate inſitum quendam calorem ineſſe abſq; calore Cordis. Sed hoc dixit in fætu contingere ante quam Cor perficeretur, Putauit enim prius generari Hepar ex venis Vmblici, quo tempore gubernari animas tantum à calore Hepatis. At calor Hepatis & ſanguinis in fætu geniti actu eſt à calore Cordis matris. Alio qui ſibi contradiceret; Nam alibi inquit. Calor in ſanguine habetur à Corde. De Te-

de form. fæ. 3.

1. de Temper. vlt. c.

de cu. per sang. 5. ſtibus manifeſtum eſt nam vaſa ſeminaria ex arterijs producuntur. Cerebrum ex ſpiritu vitali animalem perficit.

Genera Febrium. Cap. 4.

1. dif. fe. 1. FEbrium genera ſumma, tria: Ephemera: Putrida: Hectica: ex triplici ſubſtantia calidi innati quæ conplent ſubſtantiam noſtri corporis: ſcilicet ſpiritus, ſanguis, & ſeminalis humiditas. quæ ab Hippocrate ſignificantur per hæc verba: Continentia: contenta & *8. in 6. Epi.* impetum facientia. Ideſt ſolida, humores, & ſpiritus; ſingulorum autem generum differentiæ ex ignea qualitate tanquam à forma ſumuntur. pro caloris acredine & motus ve- *1. in 6. Epid. 29.* locitate. Aliæ mordaces manui aliæ mites. Aliæ non mordaces quidem, ſed poſt inſurgentes: Aliæ acutæ, ſed à manu victæ: Aliæ ſtatim valde ardentes; aliæ in totum debiles;

Inter has quædam magnæ, quædam malignæ. Ex ijs quæ calorem comitantur. Aridæ; ſalſuginoſæ ideſt cum pruritu; Penphyngodes aſpectu terribiles, ideſt puſtuloſæ quales in Variolis, morbillis ideſt & Peſtilētibus; Aliæ tactui humidæ; Aliæ valde rubræ, valde pallidæ, liuidæ & id genus alia. Ex modo quædam continuæ, Quædam interdiu tenent, nocte inter mittunt. vel nocte tenent, die intermittunt. Nonnullæ ſemitertianæ ſunt, Tertianæ, Quartanæ, Quintanæ, Septanæ, Nonanæ. At hæc in putridis tantum conſiderantur, in ſequuntur enim humorum diuerſitatem, & locum. Sed circa hæc oriuntur dubitationes. Prima. Non videntur ſtatuenda tria genera febrium ex triplici materia, quia eſt intemperies totius, & lædit operationes totius. Reſpondet Galenus. Dum quædam ſunt excalfacta; ideſt

3. in 1. Epi. 2.

1. dif. fe. 1.

accenſa, reliqua calfiunt, non eſt neceſſe omnia accendi. Exemplo vaſis aquam calidam continentis, aut è conuerſo; & Follis aerem calidum attrahentis, At hoc modo morbus erit in vna materia, in reliquis paſſio. An ſatis eſt ad morbi conſtitutionem eſſe in aliqua parte affectionem permanentem, à qua læditur actio totius. Nam totũ agit mediantibus partibus Altera dubitatio; Non videtur in ſpiritibus dari genus febriũ. Nam Ephemera in ſanguine calfacto conſiſtit, & ſynoca ſine putredine ad Ephemeram reducitur. Duplex igitur genus febrium ex materia; In humoribus & Solidis, An in omni febre ardere aliquã ſubſtantiam neceſſe eſt? In Ephemera ſolum aerea ſubſtantia pinguis ardet, non ipſe ſanguis licet excalfactus ſit, at non putrefactus; vt flamma baculi oleo illiti. Arſio autem humorum non con-

1. dif. fe. 5. & 2. dif fe. 9. 9. Meth. 2.

tingit

tingit ſine putredine; ideo Putrida in humoribus Ephemera in ſpiritibus diſpoſitio eſt permanens, in ſanguine paſſio ſolum. Putrida veluti flamma ex fumo baculi; Hectica vt ignis carbonis. Tertia dubitatio circa Putridam. Humores non poſſunt eſſe ſubiectum ægritudinis, quia eorum non ſunt actiones, quas primo lædat morbus. Non enim concoquunt, ſed concoquuntur, attrahuntur, retinentur, expelluntur. Sed virium eſſentia in duobus tantum corporibus à Galeno ponitur ſcilicet in ſpiritibus & ſolidis, Videtur & Hippocrates vitia in humoribus ponere inter cauſas. cum inquit propter humores ægrotat corpus. Quaſi partium ſolidarum tantum ſit morbus. At hoc modo neque ſpiritus eſſent ſubiectum ægritudinis, & ſola Hectica inter febres eſſet morbus, quia in hac ſola partes ſo-

11. Meth. 1. & 12. Meth. 5. 1. Nat. hu. 19.

lidæ ſunt excalefactæ, nam in Ephemera & Putrida ſolidæ excalfiunt tantum non ſunt excalfactæ; nec habent permanentem caliditatem. An in quacunque parte corporis contracta fuerit caliditas ignea permanens, morbus dicendus eſt, lædit enim operationes totius. Quod autem inquit Hippocrates; propter humores ægrotat corpus: ſignificat morbum totius eſſe vitio humorum, ex quibus tanquam elementis cõponitur: operationes enim ſunt totius compoſiti, vt viſio totius oculi, licet particulæ quædam ad receptiones colorũ faciant, vt humor criſtallinus quædam ad cognitionem, vt ſpiritus viſius, quædam vſum tantum præbent, vt membranæ: quæcunque autem particula vitiata fuerit, oculi operationem aliqua ex parte lædit, licet non quæcumque actionem præſtet. Patet autẽ in humoribus quoq;

vires

vires esse, quamuis actionem non præstent vt spiritus & solida: cum enim elementa sint solidarum partium, oportet illa quoque ad vires præstandas & mediocri quantitate & temperamento esse, vt Galenus testatur: nam & sanguis subiectum est calidi innati, quo omnes operationes perficiuntur. eumque contingit euacuari vsq; ad animi deliquium: Videtur autem Galenus admittere febrem putridam non esse morbum cum inquit. Putridæ causas habent, quæ ipsas excitant; Non Hecticæ, nam hæ & Diariæ non amplius fiunt. Cum enim morbus consistat in facto esse, vt permaneat postquam abierit causa, inter febres solæ hæ duæ morbi erunt; Hectica & Ephemera, quia non amplius fiunt. Respondetur, putredinem quidem humorum affectionem esse permanentem etiã si abierit causa: At febrem ex

12. Meth. 5.

8. Meth. 9.

putredine in continua generatione esse, excitatur enim febris ex euaporatione ad cor, qua desinente cessat febris. Ad morbum autem constituendum satis est aliquam affectionem permanentem esse. Concludere igitur possumus igneam caliditatem permanentem seu in spiritibus seu in humoribus seu in solidis morbum constituere quæ febris dicitur: nam partes sunt nostri corporis, & calidum innatum atque animam participant. Quarta dubitatio. Omnis febris videtur putrida, nam in omni corrumpitur calidum innatum ab externa caliditate, vt patet ex definitione febris. Putredo autem est corruptio natiuæ caliditatis in vnoquoq. humido ab externa caliditate,
4. *Meteo.* 1. vt ab Aristotele definitur. An in Ephemera & Hectica vnà cum calido absumitur humidum vt in conbustione: in putredine autem remanet humidum

dum vt pus vel ſimile puri. Quædam inter putridas accedunt ad vſtionem, vt Ardentes & tertianæ exquiſitæ. in quibus humores quaſi in cinerem vertuntur. Ephemeram tamen putridam quidam tradunt in Anglia graſſari, peſtilentem, quæ vnica die aut occidit, aut ſoluitur. An huiuſmodi non inter Ephemeras cenſenda eſt, licet vnica die ſoluatur, ſed inter synochans putridas. in ſanguine enim ſine putredine Ephemera conſiſtit, cum putredine autem ſynocha putrida: Hecticam vero putridam videtur admittere Galenus. ex Athæneo aſſerente omnem febrem ex putredine oriri, vbi Galenus excipit tantum Ephemeras. An inter Hecticas quædam ſunt ex putredine ſolidarum partium, vt in Suppuratis, & vlceribus Pulmonis & in Peſtilentia. Nam dum pus conficitur febres fiunt ratione humorum putreſcen- *1.dif.fe.5.*

tium: in ſuppuratis autem febres ex pure partes ſolidas putrefaciente. At Hecticæ per ſe febres ſine putredine contingunt.

Cauſæ febrium. Cap. 5.

CAuſæ a Medicis conſiderantur: Materialis in quibus adeſt materia vt humores in Putridis, aut ſubiecti præparatio ad patiēdum. Efficiens quod inflammat. Non forma, quia in definitione compræhenſa eſt: non finis, quia in accidentibus non eſt cuius gratia. Inſtrumentalis, & ſine qua non conditiones ſunt efficientis aut materiæ vt veſtes, ciborum preparatio, diuturnitas. Quæcumque externæ aut euidentes ſunt, Procatarticæ appellantur. Quæ internæ aut abditæ, Antecedentes ſi non proximæ: Coniunctæ ſi ſimul cum morbo ſint & non ſint. Externæ omnes ſumuntur

à ſex rebus non naturalibus vocatis: tam ad morbos, quam ad ſanitatem inducendam. Aer ambiens, ad quem Regio, anni tempus, conſtitutio reducuntur. Motus & quies; Somnus & vigilia: Quæ aſſumuntur vt Cibi & potus: Quæ excernuntur & retinentur: Animi motus. Eadem ad quatuor capita reducuntur. Quæ ſumuntur; Quæ geruntur: Quæ educuntur & retinentur: Quæ foris adhibentur. Propenſio igitur ad febres aptiſſima natura calida & ſicca: Poſt calida & humida: deinde calida tantum; dein ſicca tantum. Inepta natura frigida & humida, vel frigida tantum, humida tantum. Auicenna humidam præponit tum ſolam, tum & calidam: quod verum eſt de Putridis vt etiam Galenus fatetur. non de Ephemeris neq; de Hecticis; At ſiccitas in vniuerſum ſalubrior. Nũ quia rarius febricitent, vt Ga-

Art. med. 85.

5. Tuen. ſan. 10.

8. Meth. 8.

8. Meth. 2.

3. Aph. 15.

3. *Aph.7.* lenus vult, acutiores tamen febres,& ex Ephemeris transeunt inacutas ocyssime & post in
8. *Meth.2.* Hecticas. At si maxime propensi calidi & sicci, sæpius debuissent corripi. An hi non nisi ob errores,vt inædiam a Diatritaris institutam & in quodam anni tempore & constitutione simili. At humidi sponte & in omnibus temporibus;Ideo sæpius; Ob id ad alia deterior
8. *Meth.* est natura calida & humida.
8. Efficiens est tum quod subiectum disponit, aut materiam subministrat; tum quod dispositum inflammat; Materiā subministrant cibi & potus Disponunt ad Putridas humectantia ad Ephemeras & Hecticas siccantia,vt inædia: nam quidam si biduo eam patiantur, febricitant: Euacuationes magnæ:
10. *Meth.* cogitationes: Curæ, Vigiliæ,
4. At quæ disponunt tantum non viderentur efficere caliditatem sine agentibus: ponuntur tamen

men inter efficientes procatarticas à Galeno. Num ex ſiccantia calorem efficiant? prætermiſſa tamen à Galeno hæc cauſa inter efficientes caliditatem. An valde præparata materia à quocunq. calefaciente accenditur: ſufficiunt ſæpe motus conſueti quamuis modici, & quecunq. caliditas intus exiſtens, vt valde ſicca in Ephemeram & Hecticam incidant, valde humida in Putridam. Ignem efficiunt duo Ignis & motus. cum quo comprænditur & lumen Solis. Galenus ad quinque modos reducit. Primus eſt Motus tum corporis tum animi vt exercitatio labor, calefaciunt articulos & muſculos, inde ad Cor tranſit caliditas, venus ſtatim Cor & lumbos. Fluxiones in Diarrhea, Catarro, ob attritionem calefaciunt internas partes. Animi motus, vt ira motus eſt ſanguinis & ſeruor circa Cor. Triſtitia ſolo motu

10. Meth 2.

1. dif. fe. 3.

1. Metes. 4.

De cau. morb. 2.

1. dif. fe. 3.

motu ſpiritum calfacit. Secun-
dus modus eſt Putrefactio, nam
ignis quidam eſt in materia
putreſcente. Tertius eſt calidi
adhærentia, vt ignis aut ſolis
8. Meth. 3. incipit calor in capite; Medi-
camenta externa: vt Thermæ,
cataplaſmata. Quartus per-
mixtio calidæ ſubſtantiæ: vt
cibi calidi cum aromatibus;
potus vini generoſi: Medica-
8. Meth. 5. menta. Ciborum corruptela in
fumoſam qualitatem, quæ cru-
ditas nidoroſa vocatur. Accen-
ſio in his prius in ventriculo &
Hepate Auic. Inſpiratio aeris
calidi in hypocauſto Peſte.
1. diff. fe. 4. Quintus modus eſt retentio ca-
lidi effluxus vel ob multitudi-
8. Meth. 6. nem in Ebrietate & ciborum
multitudine: vel obſtruente
frigore externo, in his læditur
8. Meth. 7. primo Caput: vel poris aſtrictis
denſata cute aſtringentibus lo-
tionibus frigidis: frictionibus
ſiccis, duris: vſtione Solis: vel
poris obſtructis: quod ſi modi-
ce con-

ce contingat fit Ephemera, si multum, putrida a multis crassis & viscosis. Hippocrates lib. 3. de Morbis causas febrium perstringit in hũc modum. Bilis & Pituita calefacta totum corpus calefacit, quæ febris est. Calfiunt intrinsecus à cibis & potibus extrinsecus à labore, vulneribus, & à calido nimium calefacti & à frigido nimium frigefacti: calfiunt etiam à visu, auditu, sed minimum ab his; An significat animi motus? Coniũgi plures causæ possunt, vt cum densitate cutis, cruditas & alia.

Ephemera. Cap. 6.

EPhemera appellatur & Diaria, quia non vltra diem horarum 24. protenditur. Sic Ephemeron animal quia viuit in post meridiem; Et Ephemeron herba Dioscoridi, quia vna die interficit, Cholchicum appel-

9. Meth. 1.
9. His. an. 19.

appellatum. Eſt vnica acceſſio vno die vt plurimum circumſcripta: porrigitur aliquando in plures dies, quæ ſynochus vocatur. Eſt paſſio ſpiritus abſque humorum putredine: Hippocrates vocat febrem non ex bile. 7. Aph. 42. Et abſque inflammatione membri, niſi ob diſtantiam non vapor putridus aſcendat ad cor, ſed ſolus calor, vt in Bubone: de quibus Hippocrates inquit. Ex bubone omnes febres malæ præter Ephemeras. Etiam ſic deſcribitur à Galeno. Eſt ſola ſanguinis excalfactio in qua ſpiritus incenduntur in Corde. Si putreſcant ſpiritus, vtrum dicenda Ephemera? vt tradunt in Anglia. An hoc eſt eſſe Ephemeræ, vt ſine putredine ſit; ideo ſine periculo, & breuiſsima, quia citiſſime ſpiritus abſumuntur & reficiuntur: citiſsime incenduntur & refrigerãtur ob tenuitatem. Non videtur vbiq.

9. Meth. 1. *9. Meth. 2.* *2. Criſ. 13.* *4. Aph. 55.* *1. dif. fe. 5.*

vnica

vnica accessio: nam quæ ex modica obstructione fit, aliquando affert alteram accessionem die tertia, & tamen continetur inter Diarias. Et Auicenna testatur Ephemeram ex cruditate quandoque aduenire cum periodis quatuor vel vsque ad septem, & esse Ephemeram cum pulsu sano. An accidit permanente causa effectrice, nouam materiam halituosam colligi, vt in putredine sanguinis & bilis die tertia, vnde accessiones fiant: aut vnica protendatur in maiori obstructione cutis. Ideo essentia Ephemeræ non in vnica accessione consistit, neque in vna die: sed in incensione spiritus in Corde absque putredine. Differentiæ pro natura subiecti in diuersis temperamētis: Ex causis prout permanent, vel non permanent: Ex particula incipiente, vel capite, vel Hypochondrio vel toto: Ex affectu vel sola caliditate,

8. *Meth.* 4.

8. *Meth.* per totum.

ditate, vel adiuncta ſiccitate, aut humiditate. In permanente ſtipatione, quædam repetit, quædam protenditur, Synocha appellata, cuius tres ſpecies. Homotenos ſimili tenore perſeuerans, Epacmaſtica ſemper increſcens, Paracmaſtica ſemper decreſcens ob maiorem vel minorem efflationem & accen-
9. Meth. 3. ſionem. Quædam facile in putridam tranſit, vbi adeſt humorum prauitas & maior ſtipatio. Quædam in Hecticam in naturis valde calidis, & ſiccis.

Signa: Ephemere dignotio
1. Gla. 2. difficilis: nemo ante Galenum exacte cognouit. Ab eſſentia febris: Calor auctus ægrotanti moleſtus præcipue in præcordijs, Capite. In Ephemera tangenti ſuauis, æqualiter & ſenſim increſcens vſque ad ſtatum cum facili tolerantia: vaporoſus in primo contactu vel paulo
2. Criſ. 13. poſt. Ab effectis; aucta reſpi-

ratio:

ratio: Pulſus frequentior maximum ſignum in omnibus febribus Hippocrates 7. Epid. Febricula aliquando obſcura, vt non videatur adeſſe, ſed iuxta tempora pulſus oſtendit. In Ephemera cum calore æqualiter increſcit in celeritatem effatu dignam & magnitudinem: ſæpius ad paruitatem in ſicco affectu. frequentia deficit à proportione ſecundum exteriorem quietem ideſt pulſus eſt frequẽtior ſecundum internam quietem, quia breuior eſt quam externa; Syſtole nullo modo aut quam minimum tendit ad celeritatem, vt ſolet in Putridis. Alibi Galenus inquit: Pulſus exquiſite ſeruat æqualitatem naturalem & mollitiem & ordinem. An etiam ſecundum naturam tardior eſt ſyſtole?

1. diff. fe. 7. *2. Cri. 13.* *2. Cri. 13.* *2. capul. 15.*

Vrinæ coctio ſtatim in Ephemera apparet: nam bene coloratæ cum ſuſpenſionibus aut nebulis aut ſubſidentijs bonis.

Con-

2. Cris. 13. Contrario modo in Putridis, ideo in ijs maximum ſignum ex vrinis. At à calore igneo debuiſſet lædi coctio etiam in Ephemera. An deeſt in hac humor concoquendus: læditur tamen coctio ciborum in venticulo, & ſanguinis in venis, ideo in initio vrinæ tenuiores ſunt & albidiores. A cauſis incepiſſe à cauſa procatartica recenti & manifeſta, quæ ante præceſſerit, ſignum eſt inſeparabile Ephemeræ at non proprium. *1. dif. fe. 7.* Nam Putridæ & Hecticæ non ſolum a cauſis procatarticis oriuntur, ſed & ab internis & abditis. A modo ſolutionis: Deſinere poſt horas. 24. cum ſudore, aut rore, aut vapore aliquo optimo poſt ſtatum: Si ſequatur integra ſolutio ſine aliquo veſtigio in pulſu ſine ſymptomatis magnis, de quibus Hippocrates in Prognoſticis.

Signa diuerſorum temperamento-

mentorum petenda ſunt ex Arte Medicinali Gal. Diuerſarum cauſarum per ſe patent, ſi æger referat; melius tamen eſt Medicum prædicere ex ſignis. Si ex motu in exercitationibus; laſſitudo, calor partium quæ laborarunt; Cutis ſiccior quam in alijs Ephemeris. Erumpunt humiditates vel calidus vapor poſt ſtatum; Pulſus magni. Sed ſi ſupra modum defatigati fuerint & deuſti vel refrigerati, perdurat ſiccitas etiam cum reliquit febris, pulſus parui. Ex venere: labor & caliditas lumborum, pulſus parui, languidi. Ex commotione humorum, partes affectæ oſtendunt; vt alui fluxus. In diſtillatione Tuſſis, Grauedo, vrinæ ſubalbidæ. Ex animi motibus, cum adhuc perſiſtunt, pulſus indicat & facies. In ira pulſus magnus, vehemens, celer, frequens. In triſtitia paruus, languidus, tardus, rarus. In timore recenti

1. Gal. 2.

2. Cri. 13.

4. ca. pu. 2.

celer,

celer, vibratus, inordinatus, inæqualis, poſtea idem fit cum pulſu triſtitiæ Abſcedente motu, ex alijs ſignis inueſtiganda affectio. Vrinæ in omnibus magis ruffæ. Ex ira caloris multitudo magis quam acredo, celeriter effertur è profundo, pulſus magnus. Ex triſtitia, curis, cogitationibus, Vigilijs, inædia: ſiccitas, caloris acredo magis quam multitudo, tenuitas corporis, oculorum concauitas, pulſus parui, decoloratio inſolita. Si ex Bubone, qui non ex cauſis latentibus ſed ex vlcere in proximis partibus concitata fluxione ortus ſit. Pulſus maximi, veloces, frequentes, Calor plurimus, humiditas calida poſt ſtatum, mitis, minime omnium acris Facies rubicunda tumens, Vrinæ ſubalbidæ ob defluxionem ad inferiora. Idem in vulneribus. Nam antequam ſanguis vitiatus fuerit ex inflammatione

fit

fit Ephemera. Ex Solis vstio- 1. dif. fe.
ne. Cutis ad caliditatem & sic- 11.
citatem magis vergit quam pulsus ad febrilem dispositionem: Calor multus statim occurrit, sitis minor. Caput veluti deuri videtur: oblectantur frigidis: squalor, oculi rubicundi & sicci, si cum plenitudine, venæ in tota facie extenduntur supra modum: grauedo & distillatio, in vere magis. Si ex cruditate nidorosa labor in Hypochondrio morsus ventriculi, caloris acredo, pulsus paruus. Si ex ebrietate facies tumida, rubens: oculi & venæ turgentes: Si ex frigore; Caput primo læditur, grauedines & distillationes vt in deustis cum plenitudine; sed cutis non adeo calida. Si ex cu-
te densata vt ex balneo Alumi- 8. Meth.
noso, exercitatus cognoscet ta- 2.
ctu. Calor; primo mitis, acrior postea sentitur. Vrinæ minime ruffæ: moles corporis non collapsa: oculi prominentiores hu-

midiores: pulſus magnus. Si ex obſtructione cutis, pauca euacuatio in declinatione, perdurat diutius remiſſio ſibi ſimilis.
8. Meth. 4. Synochæ pulſus magnus vehemens turgidus: tranſcendit horas Diariæ cum vrinis bonis & pulſu æquali: contingit in corporibus plenis bono ſanguine.
9. Meth. 4. Ex his patet in quibus ſola caliditas eſt, inquibus eſt adiuncta ſiccitas: in quibus plenitudo: In quibus permanet cauſa, in quibus non permanet. Prognoſtica: terminatur omnis ad ſalutem, niſi tranſeat in aliud genus. Tranſit autem potiſſimum, quando protrahitur permanente cauſa, vt ſtipatio, obſtructio, in Putridam die
11. Meth. 6. quarta vel quinta. In calidis & ſiccis naturis vel ob errores
8. Meth. 4. diatritariorum, in Hecticas aut febres acutas. Signa tranſitus: aduenire ſigna Hecticæ vel Putridæ, vnde media quædam natura videtur fieri; non habere

inte-

integram quietem ſubſequentem: Soluitur per ſudorem vel madorem vel tranſpiratum halituoſum; per vrinam Synocha per ſanguinem è naribus. 10. Meth. 2.

Curatio vniuerſalis.
Cap. 7.

CVratio vniuerſalis via diuiſiua traditur à Galeno incipiens ab vniuerſali tendens in ſingularia. Sed quoniam curanda ſunt ſingularia, non eſt tutum curationem inuenire via diuiſiua ab vniuerſalibus, ne contingat moroſa repetitio, aut fugiant quædam ſingularia, quæ ſunt curanda ob innumerabilem multitudinem: ſed reſolutoria, quæ incipit à ſingularibus curandis, inuento morbo per ſigna poſtea reſoluit in ſua principia & cauſas: & ſingulis affectibus præter naturam ſeu morbi ſint, ſeu cauſæ, ſeu ſymptomata inuenit propria 9. Meth. 15.

remedia per indicationem contrariorum vbi nota eſt contrarietas, vt in febre Ephemera nunc eſt ſola caliditas pæter naturam, nunc eſt adiuncta ſiccitas. Nunc remanet cauſa quæ effecit: nunc non remanet: nam cauſæ procatarticæ quæ abierunt, non indicant remedia: ſed quicunque affectus qui remanſerunt, remouendi ſunt. In Hectica ſimul eſt caliditas & ſiccitas, ideo vtrique proſpiciendum. In Putrida præter febrem adeſt Putredo, & aliquando putredinis cauſæ. aliquando & ſymptomata grauia. Omnibus igitur aptanda ſunt remedia. Vbi autem plura requiruntur, conſiderandum quid prius quid poſterius faciendum Sit, aut ſecundum ordinem naturæ incipiendo à cauſis, aut ſecundum vrgentiam, prius enim ſuccurrendum eſt ei quod magis vrget. Dum autem ea quæ prætor naturam ſunt tolluntur

per

per contraria: ſimul vires con-
ſeruandæ ſunt per ſimilia recto
vſu ſex rerum non naturalium
conferendo remedia cum viri-
bus, ne labefactentur, pro di-
uerſis naturis, ætate, ſexu, con-
ſuetudine, anni tempore, con-
ſtitutione, regione. Vbi con-
tingat hæſitatio, adhibenda eſt
conſultatio, an agendum re-
medium indicatum, qua mate-
ria ſeu inſtrumento, vtrum ali-
mentis an Medicamentis, aut
Chirurgia: Quantum, Quando,
& quomodo. In prædictis ſubo-
ritur dubitatio. Scribit enim
Galenus in libro de optima ſe-
cta nullam indicationem ſumi
à morbo, ſed tantum à cauſa:
fruſtra igitur laboramus in tan
to numero indicationum. An
ſequitur ad Methodicos, quod
verum eſt, quando cauſa eſt ex
iis, qua poſita & ablata poni-
tur & tollitur morbus, vt ſe ha-
bet morbus ad ſymptomata:
Cum autem in omni febre, qua

De opt. ſe. 25.

 tenus

tenus est simplex intemperie calida; indicetur sola refrigeratio: cur Hippocrates dixit Victus humidus omnibus febricitantibus confert, nulla facta mentione frigefactionis? An
1. Aph. 16. recenset Hippocrates in eo Aphorismo non remedia febrium, sed quibus hoc genus victus conueniat: non enim solis febricitantibus inquit conferre, sed & Pueris & ijs qui tali victu vti consueuerunt: ad vires scilicet eorum conseruandas. Quantitas autem refrigerationis in omni febre mensuranda est ex mensura caloris extranei similiter & in cæteris contrarietatibus: Extremis enim
1. Aph. 6. morbis extrema remedia optima sunt, mitioribus autem mitiora: Cognoscitur autem quantitas excessus ex natura temperie, quæ habetur ex signis
2. Temper. 3. traditis in libris de Temperamentis: Sed quia valde difficile est, & forte impossibile
exa-

xactam quantitatem habere, 3. Meth.
ddenda alia signa: ex ætate, 3. & 7.
ita anteacta, Regione, cœli
tatu, anni tempore. Cum igi-
ur maior sit recessus caloris
ebrilis in temperamento frigi-
lo, tempore, ætate & cæteris,
luam in calidis, vt colligitur
x Hippocrate, cum inquit. In 2. Aph.
norbis minus periclitantur, 34.
luorum naturæ, ætati, habitui,
Tempori magis congruit mor-
bus, quam quibus nõ congruit:
Videbitur igitur magis refri-
gerandum esse in naturis & tem
poribus frigidis; quã in calidis:
quia in illis maior est morbus,
quod aliquando à Galeno con- 7. Meth.
ceditur. Hæc ratio manifestis- 13.
sima est in vlceribus siccandis.
nam in siccioribus corporibus
sicciora medicamenta adhiben
da sunt. Oppositum tamen 3. Meth.
præcipit Hippocrates. Oxymeli 9.
dandum in æstate frigidum hye 1. Acu. 43.
me calidum. Item aquæ frigi- 11. Meth.
gidæ potio non conuenit seni; 9.
F 3 neq.

neq. hyeme, neque cui aliqua pars frigida ſit. An licet in ſimilibus naturis & temporibus minor exceſſus ſit à priſtino ſtatu, non tamen minor à temperato. Magis autem refrigerandum eſt in his, quam ſit receſſus à priſtino ſtatu ob ſimilitudinem cauſæ cum morbo.
8.*Meth.* 9. Dixit enim Galenus. Refrigerandum aut vſque ad priſtinum ſtatum, aut vlterius ad melius. Ideſt ad temperatum. At in contrarijs ideſt frigidioribus naturis & temporibus ſatis eſt ducere ad temperatum, non tutum eſt vlterius ducere ad priſtinum ſtatum: ne forte in eo confirmetur, vnde regreſſus fieri nequeat. Non commeat ratio in vlceribus ſiccandis, quia requiritur caro ſimilis parti. Nec ſimiliter intemperantiæ in calido & frigido ſeruandæ vt in
6. *Tu. ſa.* 3. humido & ſicco. Licet aliquando ducere in contrarium affectũ, non vt in eo permaneat, Sed

vt

vt virga curua in oppoſitam curuitatem ducitur, vt reuertatur in rectitudinem. Pugnandum autem contrarijs aliquando efficacioribus, vbi cito oportet mederi ad euitandum id quod peius eſt. Infirmioribus vbi tuto: temperatis, vbi iucunde: æqualibus, vbi cito & tuto: Si incerta eſt quantitas ex priſtino ſtatu, morbi quantitas ex magnitudine ſymptomatum colligitur. nam in peracutis extremi ſunt labores, in mitioribus molliores. Quando autem refrigerandum. Quædam refrigerantia omni tempore conueniunt, quædam non niſi in declinatione. Sed hæc particulatim in modis refrigerandi & materia commodius oſtendentur.

9. Meth. 4. & 10. Meth. 10.

1. Aph. 7.

Curatio Ephemeræ. Cap. 8.

EPhemeræ curatio, in qua non permanet cauſa, in

ſola refrigeratione conſiſtit, aliquando & humectatione. Modi autem refrigerandi alij intrinſecus præſtant alij extrinſecus. Intrinſecus cibi & potus refrigerantes ſed in declinatione tantum conueniunt non egemus in hoc morbo medicamentis. Inſpiratio aeris frigidi conuenit omni tempore, hic aliquando arte parandus eſt in æſtate.

Extrinſecus lauacra, perfuſiones, inunctiones ad totum corpus in declinatione tantum. Ad partes quæ primo læſæ ſunt à cauſis procatarticis, in principio, quomodo aliqua indicatio ſumitur à cauſis quæ abierunt: ſingulis enim contraria
1. Gla. 3. remedia opponit Galenus.

Nam Pars primo excalfacta primo refrigeranda, vt caput in deuſtis à Sole: Pedum abblutio in ijs qui iter peregerunt ventriculus fouendus in cruditatibus. Lumbi in venere. Per

ſe

ſe refrigerantia, ſcilicet quæ ſua qualitate refrigerant; conueniunt ad ea quæ per ſe calefecerunt; vt oxyrhodini perfuſio ad ſolis vſtionem quocunque tempore. Per accidens refrigerantia, quæ ſubſtantiam calidam euacuant, duplex enim eſt ignis extinctio vna per contrarium altera per materiæ ablationem: Conueniunt hæc ad ea quæ per accidens incaluerunt, vt in ſtipatione cutis laxantia & perſpiratum facientia: ſed hæc non niſi in declinatione conueniunt. Euacuantia tamen quædam in principio conferunt, vt manifeſtum erit in Putridis. Actu frigida vbi cito refrigerare oporteat in affectu vehementiori, niſi timeatur cōſtipatio. Poteſtate frigida tutiora ſunt. Modi humectandi, vnus ſola qualitate per lauacrũ aquæ dulcis, & Olei, dulcis inunctionem. Alter ſecundum totam ſubſtantiam per alimen- 10. Meth. 10.

ta humida & potus. Ad laborem igitur antequam febris apprehenderit, Cofert lauatio in aqua tepida, efficacius in frigida in æſtate, at non tutum propter conſtipationem; hoc remedio ſæpe præſeruantur à febre; At in febre non niſi in declinatione, nec frigida. Ad Solis vſtionem eadem lauatio totius. Sed in febre protinus ab initio ſincipiti iñfundendum oleum roſaceum omphacinum actu frigidum arte refrigeratum in puteo aut niue, vſque ad decli-
8. *Meth.* nationem. Nam oleum etſi a-
3. ctu frigidum eſt tamen poteſtate calidum cerebro & neruis
7. *Aph.* vtile. in declinatione aqua ca-
42. lida multa capiti ſuperfuſa ſanat febrem non ex bile, ideſt Ephemerã: corrigit enim præcipue conſtipationem à frigore factam. Omnibus in declinatione tria adminiſtranda ſunt, ad effluxum calidorum vaporum, quæ per accidens refrigerant.

gerant. frictio, vnctio, lauatio. Frictio non ſicca, non vehemẽs, pinguis & mollis ad relaxationem ſolum. Olei perfuſio dulcis non aſtringentis tepidi. Trallianus Hydræleo vtitur ad laſſitudinem; multa requiritur in ijs qui ex ſiccitate laborant, vt inedia, vigilijs curis, ira, venere; quia olei humectatio diuturnior eſt. minus in ijs qui ex vſtione, nam facile accenditur. Lauatio in balneo aquæ dulcis tepidæ multa in ijs qui ex vſtione, & frequentior, minus in ijs qui paſſi ſunt inædiam & reliqua ſiccantia, quia digerit. Non lauandi qui ex frigiditate cum grauedine & diſtillatione ante maturationem. Iterum vngendi poſt balneum, vt perſeueret humectatio & auferatur noxa refrigerationis: nam poſt balneũ adhibenda frigidæ perfuſio ad vires recreandas & cibus: Victus autem humidus in omnibus ad cuſto-

8.Meth. 3.

1.Aph.16.

diam humidi naturalis, & vt facilius permeet, similiter post inædiam: frigidus, vt pugnet aduersus morbum: Quod remedium in calidis & siccit naturis, ne transeant in Hecticam vel febres acutas. Ex balneo statim aquæ potio, Ptisana, in æstate & calidis naturis actu frigida: vel Halica: post paruũ interuallum cibi in adustis magis refrigerantes, vt Pisces, caro ædina, Gallinacea; In vigilijs inædia, animi perturbationibus & reliquis siccantibus humectantes magis, ad somnum adiecta lactuca semine papaueris, violis. In defessis & venere quæ multum nutriunt & sæpius, auiculæ montanæ: Caro suilla: oua sorbilia: In potu vinum aquosum omnibus vtilius quam aqua ad spiritus reficiendos, & excretiones promouendas præsertim in vigilijs, nam somnum conciliat, nisi adsit dolor capitis & pulsus temporum.

2. Acu. 38.

1. Gl. 3.

porum.

porum. At Hippocrates prohibet vinum in calidis naturis siue cum febre, siue sine febre: sed ijs refrigeratio, aquæ potus, quies. Galenus assuetis concedit aquæ frigidæ potum: vbi multum superat caliditas, quod non contingit sine siccitate, quibus in sanitate non conuenit vinum, tanto minus in febre. Nam alioqui Hippocrates concedit vinum, in acutis.

4. in 6. Epi. 13.

8. Meth. 3.

3. Acut. 7.

Curatio ad causas permanentes. Cap. 9.

SI in Ephemera permanet causa, auferenda illa est, ne protrahatur, aut tendat in aliud genus febrium. Permanere solet in cruditatibus, in Bubone, vulneribus, cutis densitate obstructione. Ad cibos corruptos, quamdiu in ventriculo sunt, euacuandi per vomitum ex aqua tepida, quo re-

medio nihil præſtantius Tralliano, & Aetio nam eluit, propellit inferius, diſtribuit, aperit. Spiritum ſiccum tempe-
8. Galat. 45. rat. Sed Galenus 8. Meth. 5. exhibet Diatrion pipereon ſimplex, vt cibus deſcendat, nam ſatius eſt quam aſcendere, vt qui corrigi poteſt, corrigatur. Trallianus refellit vt reliqua calorifica: conuenire in cruditate ex frigore. quod & Galenus confirmat 4. de Tuen. San. 3. An confert etiam ad diſſoluendos corrupptos vapores, & citam facit diſtributionem vnde coctio perficitur ſi fuerit in ſuperioribus inteſtinis. Poſtea ventriculus & totus venter roborandus multum calidis non tepidis diutius perfundendo ex oleo Abſinthij, Nardino: ne Abſinthium nidore offendat, tingitur feruente aqua. Trall. vtitur oleo melino ad cauſam
7. Meth. 4. calidam: Idem Galenus cum vritur ventriculus. An cura-

tio

tio intẽperiei, cuius vitio oritur cruditas non in febre adhibenda est, sed per sanitatem. Cum cibus descenderit, quod 8. Meth. tactu cognosci vult Galenus, si 3. & 6. Tu. sponte non fluat aluus, irritan- sa. 3. dum glande aut leui infusione ex melle aqua & oleo. Aetius 8. Meth. decocto furfurũ: si morsus ad- 5. sit, iniectio ex oleo dulcissimo, in quo liquatum sit aliquid seui anserini vel Gallinacei, vel Caprini, vel Ceræ elotæ. Si flatus adsint, ex oleo in quo Ruta & semen appij Cumini, sisonis. Post nutrire protinus cauendo astringentia. Victus tenuis Aetio, Ptisana. Trall. exhibet offam panis inbutam in aqua calida bis vel ter, in qua prius incoctũ Apium aut Coriandrũ Non vinum, nisi vires inbecillæ. Postero die lauandum, si planè desijt febris, sin satis est fouere ventriculum, Tertia die lauandum etiam si plane non desijt febris, si noctem præcedentem

quie-

quietam habuerit. Si vero febris perſeueret, ſignum eſt Putredinis ex obſtructione, vt in cruditate ex frigore. Si ſponte aluus fluxerit, leuior eſt affectus. Si ſolum quæ corrupta ſunt, euacuata fuerint lauandus in declinatione, & nutriendus: Sin multa inanitio, auget febrem motu, cibandus eſt, non
3. *Acut.* lauandus. Ventri prius conſu-
59. lendum dum adhuc fluit, perfuſione optimi & recentis Melini, vel Maſtichini adiecto modico vino Act. & cingere penicillum imbutum: Si cinctum nõ ferat, ceratum adhibendum addita cera Tyrrena, vel efficacius addito flore labruſcæ, hypociſtide, Balauſtijs Palmarum carne. Nos fomentum adhibemus incoctis roſis, flore labruſcæ Malis cotoneis in aqua & vino. Cum ceſſauit fluxus perfundere ex oleo Abſynthij: Vrgente morſu cingendus penicillus ex purpura, imbutus Nar
dino

dino & alijs odoratis, vel ſiccus abunde calidus aut ceratum in ponendum ex Nardino Aloe & Maſtiche. Trall. repræhendit calorifica, ſolum Melino vtitur & Baineo. Victus exiſtente fluxum Polenta, ideſt farina Hordei toſti; & panis cũ modico aceti inaqua feruente, vel ſucco granatorum, pyrorum, Malicotonei, vel decocto eorundem & Myrthillorum: Diacitonium. Cum deſijt fluxus, Halica Piſces ſaxatiles, teſticuli Gallorum, fructus auſteri: Vini auſteri modicum. Balneum cum deſijt febris.

Ad Bubonem: inflammationis curatio, & prius vlceris, cuius occaſione defluxio ad inguina orta eſt. Tollenda eſt vlceris inflammatio repellenlentibus non ad inguina, ſed relaxantibus ex oleo amygdalarum dulcium. Venæ ſectio, ne aucta inflammatione fiat putrida victus tenuis, non vinum. *8.Meth.6.*

Laua-

Lauatio in declinatione.

1. *Gla.* 3. Ad vulnera, ob inflammationě primo fit diaria, post Putrida prohibenda inflammatio venæ sectione, si non satis profluxit ex vulnere. Victus tenuis: Potus aquæ frigidæ in estate. at præsente inflammatione tepidæ Celsus. Super vulnus quoque lintea inponit ex aqua frigida, vel tepida vbi inflammatio, nam citius suppurat. Licere vulnus curare sine peregrinis & conquisitis & com positis medicamentis, ex aceto, vino, aqua. Hodie vtuntur rosaceo ad prohibendam inflammationem. Non balnea.

8. *Meth.* 2. Ad constipationem cutis, indicatur laxatio, & acris effluxus temperatio. Laxant modice calida & humida. Balenum temperatum aquæ dulcis: olei dulcis perfusio: Frictio modica: Crebra lauatio & diuturna non frigida, nisi in fine: non abstinentia lauationis: non frictio

ctio vehemens: nullum aſtringens. Temperant acres vapores cibi qui dulces ſuccos efficiunt, non viſcoſos, ne extremis meatibus hæreant, Ptiſana, halica cum modico aceti ad diſtributionem, vel liquidior incocto porri modico, Anetho, ſale: Panis optimus: Piſces ſaxatiles, Perdices, Gallinacei, Phaſiani, Auiculæ montanæ: Parcius nutriendi, nam victus tenuis optimus. Vinum, ſi non multa cutis aſtrictio, neque plenum corpus: Exiſtente plenitudine parcius alendi ſine vino. Conuenit euacuatio per venæ ſectionem, quia timetur morbus magnus: & purgatio prauorum: Exiſtente diſtillatione & grauedine ob frigiditatem non lauandi ante maturationem, ſed vngendi: Maturantur calidis ſincipiti impoſitis: Vnguentum irinum, Nardinum: oleum nucis muſcatæ: Hippocrates aquam calidam

1. Gl. 2.

8. Meth. 3.

lidam multam capiti affundit:
7.Aph.42. An efficacius incocto chamæmelo, Fænograco, Melilotoſe-quatur autem vnctio.
Ad Cutis obſtructionē, apertio meatuum deobſtruentibus, at impingunt magis, niſi præcedat euacuatio. Conuenit venæ ſectio etiam ſi plenitudinis
8. Meth. 4. ſigna non adſint, ſi vires valent, plus minus pro magnitudine obſtructionis & virtutis: Si non adſit plenitudo nec Auicenna nec Trallianus venam ſecant, vel parcius: ſed poſt aliquam extenuationem purgandi: Deobſtruentia humores poris infarctos adhibenda paulopoſt euacuationem. Attenuantia incidentia & abſtergentia intus in cibis: Ptiſana Mulſa, Apomeli, ſaccharum. inter medicamenta, oxymel, optimum in febribus, non acria, vt Calamentum Origanum, ſerpillum, Hiſſopum, Apium, quia febres incendunt. Oxymel tamen non conue-

conuenire inquit Trall. vbi incrassatio à siccitate facta est. Extrinsecus ante accessionem tertij diei per horas tres vel quatuor, si minimum febris relictum sit; neque adsint signa putredinis. In balneo prius vngendum, & moderatissime fricandum, mox detergendum & abluendum. ex farina erui, hordei, fabarum, Iride, panace, Aristolochia, Nitro, Aphronitro, Sapone: ex mulsa aquosa, vel meraciori, vel melle cum exigua aqua, vt ingredi possit in exiguos meatus. Trallianus animaduertit obstructionem ab exsiccantibus factam, non nitro neque alijs siccantibus, sed frigidis & humidis abstergendam esse fricata cute cum Ptisana. Post balneum offerenda aqua incocto Apio: sin tardius expectatur accessio, ptisana. Transacta hora suspecta iterum lauandus & cibandus. Si accesserit sine signis pu-

tredinis, ac minor, iterum lauandus quarta die & cibandus cum ſpe, vt in quinta nihil ſit venturum, quia obſtructio mediocris ſuperata eſt. Si magna acceſſio, ſignificatur magna obſtructio ad putredinem pertinens.

8. Meth. 4

9. Meth. 4. Synocha curatur à Galeno miſſione ſanguinis vſque ad animi defectum tertia die, cũ ſemper febris increſceret cum periculo ne in quarta die tranſiret in putridam. Subſequutus eſt vomitus: in alijs alui deiectio, aut ſudor. & ſomnus. Viſa eſt iugulari febris. Poſt venæ ſectionem ſola Ptiſana nutritus eſt. An tutius, ſi ſecunda die venam ſecaſſet, & parcius ſanguinem miſiſſet. & potu refrigerante aquæ hordei,& Ptiſanæ modico vſus eſſet: & inclinante febre, Baleno cum abſtergentibus prædictis.

De

De Hectica. Cap. 10.

HEctica dicitur vel quia fixa eſt, vt habitus ἐν ἕξει difficile mobilis, cui opponitur Schetica ἐν σχέσει; vt diſpoſitio, quæ facile mouetur. Vel quia in habitu corporis ſita eſt, ideſt in partibus ſolidis, cui opponitur Ephemera & Putrida. Eſt vna febris continua vt ſynocha. Eius tres ſpecies. vna Hectica proprie appellata: Altera Tabida: tertia Media. ex triplici humiditate partium ſolidarum, ſcilicet Rore, quo partes nutriuntur in quo prima ſpecies: altera Congelata in carnem & pinguedinem, in qua conſiſtit Media: tertia Glutinata in partes albas, vnde Gluten appellatur, in qua Tabida ſita eſt. Quartam alibi addit Galenus: ſanguinem in exiguis venis & Artenis contentum, vnde ros ſpargitur in partes minus alte-

1. dif. fe. 7.

1. dif. fe. 9.

7. Meth. 6.

ratus

ratus quam ros, magis quamqui in venis latioribus: ideo pertinet ad humiditatem solidarum partium. Auicenna hunc absumi inquit in febribus putridis, ideo pertinere ad Putridas. vnde sequitur extenuatio per accidens, vt recentiores vocant. An in putridis etiam ros & pinguedo & caro totius corporis absumitur? at non in Corde, vt contingit per febres Hecticas. Nam absumptio in Hecticis incipit ex Corde. Cum igitur nutrimentum apud Hippocratem in libro de Alimento, vnum sit quod nutrit, idest aponitur, alterum quasi nutrimentum, tertium futurum nutrimentum: Si pro diuersitate humiditatum diuersæ species Hecticæ statuantur, Alia erit in nutrimento proximo, alia in remotiori, alia in albarum partium, alia in carnis aut Pinguedinis. An vnica est febris continua ab initio vsque ad finem

De Maras. 5.

3. Temper. 2. & 1. fac. nat. 11.

nem temporibus distincta? principio, augmento, statu. Principio depascitur propriam humiditatem partium, qua nutriuntur, qui veluti ros est, & sanguis in exiguis venis. Hinc trāsit ad carnosum genus, quod circa fibras est, vnde ficciores redduntur. Vltimo solidas ipsas depopulatur. Quandiu est in principio, Schetica dici potest, quia facilis curatu. Hæc sine siccitate esse potest; Nam primo fit veluti efferuescentia humidi, quo partes nutiuntur; deinde sequitur efferuescentiū consumptio quædam qua in longum protracta similares particulæ ficciores redduntur in quo febris media inter Tabidam & Hecticam. Vltimo exquisite Tabida incurabilis cum nihil ex tali humiditate supersit. Sic Hecticæ febres sepius sine siccitate sunt, cum non transmutantur in Tabem Nam Tabidæ proprium est siccitas.

10. Meth. 11.

1. dif. fe. 9.

Media quæ in Augmento est, multam latitudinem habet pro maiori & minori ſiccitate; ideo magis & minus curari poteſt. Vocatur hæc Maraſmodes cum paulatim tranſit in Maraſmum; Colliquans, cum ſenſibiliter defluit humiditas in febribus acutis. Vt autem initio aliquando eſt ſola caliditas, ſic aliquando in fine eſt ſola ſiccitas, quæ Maraſmus appellatur, & ſenium ex morbo. Alia diſtinctio traditur à Galeno ex affectu. Ex ſiccatio quædam ex febre deurente fit, intemperies calida & ſicca: Quædam poſt febrem, ſenium ex morbo intemperies frigida & ſicca, quæ & Hectica ſenectutis appellatur: Quædã mixta ex calido & frigido: Sincopoſa vocatur. Philippus putauit in omnibus adeſſe calorem febrilem, quem refellit Galenus. At quomodo cum febre eſt cordis frigiditas in Sincopoſo?

De Maraſ. 5. & 6.

poso? In quibusdam sudor frigidus, spiratio frigida; pulsus paruus & tardus in principio accessionis. An substantia calidi innati imminuitur dum siccatur à calore febrili, & refrigescit, ideo nequit diffundi, vt flamma exigua: hinc syncope. In prædictis oriuntur dubitationes. prima. Siccitas albarum partium non videtur incurabilis, quia dum viuunt, ali necesse est omnes partes, ergo restituitur deperditum etiam in membranis, fibris & ossibus. Quod patet in fracturis: nam oborto callo glutinantur ossa: & in vlceribus cauis renascitur caro non sine fibris sentiens. Galenus vidit etiam venas renasci. Hinc forte proditum à quibusdam impediri posse senectutem. An ratione materiæ non esset impossibile? affluente continuè alimento, vt in flammis perpetuis: sed ratione virtutis concoctiuæ ob siccitatem

1. de Sem. 13. De Maral. 2.

labefactatæ, nequit assimilari; præcipue quia longiori alteratione egent, vt humidus sanguis induritiem albarum partium transeat. Hinc senectus humidis excrementis abundat, & Tabidis inflantur pedes, & aliquando Hydropes nascuntur.
5. fac. na. vlt.
Altera dubitatio. Si quantitas solidarum partium, postquam ad perfectum incrementũ peruenerint, par semper manet, vt testatur Galenus 11. Met. 1. non absumentur in Hectica neque reficientur. In eodem igitur statu permanentes non tendent in senectutem, neque dabitur tertia species Hecticæ in fibrosa substantia. An singulis etiam solidioribus sua caro est & situs ros qui continue deperditur & per alimenta reficitur, quamdiu potest, at non semper potest, quia ex alimento remanet terrestrior pars, quæ difficilius absumitur, vnde per ætatem corpora continue exsiccantur
10. Meth. 11.

& perfecto augumento par quãtitas permanet. Non igitur per Hecticã absumitur Gluten vt vocant solidarũ partium, sed earum ros & caro: alioqui in cinerem conuerterentur. Videtur tamen id concedere Galenus exemplo fomitis lucernæ exusti, nam frangitur & amictit continuitatem. An in Marasmo perfecto id contingit: non in eo qui fit, de quo agit Galenus in libro de Marasmo inter affectus corporis viuentis. 1.diff.8.

Causa materialis est Cordis substantia, vnde in totum corpus. Præparatum est valde calidum & siccum. Efficiunt non solum calefacientia, sed & siccantia, vt inædia, curæ, cogitationes, animi motus: Febres aliæ, tam Ephemera, quam putrida, præsertim deurens, vel diuturna: Pestilens. Imo nullam Hecticam in primis diebus fieri testatur aliquando Galenus, sed succedere aut ad Ephemeram, 3. Præs.7. 2.Cris. 13.

 meram,

meram, aut ad Putridam: quod videtur rationi consentaneum. accendi prius tenuiorem substantiam, vt spiritus: deinde humores: vltimo solidas partes. A-
1.dif.fe.7. libi tamē testatur se vidisse Hecticam incepisse licet raro, ob magnā præparationem in valde
1.dif.fe.9. siccis propter excandescentiā, & in vehementi tristitia & diuturna, cuius hortus similis Ephemeris non potest exacte cognosci prima die. Quod non est præter rationem, quia sanguis ob humiditatem tardius accenditur: & in valde siccis, minus pinguedinis inest cuius exhalatio in sanguine Ephemeram excitat: in partibus autem solidis exsiccata superflua humiditate facilius ignis cōcipitur vt in lignis ardis. Manifestum autem est, non incipere posse tabidam nisi prius fuerit quæ media est: neque hanc, nisi prius fuerit Schetica aut alia febris quæ simul exusserit ros.

Exci-

Excitant præterea Hecticam viſcera propinqua Cordi, cum inflammata fuerint, præcipue Eryſipelata vel tantum ſiccata, Ventriculus; Pulmo quamuis maxime propinquus minus Hecticam communicat ob viſceris humiditatem & reſpirationem refrigerantem, At eius ſuppuratio maxime, & vlcera, Communicatio autem Cordi fit per partes ſolidas; non per ſanguinem & ſpiritum vt reliquæ febres. Ex Colica paſſione diuturna; ex Diarrhea, lienteria Ex Gonorrhea; quæ Tabes dorſalis ab Hippocrate dicitur; de Locis in homine; & de Internis affectionibus; & 2. de Morbis.

De Maraſ. 7.

7. Meth. 4.

2. Præſ. 60.

De Maraſ. 7.

1. Oit. fe. 9.

Senium ex morbo oritur ex permutatione febrium remedijs refrigerantibus vehementioribus, aut diuturnis tempore non congruo, quando vires imbecillæ. Corde immodice refrigerato ſi humorem inna-

De Mar. 5.

tum feruet, fit virtutis casus; Si siccescat, fit Senium ex morbo. Si ex parte febris dimiserit, fit Sincoposus, in quo cum vehemens discrimen euaserint, remanent diutius reliquiæ affectus.

3. *Prss.* 3. Signa Hecticæ solius, febris. continua sine vlla accenssione, sibi similis: non crescens nec decrescens Augetur tamen post cibum vna hora duabus vel tri- bus; noctu quoque, vt Calx affusa aqua; An hoc verum in progressu ob multam siccitatem: Non magna vlla Hectica Calor secundũ Thoracem magis, vt putrida: secundum Hypchondria primo tactu mitis, post acris, mordax, aridus. Arteriæ calidiores circumstantibus, quod deprehenditur post lotionem tactu, reliquis refrigeratis, & pulsu simili, quod maximum indicium. Pulsus in initio speciem adhuc communem habet cum Diarijs, ideo

2. *Prog.* 60.

ex eo non facile cognoſcitur, poſt biduum facile: Celeritas maior quam magnitudo & frequentia, nam quies tam interna quam externa non multum mutantur vt in putrida: paulatim tendit ad imbecillitatem paruitatem & celeritatem. Vrina ſimilis naturali colore & ſedimento, in progreſſu ſupernatant oleoſa, & ſedimenta farinæ ſimilia, quod ſignum colliquationis. Prima ſpecies ſi cum putrida fuerit coniuncta, difficillime cognoſcitur. ſin ſola, non difficile. In prima die Omnia ſigna Ephemeræ: in die ſequenti augetur ariditas non caliditas. Tertia die non repetit, non aucta euidenter non diminuta: ſi fiat error, cito tranſit in Tabidam. *3. Praſ. 4.* *2. Prog. 28.* *1. dif. fe. 9.*

Secunda ſpecies eſt, ſi ægrotans non percipiat febrem: ſignificat enim confirmatam eſſe in habitu. Nil autem prohibet ſentire alterationes ex cibo. *De inaq. inte. 4. & 3. Praſ. 3.*

Ariditas manifesta; Pulsus imbecillior, minor, celerior, frequentior; durities quædam; Pulsus Hecticus appellatur cum perseuerat sibi similis. in diastole, sistole & quiete. Colliquationes euidentissimum sunt signum.

De pul. ad Ti. 8.

1. dif. fe. 9. Tertiæ speciei signa sunt manifestissima; Oculi immodice concaui Sordes in ijs sicca & squalor; Ossium eminentiæ conspicuæ. Flos vitalis caloris extinctus. Cutis vniuersa arida præcipue frontis digitis apprehensa consistit. Præcordia vehementer contracta vt videantur carere intestinis. Pulsus sentitur sub ventriculo in omnibus extenuatis.

1. dignos. pul. 8.

De Mara. 5. Senij ex morbo; Pulsus paruus & rarus. Syncoposi frequens & paruus cum syncope.

10. Meth. 10. Prognostica patent ex dictis. Quæ incurabilis traduci potest in menses & annos.

Cura-

Curatio ad causas permanentes. Cap. 11.

CVratio solius Hecticæ, cum non adest febris putrida, aut alia causa, vt pus in Thorace, aut vlcus Pulmonis, quæ partes corodendo calorem Cordis communicant; tota consistit in refrigeratione & humectatione. Sed in principio magis refrigerandum, in processu magis humectandum quo magis augetur siccitas, & minuitur caliditas, adeo vt cum sola siccitas adest, solis humectantibus vtendum aut etiam calefacientibus cum Marasmus cõtractus est. frigidus, & siccus. Refrigeratio non per accidens euacuata materia calida vt in Ephemera & Putrida; sed per se contrarijs, aquæ frigidæ potu statim in principio pro febris vehementia, & virium robore. Non licet in progressu vbi vires

ob vehemente ſiccitatem red-
10. Meth. 5. & de Maraſ.6. ditæ ſunt imbecillæ. Exhibenda
aqua fontana plane gelida quo
ties nutritur menſura duorum
cyatorum aut trium; non ferunt
ſimul multam. Ptiſanæ cremor
actu frigidus, at non pura fri-
giditas vt potus, ne offendatur
ventriculus. Menſuram doce-
bit eger. Halica panis cum fri-
gida dilutus; Fructus æſtiui,
10. Meth. 11. Olera. Non mulſa.. Auicen-
na exhibet diluculo Trociſcos
de Camfora, de Violis cum ſy-
ruppo Acetoſo, In ortu ſolis
aquam hordei cum Cancris
7. Meth. 6. aut cum iuleb violato, aut ſuc-
co granatorum. At Galenus
nullum aſtringēs. apud ſonnum
Mucillago Pſyllij, ſy. de Papa-
uere. Inſpiratio aeris frigidi &
humidi in domo ſulterranea,
ſed perflata & aſperſa aqua,
transfuſa fonticulis. ad Sep-
tentrionem ſpectante, ſparſis
Roſis, Capreolis, Ruborum ſu-
mitatibus lentiſco & alijs vi-
renti-

rentibus. Non turba hominum halitu calefacientiũ; Stragula tenuia pro constitutione temporum. Exterius Thoraci, circa Cor, Ceratum ex cæra & rosaceo triplo aut quadruplo cum aqua frigida & aceti parum, quod Infrigidans Galeni vocatur, linteis aut folijs vitis imponendum, muteturque cum incaluerit. Lenticula palustris per se: Succi Oxalidis, Oxylapathi, portulacæ, semper viui, Agreste cum polenta; Herbe tusæ Polygonum lactuca, Solanum. At non diutius, quæ in Erysipelate imponi solent. Balneum aquæ dulcis non calidum digerens, sed primo tepidum, post frigidum magis minus pro viribus. Valde extenuati non sufferunt frigidæ occursum, satis est post tepidam superfundere paulo frigidiorem. Aut substentatum in syndone mergere prius in tepidam ter vel quater, semel in frigidiorem breuis.

10. Meth. 10.

breuiſſimo tempore; Inde mutata ſyndone reponendus in lectulo, leuiter abſtergendus ſpongijs aut linteis: vngendus & nutriendus. Auicenna ſtratum parat ex corio inſtar vtris aquã continente. Sunt qui lectulum ſuſpenſum dimittunt in puteum
10. Meth. 7. prope aquam in æſtate. Humectatio longiori tempore eget quam refrigeratio, ac minus periculoſa eſt. Nam intempe-
7. Meth. 5. ries calida & frigida facillime curantur; difficilius humidæ, difficillime ſiccæ. Differentia eſt pro natura humiditatis deperditæ. Siccitas enim ſenilis incurabilis eſt; Carnes colliquatæ cũ difficultate reſtituuntur, Ros facilius, Qui in exiguis venis, facillime. Non niſi alimento. Vt alimento repleantur. relaxandi meatus exigui ob ſiccitatem, Balneis & inunctionibus quæ ſola qualitate humectant. Alimentum in vehementiori febre, Ptiſana, Halica;

lica; Panis ex aqua frigida, olera, fructus. in mitiori & ſicciori, cum diutius traxerit, Lac aſininū cæteris frigidius humidius ac tenuius; citius pertrãſit, minus coagulatur in ventriculo, minus corrũpitur. Muliebre magis amicum; Caprinum aſtringentius; Ouinum pinguius; Vaccinum craſſius magis nutrit. hoc concedit Auicenna extractio Butyro. Menſura initio Cyati obſeruando num corumpatur in ventriculo, quod contingit ob acutiem febris; nam inimicum febrientibus, caput dolentibus apud Dioſcoridem. Depræhenditur corruptio ex pulſu ſimili ijs, quibus os ventriculi affligitur; alioqui maiores & valentiores. Defenditur à corruptione & coagulatione pauxillo ſalis, aut mellis, quæ alioqui inimiciſſima; aut Saccharo, ſyruppo violato. Augenda Lactis menſura ſingulis diebus dimidio Cyato 7. Meth. 6.

Cyato vſque quo non grauet. Lac in diluculo, Ptiſana in prandio, reliqua cibaria veſperi; Nam ter in die nutriendus poſt balneum interuallo quinque horarum. In cæna igitur conueniunt iura & Carnes, piſces ſaxatiles, oua cum lacte: incocta lactuca in iure, aut intubo, Acetoſa. Inter fructus Melopepones, Anguriæ, Cucurbitæ, Ceraſa, Mala dulcia, Perſi-
7. Meth. 4. ca, Pruna. Caſeus mollis non ſalitus Auic. Melca & Aphrogala Gal. Cancri decocti in lacte vel aqua hordei. Non vinum niſi in Tabida, Maraſmo & ſyncope. Hodie vtuntur ſtillatitio ex Cochleis.

Ad ſenium ex morbo, Iura carnium, oua ſorbilia, Lac cum
7. Meth. 6. melle, Vinum Cerebella, Teſticuli, Carnes porcinæ, Teſtudines, Cochleæ, Cammari, Conchilia. Auicenna Cliſteres adhibet ex Capitibus & pedibus & Cicere, & Tritico vehemen-

ter decoctis, item ficubus ſiccis & Chamæmelo oleo ſeſamino. Conueniunt frictiones relaxantes ex oleo amygdalarum dulcium. Idem oleum ante cibum ſumptum cochlearibus.

Si coniuncta fuerit febris putrida, prius illa curanda eſt tanquam cauſa cuius remedia dicentur in putrida. Idem ſi affuerit ſuppuratio aut vlcus pulmonis, quorum curatio petenda eſt ex morbis Thoracis.

Putrida. Cap. 12.

PVtrida febris eſt, quæ ex humorum putredine naſcitur, aſcendente ad cordis ventriculos vnà cum calore putrida fuligine. Quaſi putredo non in corde primum accendatur. Sic differt ab Ephemera ex Bubone, quia calor tantum non putrida fulgio aſcendit: ab Hectica ex viſceris inflammatione, 1.dif.fe.5.

tione, quia cordi cōmunicatur non per fuliginem, ſed per partes ſolidas, non ventriculis ſed ſubſtantiæ Cordis. Idem in Suppuratis & Phthiſi. Putrida fuligo non ſemper febrem affert; vt in vteri ſuffocatione, Sincope, Venenis quibuſdam: aſcendit enim ſine calore. Videndum primo communiter, quid Putredo apud Medicos: Cauſæ, & Putridarum genera.

4. Meteo. 1. Putredo definitur ab Ariſtotele. Eſt coruptio propriæ & naturalis caliditatis in vnoquoque humido ab aliena caliditate, vt Ambientis. Cauillantur recentiores, non omnem putredinem coruptionem eſſe calidi natiui, quia putreſcit aqua & terra, quibus non ineſt calidum natiuum aut humidū. Soluunt quidam duplicem eſſe putredinem, vnam mixtorum, quæ definitur; alteram elementorum cum recedunt a natura, quam intellexiſſe Ariſtotelem

putant,

putant, cum inquit. Proprie dicitur Putrefactio in ijs quæ ſecundum partem corrumpuntur, cum ſeparantur à natura; Nam terra, aqua, & aer putreſcunt excepto igne, quia omnia hæc materia ſunt igni. Interpretantur ſecundum partem; quia non ſecundum totum corrumpuntur, vt mixta. Eandem porrò eſſe putredinem humorem in febribus putridis. At Ariſtoteles ad comprobandam definitionem allatã affert exempla putredinis elementorum, cum inquit. paucum aquam facilius putreſcere quam multam & Coagulata & frequentia minus. Præterea cur ptoprie putrefactio de elementis dicitur non de mixtis? Cur ignis ſolus excipitur? cum & ipſe recedere poſſit à natura. An non duo genera putredinis ponuntur, ſed vna tantum quæ definitur. Secundum partem corrũpi patet magis in elementis, cum

recedunt à natura per putrefactionem: non enim definit ex toto esse terra, aqua, aer, cum putrescunt: minus patet hoc in mixtis, quia per putredinem tollitur magis forma mixti: Definitur igitur Putredo proprie dicta, corruptionem esse non secundum totum sed secundum partem, quia corrumpitur solum calidum natiuum, non humidum, quod præualet in putredine & dominatur; opposito modo quam in generatione, quia in generatione qualitates actiuæ dominantur passiuis. in putredine autem passiuæ dominantur. Differt autem a corruptione simpliciter, quæ communiter putredo dicitur, quia corruptio est mutatio totius in totum. Putredo autem secundum partem idest calidi natiui. Nam Combustio corruptio est non solum calidi sed & humidi. quod simul cum calido absumitur, relicto cinere,

vnde potius est remedium putredinis. Competit autem definitio dicta non solum mixtis ex quatuor elementis, sed & quomodocunque mixtis. Nam Terra ab humiditate aquæ & aeris vindicari nequit: aqua & aer à terræ exhalationibus. Quo autem simpliciora sunt, minus putrescũt, vt liquores stillatitij, & terra combusta. Solus ignis non putrescit, idest quælibet materia ignita, quia vinci nequit ab aliena caliditate ob excessum. Nam & congelata vt nix, minime putrescunt, licet in materia putrescibili consistant.

Exhalatio fumosa quæ elementum ignis constituit, non vindicatur á putredine, nam aer quidam est alienorum receptiuus, quemadmodũ oleum & sulphur indicat fætor. Differt putredo à cruditate ob frigiditatem quia efficiens non est externa caliditas. Gangrena

per extinctionem calidi natiui non putredo sed via in putredinem, vt occisorum cadauera, simili modo senectus. At inanimata per putredinem tendunt in corruptionem. Apud medicos putredo aliter defini-
11. Meth. 8. tur scilicet à fine. Est mutatio totius substantiæ corporis putrescentis ad corruptelam à calido externo. At re non differt: per totam substantiam intelligitur præcipue materia, quæ mutatur ad corruptelam, idest fætorem ex 5. Simpl. 15. cum inquit. Non quodcunque corrũpitur putrescere dicitur, sed quibus id cum fætore accidit: & Aristoteles inquit, finis putredinis marcedo.

Accidit autem ob causam ab Aristotele assignatam, quia passiuæ qualitates dominantur actiuis, vnde fætida exhalatio: per concoctionem autem odoris suauitas, vt in fructibus. In febribus putridis, vtrum defi-

nitio

nitio putredinis cõueniat? Non videtur, quia aut omnis febris esset putrida, cum in omni corrumpatur calidum innatum seu in spiritibus, seu in humoribus, seu in solidis ab externa caliditate. vnde fluxisse videtur opinio Athænei. Aut nulla: cum in omni febre seruetur calidum innatum concoctionem faciens. An in Ephemera & Hectica vna cum calido natiuo absumitur humiditas spirituum & solidarum partium: in humoribus relinquitur? Ideo putrida in humoribus solum, quamuis omnia putrescere possint: sed cum fuligo putrida ad cordis ventriculos accesserit, cum calore, putridam febrem faciet. Putredo autem Cordis substantiam non attingit sine interitu Seruari autem aliqua ex parte calidum innatum in putredine, non absurdum antequam ex toto vincatur simpliciter putrefactum. Ideo aliqua coctio est *1.dif.fe.5.*

cum

1.dif.fe.6. cum putredine. Indicant animalia orta ex putri concocta materia: Sic ex vino putreſcente acetum fit. grati odoris: Sic in abſceſſibus pus, & in venis quid ſimile puri quod in vrinarum hypoſtaſi cernitur album lene & æquale craſſum, quam minime fætens, cum natura ſu-
1. Prog. vlt. perauit. Superata autem natura ſimpliciter putredo fit, non conſiſtit, non color vnus, fœtor, Sed partim ſuperante natura, partim ſuperata ſecundum magis & minus multis modis contingit.

Cauſæ putredinis vt materia, humores praui inepti ad concoctionem, quamdiu in loco
2.diff fe.5. calido permanſerit. Cibi praui, vt Panis ex tritico ſemi putrido, carnes morticinæ, ideſt ex animalibus ſponte mortuis. Aquæ ex lacunis & piſcinis avi-
8. Meth. 7 na ſemicorrupta. Corpora calida & humida & naturæ ſimiles. At ſanguis calidus & humi-

humidus magis resistit putredini: nam febris in sanguine reperitur sine putredine, in reliquis humoribus non contingit. An intelligendum de caliditate extranea, & humiditate excrementitia, aquea non aerea, & imbecilliter permixta: nam valent potissimum, si humores sint valde permixti: Propria enim caliditas resistit putredini apud Arist. Humiditas vero aerea minus putrescit, vt oleum pinguedines. Hanc intemperiem calidam & humidam intellexit Galenus maxime exposiatm morbis putredinis, quod colligit ex graueolentia sudoris, vrinæ, deiectionum, respirationis, etiam in sanitate redolent hircum. Idem sentiendum de cibis & potibus calidis & humidis. Non enim vinum putredini obnoxium, & cibi boni succi, vt Carnes, Oua, quamuis calida & humida: Sed Cæ-

1. Nat. hu. 20.

4. Meteo. 1.

8. Meth. 7.

1.dif fe.3. pæ, Allia, Nasturtia, Porra, Vrticæ, Brassicæ, Ocima, fructus æstiui. Efficiens est caliditas extranea, non solum ambientis aeris vt quidam colligunt. ex Aristotele, sed omne quod insitum non est & nati- *2.dif fe.9.* uum, à quo perfectio. Imbecillitas innatæ: priuatio, vt sanguis extra venas: Quæcunque minuunt innatam; vt euacuationes magnæ; Quæcunque impediunt, vt Vincula, obstructiones. Quæcunquæ extinguunt, vt vehemens frigiditas, nam ambulantibus in niue pedes aliquando in gangrenam incidunt: Quæcunque augent externam, vt febres quæcunque à quacunque causa ortæ. Hic dubitatio oritur. Videtur sola prohibita ventilatio poni causa *11.Meth. 4.* putredinis à Galeno, quia inquit: Libera transpiratio innatum conseruat pulsu & respiratione, ergo impedita destruit, & calorem auget: Et si quid in

nostro

noftro corpore putrefcere debet, dictas tranfpirationes impediri oportet: & alibi inquit: Vbi plenum corpus ex prauis fuccis, fed nulla obftructio affuerit, aut cutis conftipatio, fanitate fruitur: at fi contingat conftringi aut obftrui, febrire eft neceffe. In hanc fententiam omnes recentiores venerunt, non tamen Auicenna. Soluunt Auicennæ Commentatores, fieri quidem putredinem fine prohibita tranfpiratione, fed in febre putrida faltem comitari ob multitudinem effluxus. At hoc modo non erit caufa, fed effectus putredinis. An Galenus interpretatur potiffimum & celeriter putredinem fieri ex prohibita tranfpiratione cum inquit in libro de inæquali intemperie. Neque enim ea folum quæ inculcata funt & perfpiratu prohibita putrefcunt: licet celeriter ea maximeque; cæterum putrefcunt & alia mul-

1, dif. fe. 3.

De inæq. int. 7.

ta, quæ putredini ſunt oportu-
1.dif.fe.4. na: Alias cauſas expreſſe affert Galenus, vt Contagia rerum putridarum, reſpiratio aeris peſtilentis, relicti humores pu-
2. dif. fe. 11. tridi: Caliditas Ephemeræ: nam quando materia praua immoderatum calorem acceperit
1.dif.fe.7. ab Ephemera, hinc principium putreſcendi: Aeſtus: exercitatio
2. in 1. Epi.20. ardentem parit.

Reſpondetur autem ad loca in oppoſitum adducta. Vbi inquit ſolam ventilationem prohibitam eſſe cauſam putrenis: loquitur inibi de Synocha manente cauſa: hæc enim ſola manet, at non eſt neceſſe manere, nam aliquando non manet. Ad
11. Meth. 7.8.9. alterum locum, vbi inquit ſine obſtructione aut cutis conſtipatione ſanitate frui: addit, ſed valde dubia & momentanea: Nam à quacunque cauſa calefaciente putreſcere poteſt. Adhuc inſtabit quis. Remedia in omni putredine duo ponuntur:

tur:

tur: Id quod corruptum eſt, euacuare; alterum vt quod reliquum eſt, moderatis motibus & refrigerante perſpiratu ad ſymmetriam reducatur. Ergo in omni putredine eſt impedita per ſpiratio. An hoc remedium eſt putredinis non cauſæ? *11. Meth. 8.*

Genera putridarum. *Cap.* 13.

Genera putridarum ex triplici materia tria ponuntur à Galeno: Quotidiana ex Pituita: Tertiana ex flaue bile: Quartana ex atrabile. Singulorum differentiæ ex loco. Continuæ, intermittentes. Ex humorum mixtione; Notæ: ex ſimplicitate, Exquiſitæ: Simplices & Compoſitæ. Ex magnitudine: Ardentes. Ex malignitate Peſtilentes. Ex inæqualitate; Epiala, lypiria. Ex inordinatione, Erraticæ, ad quas

reducuntur; Quintanæ, Septanæ, Nonanæ. Dubitatur de febre sanguinis putrefcentis; vtrum faciat genus distinctum à tribus. Negat Galenus. Nam in parte inflammata cum bonus est, febrem facit similem Ephemeris ex Bubone: vitiatus autem recipit naturam bilis, vnde triplex simpliciũ febrium genus: Signum sumitur ex Pleuritide, cum sanguis expuitur, nam accessio fit Tertianæ. Auicenna contendit dari quartum genus febrium putridarum proprium sanguinis quæ Synocha dicitur. Argumentatur aduersus Galenum primo quia ex putredine sanguinis non sola bilis flaua fit, sed etiam atra. Secundo; si flaua bilis fiat, dum putrescit; non est adhuc bilis, ergo non erit Tertianæ similis.

2. Cris. 12.

2. diff. fe. 9.

Tertio, postquam sanguis conuersus est in bilem; ne est necesse, bilem putrescere. Quarto & vltimo; si respondeatur;

ſtatim cum putreſcit, bilem eſ-
ſe. mendacium hoc eſſe, ſeque-
retur enim ſanguinem non eſſe,
quod putreſcit, ſed bilem. con-
ceditur tamen ex ſanguine pu-
treſcente, febrem fieri. Con-
ciliant quidam modico tempo-
re febrem in ſanguine putre-
ſcēte, nam cito tranſit in bilem,
& quod modicum eſt, non con-
ſideratur à medico. At conce-
dit Gal. synocham putridam 9. Meth.
permultos dies. Auerroes Ga- 4.
lenum accuſat tanquam va-
rium, quia concedit, ſanguine
putreſcente, ſi febris excitetur,
inter ſynochorum ſpecies con-
numerari. Pro ſolutione ſup- 1. in 6.
ponatur, ſanguinem non putre- Epi. 2.
ſcere niſi vitiatum: eſt enim
ſubiectum calidi, innati. Vi- 1. diff. fe. 3.
tiatur autem ab excrementis
pro varietate humorum ex qui-
bus componitur. Tres autem
ſunt humores, qui tranſeunt in
excrementa, ſcilicet Pituita,
bilis flaua, & Atra. Cum enim

non ſunt optime mixti, vitiant ſanguinem. Quartus autem humor ſi detur ſeparatus puriſſimus eſt, ideo in eo ſtatu non putreſcit, licet incendatur vt in Ephemera. Pro varietate autem excrementorum, in quæ tranſit ſanguis putreſcens, febres fiunt, ſola bonitate vel ma-
2.dif.fe.9. litia differentes Quæ enim ſanguinis tranſmutationē ſequuntur, ſimpliciores ſunt, caliditas mitior tangenti & plurima. Accedit tamen ad naturam humoris, in quem tranſit, licet non exquiſite tranſierint, ſed in confinio. Proportio autem acceſſionum, qualis maximè in Tertianis, vt in Pleuritide; quia initio pars tenuior ſanguinis pinguior tranſit in bilem: in proceſſu temporis ob vehementem exuſtionem tranſit in atram bilem, qualis in Carbunculis aliquando in pituitam, vbi ſanguis crudior. Tandem in om-
2.Criſ. 12. nibus inflammatis partibus pu-
tredo

tredo oritur similis cæteris putrescẽtibus, & febres, necessario illis assimilantur, vel potius vna ex illis est, vel ad amaram bilem, vel ad atram vel ad pituitam attinens.

Hinc patet solutio ad obiecta, Ad primum conceditur ex putredine sanguinis non solam flauabilem fieri, sed & Atram: imo & Pituitam. Non tamen aduersatur Galeno probanti ex sanguine non fieri aliud genus febrium quia sanguis putrescens similis est putredini bilis; vbi in bilem transit, idem de cæteris. Ad secundum conceditur, dum sanguis putrescit, non esse adhuc bilem, sed satis est esse similẽ & in confinio. Tertium argumentum non est ad propositum, ponitur enim non postquam sanguis conuersus est in bilem, putrescere, sed dũ putrescit, conuerti. Ad quartum non conceditur statim bilem esse exquisite, cum putrescit

ſanguis; ſed in confinio, ideo acceſſiones ſimiles. At deceptus eſt Auicenna, quia putauit Synocham eſſe propriam ſanguinis, ideo quartum genus. At contingit & in bile. Contingit & in cæteris humoribus dũmodo in omnibus venis vel maximis ſucci putreſcant. non in vnica particula faciente acceſſiones, vt in exemplis a Galeno poſitis. De ſanguinis putredine dubitatur: Non enim videtur ſimpliciorem facere febrem, ideſt mitiorem & benigniorem. Nam in lib. de Cibis boni & mali ſucci inquit. Cum ſanguis in grummos coactus in ventre cuiuſpiam fuerit, frigore exoluitur ac pene exanimatur, pulſus imminutus & male ſe habet partes proximæ putredinẽ contrahunt. Sed cur is humor inter omnes alios accommodatiſſimus, vbi frigefactus eſt huiuſmodi pathemata inueat, dignum eſt conſideratione. An in febre putri-

2. dif. fe. 2.

2. dif. fe. 11.

de cib. bo. & m. 4.

putrida ex ſanguine putreſcēte, non priuatur ſanguis calido innato, cuius gratia benigniores febres fiunt. At ſi coierit in ventre extra venas, omnino priuatur & quo familiarior erat; eo deterior fit ſimpliciter putreſcens. Alia opinio de generibus febrium traditur 2. de Natura humana vltimo, Quatuor eſſe genera. Continuam, Quotidianam Tertianã, quartanam ſed omnes ex bile, vel quam maxime. Galenus non putat legittimum eſſe Hippocratis, quamuis alibi appellet febrem non ex bile ipſam Ephemeram, quaſi putrida omnis ſit ex bile. An cum vitiatis humoribus ſanguis circumſtans putreſcens maxime in bilem conuertitur, præcipue in continuis, poſt in Quotidiana, minus in longioribus interuallis. In ſeroſis humoribus eadem ratio quæ in ipſis humoribus vnde oriuntur: In excremen-

2. Nat. hu. vlt.

7. Aph. 42.

tis primæ coctionis, ex quibus Vermes oriuntur: In Pure, ad genus pituitæ reducunntur.

Differentia putridarum ex loco. Cap. 14.

EX loco putredinis differentiæ hoc modo colliguntur. loca putredinis enumerantur à Galeno 10. Meth. 6, Aut cum refudat humor ex venis in ampla ſpatia inter carnes quæ affectio inflammatio dicitur: aut in ipſis vaſis: & ijs aut in omnibus vel maximis, vel in aliqua particula infinibus ipſorum impacti. Item 11. Meth. 4. In omnibus vaſis vel in vna particula, aut cum phlegmone, aut ſine phlegmone tanquam in foco febris principium. Idem habetur de Cur per ſang. 5. Ex his differentiæ colliguntur. Quædam ſunt per ſe febres, quædam per accidens: Quædam vnica acceſſione, Quædam pluribus, Quædam continuæ, quæ-

quædam intermittentes. Per se febres sunt, quarum differentias quæsiuerunt antiqui, & eisdem nomina imposuerunt: cum in venis putrescentes humores febrem accendunt sine partis inflammatione. Per accidens, quæ insequuntur ad partes inflammatas, à quibus nomen assumpserunt. vt Pleuritis. Causa huius est: quia vbi putredo humorum ibi coctio perficitur. cum autem febris sit passio venarum, in febribus perse humor in venis concoquitur, indicio sunt vrinæ, quia sunt excrementum venarum, ideo primo osten dunt coctionem & cruditatem in febribus perse. In inflammationibus autem venæ perconsensu afficiuntur non primario, ideo febris per accidens: & indicia coctionis & cruditatis nõ ex vrinis primo, sed præcipua ex particula affecta, vt sunt sputa in Pleuritide. Quamuis autem febris sit in corde primum

7. Aph. 42.

1. dif. fe. 6.

1. Cri. 7.

non tamen putredo. quia est fons calidi innati. Vnica ac-
9. Meth. 3. & 2. dif. fe. 11. cessio quæ Synocha vocatur, fit, cum in omnibus venis vel maximis æqualiter succi putrescunt: æqualiter id est non magis in vna parte quam in altera: sic enim non est vnde noua materia colligatur ad nouas
9. Meth. 5. accessiones faciendas. Plures accessiones certo ambitu repetentes fiunt, cum in vnica particula putrescunt: quia in
2. dif. fe. 11. eadem parte noua materia colligi potest ex reliquo corpore. Continuæ sunt, cum humores
2. Cri. 12. & 2. dif. fe. 1. putrescentes in venis manent. Causa continuitatis est inclusio seu permanentia continua putredinis in genere venoso in febribus per se: aut continua communicato ex parte inflammata in febribus per accidens. Intermittentes, cum per omnes
2. Cri. 5. corporis partes suo motu feruntur: nam delationis impetu expurgantur humores: Indicio

rigor,

rigor qui in intermittentibus fit ob delationis impetum per carnes & neruos: Nam quibus quotidie rigores fiunt, ijs quotidie febres soluuntur; Et in continuis, si rigor superuenerit, fit solutio. Sed Auicenna accepit in totum corpus ferri, putrescere extra venas, vnde vulgata opinio apud omnes posteriores, quam confirmant ex diuersis Galeni locis. 4.Aph.63. 4.Aph.58.

Nam in Tertianis inquit: totius corporis carnes affluere flaua bile: congeri in genere carnoso, putrescere, spiraculis impeditis. 2. in 1. Epid. 20.

An in habentibus accessiones plures, non in toto corpore putrescunt, licet ferantur, sed in vnica particula spiraculis occlusis? Alibi inquit Quibusdam humoribus putrescentibus febres acutas fieri, qui aliquando in toto corpore, aliquando in vasis solis. An intermittentes non sunt inter acutas, sed per 9. Meth. 5. 4.Aph.37.

vasa

vaſa ſola intelligit interna & magna vnde ſudores aliquando frigidi exeunt: per totum autem corpus compræhendit etiã
3. Acu. 62. Totius vaſa. Nam de febre ardente inquit: feruet per totum
De Palp. 7. corpus flaua bilis. Item aſſerit, rigorem in Ardentibus & tertianis fieri flaua bile non in cauis vaſorum, ſed per carnes mota, vel quia in illis ſupra metrum generata fuerit, vel quod medijs illis expurget natura. Hoc enim ſolo diſtant ab ardentibus tertianæ, quod ardentes in vaſis bilem habent delatã: tertianæ autem extra: Quaſi in carnibus bilis & gignatur, & putreſcat, & feratur. An per carnes intelligit etiam exigua carnium vaſa, in quorum finibus impacti humores putre-
10. Meth. 6. ſcunt.

Alia opinio apud Alexandrum Trallianum traditur ex aliorum tamen ſententia; Nul-

lam

lam in venis putredinem fieri, sed magis in ventre, Quia vermes ex putredine in ventre tantum naſcuntur; indicat & fætor excrementorum, non ſanguinis extracti ex venis. Atteſtatur & ſanatio, maximè enim iuuantur clyſteribus, & vomitu. Cui ſententiæ conſentire videtur, cum inquit. Ex alijs quoque multis accurate videre licet, quod venter etiam febrium ex putredine ortarum cauſa exiſtat, forſan autem aliorum quoque fons & origo ipſe propriè exiſtit. Hæc ſententia prius videtur Hippocratis fuiſſe; cum inquit. Rigor ex ſuperiori ventre magis, Ignis ab inferiori magis. Galenus interprætatur ſuperiorem ventrem ipſum ventriculum, inferiorem inteſtina At Hipp. 1. de Morbis cum cauſas Pleuritidis quærit, inquit Thoracem præceteris partibus maxime Rigorẽ percipere, quia ferè

5. in 6. Epi. 31.

fere nudus carne intus non habet quod resistat præter cauitatem: mos autem eius est per superiorem ventrem Thoracem intelligere. per inferiorem igitur ventrem non tantum intestina sed & Ventriculum, & totam regionem abdominis intelligit, in qua ignis principium dicit esse; quod patet ad sensum; nam in febribus putridis maxime percipitur in Hypochondrijs caliditas; non quod in cauitate intestinorum putrescant humores, nam ijs expurgatis, vnde accessionum repetitio fieret? Ephemeram enim ex Ciborum corruptela diximus fieri; at si persistat ex cruditate, putridam esse testatur Galenus propter obstructionem.

Obstructio autem non in ampla intestinorum cauitate intelligenda est, sed in venis meseraicis; hæ enim facillime ob cruditates obstructiones patiuntur, ob loci autem impuritatem

&

& excrementa facillime putredinem concipiunt, vnde febris principium hinc maxime; euaporatione ad Thoracem facta, in quo Rigor. Hinc facile soluuntur argumenta in oppositũ adducta. Quãuis enim sanguis non fœteat quãdo extrahitur ex venis, non tamen neganda est aliqua putredo in eo: quod patet ex ijs, quæ à sanguine separantur in vrinis, sudoribus, halitu, nam aliquando etiam fœtent: at præualente coctione, minimè fœtent. Fœtent autem in omnibus febribus putridis præcipuè alui excrementa, ob loci impuritatem; quæ putredinem in venis existentem fouet; ideo Clysteres oportunissimi sunt, ne febres sint acutæ, vt testatur Hipp. lib. de Internis affectionibus. præcipit enim etiam in Peripneumonia abluenda intestina alternis diebus per clysteres ob eam causam; quamuis putredinis prin-

principium non ſit in ventre inferiori, ſed in Thoracæ. Vtrum contingat febris putrida ex putredine extra vaſa ſine partis inflammatione? Videtur contingere ex ſanguine in Cauo
5. *Meth.* 14. Thoracis: Sed Phlegmonem facit, nam partes adiacentes afficiuntur: idem efficit pus in vlceribus. Sic & cæteri humores in cauum defluxi, aut in abſceſſibus.

Si in habentibus acceſſiones putredo eſt in particula: cur earum quædam continuæ, vt tertiana continua, quædam intermittentes? an quia in continuis non poſſunt humores expelli ſecundum totum, ob materiæ multitudinẽ, aut craſsitiẽ
2. *dif fe.* 11. aut virtutis imbecillitatem. In inflammationibus non ſunt intermittentes, quia materia impacta in particula inflammata nequit expelli, ſed per coctionem digeritur.

Typi

Typi Febrium. Cap. 15.

HAbentes acceſsiones cir- De Typ.
cuitus quoſdam ſeruant, 2.
qui Typi appellantur. Eorum 2.dif.fe.
cauſa eſt aggregatio materiæ 11.
ſuperfluæ putreſcibilis in aliqua parte per interualla, aut per expulſionem, aut per attractionem, aut generationem, ex proprio alimento. Diuerſa autem interualla ſunt, vel quotidianæ, vel tertianæ, vel quar- 3. die.
tanæ: Sed propter quid non in decr.8.
promptu eſt rationem inuenire. Cur in acutis acceſsiones diebus imparibus, in longis paribus, vt ſingulis diebus, vel quarto. Num quia quædam citius incenduntur, vt exemplum tradit Galenus de Fimo putre- 1.dif fe.5.
ſcente. in aceruo per partem poſt partem? Sed difficile eſt accommodare diuerſis humoribus non enim ob facilitatem accenſionis nam pituita difficilius

lius accenditur. Sunt qui ad proprietates occultas totius ſubſtautiæ referunt, cum nequeant ad manifeſtas. Non videtur ratione expulſionis id contingere qualitate, aut quantitate humoris ſtimulante. Nam acredo Flauæ bilis citius irritaret quam pituita. Quantitas vniuscuiuſq; alia eſt in diuerſis temporibus ætatibus, & naturis. at circuitus ijdem in omnibus ſeruantur. Non ratione attractionis: nam dolor, vel calor, quibus vis ineſt attrahendi, non ſunt ordinata in vnoquoq; vt circuitus. Solum videntur diuerſis temporibus colligi excrementa diuerſa ratione generationis ex proprio alimento. Nam ex alimento prius fit pituita, deinde ſanguis, & per vlteriorem vſtionem bilis Flaua, vltimo atra. Simili ratione putandum excrementa fieri in ſingulis: imitantur enim ſingulæ partes totius

 ordi-

ordinem. Hanc rationem innuit Galenus, cum inquit. Non æquè omnes superfluitates in omnibus partibus aggregãtur, cum non eodem nutrimento fruantur. Nam aliæ sanguine pituitoso, aliæ bilioso, aliæ melancholico nutriuntur Neque eisdem statutis temporibus superfluitates aggregantur, sed aliud alijs sufficit tempus ad tantã superfluitatem aceruandam, qua primum membri natura læditur. Hinc sequitur partes pituitosas excrementa pituitosa citius aggregare, ideo quotidie accessiones faciunt. Partes biliosas excrementa biliosa tardius, vnde Tertiana. Partes melanchonicas tardissime, vnde quartana. Inter partes pituitosas est Ventriculus Cerebrum. Inter biliosas membranæ, vesica fellis; inter Melancholicas Lien, Ossa. Ideo in Pleuritide & Phrenitide magna ex parte accessiones Ter- *2. dif. fe. 11.*

tianæ

tianæ fiunt. Quæ autem ventri, Hepati Suppurationibus, & Tabi quotidie, & magis ad noctẽ. Quæ vero ex liene & omnino ex atrabile per quartum vt Galenus scribit. 1. Aph. 12.

2. Die decr.2. Naturæ opera ordinata ordinem cæleſtẽ ſequuntur quantum poſſunt. Breuiſsimus circuitus vnicam Cæli circulationem continet, quæ Quotidiana; Longiſsimus tres, Quartana; Medio modo duas, Tertiana. *2. Aph. 24.* Simili modo dies decretorij Septemanis numerantur. Prima ſeptimana in acutiſsimis Secundà in acutis; Tertia in ijs qui paulo recedunt ab acutis; qui eſt primus circuitus perfectus die vigeſima; quia non integri dies neque horæ reditum Solis ad idem punctum faciunt, propter motum Solis in oppoſitum. Aliæ tres ſeptimanæ eodem modo numerantur vſque ad Quadrageſimum; & deinceps aliæ tres vſque ad *2.Dieb. decr.9.*

Sexa-

Sexagesimum. Octuagesimum; Centesimum; & centesimum ac vigesimum. in quo menses quatuor complentur secundum cursum Lunarem. Hucusque dierum septimanis dies decretorij considerantur, postea mensibus & annis eadem ratione septimanas numerando. Singulæ autem septimanæ dimidiam habent contemplabilem, qui dies quartus est, terminus longissimi circuitus inter primos. Quartanæ enim circuitus tribus diebus constat. Sic numero ternario & septemnario vbique natura procedit, tres enim tantum sunt circuitus simplices secundum tria sanguinis excrementa; nam sanguinis putredo in excrementa transit, crudus in pituitam; pinguior in bilem, terrestrior in humorem melancholicum; Suppuratio in Pituitam, nam facit Quotidianas. Ordo tamen Typorum non tantum sequitur natu-

1. Nat. hu. 43. & 3. Aph. 28.

ram humoris, ſed & partium; in quibus aggregantur, imo magis. Nam attractio, Expulſio & cōcoctio in partibus ſitæ ſunt. Vnde ordo aliquando perturbatur, vt in Erratricis; & in quibus forma acceſsionis non reſpondet Typo. Contingit enim aliquando Typum Quotidianæ eſſe, cum duplex tertiana ſit ex forma & è conuerſo Typum Tertianæ, formam au-
2.*Cri*.2. tem Quotidianæ vt in Tertiana notha. Aut formam Quartanæ cum Typus Tertianæ ſit. ideo in omnibus monent Galenus magis conſiderandam eſſe formam quam Typum.

Num forma ſine errore oſtendit humorem. Typus autem alienus fit, cum non in locis proprijs ſed in alienis colligitur humor; commouetur enim ad acceſſionem faciendam ſecundum ordinem conſuetum partis. Signum euidentiſſimum habetur ex Tertiana notha ob

mixtio-

mixtionem pituitæ, cum enim duplex humor ſit, non duo Typi fiunt, ſed vnus: Forma autem acceſſionis vtrumque humorem oſtendit. Quod autem dicit Hyppocrates: morbi acceſſiones indicabunt verum eſt in quibus ordo non perturbatur. Perturbatur autem ordo aut cũ nullus ſeruatur, vt in Erraticis, ob conuerſionē humoris in aliam naturam, aut ob errores in victu. Perturbatur quoque ordo aut cum alienus typus eſt ab humore peccante; aut cum plures typi commiſcentur. Inter has reponuntur Quintanæ, Septanæ, Nonanæ, de quibus Hippocrates in Epidemijs. Galenus ſuſpicatur eſſe inter erraticas: raro contingere; fatetur enim ſe non vidiſſe præter Quintanam, eamque obſcure. Ego ſæpius vidi conuerſam in Tertianam aliquando longam menſibus ſeptem ex erraticis ortam in Autunno. An ſpecies

1. Aph. 12.

2. dif. fe. 11.

3. in 1. Epi. 2.

ſunt ſimplicium Typorum interpollata vna acceſſione aut pluribus. Vt in menſtruis deficientibus vno menſe, non mouentur tempore intermedio, ſed expectant conſuetum tempus. Idem aliquando accidit in alui excrementis, nam plerumque expectant horam conſuetam. Quintana igitur eſt Tertianæ ſpecies, in qua dies tertia ſine acceſſione eſt ideo inter breues, omnium peſſima, Tabifica. Videtur ex flauabile ob aſſationem in naturam atræ bilis conuerſa, ob paucitatem autem interpollat, ob malitiam
3 in 1. Epi.9. Tabifica: ſtatim numeratur poſt Tertianam. Septana eſt Quartanæ ſpecies interpollata acceſſione diei quarti, ideo longa non lethalis. Ex humore me-
3. in 1. Epi. lancholico non multum irritante, forte ob pituitæ mixtionem nam recenſetur. poſt Quotidianam. Nonana, Tertiana quædam eſt ter intercepta, longior

gior Septana non lethalis: ex eodem humore melancholico ſed in parte bilioſa, ideo Typus Tertianæ, ſed minus irritat quã in Quintana ob frigiditatem. Omnes hæ diebus inparibus progrediuntur, ideo non interpollant duas acceſſiones, ſed aut vnam aut tres. Non Sextana, quamuis eam ponat Auicenna nec alia diebus paribus ob eandem rationem: maior enim vis ad commotionem in eſt in diebus imparibus. Quemadmodum autem rarius dantur circuitus interpollati, ſic frequentius multiplicati: vt duæ vel tres Tertianæ Quartanæ, Quotidianæ; cum in vno periodo plures acceſſiones & remiſſiones fiunt. Eius cauſa multitudo locorum aut recipientium aut mittentium, nam ſinguli ſuum Typum faciunt. Non ſufficit multitudo humoris, quia in vnica particula non poteſt particulatim accendi, De.Typ. ſ.

nisi aliunde particulatim accedat: Sed multitudo humoris aut acredo in vnica particula citius quidem stimulabit, vnde anticipatio accessionis, longitudo, magnitudo, & vehementia oriri possunt. Ex paucitate
De Typ. autẽ contraria. Vnde Typi Ali-
3. quando mobiles aliquando immobiles seruatis ijsdem horis. Cõplicantur etiã Typi diuerso-
1. Epi. 24. rũ generum. Tertiana cũ Quotidiana sæpius, inter quas Semitertiana quã falso duplicẽ Tertianam vocant. Raro cum Quartana. Quotidiana cum Quartana sæpius, putantur vulgo tres Quartanæ, dignoscum-
2. dif. fe. 7. tur accessiones formis: Quibus-
& 2. Cri. dam diebus duæ fiunt, quæ si in
7. diuersis horis, complicatæ vocantur, si eadem hora ex duabus fit vna accessio commixta aut confusa reliquis maior; vt in Semitertiana. Omnes etiam simul contingit commisceri, sed raro animaduertuntur. Horum

rum omnium caufa eft multitudo locorum; Vt cum aliquis humor putrefcere incipit in aliqua parte, ob eius vitium alter ex alijs partibus defluit aut qui in toto continebatur, attractus aut expulfus; putantur erraticæ ab ignaris. Si vero mifceantur humores in eadem parte, non fiunt plures Typi, fed forma accefsionis commixta quæ fpuria vocatur. 2. dif. fe. 11.

Tempora febrium putridarum, & figna expulfa.
Cap. 16.

TEmpora morborum neceffaria ad curationem & victus rationem Quatuor totius morbi in falutaribus. Principium, Augmentum, Status, Declinatio: nam lethales carent declinatione. Etiam in falutaribus quædam infenfibiliter tranfeunt, vt Augmentum, Status. Diftinguuntur in pu- 2. Aph. 29. 2. Aph. 30.

tridis coctione & cruditate; At vbi non adest humor concoquendus vt in Ephemera, & Hectica, solum per symptomata. Similiter in morbis organicis; si non coniungatur intemperies cum humore. Principium quamdiu est cruditas in vrinis vel alijs excrementis. In Augmento Coctio euidens. In Statu Coctio perfecta. In declinatione morbus remittitur aut per Crisim aut paulatim per Coctionem. Dubitatur de intermittetibus quæ ratio distinguendi totius morbi tempora per coctionem.

1. Cri. 17.

2. dif. fe. 11. Cum particulatim humor in singulis accessionibus absumatur. An in singulis accessionibus dum perficitur materia collecta in parte, interim quæ in toto corpore est per febres præparatur & coquitur. Accessionum tempora sex, nam inter principium & Augmentum est tempus inæqualitatis, & post decli-

declinationem Interuallum; habentur ex motu caloris. Principium, cum vergit ad interna, respondet cruditati, quia colligitur materia. Insultus appellatur primum principium. Augmentum, cum calor iam materiam conuicerit, vnde spargitur in totum; huius pars Tempus inæqualitatis vocatur, cum incipit ferri extra. Status, cum æqualiter calor extensus est in totum. Declinatio, cum feruentium humorum fit difflatus per excretionem. Interuallum, in quo febris integre intermisit, quod contigit, vbi humores tenues, virtus robusta, & corpus rarum fuerit: nam alioqui reliquiæ febris aliquando perdurant vsque ad alteram accessionem. Continuarum accessiones carent interuallo ob caussas contrarias. Quædam carens etiam principio & inæqualitate. Diuiduntur etiam accessiones in duas partes: Scilicet Ac-

Tempor. 7.

Tempor. 7.

Acceſſio Remiſſio. Acceſſio eſt peior pars circuitus vſque ad ſtatum, quo tempore abſtinere oportet à cibis & medicamen-
1.Aph.11. tis,& miſsione ſanguinis. Remiſsio includit declinationem, & interuallum.

1.dif.fe.7. Signa putridarum duo propria & inſeparabilia. ex Pulſu & vrina præter ſpecierum ſigna. Pulſus velox in ſubmiſsione, quæ Syſtole dicitur, manifeſtior in augmento: non obſcura in principio & ſtatu: ſed in eo mi-
3.Præſ.7. nuitur aucta ad ſummum Diaſtole. Frequentia in exteriori quiete manifeſta, qualis neque in Ephemera, neque in Hecticis: in cauſa eſt multitudo fuliginis ex putredine hæc enim breuem quietem externam fa-
3.Præſ.1. cit, & celerem contractionem. Qui hoc non cognouerit, non cognoſcit proprium ſignum putredinis & principium febris. Secundum naturam contractio
Tempor.7. tardior eſt quam dilatatio, ma-

xime

xime in ſenibus, minimum in adoleſcentibus. In Ephemera contractio minimum diſcedit à naturali, licet dilatatio multum diſcedat in celeritate. Hinc maxima differentia in principijs acceſsionum. Nam dilatatio tarda, contraxio velox: Raritas ex interna quiete, Frequentia ex externa ob fuliginem ſtimulantem. Oppoſita omnia in Ephemera. At non poteſt exacte cognoſci, quia ignoratur tempus quietis internæ & finis cõtractionis, & principium dilatationis.

2.ca.pu. 15.

1.dif.fe.7.

3.Praſ. 7.

3.dign.pu. 3.

An ſatis eſt ſcire partem dilatationis & partem contractionis, & quietem externam ad præſagiendum magna? Modus cognoſcendi Contractionem eſt tactu mediocri inſequẽdo arteriam fugientem, ſed hæc facilius cognoſcuntur in arterijs latioribus, minus in corporibus paruis. Qui non cognoſcunt contractionem, colli-

1.dign. pu.7.

gere poſſunt ex tempore, quod intercedit inter vnam dilatationem & alteram, vnde rarus vel frequens pulſus dicitur.

1.dif.pul. 6.

Signa ex vrina. Cap. 17.

VRina excrementum eſt venarum, vt ſputum Thoracis. excrementa alui; oſtendit affectus venoſi generis compræhenſis quoque arterijs: ideo præcipue in omnibus febribus. Signum eſt humoris peccantis: cruditatis, coctionis, inconcoctionis ideſt putredinis. Attenditur humor & contenta. Vrinæ humor eſt tenue excrementum primæ coctionis in ventriculo: quod in ſecunda coloratur à flaua bile. Contenta alia ſeparantur in fundo, quæ proprie hypoſtaſis dicitur, ideſt Sedimentum: alia attolluntur magis minus. Hippocrates nubeculam vocat ſeu ſurſum ſeu

1. Cri. 7.

deor-

decorsum vergat. Galenus Eneorema vocat idest sublimamentum siue exquisite mendium locum teneat, siue potius deorsum vergat. Nubecula vero desuper. Auicenna omnia hæc Hippostasim vocat. Excrementum est secundæ coctionis vel tertiæ. Videtur Galenus aliquando secundæ tribuere, cum inquit. Quicquid alimenti in sanguinis generatione refugit naturæ coctionem subsidet in vrina non à causa præter naturam vt pus. 2. Prog. 36. 2. Prog. 26. 1. Prog. vlt.

Et, cum adhuc coquitur sanguis, vrina multam subsidentiam facit albam, iam vero perfecta coctione paucam. Pueri, & qui vitam ociosam & plenam transigunt, satis multam, quia plus de humore, qui crudns nominatur, excernitur. Iterum, Nullo pacto sedimentum habet vrina, si tenuiter viuitur: copiosum, si largius, exiguum, si modice. In morbis ex crudis humo- 1. Cri. 12. 2. Prog. 26.

humoribus, copiosum: ex biliosis nullum, aut minimum, sed sufficit nubecula, aut sublimamentum, aut solus color. Videtur idem Galenus aliquando tertiæ coctioni tribuere, cum inquit. Albas esse subsidentias secundum naturam vt semen album, ob conceptaculorum alterantium albedinem; quæ tertia coctio est, vbi sanguis assimilatur singulis partibus. Iterum Albescit in naturam seminis, quod proximum est albarum nutrimentum.

1. Prog. vlt.

1. de sem. 11. & 12.

Non solum igitur crudi humores, vt pituitosi subsidentiam albam faciunt: sed & qui agglutinari tunicis nequiuerunt siue ob putredinem, siue ob inbecillitatem, vt in Tabidis; multum enim in ijs subsidet, quia parum agglutinatur. aut quia absumitur substantia.

An etiã humores crudi crassitiem adepti sunt, quæ subsidet in vrinis ob tertiam coctionem,

nem,

nem, licet in venis adhuc contineantur.

Vrinæ color secundum naturam subrufus, vel sub flauus, substantia mediocris in crassitie & tenuitate. Hypostasis alba læuis & æqualis Auicenna hypostasim in morbis tantum quæri non in sanitate. *1.Crif.12.* *2.Prog. 26.*

Idem videtur Hipp. significare; nam inquit. Optima vrina, si subsidet album læue & æquale per totum tempus dum morbus iudicatur; *Si* intermittit, vt interdum puram, morbus diuturnior. Pura vrina idest sine sedimento in sanis inculpabilis, nisi ociosam & plenam vitam degant; in morbis ex multitudine humorum damnanda; & in Pestilentia; nam cruditatem significat, quia natura non aggreditur coctionem. *3. Praf.4.*

At Galenus laudat in morbis simillimam sanorum. An intelligendum si respondeat naturis, *1.Cri.12. & de Vri. 39.*

turis,

turis, nam ſignificat modicum diſceſſum. Vrinæ colores præter naturam, ſi ad albedinem tendant, frigiditatem oſtendunt, humores frigidos, & cruditatem, ſi nihil ſubſidet. *Si* ad flauum, caliditatem & bilem flauam. Rubræ ſanguinem incoctum. Nigræ humorem melancholicum, aut vſtionem, aut extinctionem calidi innati; ſanguinem congelatum. Viriditas & liuiditas via eſt ad nigredinem. Subſtantia tenuis cruditatem oſtendit, caret contentis. Craſſæ imperfectam coctionem, initio ſine contentis; magis apparent in ſanguine, & humoribus frigidis, minus in biliofis. De tenui ad moderatum in craſsis humoribus nō fit tranſitus, niſi prius vrinæ craſſeſcant. Quæ minguntur tenues & permanent, valde crudæ ſunt. Quæ paulo poſt craſſeſcunt, & turbantur, propinquam coctionem oſtendunt.

4. Tuen. ſan. 4.

3. Cri. 12.

4. Tuen. ſan. 4.

Tur-

Turbidæ non clareſcentes, ſubiugales vocantur, oſtendunt obſcuram coctionem & agitationem vehementem Paulo poſt clareſcentes, manifeſtam coctionem, aut putredinem completam. Nam turbatio fit ob mixtionem tenuis cum craſſo; Clarificatio ob ſeparationem. Contenta pro colore vrine varia; omnes præter albedinem cruditatem oſtendunt, vel inconctionem, vt qui ad nigrum. Alba deſcendere bonum eſt, aſcendere malum. Reliquos colores aſcendere melius quam deſcendeie, vt iterum in albedinem conuerſi deſcendant. Rubens poſt album ſecurior eſt, Tenuis ſubſidentia aut nulla in bilioſis & defectu alimenti bona, in Craſſis humoribus & multitudine cruditatem ſignificat. Craſſa in bilioſis. mala in frigidis humoribus & copia, bona. Læuis perfectionem coctionis ſignificat aut putredinis.

2. Prog. 36.

2. Prog. 27. & 4. Aph. 71.

Diuulſa

Diuulſa perturbationem propter flatus. Hippocrates vocat vrinas diſtantes 7. Aph. 33.

De Vr. 37.

Inæqualis ob defectum mala. duplex inæqualitas, vna ex diſſimilitudine partium; vt in Pure. Altera temporis. Inæqualitas in ſubſtantia pluribus modis viſitur. Crimnodes ſimilis farinæ craſſioris vel tenuioris albæ ſolidarum partium liquationem oſtendunt, & longam ægritudinem.

2. Prog. 28. & 7. Aph. 31.

Ruffæ cremationem bilis; Rubræ ſanguinis. Oroboides carnis conſumptionem inæqualiter, vel ſanguinem aſſatum in Hepate: aut Renibus; Petaloides ſimiles ſquamis. Pityroides furfuri ſimiles ſignificant abraſiones & ramenta vaſorum: aliquando veſicæ. Dignoſcuntur tenuitate & craſſitie, vrinæ, nam ex venis tenuis. & cum febre.

4. Aph. 76. 4. Aph. 77.

Pinguedo ſupernatans vt in iuſculis refrigeratis, aut inſtar

telæ

telæ araneæ liquationem pinguedinis oſtendit: aut in renibus aut in toto conſumptionem. Oleoſæ vrinæ vocantur ab Hipp. quæ in ægroto Pario apparuerunt die ſexta, interit autem die centeſima & vigeſima. eadem apparuit in Pitione. Galenus in Commento oleoſam interpretatur vrinam in colore & craſſitie oleo ſimilem, non pernicioſam. 7. Aph. 35. & 2. Prog. 35. 3. in 3. Epi. 72. & 74.

Item de pinguedine ſupernatante inquit: ſanguinis concoctionem ſignificare, etiam cum nubeculæ quædam deſuper tenues ſuperſtant, veluti quod in ſummo lacte colligitur græce Graus & quod in ſummo refrigerati iuſculi concreuit. An in humorum incineratione ſæpe id contingit, ſubſidere quidem cineres, ſupernatare autem veluti puluiſculum, vt cum ſoluitur calx; Idem in humorum exuſtione contingere videtur, & in expurgatione pu- 4. Tu. ſan. 4.

ris per vrinam. Sed hæc sine febre. At ex venis in febribus deurentibus. Supernatant aliquando bullæ, quæ nunc morbum renalem significant: nunc distillationẽ à capite vt recentiores putant, quod de excrementis spumosis testatur Hippocrates. Significant autem aut motum frangentem humores glutinosos, aut vehementem caliditatem, ex utrisque enim spuma oritur.

7. Aph. 34.

7. Aph. 30.

Curatio putridarum communis. & de Comcoctione. Cap. 18.

CVratio communis putridarum perficitur per indicationes ad febrem vt in Ephemera per refrigerantia: Amplius ad Putredinem, quæ est eius causa proxima: & ad Putredinis causas, si adsunt. Item ad Symptomata vrgentia, vt Syncopem, alui fluxum, delirium,

lirium, Soporem, Sitim, dolorem. Ad putredinem igitur indicatur præſeruatio bonorum ne putreſcant, refrigerando & naturalem perſpirationem moliendo: etiam ſiccando in humidis naturis & in Peſtilentibus. Quod verò ſemicorruptum eſt, concoquendo: concoctio enim opponitur putredini. Quod autem corruptum eſt euacuando & abluendo, ne contagio reliquos humores vel partes afficiat. Ad putredinis cauſas, ſi remanet obſtructio vel aſtrictio, indicantur deobſtruentia & relaxantia. Ad obſtructionis cauſas, ad multitudinem quidem euacuatio per venæ ſectionem. per medicamentũ purgans cum adeſt prauitas humorum, quæ materia eſt putredinis. Ad craſsitiem autem incidentiam attenuantia: ad lentorem abſtergentia. At de obſtruentia & relaxantia ob caliditatem prohibentur à putre-

11. Meth. 8.

1. dif. fe. 4.

11. Meth. 9. & 13.

11. Meth. 9. putredine & à Febre : Ideo Galenus vltimo loco adhibet hæc remedia, quod & in Ephemera obſeruabat. quãuis primo loco debuiſſent adminiſtrari, quia cauſæ id requirunt. non prohibentur inter incidentia quæ frigida ſunt vt ſucci acidi, acetoſus ſimplex, & quæ modicè calida, vt Oximel. Vbi igitur non adeſt putredinis cauſa, obſtructio, vt in ardentibus quæ à *2. in 1. Epid. 20.* cauſa externa fiunt, ſufficiunt remedia ad Putredinem & febrem. Inter remedia quædam ſunt quæ ſimul plures intentiones perficiunt : vt Euacuatio per venæ ſectione, & medicamenta purgantia. Venæ ſectio oportuniſsima eſt & ad multitudinem obſtructionis cauſam, vt tuto deobſtruentia adhiberi *11. Meth. 15.* poſsint, & ad ventilandum ratione putredinis, & ad refrigerandum tum ratione febris, tum ratione putredinis, licet per accidens refrigeret, eua-

cuata

cuata materia calida: quod remedium in omnibus putridis ſaluberrimum prædicat Galenus: in principio faciendum, ſi morbus magnus & vires robuſtæ. Medicamentũ autem purgans ad materiam minuendam in principio & ad putrefactus non in principio: ſed poſt concoctionem. In principio ſi vtrumque requiritur, præcedat venæ ſectio.

2. Aph. 29.
1. Aph. 22.
4. Acut. 21. & 4. ſa.tu.4.

Sed circa medicamentũ purgans in principio dubitatur; Quamuis enim per accidens refrigeret euacuata materia calida, id facit cum periculo, cum enim purgantia calida ſint, nocent putredini & febri magis quam iuuent. Præterea in contrarium eſt ſententia Hipp.

1. Aph. 22.

Concocta medicari & mouere non cruda, neque in principijs niſi turgeant quod raro. Imo addit Gal. non licere ſemper, vbi turgeant ſed cum præmeditatione faciendum. Obſtant

1. Aph. 24.

ſtant enim febris vehementia, in acutis, cruditates, tenſa præcordia, inflammationes viſce-
4. Acu. rum, ardores, obſtructiones.
43. Amplius Hipp. inquit, quibus vrinæ tenues non purgandi, Nam purgantia impediunt coctionem & criſim, & morbum protrahunt. ſunt autem vt plurimum vrinæ tenues in principio cruditatem oſtendentes. Propter hæc Medici recentiores valde formidant purgantium vſum in principio, quam-
1. Aph. uis apertiſsima ſit Galeni di-
24. ſtinctio; conuenire purgationem in humoribus tenuibus & corporibus paratis ſi turgeant. In humoribus autem craſsis & corporibus non paratis, etiam ſi turgeant, non purgandum, niſi arrepta occaſione præparandi prius. Sed quoniam difficile eſt iudicare, vtrum turgeant, an non. Raſis ſententiam Galeni dilatat, inquiens purgandum eſſe ab initio in

morbis

morbis acutis, vbi humores ſunt tenues, ſeu turgeant, ſeu non turgeant. In craſſis autem & viſcoſis expectandam eſſe coctionem. At Auicenna expectandã eſſe coctionem etiam in tenuibus niſi turgeant, quia imbibita euelli nequeunt: neq; expelluntur à natura: in vrinis non faciũt hypoſtaſim niſi poſt coctionem. Quæ ſententia videtur conſentire cum Hippocrate, cum inquit, Quibus principio vrinæ nebuloſæ & craſſæ, cæteris annuentibus purgare conuenit: quibus tenues, nequaquam. Nam vrinæ craſſæ ſignificant aliquam coctionem, vt Galenus teſtatur in commento: humores enim fuſi ſparguntur in venas, & vrinas inficiunt. Vrinæ autem tenues fixionem oſtendunt, quia humores non ſparguntur in venas. ſed ne verbum turgere negocium faceſcat, animaduertendum eſt, dupliciter accipi vel cum

4. Acut. 43.

humores actu huc illuc feruntur, vel cum apti nati ſunt ferri, Hoc modo qui fuſi ſunt in venis, neque ſedem firmam habent, in qua vt plurimum quieſcunt donec concoquantur. ante quam figantur turgere dicuntur. Hoc modo accipit Trallianus, cum dixit cruditates digerentibus fuſas turgere, ideo quam primum purgandas, ne expectata integra coctione, iterum figantur. Dicendum eſt igitur humores infixos ſeu craſſi fuerint ſeu tenues, non purgandos, antequam concoquantur, ſic enim in venas feruntur quod ex vrinis cognoſcitur. Facilius autem feruntur humores tenues quam craſſi, ideo magis turgent: quod patet in Eryſipelate migrante flauabile de loco ad locum, vt ex Angina in Peripneumoniam. Concludendum eſt igitur omnes humores ſeu craſſos ſeu tenues cum adhuc non fixi ſunt in

ali-

aliqua parte; in initio purgandos esse cæteris annuentibus antequam figantur, vt in Appolexia ex crassis humoribus, in Angina ex tenuibus, tardare enim malum est: Cum verò aliqua ex parte sunt fixi, aliqua ex parte mobiles minuendi sunt leui aliquo medicamento, ne omnes figãtur. Hinc excogitata sunt Minoratiua à recentioribus appellata; Sed medicamenta id præstantia lenientia dicuntur, ab Arabibus inuenta ex quibus non timetur exasperatio vt ex efficacioribus medicamentis. 4. Aph. 10. 4. Acu. 21.

Concoctio est quædam deductio eius quod concoquitur in substantiam concoquentis, vnde excrementa cocta dicuntur: Consideratur autem coctio ad Præsagia. Nam concocta celeritatem portendunt iudicij & securitatem. Cruda autem, inconcocta idest vitiose cocta in malos abscessus con- 2. in 1. Epi. 44.

uerſa, oppoſitum. Ad curationem quoque. Nam per co-
5. in 6. Epi. 6. ctionem morbi relinquũt, quia omnia reducuntur ad mediocre temperamentum: Transfertur quoque nomen ad morbos: vt Grauedines & diſtillationes in valde ſenibus non concoquuntur. Coctione ſolui morbum eſt paulatim digeri ſuperflua. Finis duplex apud Ariſt:
4. Meteo. 2. Subſtantia in ijs quæ ex toto aſſimilantur: Qualitas commodior in excrementis & humoribus putreſcentibus, ſignificant enim caliditatem propriam dominari humido in corpore, vnde abſceſſerunt.

Proprie concoquuntur primo modo, vt cibi in Chilum: Chilus & Pituita in ſanguinem. Sanguis in partes corporis: id faciunt quæcunque alere poſſunt. Secundo modo
2. Acu. 44. quæ alere nequeunt, ſed aſſimilari tantum ſecundum qualitates, vt excrementa & ſanguis vitia-

vitiatus in Pus? humores secundum qualitatem excedentem ad mediocritatem, aut quid simile puri. Nullo modo; quæ nulla ex parte, vt venena, humores ex toto corrupti aut exusti. Ideo præcipit Gal. Ex humoribus putrescentibus, quicquid concoqui potest, concoquendum, & quod iam exustum est euacuandum, cum nequeat amplius coqui. 1. Acu. 18.

Etiam qualibet præparatio humorum ad expulsionem concoctio quædam est: vt crassos incidendo & extenuando: tenues autem incrassando: quod magis conuenit concoctioni, quia calor tenuem humiditatem interminatam cogit. 4. Acu. 4.

Quamuis autem concoctio sit naturæ opus: Naturæ enim sunt morborum medicatrices, adiuuatur tamen arte, sic enim Medicus minister. Auxilia autem fiunt partim naturam roborantia, conseruando vel 3. in 6. Epi. 1.

 augen-

augendo calidum innatum victu, potu vini: Et extrinsecus Cataplasmata maturantia, inunctiones & alia. Partim pugnantia aduersus humorum excessus, vt naturæ concoquenti faciliores reddantur: vt facit ciborum elixatio aut assatio, & Tritici præparatio ad panes. Sic humores frigidos calefaciẽdo, Calidos refrigerando acres contemperando: Crassos incidendo, Tenues incrassando. Sed hæc & alia commodius sigillatim in singulis explicabuntur.

Tertiana. Cap. 19.

1. Cri. 3. TErtiana intermittens græce Tritæos: Febris est ex flauabile per totum corpus delata. 2. Cri. 2. Tertio accedere non secundum substantiam sed accidens vt plurimum: Exquisita seu legittima, vera, pura eadem & simplex; cuius forma certa ...

Acce-

Accedere cum rigore. Calor ardenti ſimilis; Bilis vomitus, vel eductio. Sudor in declinatione tempus totius acceſſionis ad ſummum horæ duodecim. Spuria notha, cui deficit aliqua conditio formæ vel temporis. Simpliciter Tertiana, quæ intra horas 24. terminatur. Producta ſeu extenſa quæ vltra horas 24. Tritæophies quæ vltra horas 36. Hæc raro ad infebricitationem venit. Adulterantur ex complicatione vel confuſione aliarum. Complicatio eſt cum plures Typi aut eiuſdē generis, aut diuerſorum: Confuſio, cum vnicus Typus ex cōmixtione diuerſorum humorum: aut plures Typi diuerſorum generum eadem hora inuadunt. vt contingit in Semitertiana.

2. dif. fe. 3. *2. in 6. Epi. 23.* *3. in 1. Epi. 5.* *2. in 6. Epi. 23.* *2. dif. fe. 8.* *2. Cri. 7. & 9.*

Cauſæ tertianæ exquiſitæ materia bilis flaua & quæcumque ſubminiſtrant æſtas, Autunnus. Conſtitutio calida & ſicca: Re-

1. Nat. hu. 35.

gio: Iuuentus: natura victus; Inædia, labores; Vigiliæ; Tristitiæ; Curæ; Efficiens, retentio bilis in loco calido, ſpiraculis impeditis. 2. in 1. Epi. 20. vel ob imbecillitatem expultricis. Locus retentionis, qui tanquam focus vapores putridos Cordi communicat per interualla, in inferiori ventre magis, ideſt in venis meſeraicis ob loci caliditatem.

5. in 6. Epi 3.

Alius qui ſubminiſtrat, Hepar, in quo gignitur; veſica fellis in qua colligitur. Ideo Hepar vt plurimum in tertianis laborat. Aliquando vniuerſum corpus: nam colligitur in genere carnoſo, non tamen vbicunque putreſcit, ſed in loco calido.

1. Gla. 5. *2. in 1. Epi. 20.* *3. Cri. 3.*

Alius in quem fertur delationis impetu in rigore, vniuerſum corpus extra venas, quæ eſt cauſa intermittentiæ.

Signa Tertianæ exquiſitæ ex Forma. Rigor; Calor acris,

Bilis

Bilis vomitus, Sudor, duratio non vltra horas. 12. Amplius ex pulſu, vrinis, Cauſis, publicè vagantibus. Singulorum cauſæ. Rigor concutiens, quem antecedit ſenſus vlcerosus quaſi ab acu pungeretur, inæqualis. Ineſt & Diarijs ex cruditatibus, inædia laboribus, ſole, refrigeratione vehemti; nam frigidum rigores febriles facit. Sed vehementior in tertiana exquiſita, concutiens. 2. Cri. 3. 5. Aph. 13.

Nam primo fit horror mediocris, deinde extremæ partes frigeſcunt cum horrore vehementiore, poſtea & rigore & frigore concutiuntur plurimæ corporis partes. Horror in medio eſt inter ſenſum inæqualis refrigerationis & rigorē. Symptomata ſunt inter motus deprauatos facultatis expultricis irritatæ ad violenter mouendū in partibus muſculoſis. Differunt à tremore, qui ob imbecillitatem facultatis animalis Temp. mo. 3. 2. diff. 7. & 2. Sy. ca. 5. & 10. Meth. 4.

cit ideo cubanti definit tremor, non rigor, à Palpitatione ob flatum distendentem rarioribus interuallis. à Conuulsione ex repletis neruis, vnde musculorum magna contractio. Forte non differt rigor a conuulsione ex morsu nisi frequentia motus & magnitudine; nam in rigore motus fiũt frequentiores & minores. Rigoris causæ, mor-
10. *Meth.* 4. dens halitus aut succus, vbi fertur velociter per sensibilia corpora.

Diuersi fiunt ex caliditate, aut refrigeratione, multitudine aut paucitate, velocitate, aut tarditate, particularũ imbecillitate aut robore, sensu exquisito aut hebetiori. Ex quibus nunc rigor fit, nunc horror, nunc sensus inæqualitatis, nunc cum febre nunc sine febre. Nam Calidi halitus vt in cruditate nidorosa, laboribus, inædia, sole, rigorem faciunt non semper cum febre, potest enim

inhiberi, nam febris aliquando subsequitur ob motum. Calidi humores rigores faciunt cum febre, quæ non potest inhiberi, quia ob putredinem iam orta est. Frigidi halitus seu humores rigorem aut horrorem, aut sensum inæqualitatis faciunt sine febre, vt ex pituita vitrea aut acida. Si cum putredine, febrem faciunt. Atra bilis horrorem & rigorem non intensum facit. Pituita salsa & Acida horrorem. Dulcis sensum inæqualitatis. Motus vehementia vt ex bile rigorem parit: Tarditas vt ex pituita sensum inæqualitatis: Medio modo ex Atra bile, horrorem. Sic Balnea & motus aliquando rigores & horrores pariunt. Non in Ictero, quia non velox motus. Partium robur contemnit lædentes causas: Imbecillitas & sensus exquisitus rigores magis patiuntur. Incipiunt rigores mulieribus ex lumbis magis

2. Sym. ca. 5.

2. dif. fe. 6.

2. Cri. 3.

gis & per dorſum ad caput, Viris ex fæmorum & cubitorum partibus poſterioribus magis ob cutis raritatem. Galenus ob naturam frigidiorem earum partium ſpinali medulla & cerebro conſentiente. Forte quia materia lædens ex interiori ventre aſcendit per venam cauam & Aortam in dorſum. vbi rigores incipiunt: nam ignis in inferiori ventre magis, Rigor in ſuperiori magis. Cum rigore omni refrigeratio eſt: ideo in Augmento non rigor, quia reuertitur calor cum ſanguine frigidos halitus corrigens, & calidos diſſipans, vel admixtione temperans.

5.Aph. 69.

5.in 6. Epi. 31.

2.Sym. ca,5.

Refrigeratio externarum partium fit ob concurſum calidi ad particulam putredinis: & ob dolorem qui in rigore conſtricta cute & impedito effluxu. At debuiſſet ſanguis confluere extra, vbi eſt afflictio. An in conatu prius fit concurſus ad prin-

2.dif. fe. 11.

2.Sym. ca.5.

principium, mox extra cito vt in verecundia. Conatus autem vanus fit à virtute imbecilli, in qua rigor lethalis eſt. Calor in internis tantum in principio & in tempore inæqualitatis, frigentibus externis: paulatim è profundo emergẽs ſentitur mordax, acris quod eſt ſignum putredinis. Aequaliter augetur & cito ad ſtatum peruenit, exurit, & ſitim affert. In ſtatu perſeuerat ſimilis ardentibus, quãdo eſt bibendi occaſio. Hinc vapor plurimus mox ſudor, aut bilis vomitus, deiectio, Bilioſa vrina. Calor remittitur prius circa viſcera, vltimo circa pedes & manus.

4. Aph. 46.

1. diff. fe. 7.

2. Criſ. 8.

Hodie vt plurimum bilis vomitus in principio contingit, videtur ob rigorem concutientem exprimi ex veſica fellis. Durat principium duabus horis æquinoctialibus vt plurimũ, quo citius augetur, eo citius abſoluitur: aliquãdo horis ſeptem,

Tem. mo. 3.

tem, non vltra duodecim. Pulsus in principio debibiles, parui, rari paulo magis quam in ſanitate, minus quam in Quartana: ordinati, æquales: Sed contractionis celeritas febrem oſtendit. In incremento augetur magnitudo celeritas & frequentia æqualiter & cito, & contractionis celeritas vt in cæteris putridis. In interuallo naturalis die vel nocte ſequenti: altera die, quod tertium interuallum vocatur, cum paulis per accenditur, contractionis celeritas vix ſentitur, in primis partibus, nocte ſequenti quod quartum interuallum dicitur, manifeſtius, propè acceſsionem
2.dif.fe.3. magis; adhuc magis in inſultu, maxime in Augmento, minus in ſtatu; minime in declinatione. Vrinæ in principio tenues, ruffæ, in declinatione flauiores ſi Hepatis gibba laborent. ſi in ſimis, vomitus cum ſuperiores venæ recipiunt bilem,

lem, deiectio cum inferiores.

Prognoſtica. Tertiana exquiſita cito iudicatur, nec lethalis eſt. ſecus in continuis. 4. Aph. 43. Septem circuitibus ad ſummum Gal. dies decretorios ex acceſsionibus colligi. Ex vrinis. 3. in 1. Epi. 8. 4. Aph. 59.

Si in primo circuitu ſubruffa vel ſub flaua craſsitudine mediocri, & paulo poſt albam nebulam vel ſuſpenſionem optimam fecerit, non vltra quartum circuitum protenditur. Si ſtatim in prima die ſubſidentiam læuem & æqualem fecerit, non vltra tertium. Si ruffior ſine ſuſpenſione neque nubecula in primo circuitu, ad ſeptem extendetur. 2. Cri. 3.

Curatio Tertianæ exquiſitæ. Cap. 20.

CVratio tertianæ exquiſitæ: Ad cauſam materialem indicatur Bilis alteratio per refrige- 1. Gla. 9.

frigerantia & humectantia; vt concoquatur: & euacuatio. Eadem alterantia faciunt ad febrem & putredinem. Ad partes affectas præcipua intentio in auferendo circuitu, corrigendo vitia particulæ recipientis vel mittentis Tollenda constipastio aut obstructio, & facultas roboranda.

2. dif. fe. 11.

Alteratio flauæ bilis fit victu & medicamentis frigidis & humidis. inter medicamenta Syruppus de Endiuia, de Cicorio, de succo Acetosæ Oxysacchara, Acetosus simplex præsertim in obstructione: Aquæ ex ijsdem, & ex Lactuca, Scariola, Soncho, Senecione, Hepatica, Hordei, Anguriæ, Cucurbitæ. Auicenna mane dabat Acetosum simplicem: post duas horas aquam hordei; iterum in declinatione accessionis; At Galenus inquit; in statu esse bibendi tempus.

2. Cri. 3.

Vtrum conueniat frigidæ potio?

tio? Febricitanti ſub feruore caniculæ in quo timebatur Hectica, in prima acceſsione exhibitæ ſunt duæ heminæ aquæ frigidæ, Statim euomuit & excreuit bilem. Trallianus tepidam laudat etiam ante acceſſionem, nam vomitu ceſſat acceſſio. Hipp. potu hyeme calidum, æſtate frigidum laudat. 10.Meth. 5. 1. Acu. 43.

Euacuatio non per venæ ſectionem, niſi timeatur morbus magnus ob plenitudinem. Auic. ante tertiam acceſſionem, ſi vrina craſſa & rubra. Purgatio leuis in initio in die quietis, ex decocto Tamarindorum, ſy. roſato ſolutiuo, Manna, Caſſia: in fine concocta materia, ne reliquiæ recidiuam faciant, ex Rhabarbaro, Electuario roſato Meſues. Cognoſcitur egere purgatione, ſi æger cibum non appetat. In ſingulis acceſſionibus quo natura vergit, per vomitum ex aqua tepida: per derectionem Chliſteribus poſt acceſſio- 2. Aph. 8.

1. *Gla.* 9. ceſſionem. Per vrinam, potiones ex Apio, Anetho Trallianus prohibet calorifica, laudat Capillum veneris. Auic. ſemina communia cum acetoſo. Per ſudorem. potus aquæ hordei. Trall. Peponis pulpam refrigeratam ante acceſſionem exhibet, vt ſuper bibat aquam tepidam liberaliter, prouocat ſudorem & deiectionem. Auic. aquam Melonis indi, ideſt Anguriæ. Guainerius decoctionem Milij, qui *Sy*. Sancti Ambroſij appellatur.

Ad vitia particularum: vt ad particulam in qua putredo eſt, non relaxantia, vt antiqui, ſed repellentia, & aſtingentia, vt
11. *Meth.* 15. robur particulæ addatur. Hepati conueniunt etiam ob neceſsitatem coctionis, & circa finem digerentia non ſine aſtrin gentibus, & deobſtruentia ex-
11. *Meth.* 16. trinſecus perſundendo Hypchondria oleo roſaceo omphacino, aut Melino, maſtichino,

lenti-

lentiſcino: poſtea ex Abſynthio pontico aut nardino cum roſacceo: Cataplaſma ex Cotonei carne cocta in aqua, vel addito vino: Poſtea augenda digerentia quæ tenuium partium, ne pus moueant, vt ſpica, Iris, nux vnguentaria; Intrinſecus, vbi ſigna coctionis adſunt, Coma Abſynthij in mulſa nam abſtergit, & obſtructiones aufert. Sed Trall. veretur eius caliditatem, laudat aquam tepidam, nam cineres abluit & humectat: Ad carnoſum genus, quod ſul miniſtrat, & recipit in ſingulis acceſsionibus refrigerantia & humectantia, relaxantia & digerentia; Balneum calidum aquæ dulcis, non metallicum: nam refrigerat & humectat, & bilem educit: Oportet autem olei calidi plurimum infundere, & ad aquam perducere, natent etiam bis in die, ſi admodum delectentur, & vbi ſigna coctionis etiam ſæpius; in *1. Gla. 9.*

declinatione ante cibum: tempestiuius post plenitudinis euacuationem, non existente inflammatione alicuius partis.
3. *Acut.* *ca.* Coctionem iuuat in biliosis. Auic. solum pedes lauat aqua tepida in declinatione ad reliquias febris.

Victus Ptisanæ succus in declinatione accessionis: vsque ad crisim in ijs qui non admodum delitiosi sunt, Galeno aut Halicæ aut Auenæ Tralliano.

Ex oleribus Lactuca, lapatium, Cucurbita, Cicorium. Fructus parcissime, Trall. extollit Peponem, Melopeponem, Persica, vuas Cucumerem, Poma, Mala granata: An & limones & Aurantia Pisces Saxatiles: carnes ex volatilibus molli carne: Alæ, Testiculi Gallorum, Suum pedes, & Cerebra, paruorum autem totam carnem liquefactam concedit Galenus: oua sorbilia. Potus aquæ cum iuleb violato, rosato, succo grana-

granatorum, limonum. A vino abstinendum ante morbi co-ctionem. Cum cæperit concoqui, dandum ab initio tenue, aquosum & paucum paulatim augendo. Ieiunus accessionem expectet, sufficiat multo ante potus Syruppi, aut sola Ptisana. Somnus vitandus in principio accessionis & Augmento. Aer frigidus. Quies Tranquillitas. 1. Aph. 19.

Tertiana notha. Cap. 21.

TErtiana notha est, cuius circuitus Tertianæ sed forma discedit ab exquisita. Trall. Transcendit eius accessio vltra horas 12. 2. in 6. Epi. 23. Producta vltra 24. ob mixtionem pituitæ in eadem particula; nam in diuersis plures circuitus. Forma accessionis ad Quotidianam accedit magis minus pro pituitæ excessu, vt aliquando omnia pituitam attestentur,

quamuis Typus sit tertianæ, Non rigor, sed aut horror, aut inæqualitas; Longitudo refrigerationis & totius accessionis; lenta caliditas, inæqualis. Pulsus inæqualis; Vrinæ albidiores, sudores pauci. Quæ excernũtur pituitosa sunt bili admixta; Capitis grauitas plurima Auic. An vbi sedes in cerebri membranis; Ex causis mixtis, vt si natura pituitosa in æstate laboret. aut biliosa in heyme. Facilè transit in duplicem typum ex tertiana & Quotidiana; quam duplicem tertianam vocant aut in Quotidianam simplicem, aut in semitertianam inter continuas, affectione communicata parti pituitosæ; Altera ex mixtione humoris Melancholici, quam Trallianus miratur prætermissam à Galeno. Forma accedit ad Quartanam magis minus, vt aliquando videatur Quartana, quamuis Typus sit tertianæ;

næ; Hanc Galenus duplicem Quartanam vocat, non ex typo sed ex forma; Horror, frigus, laſsitudo oſſearia, vigiliæ vrinæ ſplendentes; calor vehemẽs; Sudor. Ex cauſis, ſi in Autunno ſi natura Melancholica in Aeſtate laboret. tranſit facile. in Quartanam. Ex mixtione Pituitæ & Melancholiæ cum flaua bile; forma erit ex tribus confuſa. varia proportione. Prognoſtica omnes quatenus intermittunt, non lethales. Protenduntur vltra ſeptimam acceſsionem; diuturniores ſunt, vbi ſeruatur æqualitas acceſſionum & ordo Auic. Dijudicantur ex vrinarum cruditate & coctione. Non ſoluuntur, niſi multum & craſſum ſubſideat in vrinis. Mixturæ difficilius concoquuntur, quam ſimplices humores ob inæqualitatem, & remediorum pugnam. Oppoſitum videtur dici ab Hipp. Vomitio vtiliſsima,

2. Cri. 2.

4. Aph. 43.

2. Prog. 28.

ſi pituita permixta cum bile ex cernatur, ſincera deterior.
1.Prog. 44. Idem tradit de excreatione ſincera.

An excretiones ſyncerӕ oſtendunt cruditatem aut inconcoctionem. coctio enim æqualitatem facit commiſcens. At humores putreſcentes quo plures difficilius commiſcentur. Ideo in excretionibus ſpōtaneis quo
2.Prog. 40. plures colores praui eo deterius.

Curatio tertianæ nothæ ex
1.Gla.10. mixtione pituitæ; Alterantia ad bilem & pituitam prout alter humor exuperat. Componit Galenus calida & ſicca cum frigidis & humidis; cum Ptiſana Piper, aut Origanum, Hiſſopum. An calida nocent febri, putredini & bili, proſunt tantum pituitæ; Tutiora igitur frigida, ſaltem præualeant. Humida nocent pituitæ & putredini: proſunt febri & bili; prodeſſe etiam pituitæ aſſerit Trall.

nam

nam per ſiccantia craſſior fit. Tutiora ergo moderata, ſed incidentia & abſtergentia. Compoſitione diuerſa temperantur, vt Acetoſus ſimplex, de duabus radicibus, Oximel cum Sy. de Cicorea de Endiuia: & aquæ eædem, vel Capilli veneris, Agrimoniæ cum Hiſſopo, Apio, Fæniculo. Euacuantia aliquando venæ ſectio ſtatim ab initio: ſi videris vrinas craſſas. Auic.

Purgantia in principio, ex Caſſia, Melle roſato ſolutiuo, Manna: addito Diaphænicone, Aut Agarico, & Rhabarbaro, cum iam, ſigna coctionis apparuerint Trallianus monet non expectandam integram coctionem, quia fuſi humores furiunt. Auic. videtur oppoſitum ſentire, cum inquit. Expectanda digeſtio in ſolutione vẽtris plus quam in tertiana exquiſita. propter humoris craſſitiem. An in Craſſis ſemper expectanda eſt aliqua concoctio, non tamen *1.Glu.10.*

integra, quod & in turgentibus facit Galenus. Ideo in craſſis
1.Aph. 24. ſæpius purgandum, Galenus vtebatur Hiera ex colocintide, nos pil. Aggregatiuis. In ſingulis acceſsionibus quo natura vergit. Per vomitum, quem Galenus extollit poſt cibum ex oxymelite cum aqua tepida. Per aluum clyſteribus acrioribus: ſed initio mollioribus Auic. Molliores fiunt ex decocto cmmuni addito Melle violato, & oleo violato, Chamæmelino: efficacius addita Caſsia, aut Hiera ſimplici: Acriores ex Hiera picra ideſt cōpoſita, Benedicta Diaphinicone. Per vrinas, radices appij, Fæniculi, Aſparagi, Ruſci in decoctione pro Syruppo, additis ſeminibus cōmunibus emulſis. Per ſudores Milij decoctio addito vini albi modico. Ad
1.Gla.10. particulas affectas. Ad Hypochondria calefaciendum extrinſecus ex oleo Nardino, Abſyn-
thino

thino cum roſaceo, Maſtichino, aut addito cinnamomo. Fomenta ex Abſynthio, Menta, Meliloto, Roſis. decoctis in aqua & vino. Cataplaſma ex Cotonei carne addita ſpica. Intrinſecus deobſtruentia cum robore partium apparentibus ſignis coctionis poſt factas aliquas euacuationes: Abſynthiū ſingulis diebus cum mulſa, Trociſci de Abſynth. de Rhab. de Eupatorio cum ſyruppis incidentibus. Ad habitum corporis Balneum minus tutū quam in exquiſita: conceditur tamen poſt euacuationem apparentibus ſignis coctionis. Victus pro morbi magnitudine tenuior quam in exquiſita: ſed pro longitudine plenior, vt vires ſufficiant. Nam tenuis officit viribus, plenus coctioni. Galenus nutriebat tantum alternis diebus ob longitudinem acceſsionis. Hodie minus ſuſtinent inædiam. Saltem ſola ptiſana mul-

to ante acceſsionem, addito pipere, aut Cinnamomo. In declinatione & die intermedia panis ex aqua aut iure parui pulli Gallinacei: oua ſorbilia abiecto albumine. Potus aquæ incocto Coriandro, vel Aniſo, Cinnamomo. Melle: aut cum iuleb aut acetoſo ſimplici. Cum acceſsiones fuerint breuiores, vberius nutriendum in interuallis; Carne, vino.

Ad mixtionem cum humore Melancholico: alterantia humida magis frigida minus, tenuium partium. Non acetum nequæ acida ſed dulcia Succus pomorum dulcium, Bugloſſa, luppuli, liquiritia. Fit artificioſa compoſitio, ſi cum frigidis & humidis, vt lactuca, Endiuia, Cicorio, Soncho, Violis addatur aliquid calidorum tenuium partium, vt Thymi, Origani, Meliſſæ. Sy. de Pomis, Biſantinus, de Luppolis, de Epithimo, de Fumoterræ comp.

Eua-

Euacuãtia per ſanguinis miſſionem, ſi exeat ſanguis niger & craſſus aut per Hæmorrhoidas. Medicamenta purgantia lenientia in initio. Diaſena lenitiuum, Diacatholicon, Trifera perſica; expectata aliqua coctione ob craſsitiem. Poſtea efficacius per Rhabarbarum, mirabolanos indos; Confectio Hamech, Electuarium de Pſyllo. In ſingulis acceſsionibus; per vomitum ex aqua tepita ſi eo vergat. Per clyſteres molliores humectantes. Per vrinam, & ſudores vt in exquiſita; Ad partes affectas Hypochondria Roſaceum, Melinum cum modico ſpicæ. Intrinſecus Abſynthium cum aqua Borraginis. Ad habitum corporis optimum Balneum humectans cum oleo. Victus humidus; Ptiſana iura carnium ex auibus, ædis, ouis, cucurbitis. Potus aquæ incocta liquiritia, iuleb violatum. Eadem ratione ſi ab omnibus

humoribus fiat, remedia ad omnes componenda ſunt.

Quotidiana. Cap. 22.

2. *dif.fe.* 4. QVotidiana, Amphimerina græce fit ex pituitæ putredine à natura detruſæ in ſentientes corporis partes. Hippocrates Diurnam & Nocturnam vocat. *3. in 1. Epi. 2.* Nocturna, quæ noctu tenet, die intermittit. Diurna die tenet, noctu intermittit. *1. Cri. 5.* Galenus ſub veſperam inuadit, quæ exquiſita, nocturnam ſignificat.

Differentiæ ex pituitæ differentijs, dulci, inſipida, acida, vitrea, ſalſa.

Vitrea frigidiſsima & craſſiſsima forte non expers aciditatis, quam quidam crudum humorem ſimpliciter vocant. *2.dif.fe.6.* Acida minus frigida, minus craſſa vtræque rigores faciunt ob morſum, ſed ſine febre, cum ſine putredine exiſtunt.

Cum

Cum putredo mediocris fuerit, per totam accefsionem rigor & calor fentitur, Hepiala proprie vocatur. In qualibet particula rigorem & febrem fentiunt eodem tempore: quia attolluntur vt in bullis halitus mordentes circumpofitio corpore frigido: Ob eandem causam in omni Quotidiana inæqualis caliditas poteft tamen inæqualitas contingere ob aliquam mixtionem flauæ bilis, vt in Tertiana notha. Cum putredo eft vehementior, rigor definit circa ftatum. Dulcis, fub qua & infipida continetur, mitior eft, febrem facit fine rigore incipiens cum fola refrigeratione: exquifitior. Salfa caliditatis eft particeps, vel ob putredinem, vel ob mixtionem ferofæ humiditatis falfæ Febrem facit cum horrore, quæ notha eft. Pituita infipida per vftionem tranfit in falfedinem vt dulcis in amaritudinem.

2. dif. fe. 9.

De inæq. inf. 8.

2. Cri. 3. & 5.

2. dif. fe. 6.

Auicenna Hepialam aliter accipit: cum frigus in profundo eſt, ob vitream pituitam, Calor in externis ob putridam exhalationem: acceſsiones vt plurimum quotidianæ, tranſit aliquando in Quartanã & Tertianam licet pituita ſit, quæ putreſcit, ob craſsitiem & paucitatem. Eius acceſsio longitudinem habet à quatuor horis vſque ad 24. ad ſummum raro accidit. Idem Hepialam opponit Lypiriæ inter pituitoſas, quando pituita in internis accenſa non calefacit partes externas ob vaporis paucitatem, ideo frigent externa & ob conuerſionem calidi intro, & ob vitream pituitam in externis non putrefactam fieri quoque à bile craſſa. Sed aliter apud Græcos lypiria accipitur inter continuas. Cauſæ Quotidianæ vt
2.dif.fe.1. materia, omne genus pituitæ, & quæ ſubminiſtrant. Natura
3.Aph. 27. frigida & humida, Pueri ante puber-

pubertatem. At qui creſcunt plurimum habent calidi innati An ſubſtantia calidi innati in ſanguine eſt & pituita? 8. Plac. 7. Semen & Menſtrua pituitoſa ſunt: lac pituitoſum. Sed pituita in pueris à calore perficitur, in ſenibus tranſit in excrementum ob frigiditatem. Hyeme. At ventres calidiſsimi 1. Aph. 15. nam fiunt optimæ coctiones. An optimæ etiam ſi in ſanguinem pituitoſum, qui poſtea in vere perficitur; digeritur in Aeſtate; pauciſsimus in Autunno reficitur in Hyeme collecta materia ſanguinis, id eſt pituita. Mulier Regio paluſtris; Conſtitutio pluuioſa; Vita ocioſa; ſonnus; Crapulæ; Balneorum vſus poſt cibos. Cibi pituitoſi, vt legumina ſiligo, Bulbi, olera, Rapa, Caro agnina, Suilla, Cochleæ, Caſeus vinum nouum; Fructus. Vitream efficiunt, ſi longo tempore victus talis adhibeatur, & vita

1. Aph. 14.

1. Gen. an. 18.

1. Na. hu. 37.

1. Aph. 15.

De inæq. int. 8. ociosa. Acidam frigiditas. 4. Simp. 12. Trall. etiam caliditas, vt ex Vino acetum. Concedit & 4.Simpl. 15. Galenus ab aliqua caliditate semicoquente cibum in ventriculo in acidum conuerti, ideo pituita acida minus frigida & 2.dif.fe.6. tenuior est, quam Vitrea; An aliquando ob mixtionem atræ bilis austeræ, quæ diluitur in aciditatem. Insipida nullam alterationem habuit. Dulcis à caliditate maiori fit quam acida, sed naturali.

Salsa multum passa est à calido extraneo. Aliquando mixtione bilis diluitur amaritudo in salsedinem; sic vrina salsa ob bilis mixtionem. Locus generationis ventriculus, Cerebrum. Vtitur natura dulci pituita & insipida ad cibi elixationem, vnde saliua ex capite; Reperitur in fœtu ventriculus pituita plenus, vt in venas attracta vertatur in sanguinem. 2.dif.fe.6. Vitrea congelatur in Colo magis;

gis; Acida in ventriculo. Salſa in venis, indicio vrina ſalſa. in Hepate; & per putredinem in Cerebro, Thorace, Suppurationibus: Locus collectionis ad febres, vt plurimum in ventre inferiori, circa ventriculum; in cerebro, pulmone; in exiguis eorum venis, vnde in totum corpus ſpargitur extra vnas. Efficiens vt in cæteris retentio in loco calido vel propter imbecillitatē, vel obſtuctionem, quæ vt plurimum contingit ob craſsitiem & lenctorem. 2.dif.fe.5.

Signa Quotidianæ exquiſitæ; ex Forma, incipere cum frigefactione tantum; hanc appellat ſenſum inæqualitatis 2. Sy. ca. 5. quia dulcis & inſipida morſu carent. At ex Acida & Vitrea, cum rigore non tamen vehementi; Ex ſalſa cum horrore. Diſtinguuntur à cæteris, quia ægre calfiunt. In Augmento tarda mutatio tum pulſus, tum caloris; difficulter accenditur 2.dif.fe.4. & 2. Cri. 5.

tanquam ligna viridia. Calor tactu humidior vaporosus, cum quadam acredine non statim inæqualis veluti per cribrum
2.dif.fe.9. eleuatis ampullis interius calidis, exterius frigidis. In statu summa caliditas non vrens, neque cogens corpora denudare; Non multa sitis, neque respiratio frequens; At ex salsa magis sitiunt, & vruntur, vt in ardente notha. Declinatio longa, modica euacuatio ob crassitiem. Sudores non proueniunt in primis diebus, sed in pocessu. Vomitus pituitosus; Deiectiones humidæ; Interuallum impurum, quia multa hærent in poris. sex horarum Auic. Pulsus in principio parui debiles, inæquales inordinati ob ventriculi affectionem; afflictatio pulsus vocatur quod ma-
2.dif.fe.7. ximum signum putredinis; minor est quam in Quartana & Tertiana, frequentior quam in Quartana. Sed vbi putredo non

in ventriculo continetur, neque eius afflictatio est, pulsus magnus, rarus & laxus de Typis 4. Vrinæ in principio albæ tenues: in augmento & statu albæ crassæ, turbulentæ vel rubidæ. In statu totius morbi multa subsidentia alba vel rubida, quo tempore frigiditas & horror maior Auic. In declinatione subsidet album lene & æquale. Color faciei cum pallore albus etiam in accessionis statu. Lingua alba humida. Signa loci affecti, Ventriculi, tumor, grauitas vomitus: afflictatio pulsus, Syncope. Intestinorum, alui deiectio, Tormina: Cerebri Sopor, Grauedo, distillatio. Thoracis tussis cum sputis albis. Vteri, fluor. 1. Gla. 7.

Prognostica. Longa est non admodum lethalis quæ Nocturna dicitur Diurnæ longiores, sunt quibus ad Tabem Galenus causam affert, quia in die constringitur corpus ab accessione, 3. in 1. Epi. 6.

cum

cum rareſcere deberent & digeri, & ob vitæ commutationem. Auic. quia mouetur in tempore non conuenienti pituitæ. An quia diurna fit à pituita ſalſa: quæ ob caliditatem mouetur in tempore calido. & ſalſi ſucci longo tempore corriguntur 5. Meth. 14. Tranſeunt facile in continuam. In Tabem ſi in pulmone. In lethargum, ſi in cerebro. In Hydropem de Typ. 4. ſi in inteſtinis.

Curatio Quotidianæ. Cap. 23.

IN curatione Quotidianæ Alterantia ad Pituitam requirũtur calida & ſicca eadem ad obſtructionem tollendam. Sed calida nocent febri & putredini, & pituitæ ſalſæ. Siccantia proſunt putredini & pituitæ non ſalſæ: at nocent febri. Conueniunt igitur ad concoctionem mediocriter calefacientia

11. Meth. 8.

tia in ſanguinem, vbi pituita dulcis & inſipida. Ampliorem caliditatem requirunt Vitrea & acida vt aliquando iuuet calor febrilis. Sed ab his concoctio non in ſanguinem fit, ſed in ſimile puri. Salſa ob exuſtionem contemperamento eget, ne exulceret, & excruciet. Ad dulcem & inſipidam mitiora: Oxymel ſimplex, Acetoſus ſimp. de duabus radicibus. Decoctio ſerpylli, Mentæ pro ventriculo: Stæchadis, Betonicæ, Saluiæ pro cerebro; Hiſſopi, Capillorum veneris pro Thorace; Artemiſiæ pro vtero. Si febris contraindicet, temperentur Cicorio Acetoſa. Ad vitream, efficaciora; Oxymel compoſitum. Acetoſus de quinq. radicibus; Scilliticum, Decoctio ſincera acrium Thymi, Serpylli, Satureiæ, ſeminis Appij, Ameos, Calamenti Mentraſtri, Sampſuchi, Liguſtici, Meu, Ferulæ, Panacis, Peucedani, Angelicæ,

1. dif. fe. 6. & 5. Aph. 70.

Chamædreos , Chamæpytios. Ad Acidam tenuem eadem ſine aceto. Ad Salſam , Refrigerantia non ſiccantia Trall. Sybiſantinus cum aceto. Cicorium, Hordeum Bugloſſa, Luppulus , Acetoſa. An quæcumq. pituita putreſcens ab his iuuatur , nam ex putredine redditur ſalſa. Euacuatio peruenæ ſectionem in hac magis conuenit quam in Tertiana ob acceſſionis longitudinem & breue interuallum , ad euentandum , ſi uerina craſſa & rubea Auic. Nõ vbi multitudo crudi humoris, ideſt vitrei : neque vbi multus rigor & refrigeratio , pauca vero febris aut confert partiri in plures dies, interim digerendo per potiones prædictas. Purgatio ab initio, vbi aliqua coctio incipiendo à mitioribus, Caſſia cum ſpeciebus Hieræ ſimpl. vel Diaphinicone: poſtea ex Agarico , Turbith , Colocyntide , pill. Aggregatinis.

Decu. perſam. 12.

Trall.

Trall. exhibet Agarrici ſcrup. 3. vel 4. cum melle: addit aliquando Gentianæ drachmam vnã cũ mulſa: nã aufert obſtructiones; aluum deicit & vrinam. In ſingulis acceſſionibus quo natura vergit Vomitus poſt cibum & radiculas aſſumptas. *1. Gla. 12.* Per vrinam vtendum valentioribus. Aſaro, Phu, Nardo. Ad partes affectas. Ad Ventriculum, circa principia Roborantia, & aliqua ex parte repellentia. Perfundere ex oleo Abſynthij, Maſtichino, Nardino, admixto Roſaceo. Circa ſtatum ſollicitudo habenda eſt: adhibenda digerentia & diſſecantia cum roborantibus. Fomenta ex Menta, Abſynthio, Meliloto, Iridẽ incoctis in aqua & vino auſtero, additis pulueribus ex ſpica, Cinnamomo, Gariophyllis; Poſtea inungendum ex Nardino aut Cerato cum ſpeciebus aromaticis. Cataplaſma ex medulla panis toſti, *11. Meth 16.*

vel

vel carne Cotonei ex vino additis ſpeciebus. Intrinſecus ad obſtructionem auferendas, Trociſci de Abſynthio cum Syruppo; ſemen vrticæ poſt euacuationem Auic. Ad inteſtina, non aſtringentia; Oleum Rutaceũ, Chamæmelinum Anetinum, tum extrinſecus, tum per Chliſteres. Ad Cerebrum in principio repellentia per Oxyrhodinum; poſtea digerentia ex decocto Serpylli; Betonicæ, Chamæmeli Sphondilij in oleo & aceto: Puluis inſperſus ſyncipit ex. Iride, Cardamomo, Nuce muſcata, Maſtiche Ariſtolochia, Caſtorio. Enrhina, & Apophlegmatiſmi. Ad Thoracem extrinſecus relaxantia, & digerentia: Oleum Chamæmelinum, Anethinum; Amigdalarum dulcium, cum puluere Iridis. Intrinſecus prouocantia Sputuum ex oxymelite, Hyſſopo. Ad habitum corporis non balneum, Sed inunctio

11. Meth. 18. & 13. Meth. 12.

cum

cum frictionibus ex oleo Anethino Rutaceo. Ad rigores infestantes inunctio spinæ ante accessionem ex pipere, Thure cum oleo; vel vt Trall. ex pipere, Pyretro Nitro, inungatur spina & extrema.

Victus extenuans ad incidendum, non tenuis ob longitudinem morbi. licet in initio parciore vti ad pituitam concoquendam; nam nutrit si non fuerit excrementitia: atque eo victu minuetur materia, postea augendus victus vt sufficiat ad vires conseruandas. Ptisana cum pipere, hyssopo Thymo. *1. Gla. 12.* Medulla panis cum decocto Appij Porri Trall. Conueniunt salsamenta, Capparis. In potu *12. Meth. 3.* Mulsa in primis diebus incocto Hyssopo & quæ valde vrinam cient: Oxymel non nisi post primos dies; Aqua incocto Aniso aut Cinnamomo Vinum album apparente coctione.

Nutriendus ante accessionem

nem ſaltem per quatuor horas, Auic. Reliquæ ſex res non naturales vergant ad calefaciendum & ſiccandum. non tamen motus conuenit, ſed eius loco frictiones in proceſſu.

Quartana. Cap. 24.

2.diff.5. QVartana exquiſita fit ex Atra bile putreſcente, & per corporis partes vehementer delata: Eſt humor frigidus & ſiccus quendam tamen calidum
De Atr. 6.3. eſſe ex aſſatione, erodentem, qui terram fermentat vt acetum acerrimum, lethalem eſſe, vbicumque apparuerit excerni: gigni in naturis calidis & ſiccis, temporibus, locis, conſtitutionibus & morbis eiuſdem naturæ, vt in Cauſone, Car-
Atr. li.4. bunculo. Ex ſanguine aſſato, vt in Peſte. Ex nigro humore ſuperaſſato; Ex flauabile aſſa-
4.Aph.21 ta, quæ peſsima. Humor niger proprie dictus Melancholicus ab

ab antiquis ſimpliciter per nigrum ſignificatur, vt deiectiones nigræ qualis ſanguis niger eſt ſanguinis craſsities maior, vt fæx; eius ſapor nullus manifeſtus nec odor. Differt à ſanguine, quia non gelaſcit ſubdio, ſed humeſcit, vt cæteri humores. Hic quoque aliquando æquiuoce Atrabilis vocatur, at non acris, non acida, non acerba, nec erodens, non lethalis; Viſu quoque diſcernitur, Nam atrabilis fulgentem habet nigredinem. Quartana exquiſita videtur ex nigro humore tantum fieri; Nam ſecuriſsima eſt. *4. Aph. 23.* *3. in 1. Epi. 4.*

At ex aſſata quoque videtur Galenus concedere 3. Prog. 27. quod aperte Trallianus aſſerit. An vterque humor frigidus eſt & ſiccus, quia terreus; Oriuntur in Autunno. Nam quæ deuſta ſunt in æſtate, refrigeſcunt in Autunno. Vterque per aſſationem fit in calidioribus naturis & reliquis cauſis calefacien- *1. Nat. hu. 36.* *Atr. bi. 6. 4. tu. ſa. 4.*

tibus

tibus vltra ſanguinis coctionem in Hepate. Differunt, quia Atrabilis magis, humor melancholicus minus retinet veſtigium caliditatis Flauabilis ſimpliciter calida eſt & ſicca, quia in tenui materia reſpõdet igni. Quodumque autem poſt caliditatem refrigeratum eſt, craſſum exiſtens reſpondet Terræ, ſic atra bilis. Acredo caliditatem arguit, Acerbitas, aciditas, inſipidum frigiditatem.

Simul acre & acerbum eſſe patet in Alumine: ſimul acre & acidum patet in Aceto. Idem contingit in Atrabile, per multam aſſationem. Humor melancholicus remanent inſipidus, quia non multum exuſtus

4. *Aph.* 21. eſt. At vero ſi ex putredine humor niger tranſit in Atram bilem, in omni Quartana erit Atra bilis, ſic nulla ſecuriſsima. An per coctionem non tranſit inatram, ſed in albedinem: facilius autem coquitur humor

humor niger, quam atra bilis. Auicenna aliam ſpeciem Melancholiæ ponit Phlegmaticam, ex pituita aſſata. At pituite aſſatio aut ſalſedinem facit, aut ſiccata in Tophos conuertitur non in nigredinem.

Cauſæ, vt materia, omne genus Atræbilis & quæcumque ſubminiſtrant. Cineres humorum vehementer aſſatorum, aut per æſtatem, aut per febres vnde vt plurimum poſt erraticas. Gignunt huiuſmodi humorem temperamentum calidum & ſiccum, Tempora, conſtitutiones, loca, Febris ardens Studia, Curæ Vigiliæ: At eadem gignunt flauam bilem, an in materia tenui: Atra bilis in craſſa. Cibi craſſi & ſicciſſimi-lens, Cochleæ Carnes Taurinæ, Bubalinæ, Hircinæ, Leporinæ ſed ætatis ſenilis; Sale conditæ, Cetacea. Vinum nigrum craſſum & auſterum. At alibi ſcribit Galenus. Procliuis ad atrã bilem 3.Prog. 27. 2.dif.fe.1.

bilem eſt natura frigida & ſicca: Etas declinans, Autunnus An ad eius generationem vtrũque requiritur, caliditas prius aſſans deinde frigiditas, vt quod aſſatum eſt refrigeretur.
1. Gla. 6. Ideo inæqualitas Autunnalis maxime facit: & ſi eadem die modo calor modo frigus exi-
3. Aph. 4. ſtat. Contingunt tamen Quartanæ & in Æſtate, & in Hyeme.
2. Aph. 25. An in omnibus temporibus & Ætatibus omnes morbi contingere poſſunt ob varias cauſas.
3. Aph. 19. Efficiens eſt diuturna mora in aliquo loco calido propter obſtructionem ex craſſitie aut multitudine, aut propter imbecilli-
2. dif. fe. 5. tatem expultricis. Locus generationis Hepar: Collectionis Lien: Venæ hæmorrhoidales. ob ſuccum fæculentum ex fæcibus: Inteſtina craſſa: Oſſa, Carthilagines. ob nutrimenti ſimilitudinem. Locus putredinis venæ exigue. dictarum
1. Gl. 5. partium, præcipue Lienis. Locus

cus expulsionis in singulis accessionibus, habitus corporis. Circa hæc dubitatur. Scribit enim Galenus. Cum atra bilis in quibusdam partibus mouetur in quibusdam manet immota, in alijs putrescit, aut feruore incipit, Erraticas fieri. Sed cum in cunctis venis eadem fiat affectio exuperante atrabile, Quartanas fieri, maxime cum æstatis conuersio fiat in Autunnum. At oppositum habetur 9. Methodi. 5. cum inquit. in omnibus venis vel maximis cõtinuas fieri, in vnica particula accessiones quæ certo ambitu redeunt. An redundantia in omnibus venis æqualiter æquales circuitus facit, si ad vnicam particulam ferantur, inæquales & erraticas, si inæqualiter ad diuersas partes si vero in omnibus putrescant Synochas? 3. Prog. 27.

Signa Quartanæ exquisitæ incipientis, Horror non vehemens in primis diebus, augetur

M in

in progreſſu, vnde & Rigor appellatur, mixtus ex calido & frigido, vt in vehementi gelu. quia humor frigidus calidus ob putredinem. Laſſitudo oſſearia, Oſtocopos græce dicta; quia videntur contuſa oſſa &
2.Sy.ca.5. carnes confractæ ob humorem mordentem ſimul & tendentem ampliter transfuſum. Calor paulatim accenditur in Augmento velut lapis, teſta, Os. In ſtatu cito comburit totam materiam
2.dif.fe.9. non adeo æſtuoſus vt in Tertiana, acris & mordax, non vaporoſus. In declinatione ſudor copioſior quam in Quotidiana, minor quam in Tertiana. Tota acceſſio ſimilis aut paulo longior quam Tertiana, breuior
2.dif.fe.5. quam Quotidiana. Auic. ad horas viginti. magis minus pro craſſitudine, robore, & laxitate. Interuallum purum, ſi conferatur cum Quotidiana: nam adhuc remanet aliquod ſignum febris in pulſu maiore & tardiore.

diore. Longitudo interualli horæ 52. Totius circuitus horæ 72. Pulſus in principio paruus, debilis, tardus, rarus maxime omnium videtur arteria deligata & retracta ad interiora, vt non liberum habeat aſcenſum: qualis in ætate decrepita, quamuis in iuuentute, quod nulli alij ineſt. In Augmento perſeuerat in raritate & tarditate paulo minus. In ſtatu velox & frequens minus quam in Tertiana: Inæqualitas in vno pulſu manifeſtiſſima, quæ in omnibus putridis reperitur ob contractionis celeritatẽ in tarditate dilatationis, quod in augmento magis conſpicitur. Vrinæ in principio totius morbi albæ, tenues, aquoſæ. Si ex bile aſſata flauæ, multum perſpicuæ, ſplendidæ. In Augmento craſſeſcunt & magis colorantur: In ſtatu eædem cum multa reſidentia minus quam in Quotidiana. In declinatione

1. Gla. 6.

2. Cri. 4.

1, Gl. 6:

2. Cri. 4.

1. Cri. 12.

De Vr. 15.

crassæ & nigræ aliquando ni-
4. *Aph.* 21. gra deiectio, aut Vomitus: At perfecta coctione contenta in vrina dealbantur: Ex causis quoquæ & publicæ vagantibus signa peti possunt: Prognostica:
2. *Cri.* 4. Quartana longissima, securissima, facillima, liberat à ma-
3. *in* 1. *Epi.* 4. gnis morbis Sanat conuulsiones, Epilepsiam. Nam calor
5. *Aph.* 70. febris concoquit rebelles, Rigor autem expellit è profundis:
2. *Aph.* 25. Aestiuæ breues Autunnales longe, Hyemales longissimæ, An æstiuæ naturam flauæ bilis retinent, licet Typus sit Quartanæ, quia in locis melancholicis putrescit. Ex liene inflammato graues, quia in Hydropem
3. *in* 1. *Epi.* 4. & Icteritiam desinunt. Soluitur in Vere aut in Aestate obtranspirationem non vltra annum,
3. *Aph.* 27. nisi error contingat: per sudores, vrinas Auic. peruenisse aliquando ad annos 12.

Cura-

Curatio Quartanæ. *Cap. 25.*

CVratio Quartanæ: Ad humorem Melancholicum, alterantia conueniunt calefacientia, & humectantia, atque attenuantia: Febris non prohibet calefacientia ob longitudinem interualli: neque Putredo, quia per hæc humor frigidus tēdit ad coctionem. 5. Aph. 70. Dubitatur tantum de Atra bile per assationem: Nam Trallianus aduersus Galenum vtitur refrigerantibus, idem confirmat Auic. An suspecta in his quoque refrigerantia, quia concurrunt ad Atræ bilis generationem post eorum assationem. Tutiora igitur temperata, quia calida exasperant, vt in Cancro, Humectantia vero ad omne genus Atræ bilis conueniunt: consentit & febris: neque prohibet putredo, quia 1. Gl. 11.

eſt in ſubſtantia ſicca. Vtitur tamen Galenus quibuſdam ſiccantibus, vt ſalſis, pipere, Sinapi : & laudat abſtinentiam Balnei. At præipit quoque non ſiccandum: illis autem vtitur tanquam diſſecantibus, nam eorum ſiccitas temperatur victu humectante. Balnei verò vſum dannat, quia refrigerat. Inter humectantia igitur eligenda, quæ diſſecent. Pauca verò reperiuntur inter ſimplicia. Dulcia tenuium partium: Bugloſſa, Glyciriza, Crocum: Dactili, Paſſulæ, Paſſum, Hordeum, Mel, Saccharum, Succus Pomorum dulcium, Melopepo, Perſica, Serum lactis, Vinum album, tenue & dulce. Sed artificioſa compoſitione multa parantur vtilia, acria & ſalſa permiſcendo cum cibis humectantibus, vt Piper, Sinapi, & ſalſamenta quædam piſcium paruorum. Potiones quoque parantur, vt cum aqua Cicorij

vel

vel Borraginis, Endiuiæ addatur aliquid Thymi, Origani, Serpylli, Melissæ. Cuscutæ: Syruppus de Pomis dulcibus simplex, compositus de Luppulis, de Fumo terre simpl. & compositus: Bisantinus sine aceto, nam acetum inimicum 3. Acut. 38. De Epithymo. Euacuatio autem per venæ sectionem, si admodum abundare videatur, conuenit sed moderate non ad ventilationem ob caliditatem, sed ratione crassitiei sanguinis, ex media aut interna sinistri brachij: vt respiciat Lienem: Si sanguis fluat crassus & niger, audacius: si flauus & tenuis, statim supprimendus. Ab initio autem leniter & mediocriter tractare oportet, nullum forte medicamen aut euacuationem molientes. Alioqui exasperatur, & ex simplici duplicatur & triplicatur, & tandem in continuam vertitur cũ periculo. Ideo Auic. non ab ini- 1. Gl. 11.

tio, ſed poſt materiæ concoctionē vtitur. Alexander Trallianus in Statu non antea venam ſecabat. Purgatio ab initio admodum leniter à Galeno præcipitur, ijs quæ vſitata ſunt in victu. vt fercula ex multo oleo Malua; Beta, Merculiali: ſi hæc non profecerint: Clyſteres primo molles poſtea acriores. Cum vero apparuerint ſigna coctionis, purgantia humores atros non ſemel, ſed ſæpius, ſi fuerit neceſſarium, Lenientia, vt caſſia, Manna, ſy violatus ſolutiuus: Serum lactis vaccini. Leuiter purgantia Epithymum; Sena, Polypodiũ, Mirabolani indi. Vehementiora Elleborus niger, Lapis Lazuli, Armenus. Compoſita, Diaſena lenitiuum, Diacatholicon, Triphera perſica: Efficaciora, Cōfectio hamech Pill. Indæ de Lapide Lazuli, de Lap. Armeno. Recentiores exibent Antimonium præparatum. Galenus

lenus etiam per ſuperiora, vomitu poſt cibum continuem; Trall. affirmat ſanaſſe etiam inueteratas. Auicenna huius gratia cibum exhibet ante acceſſionem vomitus gratia. Ad vomitū mulſa non nimis aquoſa Raphani decoctum. Gal. ſi nihil prohibeat, confugit ad Elleborum album aut commixtu cum radicibus. Si difficulter vomant, plenius purgandi per inferiora. At noſtris temporibus timent Ellebonum præcipue album non timent Antimonium præparatum. Sed ſatius eſt longa coctione humorem adeo rebellem vincere, & moderatis purgationibus. *1.Gl.11.*

Ad partes affectas: prouidendum in ſtatu viſceribus, vngendo & emplaſtrando ijs quæ mollire & laxare poſſunt. Ad Lienem, Chamæmelum, Semen lini, farina hordei, Fabarum, Fenogræci, Abſynthij Ballote, *11.Mebt.* Capparis, Chamædrys decocta *16.*

in aqua & modico aceti: Fomenta, inunctiones, Cataplasmata. Deinde medicamentis vtendum, quæ ciendi vrinam vim habent. Asplenium in potu. Ad habitum corporis, frictiones magis laudantur quam Balnea. Hæc tamen adustis cõconferre possint, sed incocto Chamæmelo & adiecto oleo.

Ad spinam propter horrores, hora vna ante accessionem inunctio ex oleo Cyprino, chamæmelino, Euphorbio, Castorio, pipere: quidam addunt Theriacam cum aqua ardente fælici successu: nam aufert accessionem. Galenus in potu dabat Theriacam & alia vehementer calida ad reliquias dissipandas post purgationes: per duas horas ante accessionem, cum præcesserit die præcedente vomitus post cibum, die vero sequenti dabat in potu Absynthij succum. Quod remedium protinus liberat ab accessione,

De The. ad Pis.15.

Qui

Qui vero hæc ante ſtatum exhi buerunt, exaſperarunt, vnde du plicata eſt, & triplicata, & fa-cta continua perierunt. Tral-lianus dãnat antidota ad Quar tanam ex vehementi aduſtione, ſed refrigerantibus potius & humectantibus vtendum itera-tis purgationibus: & quæ vri-nam prouocare poſsint, non valde calefacientia. Aliquan-do vtebatur ſoporiferis, in qui-bus vigiliæ & ſitis comitantur, ex opio, Hyoſcyamo hora vna ante acceſsionem, nam ſonno oborto acceſsio impeditur, aut minuitur. Recipit Opij, Ca-ſtorei, Opopanacis, Hyoſcya-mi ſingulorum partes æquales, ex melle fiant Catapotia Doſis Scrup. 1. componit etiam alia ratione mitius.

Prædicatur à proprietate, quod mirifice omnibus auxi-liatur decoctum Scorpiuri po-tum ante acceſsionem, mouet aluum & vomitum. Dioſco-

rides Buglofsi decoctum in vino: Heliotropij maioris grana quatuor.

Victus humectans, temperatus in calido & frigido nunc vergens ad caliditatem ad humorem Melancholicum, nunc ad frigiditatem in aduſtiori bus optimi ſucci, attenuans. Quantitas vt in ſanitate, ſi acceſsio breuis ſit: & conſueta exercitia in interuallo. Si longa ſit acceſsio,& in ſtatu totius morbi conuenit victus tenuior, & Quies. Carnes ex volatilibus non paluſtribus,nec craſsis,nec viſcoſis. Oedina, Victulina, Caſtrati: non porcina: Piſces molli carne, Oua; Non legumina, non flatuoſa. Vinum album tenue modice calidum.

De Atr. bi.4. Salſamenta ex piſcibus molli carne, vt Alex, Butarghe, Cauiale non dura. Quo cibo Trall. atra excreuiſſe, & lienem extenuatum. Sed aliquantum ſitim tolerare oportet ſine potu, vt

poſtea

poſtea vinum dilutum affatim bibant. Cappares ſaliti ex oleo & Aceto. Certis diebus Sinapi, Diatrion pipereon ; Dioſpoliticum, vel quotidie Piper cum aqua. Sed hæc in aduſtis fugienda: potius refrigerantibus & humectantibus: vtendum: Melopepones, Vua, Mala, Perſica Lactuca, Endiuia, Cicorium: Oſtreæ, piſciculi Trall. & Auic.

Aetius, ſi ſecedant humores mordaces, lac aſsininum aut Equinum vel Caprinum heminis tribus vſque ad ſex ſingulis diebus augendo, nam ſimul purgat & inſtaurat: Iterum repetendum intermiſſo vno circuitu: Iterum intermiſsis duobus circuitibus, ſed minuenda lactis menſura. Etiam moderata potio cum bucella panis ante acceſsionem iuuat, ſi in ventriculo non aceſcit, aut nidoroſum fit. Aſſuetis per ſanitatem, vbi morbus in ſtatu cum ſignis

mani-

manifeſtis coctionis, nullo viſcere læſo, Aquæ frigidæ potio duabus heminis inſtante propè acceſsione, prohibitus rigor; & aliquando acceſsio: ſed hæc vrgente caliditate in valde aduſtis.

Alij tutius in humore frigidiore ad prohibendos horrores, ante acceſsionem præſumunt medullam panis imbutam vino generoſo, & idem vinum ſuperbibunt.

Complicationes intermittentium. Cap. 26.

MIſcentur eiuſdem ſpeciei febres intermittentes, 2. Cri. 2. vt duæ tertianæ vel tres. Duæ videntur vna Quotidiana, ſed formis diſcernuntur.

2. Cri. 9. Tres tertianas animaduertit Galenus in iuuene. Quarum vna accedebat hora quiuta diei: altera hora ſeptima noctis: tertia hora decima alterius diei. Om-

ci. Omnes anticipantes. Putabatur Semitertiana, quia erant continuæ per ſubintrantiam, omnibus anticipantibus. Sed cum in proceſſu poſtponerent, manifeſte apparuerunt intermittentes fuiſſe. Cauſa duplicis Tertianæ eſt bilem colligi in loco pituitoſo, vt in ventriculo, vnde fit Typus Quotidianæ, quamuis bilis putreſcat. Tertia autem ſignificant alium locum, vt mandantem, qualis Hepar. Quo autem plures acceſſiones fiunt in vno circuitu, eo magis periculoſæ nam facile tranſeunt in continuam. Curantur vt Tertiana ſimplex ſed in his conuenit magis Venæ ſectio ad euentationem. & victus tenuior. Proſpiciendum quoque eſt duobus locis, ſcilicet mandanti & recipienti. Quotidianæ duæ ſæpe in mulieribus contingunt, vt vna nocte adueniat, altera die: vnde Nocturna & Diurna ſimul coniungantur.

gantur. Tres quoque contingere possunt, vna mane, altera Vesperi, tertia in media nocte: aut alio modo. Causa est multitudo partium, vt ventriculus, vterus, Caput, Thorax; dignoscuntur esse Quotidianæ forma: partes affectæ recipientes aut mandantes ex læsione. Curantur vt simplices, sed remedijs ad plures particulas. Quartana duplex aliquando Typo videtur esse simplex Tertiana: contingit quia atra bilis colligitur in parte biliosa apta nata diebus imparibus cõmouere humores: Aliquando autem vna dies integra est sine febre, duæ sequentes cum accessione. In hac significantur duo loca, typum Quartanariũ duplicem facere, vt mandans & recipiens. Triplex Quartana singulis diebus accessionem facit, vt videatur Quotidiana, vel ob tria loca, vel in vno loco pituitoso collecta materia melancho-

2.Cri.2.

Typ.5.

lancho-

lancholica, vnde Typus fit Quotidianæ: Forma autem omnium eſt quartanæ, Curantur vt ſimplices. Diuerſæ ſpeciei febres coniunguntur: Tertiana cũ Quotidiana ſæpius, quam falſo appellant vulgo duplicem Tertianam: dignoſcuntur formis. Hæc diebus imparibus bis accedit aut diuerſis horis, quam complicationem vocat: Galenus eadem hora inuadentes conſtituunt vnam febrem maiorem, quæ cõmixtio & confuſio dicitur. diebus autem paribus vnica fit acceſsio Quotidianæ: Contingit ob loca diuerſa, nam in vno colligitur bilis, in altero Pituita. Citius autem deſinit Tertiana, Tardius Quotidiana. 2. Cri. 7.

Remedia ad vtrumque conueniunt. Tertiana cum Quartana raro apparet, dies ſecundus & ſextus ſine acceſsione ſunt, ſeptima die bis accedit, aut vna ex duabus fit magna.

Digno-

Dignoſcuntur ſimiliter formis ; loca collectionis duo , ſcilicet flauæ bilis , & Atræ . & curantur vt ſimplices : Quotidiana cum Quartana ſæpius apparet. Hæc in diebus Quartanæ bis accedit, aut vna acceſsio maior. in cæteris diebus vnica febris Quotidianæ. Sed has vulgo appellant tres Quartanas, quando eadem hora acceſsio Quartanæ coniungitur cum Quotidiana. Sed forma Quotidianæ diuerſa eſt à Quartana. Loca putredinis duo , vnde duplex Typus. Contingit omnes ſimul coniungi atque eadem ratione dignoſcuntur,& curantur. Commixtio autem humorum in eodem loco , formam acceſsionis facit commixtam, vnicum autem Typum , vt de Tertiana notha dictũ eſt : Idem de cæteris. Sentiendum in quibus remedia ad ſingulos humores componenda ſunt. Erraticæ dicuntur, quæ inordinatis

Typ.

Typis

Typis accedunt. Contingit hoc ob inæqualitatem humorum, qui vt plurimum in morbis acutis incinerati varie feruntur ad diuersas partes, vnde varias accessiones & inordinatas faciunt, donec in vna sede conueniant: tunc vnus fiet circuitus secundum naturam partis. vt plurimum autem Quartanæ, cum naturam atræ bilis adepti fuerint, quia hos natura ad partes Melancholicas transmittere solet. Eadem humorum varietas, & motus ad varias partes complicationes plurium Typorum facit, & duplicationes multiplicationesque, in quibus ordo aliquis est, sed ob multitudinem accessionum latet, ideo inter Erraticas putantur ab imperitis, vt Galenus inquit: Quod autem quædam anticipent, auctam esse irritationem significant aut à multitudine aut qualitate: Quæ autem postponant, easdem cau-

3.Prog. 27.

2.dif.fe. 11.

sas

ſas diminutas eſſe oſtendunt. Sed hæc omnia propter errores in victu contingere poſſunt, Curantur Erraticæ facilius, quam quæ perpetuè ordinem ſeruãt, ſignificant enim confirmatum eſſe affectum in parte, qui difficilius tollitur.

Ad varium motum humorum prodeſt ſedatio perturbationis per refrigerantia & mitigantia acrimoniam irritantem, vt per quietem fiat concoctio. Si periculum immineat, ne ferantur ad partem aliquam principem, quod Turgere dicitur, euacuatio per medicamentum purgans, pro humore peccante. Ad omnes autem humores conueniũt pillulæ Aggregatiuæ. Victus autem ſit tenuis & exquiſitus.

Interpollatæ ex forma acceſſionis dignoſcentur à quo humore fiant. Quintana formam acceſsionis habet Tertianæ, ſed accedit ad Quartanam ex bile aduſta.

adusta. Curatio eadem quæ Tertianæ nothæ ex mixtione, Atræbilis per adustionem. Non conuenit Venæ sectio ob humoris paucitatem, neque eget euentatione ob longitudinem interualli. Conueniunt humectantia & modice refrigerantia: Et purgatio post longam humectationem: ex sero lactis aut lacte Asinæ. interiectis aliquando efficacioribus ad bilem adustam. Thoraci prospiciendum, ne transeat in Tabem humor enim peccans vim corrodēdi habet. Septana & Nonana si contingant, non egent Curatione, quia non lethales. & ob longitudinem interualli, vires non labefactant. Victus ratio vt in Quartana ex humore frigido.

3. in 1. Epi. 9.

3. in 1. Epi. 7.

Continuæ. Cap. 27.

CONtinuæ quædam habent accessiones, vel potius exacerba-

cerbationes Quotidianæ continuæ, Tertianæ, & Quartanæ: vel exquiſitæ vel Nothæ, ſimplices vel commixtæ. omnes putredinem habent in aliqua parte aut cum inflammatione, quæ febres per accidens appellantur, aut ſine inflammatione, in cauitate tantum venarum existente putredine, non affecta ſubſtantia ſolida, quæ febres per ſe dicuntur. Quædam vnica acceſsione conſtant vſque in finem, Synochæ appellatæ ideſt Continentes: Homotenæ in eodem tenore: Epacmaſticæ ſemper increſcentes, Paracmaſticæ ſemper decreſcentes. Putredinem habent in omnibus venis aut maximis, putreſcentibus Succis non magis in vna
1. dif. fe. 11. parte quam altera. Nunc flaua bile, nunc reliquis vna cum ſan-
2. dif. fe. 2. guine. Nam ſine ſanguinis multitudine non contingit putre-
9. Meth. 3. dinem porrigi in omnes venas.

Hoc

Hoc modo eadem genera, quæ ſunt in intermittentibus, proportione reperiuntur in Cõtinuis, manifeſtius quidem in habentibus acceſſiones: non obſcure autẽ in Synochis: nam acutie tantum differunt à cæteris continuis. Vnde colligit Galenus tria vniuerſa eſſe ſimplicium febrium genera. Nam continua quæ pro Quarto genere ponitur 2. Nat. hum. 22. & Synocha in ſanguine apud Auicennam proportione reſpondẽt tribus iutermittentibus. Ex flaua igitur bile Cauſos fit, ideſt Ardens exquiſita, ſiue in genere Synochæ, ſiue Tertianæ continuæ appellationem habuit ab vrente caliditate, quam comitatur ſitis incompeſcibilis per totum morbum. Sitis ſedes potiſſimum in Iecinore ſima parte, in Ventriculo, eius ore: in Pulmone: Ieiuno inteſtino ideo: In habentibus acceſſiones has partes affici putandũ eſt. Hipp.

2. Cri. 6.

3. in 3. Epi. 34.

1. in 1. Epi. 10.

4. *Acu.* 1. in Aeſtate fieri, cum venulæ ex-
ſiccatæ traxerit hichores acres
1. *in* 1. & bilioſos. Et in Aquilone te-
*Epi.*10. nuiſſima fluxio in internas par-
tes fit, vndes Ardens exquiſita.
4. *Acut.* Ex pituita ſalſa Ardens Notha.
13. Ex alijs generibus pituitæ Ty-
phodes ideſt Succendetes, lon-
giores: medio modo Semiter-
1. *Aph.* tianæ. Quotidianas continuas
12. Hippocrates intellexit cum
dixit. Acceſsiones diebus pa-
3 *in* 3. ribus pleriſque fiebant. Et pa-
*Epi.*36. ribus maior exacerbatio vt de
Philiſco tradit. 3. in 1. Epi. 18.
& iudicia. 3. in 1. Epi. 13. 2. in
1. Epi. 75. Ex Atrabile raro fie-
ri Quartanam continuam teſta-
tur Galenus. 2. dif. fe. 2. ob cir-
cuitus longitudinem. An inter
acutas quæ quarta die & Septi-
ma exacerbatur, admodum le-
thalis Quartana eſt continua:
non per ſubintrantiam, quæ ra-
rò contingit. ob circuitus lon-
gitudinem.

Hippocrates de Internis af-
fectio-

fectionibus omnes has febres Typhos vocat vel à bile, vel à Pituita, vel ab Atra bile: numerat autem quinque modos: Idem videtur intelligere, sub nomine Causon, Typhos & Pyr. idest ignis: Lypiria genus est Ardentis perniciosum, in qua interna calent, externa perpetuo frigent cuius apud Hipp. fit mentio 2. de Morbis. Trall. inquit. Cum Erysipelas ventriculum occupat, Lepyriam græci vocant; Si iecur Typhodem; si Pulmonem Crimnodem. Sed aliter apud Auicennam Lipyria inter Pituitosas, in qua Rigor est sine febre ex Galenus 2. dif. fe. 6. De inæq. inte. 8.

Miscentur continuæ inter se & cum intermittentibus, inter quas Hemitriteus est, idest Semitertiana; Alij Medici omnes complicationes acutiores Semitertianas vocabant, At Galenus solum dici Hemitriteum Quotidianam continuam cum 2. dif. fe. 8.

Tertiana intermittente: non, vtrisque intermittentibus, quia acuta & grauissima ponitur ab Hipp. Neque vtrisque continuis, quia horrifica: Altera die grauius, inqua duæ accessiones: altera leuius, in qua vnica accessio ex sola Quotidiana. Si tertiana intermittens sit, diebus imparibus horriticæ repetitiones fiunt ob pugnam humorum nunc breuibus spatijs motus inæquales, fiunt nũc longioribus, vt plures accessiones videantur, quæ reduplicationes dicuntur, bis ter aliquando quater: nunc per totum morbum, nunc semel tantum, cum accessiones vel anticipando, vel post ponendo abiunguntur.

3. in 1. Epi. 5.

1. in 1. Epi. 24.

Si quotidiana intermittens sit, singulis diebus motus horrifici fiunt. Exquisitus autem Hemitriteus est, cum æqualibus vtrisque humoribus eadem hora inuadunt Tertiana intermittens

mittens & Quotidiana continua: Non exquiſitus, quem recentiores minoris famæ nuncupant, cuius forma ad alteram magis accedit. Romæ familiariſſima, acuta, & præ cæteris lethalis, ducens ad Tabem, & longos morbos, generatur enim ex pluribus ſuccis, quorum calidior febrem acutam accendit, ſtatimq. diſcutitur. Sed dum tenet, contingit frigidioribus corrumpi, vnde febris deterior fit. In quocunque genere continuarum Peſtilens oritur inter Malignos Malignitas ad morem morbi pertinet, non magnitudinem; Cum accidentibus periculoſis, licet aliquando debiles & paruæ videantur febres: vehementiores autem ſæpe ſine periculo. Putredo tamen in Peſtilenti eſt magna non admittens coctionem, vnde dicitur lædere tota ſubſtantia, vt Venena. Febris peſtilens aliquando con-

2. in 1. Epi. 25.

3. in 1. Epi. 5.

3. Praeſ. 4.

3. Cri. 4.

tingit cum Peste cum aer inficitur inter morbos Epidemios. Aliquando sine peste inter Sporadicos ex praua victus ratione. vnde & Exanthemata fiunt, Variolæ, & Morbilli: Colliquantes. Quæ cum *Syncope* fiunt, Auicenna appellat *Syncopales*.

Causa continuarum & signa. Cap. 28.

Causa continuitatis est, nō expelli particulatim humores putrescentes extra venas, vt in intermittentibus. sed aut per vnicam expulsionem in Crisi, aut in declinatione totius morbi per coctionem digesta materia. Retensionis causa est multitudo putrescentium in venis maioribus: Aut comitante constipatione vel obstructione, vt in *Synocha*, totius cutis. aut alicuius particulæ in habentibus accessiones præci-

2.Cri.12.

2.dif.fe.1.

pue in humoribus craſſis aut inflammationem, aut ob virtutis imbecillitatem. In omnibus tamen tranſpirat inſenſibiliter quod accenditur, præcipue in corporibus rari habitus. Pro menſura autem tranſpirationis nunc febres decreſcunt, nunc augentur, nunc in eodem ſtatu permanent.

2. in 1. Epi. 20.

9. Meth. 3.

Signa continuarum, accedere ſine ſignis intermittentium, ideſt ſine rigore horrore, aut ſenſu inæqualitatis, quæ ſignificant tranſmiſſionem extra venas: non tamen ſine frigore, fit enim frigus ob concursū calidi ad interna in acceſſionibus tam continuarum quam intermittentium. Non declinare poſt horas 24. nam carent interuallo.

1. Gla. 8.

Manifeſtiora ſigna putredinis adſunt in continuis, tum in Pulſu tum in Vrinis, & calore ingrato aut ſtatim aut poſt.

9. Meth. 3.

In Synocha nulla exacerba-

tio, cum nulla ſit particula, quæ humores colligat. In habentibus acceſſiones ſaltem exacerbationes fiunt aut Quotidie, aut diebus imparibus, aut per quartum nunc cum extremorum refrigeratione, cui ſuccedit tempus inæqualitatis, aut ſine refrigeratione ſolo aucto calore. In quibus vehemens fit caloris contractio, ſignificatur particula valde læſa, vt in magnis inflammationibus viſcerum. Humoris peccantis maximum indiciũ caloris qualitas. Nam ex ſanguine vaporoſa magis, minus moleſta: Ex flauabile, moleſta, rodens & mordax Ex Atra, ſimilis. Ex pituita, primo tactu vaporoſa magis quã acris, poſtea mordacitas inæqualis, quaſi per cribrum tranſiret. Ex linguæ colore rubens inflammationem ſignificat: Flauus bilem flauam: Niger atram bilem: Albus pituitam. Arida cum nigredine

a.dif.fe.9.

vehe-

vehementem vstionem, vt in Ardente: Alia signa peti possunt ex Intermittentibus. Pestilentis calor extra mitis, interius affligit. 2. de Morbis. & Auic. Symptomata grauia: Animi deliquium: destructa appetentia: lingua arida sitim non sentiens. Partis affectæ signa ex læsione sumuntur. Dolor, grauitas in principio accessionis. In Synocha Dorsi dolor ob tensionem Venæ cauæ Rasis. *4. Acu. 4.*

Prognostica Morbi acuti per febres continuas interficiunt. Magis periculosæ quæ tertia die fortiores fiunt. Longiores quæ diebus paribus, & magis malignæ. Acutiores soluuntur per Crisim fluxu sanguinis è naribus, aut sudoribus. 9. Meth. 5. Rigore superueniente, fit solutio, vnde excretio per sudores, aut bilis vomitum, aut deiectiones. Longiores per abscessus quædã per vrinam, aut *1. Acu. 8.* *4. Aph. 43.* *3. Dieb. dec. 8.* *4. Aph. 58.* *4. Aph. 44.*

insensibiliter per coctionem. Crises ante coctionem non bonæ & in diebus non decretorijs
4. Aph. 22. Coctionis signa ex vrinis. Si die quarta nubeculam habet rubram & alia ex ratione, die
4. Aph. 71. Septima iudicatur. Quo crudiores, eò magis protrahetur, aut mors: Quo tardius signa coctionis apparuerint, tardius etiam perficitur coctio. Aliquando post iudicationem vri-
1. in 1. Epi. 34. na concocta. Morbus regius malus ante septimam bonus in Septima, nona, vndecima & decima quarta, nisi obduruerint
4. Aph. 64. dextra Hypochondria.

Grauia symptomata cum signis cruditatis lethalia in viribus imbecillis, in robustis longitudinem morbi significant,
4. Aph. 37. vsque 50. vt Sudores frigidi: Rigor febre non deficiente. Excreationes praui coloris & fœtêtes: Externa tremorum frigiditas, interna vrentia. Peruersio oculorum. Spirãdi difficultas & delirium.

Sopo-

Sopores. Lachrimæ. Dolores fortes circa viſcera, & conuul-ſiones: Æſtus circa ventriculum & Cordis morſus: Animi deliquium. infereunt ſuffocati aut animi deliquio. Eadem cum ſignis coctionis Critica ſunt. Si Criſis ſequatur, bona, ſin; mala. Ante Criſim nox grauis: Sanguinis eruptionem ſignificant lachrimæ inuoluntariæ, Colli dolor, Temporum grauitas, caligo oculorum: præcordiorum contentio non cum dolore Vomitum bilioſum ac pituitoſum, Capitis grauitas cum dolore cordis, & faſtidio: Multa paſſim reperiuntur in Aphoriſmis Prognoſticis & Epidemijs.

9. Meth. 5.

2. Aph. 13.

2. in 1. Epi. 55. & 56.

Curatio continuarum.
Cap. 29.

CVratio continuarum præcipue requirit remedia ad febrem & Putredinem, ma-

gis enim vrgent, quam causæ: aliquando & Symptomata vrgentia sedanda sunt. Ad febrem igitur ob morbi magnitudinem & celeritatem: in Acutis. indicantur remedia magna & celeriter agentia Duo autem sunt huiusmodi, Venæ sectio & Aquæ frigidæ potus. maxima remedia febrium continuarum: Incipiendum autem est à venæ sectione, quia tollit plenitudinem quo ad vasa in tumorem elata ob feruorem: refrigerat, & Ventilat, prohibet putredinem & obstructionem. Hoc omisso anceps omne auxilium. Nam neque tuto refrigerare stante plenitudine, neque calefacientibus vti ad tollendas obstructiones si adsint, & ad rarefaciendum, & educendos humores putrefactos, vrgente febre & Putredine. Vsque ad animi deliquium in Synocha antequam putredo inualescat, & in ardentissimis: & Rasis in fe-

9. Meth. 5. *9. Meth. 4.* *1. Aph. 23.*

bre

bre Peſtilenti. Succedere ſolet bilis vomitus, deiectio, ſudor. Sed vbi ſanguis naturalem bonitatem amiſerit, robur virium amictitur, ideo non licet tantum detrahere, ſed tantum ſanguinis relinquendum qui ſufficiat coctioni, ne cogamur ante ſtatum nutrire. Nam putredo & obſtructio non curantur ſanguinis miſſione; ſed coctione & purgatione. Auicenna prohibet in ardente exquiſita, quia ſanguis eſt frenum bilis. Nec Hippocrates vtitur, in ardente, Galenus inquit 9. Meth. 4. Si ætas aut vires diſſuadent, ab initio parum mittendum, poſt reiteratione ſupplendum.

11. Meth. 14.

4. Acu. 5.

Diſſuadent & cæli ſtatus calidus & ſiccus, & valde frigidus. habitus laxus, mollis, pinguis, gracilibus venis, qualis in pueris ante annum decimum quartum, & in quibuſdã etiam ſi 30. annorum ſint in his parum aut nihil mittendum: Ma-

gis in gracili duro & spisso, latis venis. Ex media dextri cubiti cum magna incisione.

Vbi vires dissuadent, ex minoribus venis: hirudinibus & Cucurbitulis At his minor euécatio fit venæ cauæ: Considerãda autem sunt in venæ sectione præcedentia & sequentia, non solum vires præsentes Præcedentia, si ciborum cruditas in ventriculo, differenda venæ sectio donec perficiatur coctio & excrementa descenderint.
9. Meth. 5. Galenus ob tarditatem coctionis distulit in alteram diem. Si
9. Meth. 4. humores crudi plurimi, sanguis bonus exiguus, non mittendus sanguis, quia incisa vena bonũ sanguinem emittit, malum qui in primis venis circa Iecur, &
4. Tu. sa. 5. Mesenterium attrahit in corpus his nec motus, nec alui deiectio conuenit, quia humores crudi omnes pigri, inepti ad motum, vnde Tormina, rosiones, animi deliquia, & obstruen

do

do impediunt, ne alij ducantur, Sed egent quiete & dissecantibus.

Male igitur hodie Fernelium sequti ante venæ sectionem purgationem minoratiuam exhibent: sed ad fæces sufficit Clyster, ad cibos in ventriculo, vomitus, si differri nequeat venæ sectio Trall. Sequentia, si expectatur alia excretio à natura seu per Menstrua, seu per Hæmorrhoidas, quæ inceperit tempore mittendi sanguinis, si sufficiat, non detrahendus, Si non sufficiat, supplendum, vt ex vtraque tantus detrahatur qui sufficiat. Huic sententiæ opposita videtur, quæ ab eodem Galeno scribitur, cum inquit. Sola euacuatio, quæ à natura fit, sufficit, quamuis non sit pro multitudinis ratione. Soluitur ex Hipp. cum inquit. Si cuipiam sanguinem auferre confert, prius ventrem confirmare oportet. Existentibus enim graui

9. Meth. 5.

1. Gla. 14.

4. Acut. 116.

uibus

tibus Symptomatis virtutem deijcientibus, non molienda est à medico aliqua euacuatio insignis, sed prius sedanda sunt symptomata, & roborata virtute, euacuatio quæ requiritur, fiat. Præterea si sufficit euacuatio quæ à natura fit, ad minuendam materiam, non semper sufficit ad ventilandum in magna febre. nam etiam non existente plenitudine aliquãdo
11. *Meth.* venæ sectio necessaria est. Aquæ
6. frigidæ potus remedium est febris, vt febris, Defendit etiam à putredine: Tumorem venarum ex ebullitione compescit sine dispendio sanguinis ex venæ sectione. Facit & ad concoctionem in biliosis, separationem prauorum & expulsionem roboratis partibus solidis. 2. de Morb. ad febres ex bile conuenit vbi venæ sectio prætermissa est, aut diminute facta. In statu, quando febris est maxima, cum signis euidentibus coctio-

coctionis, virtute valida Celsus ex Cassio laudat ad Ebrietatem. Exhibenda actu frigida & prorsus gelida in multa copia, vt feruorem extinguat, non augeat per Antiparistasim Aet. ad satietatem quantum libet, non vt in Pleuritide quantum inspirando haurire possit. Obstant & dehortantur obstructio ob crassos & viscosos humores, putridus humor non concoctus. Phlegmone, œdema, Scirrus: partium imbecillitas ex frigore vt Gulæ, Ventriculi, Vesicæ, Septi transuersi Frigidus aeris status Vnde pericula imminent: Spirandi difficultas, conuulsio, Tremor neruorum resolutio præcipue in extenuatis. Attendenda vero est consuetudo, vtrum per sanitatem fædandur à frigida. Ob hæc pericula multi medici formidolosi, quos Psycrophonos Galenus vocat: His fauere videtur Hipp. Nam aquæ 3. Acu. 40.
potum

pótum damnat in morbis acutis. & Dioſcorides recenſet inter venena. An menſuranda eſt vis remedij cum noxa,& vtrum corrigi poſsit. Vrgente calore febrili, vnde periculum nē pro coctione putredo, aut Hectica ſequatur, à quibus certa mors: Satius eſt per aquæ frigidæ potum extinguere, quam certo
10. Meth. 11. mori. Sic Gal. in colliquantibus præcipit quam primum exhibendam nō expectata coctione. Et Raſis in febre Peſtilenti.
10. Meth. 6. Satius etiam eſt phlegmonas in præſens augere, quam ſinere febrem Hecticam inuadere.
9. Meth. 5. Eryſipelas verò quod verum ſit, non aliter ſanaueris, nec expectanda coctio, ſed expectatur in mixto cum phlegmone. Si Phlegmone, Oedema, Scirrus in principe parte, non eſt
9. Meth. 5. exhibenda, in cæteris non adeo verenda. Concedit Galenus in
2. Acu. 43. Pleuritide. Mitigatur potio, ſi non tota ſimul, ſed iteratis vicibus,

cibus, vt Rasis in febre pestilenti ter repetit dimidia hora interiecta, vt priorem euomat, atque iterum bibat, si calor reuertatur. Modus in quantitate vt exposcit tempus anni, regio, ætas, & consuetudo. Si non plane gelida, qualis in niue, sed vt aqua fontana: Si interponatur cæteris potionibus vtilioribus, vt Mulsæ, oxymeliti, aliquando etiam vino non permixta, sed post hausta. Hoc modo febrem ardentem curat Hipp. cum inquit. Huic aquæ Mulseq. coctæ & aquosæ quantum voluerit, bibendum dabis. Non sola aqua, quia non nutrit, & per se inutilis: non sola mulsa, quia non refrigerat. Interponitur etiam Ptisanæ & cæteris cibis. Pro frigidæ potu lauacrum in aqua frigida, si bona corporis habitudo sit, & cæli status calidus & siccus. Qui tempestiue hoc fecerunt, protinus sudarunt & nonnullis eo-

1.Gl.13.

3. Acut. 40. & 41.

4. Acu. 4.

10. Meth. 6.

31. Meth. 9. rum aluus biliosa reddidit. At periculosius est refrigeratione externa intro trudere, quam interna extra propellere. Rasis ad pestilentiam extra trudendam, calefactoria per ollas ex aqua calida extrinsecus adhibebat, dum intrinsecus sorbitionibus aquæ frigide, & inspiratione aeris frigidi vteretur; nam promouent sudorem.

Curatio continuarum per medicamenta. Cap. 30.

EVacuantia humores putrefactos requiruntur in omni putrida: quædam in principio ad minuendam materiam, & vbi turgent: quædam in progressu post concoctionem. Initio igitur. Hippocrates in febre ardente postquam refrigerauit per aquæ & Mulsæ aquosæ potionem; Si os amarum fuerit, vomere confert, & ventrem subluere, id est clysteri: si ad-

hæc

hæc non aperiatur ex vſu enim mulſæ aperiri ſolet lacte aſinæ cocto purgabis vbi Galenus po- tius ſero vtitur: Lac enim fe- bricitantibus inimicum. An lac coctũ vt docet Galenus & Ae- tius adiecta Aqua, & detracta ſpuma, refrigeratum & cola- tum conuertitur in ſerum. quod aluum mouet, abluit, & refri- gerat: præcipue Aſininum. Ho- die vtimur Sy. roſato ſolutiuo cum decocto Tamarindorum, aut florum & fructuum cordia- lium: Caſſia Manna. Apparen- te autem coctione, aut vbi tur- gent, quocumque tempore: conuenit medicamentum pur- gans efficacius. Turgent autem quæ coctionem non admittunt, vt humores exuſti aut venenoſi, cum enim hi naturam ſtimulēt ad expulſionem, periculum eſt, ne ruant in aliquam partem principem: requirunt igitur ſta- tim auxilium, nam tardare malum eſt. Sed quoniam ple-

4. Acu. 7.

4. Aph. 10.

rumq.

rumq. febris vehementia prohibet, aut humoris crassitudo. Vbi febris vrget, prius extinguenda est aquæ frigidæ potu, sic enim medicamentũ noxam simul corriget siquæ ex refrigeratione orta fuerit. Ad crassos autem humores post refrigerationem extenuantibus vtẽdum, vt Galenus inquit, arrepta occasione talia propinandi, incocto Hyssopo, Origano Thymo in mulsa, aut oxymelite. Purgabitur autem Rhabarbaro Agarico aut alijs, vt dictum est in intermittentibus. Post purgationem autem abluenda intestina & ventriculus ex Sero lactis, vt ab initio: perficit enim purgationem & noxam corrigit, qui modus apud Hippocratem sæpe reperitur, in libro de Internis aff. & 2. de morbis. Si natura vergat ad vomitum, aut vrinam, danda sunt illa quæ excretiones promoueant per illas partes vt in intermittentibus

1. Aph. 24.

bus dictum eſt. Ad partes affectas, in quibus acceſſiones infeſtant, ſimili modo ſuccurrendum eſt & eadem alterantia ad ſingulos humores danda ſunt. In Synocha cum exiſtat putredo in vena caua, poſt euacuationes vniuerſales conferũt Cucurbitulæ dorſo applicatæ cum ſcarificatione: & frictiones rarefacientes ex oleo amygdalarum dulcium: aut Chamæmelino vbi autẽ ardor ineſt, inunctio ex Infrigidante Galeni actu frigido; Eadem ventriculo & pectori æſtuantibus adhibet Ætius & ſuccos alios refrigerantes, At non diutius refrigerandum, ſed tranſeundum ad actu calida non tepida linteis ex hydræleo impoſitis, aut roſaceo cum modico aceti. Balneum aquæ dulcis proponitur in Ardente exquiſita, vbi feruet bilis in toto corpore; ſi non adſit inflammatio aut Eryſipelas, tutius apparente coctione poſt *3. Acu. 58. & 62.*

eua-

euacuationes. Quando externa frigent & interna vruntur, non possunt humores ad externa ferri. Hipp. in Coacis inquit. Lypiricæ febres non soluuntur, nisi accedat bilis effusio sursum & deorsum. Confert igitur purgatio.

1. Gl. 13. Victus tenuis. Tenuissimus vbi statim extremi sunt labores in his vsque ad quartum nihil dare oportet, inquit Galenus abstinendo etiam quantum fieri potest ab aqua. An vasorum *2. Die decr. 11.* compressio periculosa. 1. Aph. 3. satius igitur est implere potu non sola aqua, sed interposita mulsa aut Oxymelite, & aliquid Ptisanæ, aut panis decocti in aqua adiecta Lactuca, Acetosa, donec declinatio permittat augere. Inquit enim Hippocrates. Ex horum conside- *1. in 1. Epi. 11.* ratione offerendus est victus. In quibusdam statim morbus est in summo, postea paulatim decrescit: Quidam e conuer-

so ini-

ſo initio mites paulatim increſcunt: Quidam circa principia & fines imbecilliores, in medio fortiores. Sed oritur dubitatio circa euacuationes ab initio faciendas: Cur natura in principijs euacuans ante coctionem, dannatur; Medicus autem recte vtitur venæ sectione, aut Medicamento purgante in principio ad minuendam materiam. 2. Aph. 29. An euacuatio ſpontanea in principio praua eſt tanquam ſignum naturæ ſtimulatæ à magna cauſa, aut maligna ante tempus. Non praua tanquam effectus diminuta materia lædente. Si autem fiat à Medico, nullum eſt ſignum prauitatis; & vtilitas habetur ex diminutione materiæ. *3. Cri. 10. & 4. Aph. 22.*

Curatio Peſtilentes. Cap. 31.

AD febrem peſtilentem peculiaria remedia. Vbi

magna

magna eſt ſanguinis corruptio, non conuenit venæ ſectio; vt tradit Galenus, De Cibis boni & mali ſucci cap. 1. *S*i egeat, ob plenitudinem; ſcarificatio in pede; Sanguiſugæ ad Hæmorrhoidas, vt reuulſio fiat à ſupernis; Cucurbitulæ in Dorſo, vt reuellant ab internis. Purgatio materiæ peſtilentis quam primum, ex Rhabarbaro, Agarico Triphera perſica. Sed in febris vehementia, prius extinctio feruoris ex aquæ frigidæ potu, Alterantia propria quæ à tota ſubſtantia Alexiteria vocantur. quedam defendunt à putredine, frigida & ſicca Acidum citri, limonis, Acetum ſuccus Maligranati Acetoſa, Trifolium acetoſum, Bolus armenus, Bezaar, Fragmenta præcioſa tenuiſsime leuigata. Margaritæ; Tormentillæ radix, Quinque folijs. Quorum puluis extribendus in potu vt ferantur in venas ex aquis ſtil-

latitijs

latitijs refrigerantibus, vt Cicorij, Chondrillæ Acetosæ Scorzoneræ, aut modico vini albi aut aceti. Alia expellunt & digerunt humores putrefactos: calida & sicca adhibenda post vsum refrigerantium. Pillulæ Ruffi apud Paul. & Aet. Theriaca, Mitridatum. Simplicia multa explicantur in Venenis. Victus plenior quam in cæteris ad humorum prauitatem contemperandam, sed ob virtutis imbecillitatem parum & sæpe. At impura corpora, quanto plus nutries tanto magis lædes. Soluit Gal. 2. Aph. 10. id contingere, potissimum quando praui humores fuerint in ventriculo, vnde ciborum corruptio.

De Ther. ad Pis. 16.

1. Aph. 17.

Ad febrem cum syncope, Syncopalem vocat Auic. Si ex inanitione contingat, dissolutis spiritibus ob succorum tenuitatem, qui citissimè exhalant cum sanguine: in iuuenibus cal-

12. Meth. 6. & 10. Meth. 3. lidis & siccis, in Aestate laboribus, Curis, Tristitijs, inædia. vel ob febrem in sudoribus superfluis deiectionibus. Dignoscuntur ex facie Hippocratica, In accessionibus valde refrigerantur, cum Syncope. Non sufferunt hi venæ sectionem, neque medicamenta purgantia, neque aquæ frigidæ potum: Sed citissime nutriendi paulo ante accessionem & in ipsa accessione ex ijs quæ non facile difflentur, parum & sæpe vt praui humores contemperentur, Non Ptisana, sed Halica ex aqua iniectis Mali punici granis, Panis ex iure pulli: Fructus austeri, ouorum vitelli. Carnei aliquid dandum post reliquos cibos post quartam diem coctione aliqua apparente. Testiculi gallorum, Cerebrum suillum assum: Confusum pulli: Potus non mulsa, sed vinum aquosum sumptum post cibum. In ipso animi deliquio panis

tostus

tostus in vino austero. calida diluto, odores frigidi ad nares. Roborata virtute curentur vt reliquæ febres biliosæ. Si ob corruptos humores accedat Syncope, vt in Pestilentibus. Fouere regionem Cordis, loca pulsuum, Testiculos ex vino Maluatico, aceto rosato, Speciebus Epithematis cordialis temperatis, addita aqua rosacea, Lansa, Melissæ, Croco, & Mosco. Si ob plenitudinem, impedita spirituum regeneratione propter obstructiones, in habitu pituitoso, patiente ore ventriculi, quod & in bilioso contingit: Indicatur euacuatio, at virtus non patitur nec venæ sectionem, nec medicamenta purgantia. Galenus vtebatur frictionibus continuis, per totam diem, ad Crura, ad Brachia & Dorsum primo siccis & asperis, postea mollibus ex oleo. Victu tenuissimo ex sola Mulsa incocto Hyssopo, vsque

12. Meth. 3.

ad ſeptimam diem: Cum ſuccederet deiectio, addebat Ptiſanam: In ſyncope ad reuocandas vires modicum vini generoſi cum pane.

Hectica Cum putrida. Cap. 31.

1.dif. fe. 10. HEctica coniungitur cum putrida, vel cum ſuccedit ad Ardentes, ad inflammationes viſcerum: ad febrem Peſtilentem: ad diſtillationes in Thorace, Suppurationes, Vlcera pulmonis. Vel cum ſuperuenit Putrida. Auic. Raro peruenit ad Tabidam, cum prius vim morbi pereant, Signa. Si in declinationæ putridæ, arteriæ ad huc calidæ remanent, cæteris refrigeratis: & Pulſus Hecticus certiſsimum ſignum. Si colliquationes in excrementis & in Vrina apparent.

10.Meht. 11. Febres colliquantes vocat Gal. Maraſmodes autem, cum

non

non defluit pinguedo; sed in vapores digeritur, quod in valde ſiccatis contingit. Deiectiones pingues non aſſumptis cibis pinguibus: viſcoſæ ex ſolidis partibus cõtabeſcentibus: aquoſæ ex rore. Spumoſæ aut ex caliditate colliquante, aut ex permixtione flatus. Si exigua glutinoſa candida, ſubcrocea, læuiſq. ſit deiectio mala eſt, quia colliquationem ſignificat. Gal. grauiolentia vehementem putredinem colliquantem. Diſtinguitur ab humore crudo, quia graueolens non eſt. Candida & læuis abſumpto pingui, calore non maligno; *Subcrocea* & lænis à caliditate vehementiori, aut pinguedine vetuſta vel putri. Similis bili, craſsior & graueolens, ſub viridis, vehementis conſumptionis eſt indicium fit ex bile æruginoſa; Vrina oleoſa eſt colliquationis indicium id eſt; Si pingue deſuper innatat, felæ Araneæ ſpecie,

1. Cri. 11.

2. Prog. 21.

8. Plac. 6.

1. Cri. 12.

cie, & vt in pinguibus iusculis refrigeratis, indicat consum-
2.Prog. ptionem. Subsidentia similis
35. farinæ hordei crassioris, grandem colliquationem ostendit;
2.Prog.
28. Quæ repræsentat folia, surfures, significant vasorum partes superficiales contabescentes. Possunt tamen hæc contingere ex vitio vesicæ, vel Renum, vel
2.Prog. occulto abscessu disrupto. Di-
37. scernuntur quia vel sine febre, vel quia cætera non respondent.

Curanda prius est Putrida tanquam causa, & si quæ alia causa adsit vt distillatio ad Thoracem, Pulmonem, Dorsum, de quibus Hippocrates lib. de Locis in homine. De internis affe. & 2. de Morbis. prius purgat postea reficit lacte cocto per
10.Meth. dies 40. deinde ceteris cibis. In
11. febre autem ardente colliquante, & Pestilenti statim conuenit extinctio per Aquæ frigidæ potum, etiam si adsit inflammatio alicu-

alicuius partis; Nam ſatius eſt in præſens augere inflammationem, quam ſinere, vt in Hecticam confirmetur; Eryſipelas non aliter ſanaueris. Exterius particulæ primo affectæ refrigerantia actu applicanda. Et balneum tepidum ac frigidum poſt aliquam euacuationem. Euacuandus enim eſt humor putrefactus ne afficiat partes ſolidas; & pus in Suppuratis & vlceribus pulmonis. (corrodẽs enim partes ſolidas, Cordi communicat Hecticam. At Hectica inſtaurationem indicat, eius quod continue deperditur. Simul autem euacuare & replere impoſsibile eſt. Ideo alternatim modo euacuandũ leui pharmaco, modo reficiendum: Quod eſt per Epicraſim curare; cum paulatim quod vitioſum eſt, euacuatur, & paulatim inuicem quod ſalubre eſt, pro eo reponitur. Alioqui affectus eſt incurabilis, niſi magnum nactus

10. Meth 6.

9. Meth. 10.

fuerit medicum. Nam si soli putridæ insistat, confirmatur Hectica ob inediam. Si soli Hecticæ, augetur putrida cibis Simul non licet, quia se se impediunt; Vna ergo ratio per Epicrasim. Quomodo affectus difficillimi curantur, contrarijs curationibus alternatim.

Finis Secundi Libri.

ANDREAE CAESALPINI ARTIS MEDICAE LIBER III.

De Venenis Cap. I.

PRAEFATIO.



SI qui morbi egent. Medicinæ auxilio, ij profecto sunt, qui ex Venenis, contingunt. Hi enim ob seuitiam, celeberitatem, & naturam plerisque incognitam plerumque absque remedio miserrime hominem rapiunt. Cæteri autem ab alijs causis orti, vt Febres, Pleuritides, Distillationes, Fluxus Articulorum dolores, aliique multi sæpe absque Medici auxilio à sola natura concoquente

& noxios humores expellentē, ſanantur: vt experimento nouerunt ij, qui ruri degentes, aut in itinere, vbi deſit Medicorum, Medicamentorumque copia, huiuſmodi morbis corripiãtur.

Vulnera autem, Fracturæ & luxationes Medici quidem opera indigent manu adiuuante: Sed cum vnicuique vel gregario nota ſit eorũ natura, etiam remedia quibus ſanentur; non multo negocio inueniuntur. Venenorum autem vis eſt adeo peruicax, vt næque à natura vinci queant, neque remedia, quibus ſuperentur, inuentu ſinit facilia, cum delitescant eorum rationes etiam medicis clariſſimis proprietates quaſdã occultas eſſe fatentibus, ideoque non ratione ſed ſola experientia ſanari. Sed o Bone Deus in quãtis anguſtijs infælices ægrotantes verſantur, cum Medici rationales, quid agant, neſciũt. Quorum loco inſurgunt Circu-

lato-

latores, mulierculæ, & quiuis ex plebe ſua præſidia iactantes cum magno Medicinæ dedecore, inſtante interim repentina morte, niſi citiſſimæ ſuccurratur. Sunt enim quædam venena quæ non diem alterum aut tertium expectent: imo quædam pauciſſimis horis & fere momento extinguant, vt de Aſpide teſtatur Galenus ex hiſtoria: Cleopatram Aegyſti Reginam, ne ab Auguſto Romam duceretur in triumpho, inſcis cuſtodibus ex eius morſu, facto prius periculo in duabus ancillis, ſtatim occubuiſſe. Verum cum videam apud probatiſsimos viros Venenorum rationes non omnino cæcas exiſtimari, vt Empirici putant: quinimo cum ratione ac Methodo curari vtiliter poſſe, experientia tamen adiuuante, vt in cæteris Medicus rationalis profitetur, placuit fauente diuino auxilio de ijs agere, hinc ſumpto initio.

De Ther. 8.

Inter antiquos reperio Dioscoridem diligentissime de Venenis egisse lib. 6. Materiæ medicinalis. Hunc sequuti sunt posteriores omnes. Disputat hic adversus Empiricos non cæcas esse Venenorum rationes. Remedia quoque ratione ac Methodo inueniri.

3. Simpl. 18. usque ad 24. Galenus quoque testatur varias rationes venenorum esse, quibus interimant; Nec temere vt Empirici, sed exacta ratione Theriacam ab Andromacho Cretense Neroni compositam; *De Ther. 3.* Multa quæ hominem perimunt remedio esse, si certo modo castigentur, vt Viperæ carnes, Opium Chalcitis. Rationi adiunctam experientiam in condemnatis apud principes & Præsides, sed apud priuatos in Gallis. Si igitur sola experientia sufficeret, frustra esset speculatio quam aggredimur ex Galeno & Dioscoride.

At tractatio de Venenis co-

git Venena patefacere, quod improbum est, etiamsi vitandi gratia patefiant, quia improbos instruunt: Quod fecisse Orpheum & Heliodorum narrant. At hi præparationes & compositiones venenorum docuerunt, quod Medico non est necessarium. Nam satis est notas læsionum ostendere cuiuscumque Veneni vt auxilia singulis parentur. Theophrastus in Aconito testatur præparationes esse, vt statuto tempore interficiat, sed eas tacet.

2. Antid. 7.

9. Hist. plant. 16.

Dioscorides Maleficas herbas non describit, vt Lycoctoni genera. Quasdam ieiune & confuse vt Solanum manicum. Neque igitur nos Venena docebimus. Sed eorum quæ nota iam sunt, signa & curationem explicabimus.

Quid

Quid sit Venenum & tota substantia. Cap. 2.

1. *Simpl.* 19. VEnenum græce Deleterium vocatur, id est perniciosum. & Phtharticon, id est Corruptiuum: & Phthoropion, id est tabificum: & Cacurgon,
6. *in* 6. *Epi.* 5. id est Maleficum. Non tamen omne corruptiuum vel maleficum venenum est, nam omnis morbus lethalis ex veneno esset, sed quod secundum totam
5. *Simp.* 19. substantiam aduersum est Quid verò sit secundum totam substantiam agere, valde ambiguũ
13. *Meth.* 6. & 9. *Simp.* 6. est. Esse quasdam proprietates occultas tradunt per solam experientiam habitas, quarum non est Methodus. At pertineret ad Empiricos non ad Rationales, Auicenna Specificas esse à forma prodeuntes: forte quia omnis actio à forma pendet non à materia. At si hæc temperamentum est vnius cu-

iusque

iuſque proprium, vt innuitur. 4. Simpl. 15. Ex imparitate enim elementorum proprietates oriri. Quamuis elementorum proportio in ſingulis incerta eſt, homini tamen relata cognoſcuntur ex effectu ſimul & omnium temperamentorum gradus. neque ſolum ex effectu, ſed & ratione ex Saporibus, odoribus alijſque ſignis. Solum autem in quarto gradu cōperſa ſunt corruptiua eſſe.

At Piper in quarto gradu calidum & ſiccum, atque Allium effugerunt genus deleterij, Non Auri pigmentum neque Argentum viuum Ideo dixit Galenus. *5.Simpl. 19.* Aliæ ſunt alterationes à calido, frigido humido & ſicco, aliæ à tota ſubſtantia. Non poſſumus igitur accipere per totam ſubſtantiam formam mixti ex proprio temperamento prodeuntem. Meſues formam aſſerit ſupra temperamentum, quæ cælitus proueniat. Sed hæc opi-

nio

nio cum Peripateticis non consentit, Ex elementorũ enim mistione Similaria constituũtur. Supra formã similariũ non est nisi virtus organica quæ ab anima pendet, cuius principium cælitus ducitur cum calido innato non elementari, sed cælesti; Proprietates igitur secundum totam substantiam non possunt tribui formæ, seu hæc sit temperamentum vnicuique proprium, seu supra temperamentum. An tota substantia significat non solam formam, sed simul & materiam? Nam & hæc aut familiaris aut inimica. Per formam accipitur temperamentum proprium ex calido frigido humido & sicco: Nam essentia, omnium effectricum facultatum, sunt primæ qualitates, ex quibus omnia constat. Et Aristoteles inquit, Actiones omnes & passiones similarum sunt opera primarum qualitatum: Organicarum autem ani-

2. Gen. an. 3.

De Const. art. 11.

1. Simp. 1. & 5. Simpl. 2.

4. Meteo. 2.

ma. Per materiam autem intelligendæ ſunt conditiones materiales, vt Craſſum tenue, Graue leue: Materia metallica, aut Plantarum, aut animalium. Vnde facilitas & difficultas ad agendum vel patiendum. Quæ facile mutantur in ſubſtantiam noſtri corporis, familiaria dicuntur vt Alimenta. Quæ difficile, inimica vt Medicamenta: Quæ nullo modo, inimiciſſima vt Venena. Facilitas & difficultas contingit ob ſimilitudinem & diſſimilitudinem cum corpore noſtro: vt in elementorum tranſmutatione Symbolum. Inditum calori noſtro vt per coctionem conuertat materiam in ſubſtantiam corporis noſtri, ſi ea non fuerit admodum terreſtris & grauis, qualis eſt, metallicam. Nam terra prius conuertitur in ſuccum plantarum, voluit Hordei Tritici: hæc in ſuccum animalium, ideo alimentum familiariſſi- 3. Temp. 4.
mum

mum hominibus fit: adhibita etiam præparatione confundendo in farinam, elixando, aut assando in panes, Quædam etiam vario modo condiendo. A tota substantia non excludi temperamentum patet, 3. Temper. 4. vbi inquit. Quorundam natura hominibus est maxime contraria. Naturam cum dico significo vniuersam substantiam & temperiem, quæ ex primis ælementis conflatur, scilicet calido frigido, humido & sicco. Non tamen solum temperamentum significat, sed cum tali materia. Quædam enim totis substantijs inter se contraria sunt Quædam solis qualitatibus. Illas simplices qualitates vocat, hanc totam substantiam. Differunt igitur primæ qualitates à tota substantia, vt forma per se sumpta, & adiuncta materia, vel vt totum & pars.

13. Meth. 6.

6 in 6. Epi. 5.

Piper igitur & Allium tem-

pera-

peramentum habent maximè contrarium, nam maximè distat à temperato: Sed materiam habent familiarem leuem & tenuem facile conuertibilem, vnde eorum feruor extinguitur, ideo effugerunt genus deleterij. Cantharis ob crassitiem integris viribus peruenit ad venas; & exulcerat. Auri pigmentum Argentum viuum non solum temperamentum habent maxime contrarium, sed & eorum materia maxime grauis & metallica conuerti nequit à calore nostro. Ideo non extinguitur eorum feruor nam instar ferri igniti corpori incumbunt tota substantia contraria. In quolibet præterea temperamento subest materia nunc amica & similis, nunc rebellis & dissimilis. Nam inter frigida facile conuerti potest in sanguinem. Cicuta: Mandragoras, Opium difficile: aliquando tamen vincuntur, si

4. Simpl. 19.

non

non in multa quãtitate ſumantur, Ideo quantitate deleteria dicuntur non genere: At Ceruſſa, ob naturam metallicam, quamuis frigida genere deleterium eſt, quia vinci nequit.

Quamuis autem non frigiditate enecet, non deeſt alia ratio, vt ſiccitas abſumens humiditatem corporis. Si temperamentum mediocre ſit, materia vero in mutabilis, non deleteria ſunt, Sed inter remedia, quæ a tota ſubſtantia agunt Alexipharmaca dicta: vt Terræ quædam & lapides. cum enim vinci nequeant, corpus fuentur, ne vincatur à Veneno. Altera dubitatio ſoluenda eſt. Si à materia nulla actio prouenit, quomodo aget tota ſubſtantia? vt differat ab actione primarum qualitatum. Soluitur ad primas qualitates pertinet omnis actio: ad materiam propenſio, facilitas & difficultas ad patiendum. Sympathia & Anti-

patia

patia. Verbi gratia Aerea cum ſpiritibus conueniunt, vt oleum cum reſinis & pinguibus: Aquea cum humoribus: Terrea cum ſolidis. Patet autem proprietates totius ſubſtantiæ magis in materia conſiſtere quam in temperamento. Attractio enim quæ fit ab Alexipharmacis, à Medicamentis purgantibus, & ijs quæ trahunt alimentum, aut alijs huiuſmodi, reperitur ob ſimilitudinem fieri. Subſtantiæ quæ materia eſt. Nam ærea ſubſtantia quæ ex Electro effiat trahit leuia quæcumque vt Paleas Pilos. Idem efficit Adamas & Gemmæ denſiores, ſi fricatæ ſuper pannum incaleſcant. Calidum innatum trahit potabilē ſubſtantiam ex Alimentis, craſsitiem autem relinquit, vt flamma oleum. non aliena. Singulæ partes familiarem ſibi ſubſtantiam ex Alimento trahunt, hæ quidem craſsiorem, hæ vero tenuiorem

rem, vnde colliguntur Sympathiæ & Antipathiæ. Rhabarbarum flauam bilem trahit, Elleborus niger atram. inter quæ similitudo quædam conspicitur. Scorpionis corpus venenum eiusdem trahit. Sic materiæ tribuitur aliqua actio, affractio enim ad motum localem pertinet. Sed cur facultates secundum totã substantiam occultæ dicuntur, per solam experientiam habitæ non ratione? Oppositum tamen vidimus libro de Ther. 10. & apud dioscoridem ex Diocle & Erasistrato & 4. Simpl. 15. Sensus linguæ hoc eximium habet, vt propietates totius substantiæ cognoscat. Nam quod nutrit iucundum est: Noxia in iucunda. Venena omnino abhorret non solum gustus, sed & olfactus.

13. Meth. 6. & 9. Simpl. 6.

An occultæ dicuntur, quia difficilis est eorum ratio, vnde Anætiologita dicũtur apud Dioscoridem, id est ratione carentia:

tia: ſatis enim eſt credere ſenſui, vt cur ignis calidus, Abſynthium amarum. At ratione colligitur in Venenis exceſſum eſſe alicuius qualitatis agentis, alioqui non corrumperent. & materiam quandam continere quæ vinci nequit à calore noſtro. Ex quibus ſumi poſſunt indicationes remediorum.

Facilius autem eſt inuenire exceſſum qualitatis effectiuæ, quam materiæ conditiones, in quibus ſimilitudo & diſſimilitudo conſiſtit, Sympathia & Antipathia: in attractione ſimiliũ, in Purgantibus, Alexiterijs, & ijs quæ diuerſas partes reſpiciunt. vt Galenus miratur: Propter quid lapis quidã tactu vulneris ſanguinem ſiſtat. Iaſpis viridis appenſus os ventriculi roboret. Cui inſunt guttæ ſanguineæ ſanguinem ſiſtunt apud Albertum: indicatur enim ſympathia cum ſanguine. *9. Simpl 6.*

Inquit preterea eſſe Medici- *De ren. aff dign. 5.*

næ arcana per solam obseruationem inuenta. quorum ratio adhuc non constat. Sed multa huiusmodi ex Magicis de sumpta sunt, vt Scultura Draconis in Iaspide viridi, quæ Galeno omnino occulta, nam opera Dæmonis fiunt. Natura tamen in quibusdã similitudines ostendit, vt in Satyrio & Cynos orchi figuram testiculorum & Genitalium, Sympathiam cum ijs partibus commostrans. & in lithospermo semen lapidea specie, ad lapidem frangendum. & in semine Echij viperinum caput, aduersus Viperarum ictus. Ad clariorem autem doctrinam totius substantiæ sciendum est, apud Galenum Quatuor esse materias quæ tota substantia aut conueniunt cum corpore nostro aut alienæ sunt. Medicamenta purgantia conueniunt quidem cum humoribus, quos trahunt, non forma, quæ enim similitudo substantiæ in

6. in 6. Epi. 5.

in temperamento Ellebori; & atræbilis: Colocintidis & Pituitæ? Sed materia. Purgantium enim materia facillime conuertitur in humores quos trahunt ob affinitatem.

Trahunt igitur temperamẽto calido, sed similitudine substantiæ proprios humores. Quo differunt ab attrahentibus personam caliditatem tenuium partium vt Propolis, Fimi genera. Eadem purgantia aliena sunt à corpore nostro tota substantia, quia non nutriunt. Alimenta conueniunt cum corpore nostro & temperamento, dulcedinem enim habent, quæ non recedit à mediocri temperamento, & materia, quæ facile conuertitur, non grauis, nec valde dura nec valde terrestris. Malefica, ideſt Venena ex toto aliena & temperamento & materia. Eorum enim temperamentum maxime recedit à temperato corrumpunt 5. Simpl. 17.

enim exceſſu primarum quali-
3.Simpl. 18. tatum. Nam cor non deficit à ſuo motu ſine maxima intemperie aut primario aut ſecundario per ſecundas qualitates, vt valde relaxatum aut conſtrictum. materia vero eorum omnino immutabilis eſt à calore noſtro, vt ſunt Metallica, & ijs affinia.

Alexiteria, ſeu Alexipharmaca, venenorum remedia, partim conueniunt cum venenis, partim cum corpore noſtro. Cum venenis conueniunt materia inalterabili. Cum corpore noſtro temperamenti mediocritate. agunt autem in venenum, aut attrahendo ob ſimilitndinem ſubſtantiæ aut alterando contrarijs qualitati-
5.Simpl. 18. bus. Reliqua medicamenta ſolis qualitatibus agentia materiam habent neque familiarem vt Alimenta, neque omnino alienam vt venena. Ideo mutantur quidem à corpote

noſtro

noſtro non in ſubſtantiam, ſed ſecundum qualitates. interim corpus alterant pro eorum temperamento ſecundum primas qualitates, aut ſecundas, à quibus ſequitur aliquando ſanatio aliquando interitus, Quamuis autem ob exceſſum aliquando enecent multa medicamenta, & Purgantia, & Alæxiteria non iuſto modo aſſumpta, non tamen Venena proprie dicenda ſunt: quia aliquo modo vtilia ſunt. Quædam participant de natura alimenti, vt Lactuca, Apium: Quædam de natura veneni, vt Ruta ſylueſtris, Melanthium, Caſtorium, Sunt quædam quæ homini venenum quibuſdam animalibus nutrimentum ſunt, vt Cicuta ſturnis: Elleborum Coturnicibus. Buffo ſerpentibus. Auicenna non bene inquit. Que exceſſu qualitatum enecant, non venena, ſed venenoſa eſſe, vt opium, Euphorbium, Auri pigmentum

Venena tantum eſſe quæ à tota ſubſtantia, vt Napellus. Alij ex poſterioribus addunt. Quædam eſſe venena, quæ vtraque ratione enecant, ideſt qualitatibus primis & tota ſubſtantia. At hij mentem Galeni non perceperunt: nam tota ſubſtantia non agit ſine primis qualitatibus.

Genera Venenorum. *Cap. 3.*

Venenorum genera: quædam à natura condita ſunt inter Metallica, inter plantas, & inter animalia. quæ proprie Venena appellantur.

6. loc. af. 5. Quædam ex putredine quadam in corporibus noſtris gignuntur, vt in mulieribus ex retentis menſtruis aut ſemine, & in febre peſtilenti reponit enim hæc Galenus inter venena, licet non audeat ſimpliciter venena appellare, ſed quaſi venena,

nena,aut veneno ſimilia in qualitate & viribus. Quæ enim omnino putrefacta ſunt, aut exuſta, materiam adepta ſunt omnino inutilem, quæ à calore noſtro vinci nequit. Si igitur ijs adiunctus ſit aliquis exceſſus primarum qualitatum, corruptiua eſſe neceſſe eſt. in quibus conſiſtit veneni natura. Naturalia, quæ proprie venena appellantur in duo genera diſtribuuntur apud Dioſcoridem. Pharmaca deleteria, quæ intus aſſumpta in cibo aut potu enecant. Iobola, quæ extrinſecus à virulentis beſtijs inferuntur.

Pharmaca alia genere deleteria ponuntur à Galeno: alia quantitate. Genere, quæ in qualibet quantitate aſſumpta, mutari nequeunt, aut ſi mutentur, conuertuntur in putredinem corrumpentem. Omnia verò eſſe poteſtate calida in materia craſſa:erodentia & pu- *3.Simpl. 22.*

trefacientia, quorum exempla
5.Simpl. 19. ponuntur: vt Dryopteris, Pityocampe, Thapsia, Solanum manicum, Hydrargyros, Fungorum non nulli, Saliua & fel venenatorum animalium: tota essentia nobis contraria. Quantitate autem deleteria, quæ in parua quantitate sumpta mutari possunt, vnde excessus tollitur. Omnia potestate frigida, vt Opium, Mandragoras, Quædam etiam inter calida, vt Vinũ merũ, Myrrha, styrax, Crocus. nam in magna quãtitate Caput replendo enecant. Quædam igitur calida, quædam frigida. Sicca tantum aut humida tantũ non reperiuntur in extremo
5. Simpl. vlt. sine actiuis. Sunt & Heterogenea partim calida, partim frigida: Hyoscyamus, Cicuta. Nam frigiditas soporem inducit, caliditas dementiam. Secundis qualitatibus enecant Gypsum indurando: Cerussa occludendo: Hæmorrhois os-

cula

cula venarum aperiendo. Caput replendo vt valde odorata. Strangulando, vt Fungi. Conuulſionem inducendo: Super purgando at non ſine primis qualitatibus. Iobola autem quædam ab ictu beſtiarum virus eiaculantiū inferūtur, Quædam artificio ſelis veneno imbutis parantur: quale apud antiquos Toxicum appellatum, quia Toxæ id eſt ſagittæ eo imbuerentur, vnde vulnera lęthalia infligerentur. Scribit Galenus, apud Dacas & Dalmatas Helenium telorum cuſpidi inſperſum necare, ſi ſanguinem vulneratorum tetigerit, eſum innocuum eſſe & carnes ceruorum ab ijs interemptorum innocuas. Ariſtoteles in libro de Plantis Belenium vocat, ſeu Velenium (vnde forte vulgare nomen Veleni deſumptum eſt) delibutorium in Perſide venenum erat, in Aegyptum & Palæſtinam tranſlatum ſine peri- De Ther. 10.

culo mandi,à telis nominatum. Hodie Luſitani ſucco Ellebori albi tela illinunt,vnde Herbam Baleſtreram vocant. Celſus inquit: Venenum ſerpentum & quædam venatoria non guſtu ſed in vulnere nocent. Idem in multis alij videmus. Carnes enim Paſtinacæ marinæ, Scorpij, Draconis eſui aptæ, ictus autem venenatus. An virus in vulnere in venas arterias & neruos ſtatim ingreditur, comeſta caro in ventriculo concoquitur, & ſi quod virus ineſt, cum excrementis eijcitur. Ob hanc cauſam ictus ferarum citius interimunt, quam venena aſſumpta: nam in vulnere ſincerum ſtatim ſubingreditur. Tradit

De Ther. 8. Galenus,Polixenam morſu vulneraſſe brachium, & in vulnus venenum paratum fudiſſe, quo citiſſime interijt. Sunt quæ repente interimant, vt Aſpidum

Ther. 5. genera Cartaginenſis quidam incluſas in ollis proiecit in hoſtes,

ſtes, vnde protinus collapſi perierunt. Horum temperamentum magna ex parte frigidum eſſe teſtatur Celſus: Frigore enecare: congelare humorem intus. Conſentit & Dioſcorides, ſanguinem congelari in Arterijs ex ictu Ceraſtes, Aſpidis & Baſiliſci, vt ex ſanguine Taurino hauſto: & hodie videmus in ijs qui ex opij potione intereunt, ſanguinem refrigeratum in Corde congelatum. An grũmi ſanguinis in magnis vulneribus in ventre collecti idẽ præſtant, grauiſſima enim ſymptomata inducunt inſtar veneni. Verum extinctio caloris innati non ſolum à frigore, ſed & à calore fit. ac citius à calore. Huic videtur conſentire ſacra ſcriptura: immiſſos eſſe in populum ignitos ſerpentes: & in deſerto eſſe Scorpiones & ſerpẽtes, qui igneo ſpiritu enecent. Ex Symptomatis autẽ in ſingulis temperamentũ colligi poteſt. *6. loc. aſ. 4.*

Venenorum differentiæ ex tota ſubſtantia. Cap.4.

DIfferunt præterea venena pro varia eorum analogia, quæ oritur à tota ſubſtantia. Nam quædam ſpiritus magis afficiunt, Quædam partes ſolidas. vt venas, Arterias, Neruos: Cor cerebrum, Hepar, Renes, Veſicam, Ventriculum, Pulmonem aut alias partes. Quæ ſpiritus afficiunt, in ſpirituoſa magis ſubſtantia ſita ſunt: vt aer peſtilens: Fætores. Dryini odor. Spiritum venenoſum proijci ab oculis Baſiliſci putandum eſt, vt ab oculis mulieris menſtruatæ. Ex aculeo ſcorpionis intromitti ſpiritum quendam teſtatur Galenus: aut tenuem humiditatem, qua totum corpus veluti grandine percuti videatur. Ex Torpedine viuente etiam per tridentem communicari auiam

Ther. 8.

6. loc. af. 5.

quan-

quandam manui piſcatoris, vnde torpeſcat.

Baſiliſcus etiam mortuus, quodcumque animal ipſum tetigerit, ſubito interimit. quod non niſi à ſpirituoſa ſubſtantia ſpiritum corrumpente fieri putandum eſt. Sed ſpirituoſa hæc ſubſtantia magis ex viuente animali effluit, quam ex mortua. Ideo Baſilici intuitus enecat, & Sibilus: nam aura ſibifica & ex oculis & ex ore ſibilante erumpit. At dubitabit quis, quomodo in ſubſtantia adeo tenui, qualis eſt ſpiritus, inſit deleteria vis. oſtenſum eſt enim Deleteria in ſubſtantia craſſa conſiſtere, quia qualitates in ea diutius perſiſtunt, & efficacius imprimunt. at ſpiritus ob tenuitatem facilius mutantur, & euaneſcunt. An ſpiritus de natura corporis, vnde exeunt, participant. citius autem operantur, quia citiſſime peruadunt in profundum cor-

poris cuiuſcumque. Natura autem veneni eſt ob exceſſum omnia vincere, & in ſe ipſum conuertere. Quamuis igitur ſpiritus facile euaneſcant, celerius tamen imprimunt ſuam qualitatem, priuſquam euaneſcant: præcipue in ſpiritus ob affinitatem. Quædam ſanguinem inficiunt: inquit enim Galenus: Vetus ſermo eſt, quædam animalia, vbi inter mordendum ſanguinem humanum ex vulnere manantem contingerint, commorſos occidere, alioqui incolumes ſeruari. Idẽ contingere in ſagittis Helenio tinctis Viperæ morſus & eius fel ſanguinem in flauam bilem conuertit, vnde color arquatus oſtenditur. In atram bilem ex ictu Muriſaranei, Paſtinacæ marinæ, Potu Salamandræ. In aquam ſpecie hydropis ex ictu Cenchyri. In Flatum, vnde inflatio ex hauſtu Ranæ rubetæ. Quædam neruos afficiunt, conuulſio-

Ther. 10.

9. loc. af. 7.

uulſionem & tremores inducentia, vt ictus Phalangij. Quædam Venas aperiunt, vnde fiat ſanguinis effuſio, vt ictus Hæmorrhi. Quædam caput tentant excitantia vertigines, ſopores, deliria. vt Opium, Cicuta, Hyoſcyamus, Mandragoras, Solanum manicum. Ventriculũ offendunt Gypſum, Fungi, Renes & Veſicam Cantharis. Pulmonem lepus marinus. & alias partes vt in ſingulis patebit.

Differentiæ ex modo inficiendi. Cap. 5.

VArio autem modo venena inficiunt. Alia enim hauſta poſtquam alterationem aliquam adepta ſunt, lædunt, alia citius, alia tardius. Frigida ſi cito non interimant, diuturnitate temporis concoquntur. Calida quo diutius permanent, eo deteriora euadunt, quia magis *3. Simpl. 22.*

gis corrodendo & putrefaciendo tabefaciunt. Quæ extrinsecus agunt, aut ictu lædunt vt Serpentes, Scorpiones: aut solo contactu vt spuma canis rabiosi, vel eius qui ex eius morsu in rabiem incidit: nam aliquando vel sola conuersatio rabiem cõmunicat apud Dioscoridem: Hoc modo correpti à peste per contagium inficiunt. Similem vim habere videtur Dryinus serpens. Si quis enim supergreditur, cutis à pedibus excoriatur: tota etiam œdemate intumescunt: & manus curantiuum eodem modo periclitantur. Si quis aggreditur eum perimere, olfactum mulctari aiunt: alium quemlibet odorem vel gratissimum ab eo non percipi. Tradũt componi etiam venena penetrantia in corpus, etiam illitis fellis & equorum staffis. Non igitur mirum quod traditur Herculem interijsse indutũ linea veste, quæ sanguine imbuta

6. loc. af. 5.

buta fuerat eius qui vulnus acceperat ex venenata ſagitta, hydræ leerneæ. Seruari enim venenum potuit in veſte exſiccato ſanguine, quod à calore corporis excitatum vehementes cruciatus induxit, Quædam olfactu lædunt & inſpiratione, vt Fætores ex putridis corporibus, præcipue in ſtatu peſtilenti, & ſubterraneæ euaporationes aut aeris diu concluſi, aut ex fodinis, æris Argenti viui, Auripigmenti. Hæc enim ſtatim inficiunt cærebrum Thoracem. Quædam viſu inficiunt, non ſolum Baſiliſci intuitus, vt dictum eſt: ſed etiam effaſcinantium oculi: vt lippientium lippitudines communicant, ſic vetularum quarundam aſpectus infantes lædit. Scribit Plinius, in Triballis & Illirijs eſſe qui interimant quos diutius intueantur præcipue iratis oculis: His binas ineſſe pupillas, quod malum ſentire puberes.

Vene-

Veneficia quoque ſunt, quæ incantatione parantur, opera enim Dæmonum varia venena colliguntur. ad quæ forte reducuntur, quæ à Plinio ſcribuntur, in Affrica familias eſſe effaſcinantium, quorum laudatione intereant Prata, inareſcant arbores, emoriantur infantes. Sed ad medicum naturalem hæc non pertinent: Tantum præcognoſcere oportet, ſi quod Diuinum ineſt in morbis.

1. Prog. 4.

Qui morbi ex Veneno oriantur. Cap. 6.

SI venena exceſſu primarum qualitatum enecant, neceſſe eſt morbos in intemperie facere, pro diuerſa eorum natura. At non ſola intemperies, quia ſolis alterantibus per primas qualitates tollerētur, quod non contingit. egent enim Alexipharmacis. Similis ratio eſt de

de cæteris morbis cum materia, de quibus teſtatur Hippocrates in libro de Veteri medicina. Lædere & iuuare non calidum frigidum humidum & ſiccum, ſed valde acre amarum acerbum & reliqua huiuſmodi, cum ſincera ſunt. Sic morbi ex veneno materiam ſuam habent rebellem tota ſubſtantia ledentem, quæ niſi auferatur, non tollitur morbus. Non eſt autem neceſſe materiam hanc mole euidentem eſſe: nam ſæpiſſime eſt mole quam minima, facultate quam maxima. Nam ex aculeo tenuiſſimo Paſtinacæ, aut ſcorpionis neceſſe eſt ſubſtantiã quandam egredi aut ſpiritualem, aut fluidam, mole minima facultate maxima. Infecta autem cute ex ictu diffunditur vis in reliquam cutem, quia continua & neruoſa eſt: vel interius ad neruos venas & arterias per partem poſt partem, donec pertingat ad men-

menbrum aliquod principale: Tunc mortis periculum. Non eſt autem neceſſe corpus tam exiguum diffundi in totum corpus, ſed ſatis eſt affici ſimili qualitate. *1. Sem. 16.*

Similis alteratio apparet in odore valido ſola qualitate nõ corpore diffuſo. Neque tamen ob id erit intemperies ſine materia: nam corpora in naturam eius conuertuntur. Contingit tamen aliquando ex continuo vſu venena quædam facta eſſe familiaria, vt de Cicuta refert Galenus. Anum Athenienſem ab exigua quantitate incepiſſe, & concoxiſſe, donec magnam copiã ſine noxa ſumeret. Idem ex Opio euenire videmus apud Turcas, aſſumunt enim ad inhebriandum loco vini. At in venenis frigidis non eſt mirum quia non ſunt genere deleteria. At in calidis videtur impoſſibile. Hodie tamen Circulatores quidam viſuntur deuorare capita *3. Simpl. 18.*

pita

pita viperarum : Fel. Ranas rubetas & alia atrocissima sine noxa. Testatur Auicenna de Napello, quam putauit esse Cicutam: ex Ruffo, puellam formosam veneno adeo assuefactam, vt eius saliua enecaret animalia, & gallinæ non attingerent. quas videmus & anseres sæpe venenosa deuorare, quarum carnes homini innoxiæ sunt, & aliquando pro antidoto.

Consuetudo enim magnam vim habet. At putandum est non sine antidotis huiusmodi consuetudinem fieri: vt contigisse ferunt Mitridati, qui ex vsu eius confectionis non potuit à Veneno occidi. Varia autem symptomata ex Venenis contingunt, tum pro varia intemperie, tum pro diuersitate particularum affectarum, cum quibus analogiam habent. neque possunt vniuersali ratione perstringi, sed commodius in sin-

ſingulis patebunt. Quamuis enim ad frigiditatem inſequatur torpor, Sopor, totius refrigeratio, liuor: nigredo eadem tamen inſequi poſſunt ad extinctionem calidi innati ex calore vrente in internis: ſed calor incipit cum in flammatione alicuius partis, vt linguæ ex epoto Napello: internorum ex morſu Dipſadis & Viperæ. Spiritus citiſſimè corrumpuntur, vnde ſincope accedunt. Ad humorum corruptiones fætores comitantur. Læſis neruis conuulſiones; tremores: punctiones: Venis & arterijs apertis, aut rarefactis, ſanguinis effuſio. Clauſis in Thorace ſuffocationes. Ex Ixia omnes excretiones ſupprimuntur.

Signa Veneni aſſumpti. Cap. 7.

CVm ijdem affectus fiant ex væneuo epoto, & ex humo-

humorum corruptione ſponte in corpore genita: difficile eſt diſcernere. Cogitur tamen ſæpe Medicus á Iudice, vt ſententiam ſuam afferat vtrũ quis interierit ex veneno, an alia ratione, vt mulctari iure poſſint, qui venenũ perpetrarũt: quamuis autem hoc Medico non ſit neceſſarium: Diſtinguuntur tamen à Galeno hoc pacto. Cum homo ſuapte natura probis humoribus abundans & ſanorum more educatus, de repente moritur, vt ſolet ex veneno. deinde corpus aut liuens aut nigricans aut varium eſt, aut diffluens, aut præ marcore fædum moleſtumque odorem reddit. Hunc venenũ ſumpſiſſe ſignificatur. At Medicus ſigna ante obitum quærit, vt auxilia adhibeat, melius autem eſt, ſi antequam grauia ſymptomata aduenerint, quando aliqua ſpes eſt ſalutis. Cum ſapor aut odor valde ingratus ſentitur: peculiares

6. lo. af. 5.

4. Simpl. 15. & 18.

liares autem in ſingulis quæ-rendi ſunt. cum ijs nauſea con-iuncta. *S*i aliqua ſymptomata repente adueniant ſano corpori præſertim poſt cibum aut po-tum: Faucium exaſperatio: Tuſ-ſis Fætida ſanguinis excretio per os: dolor in alto. Ardor iuuenilis & vehemens: Eroſio-nis ſenſus: Stupor: puntura: Tremor: Singultus: Vertigo: Contractio: Puſtularum erup-tio: liuor: Tumor: coarctatio Quarundam partium putrefa-ctio. Vomitus fætidus & ple-nus: apparitio aſſumpti vene-ni. Prognoſtica. Si cito non curetur, incurabilis eſt. Dele-
3. *Simpl.* 18. teria quantitate, ſi cito non in-terimunt, vincuntur à natura: in frigidioribus naturis, & ha-bentibus venas anguſtas, faci-lius vincuntur, ob moram diu-turniorem in itinere, antequam perueniant ad menbra princi-palia. Genere deleteria in exi-gua quantitate, licet non vin-
cantur,

cantur, expelluntur cum excrementis : aut tardius enecant. Quæ non interficiunt, transeũt in morbos diuturnos ; in Tabem, stoliditatem, Epilepsiam, Melancholiam, & alios qui non differunt à cæteris; quia vis venefica deleta est. Celsus deteriora esse intus assumpta, quam ictu illata, quia tardius cognoscuntur; Et peius est incipere ab internis, quam in cute. 3. *Simpl.* 23.

Præseruatio. Cap. 8.

PRæseueratio duplex apud Dioscoridem. Vna ad vitanda, altera ad irrita reddenda. Vitare difficillimum ob sagaciam veneficorum; nam etiam peritissimos decipiunt. Ijs obnoxij magis Principes, & diuites. Vim autem ferarum virulentarum, & fortuitum casum minus vitare possunt pauperes.

Ne dolis veneficorum quis corri-

corripiatur, non tutum eſt guſtu & olfactu depræhendere, nam quædam eo modo enecāt. Principes cauent prægustato à miniſtris cibo & potu; At etiam in his doli; Nam fraudolenti muniunt ſe ipſos; Satius eſt canibus aut felibus porrigere, at non licet omnia.

Apud antiquos vaſa ex Electro, ideſt Auro, cui quinta pars Argenti mixta eſt à natura traditur venena patefacere, alterato colore & ſplendore tactu veneni. Hodie etiam arte mixtū depræhenſum eſt idem præſtare. Ideo ex hac mixtura principes quidam omnem ſupellectilem parant.

Idem præſtat Argentum purum optime terſum; Cornu pellucidum; Præ cæteris celebratur Cornu Vnicorni rariſſimū; & præcioſiſſimū & lapis quidā in Capite Draconis repertū; Lapis Buffonis. Perhibentur hæc præsēte veneno colorē mutare,

etiam

etiam ſi non tangantur. Ideo menſis apponunt ſub aqua in vaſe aureo. Sed certiora quærenda ſunt ex Dioſcoride. Vbi adeſt veneni ſuſpitio, vitanda ſunt omnia, quæ inſignem ſaporem habent, dulcem, ſalſum, auſterum, acidum, quibus occultari ſolent venena: item odores. Melius eſt cibos ſimplices comedere, quam conditos varijs mixturis. Medicamenta etiam ſalutis prætextu periculoſa ſunt.

Non nimis ſitibundi aut famelici, ne affatim bibant, ne voraciter comedant, vt prænotare ſapores poſſint. Bonum eſt aquam ræſumere vt ſatiato appetitu, non auide attrahant. Vitantur Caſus & Beſtiarum vis diligentia. Non parentur cibi aut potus ſub arboribus, vnde reptilia venenoſa decidāt: neque ſub tecto, vbi latent Phalangia, ſtelliones, ſeu vulgo Tarantulæ ſub laquearibus: tu-

tius mensa paratur subdio, aut sub tentorio: Fructus abluere, commorsos mundare.

Vasa vinaria obturata: multa emim reptilia odore vini alliciuntur, & serpentes sæpe reperti sunt in vino suffocati. Fugantur serpentes apud Paulum suffitu cornu cerui, Vngulis caprarum igni impositis, Gagate, Galbano. Cauernulas obstruere oportet ex allio detrito in aqua.

Sub lecto sternere nepitam, Polium, Abrotonum: Cutem illinire ex Galbano tuetur. Vt autem irrita reddantur venena, *Ther. 16.* præsumenda ieiunis quæ vim veneni hebetent. Antidota eadem quæ post sumpta sanant. at in minori quantitate, vt Theriaca fabæ magnitudine. Dioscorides Mitridatum magnum: confectio ex Scinco: de Sanguinibus.

Simpliciora apud Dioscoridem, Napi semen drachmæ vnius

vnius pondere cum vino: Calamenti folia: Ruta cum nuce iuglande: Caricæ due cum modico salis. Ante cibum maxime defendit, si caricæ cum nuce iuglande sumantur: Occludunt enim vias ne venenum subingrediatur. Terra lemnia ex vino præsumpta non solum occludit: sed & pugnat aduersus venena: Mala citria comesta: Hodie conseruas ex ijs faciunt; Zedoaria apud Auic. Circulatores præsumunt cibos pingues, vt ventriculi parietes muniantur, & euomi facilius possit venenum. Venenis obsistunt peculiares quædam corporis constitutiones ex quorumdam ciborum & potuum qualitatibus, aut vini multitudine; dissoluunt enim vim venenorum, & priori cibo præclusis meatibus, venenum post ingestum minus distribuitur in singulas partes apud Diosc. Idem significat Gal. cum in-

3.Simpl. 18. quit; Qui frigidiori temperamento constant & venis angustis, minus læduntur.

Curatio. Cap. 9.

COmmunis venenorum curatio, ante quam pateat veneni species apud Dioscor. Quamprimum euacuanda est veneni substantia, prius antequam corrumpat, aut penetret interius in venas. Qualitas corrumpens hebetanda. Meatus obstruendi vt penetrationem celebrem inibeant. Euacuatio per proximum locum fieri debet vnde venenũ ingressum est: si per os vomitu, si per ictum ex vulnere. Ad venona igitur assumpta quam primum vomitus præcipiendus est ex relaxantibus & nauseosis, vnde genus veneni depræhendi possit. Bibat oleum calidum ex aqua, aut seorsum. Nam oleum simul hebetat vim veneni, Aqua prohi-

prohibet vſtionem : caliditas relaxat. Pro oleo Butyrum ex aqua calida aut decocto maluæ ſeminis lini, Tragi, vrticæ, fænograeci, Alicæ: nam hæc ſimul aluum ſubducunt : Glaucium adeps anſerinus, iura carnium pinguium, lixiuium. Poſt vomitum clyſteres acres ex Centaurio Nitro large iniecto ad reliquias quæ inteſtinis hæſerunt. Nitrum cum hydronelite ſumptum : Raphanus : Vina vetera liberalius epota : iura Gallinacea Piſces præpingues. Vetuſtæ carnes pingueſque, & quæ apide aut recenti Butyro parantur. Nam aluum ſubducunt, ſtomachum relaxant ad vomitum : hebetant acrimonias, & obſtruunt meatus. Paulus Ægyneta poſt hæc inquit, lac potui dabimus. Hippocrates Maleficorum remedia ſimplicia affert: Lac, Allium, vinum ferueſactum, acetum, Sal. Sed alia multa apud Dioſc. Pau *6. in 6. Epi. 5.*

lum, Aet. Gal. in lib. de Antidotis, & de Paratu facilibus. cap. 16. Cum venena penetrauerint in venas, varia celebrantur euacuantia & alterantia: inter quæ Alexipharmaca & Antidota vocãtur, quæ à tota substantia agunt. Antidota dicun-
1. *Antid.* tur, quæ intus assumpta me-
1. dentur prauis dispositionibus trium generum.

Aduersus venena assumpta Alexipharmaca proprie dicuntur. Aduersus venena ictu illata Alexiteria, quæ & Thiriaca à Diosc. vocantur, vulgo Bezoartica. Aduersus morbos ex praua victus ratione simpliciter Antidota, sed proprie quæ ex multis parãtur. Alexipharmaca & Alexiteria Gal. pro eodem accipit ab auxilio siue aduersus pharmaca siue aduersus bestias. Latine Amuleta dicuntur, sed apud Pliniũ Amuleta proprie accipiũtur, quæ gestantur, aduersus fascinationes & maleficia Horum omnium

omnium alia euacuant, alia alterant : vtraque aut per ſolas qualitates primas, aut à tota ſubſtantia. Quæ à tota ſubſtantia vtraque media eſſe oportet inter corpus & venenum. Ratio manifeſta eſt in euacuantibus per attractionem, Si enim non ſimilia ſint veneno, non attraheret. Si omnino ſimilia, erunt omnino corpori contraria, ſic deletria. Idem dicendum eſt de alterantibus à tota ſubſtantia. Nam quod alterat venenum contrarium temperamentum habere oportet veneno. Si eius ſubſtantia ſit ſimilis corpori, vincetur à veneni ſubſtantia immutabili: Si ſimilis veneno, ipſum quoque venenum erit. Medium igitur eſſe oportet & hoc modo medium: vt ſubſtantia quidem ſit veneno ſimilis, vt perſiſtat in pugna: at temperamento recedat ab extremis, ne corrumpat corpus. Inſtabit quis : Si non ex-

5. Simpl. 18.

cedat, vincetur à qualitate excedente veneni. Reſpondetur; Si detur in exigua quantitate, vt eſt veneni quantitas, vincetur profecto, ſed ſi quantitate ſuperet, aut vna vice, aut iteratis vicibus, vincet.

Nam etiam temperatis quencunque exceſſum temperare poſſunt, vt Galenus docet in compoſitione Cæræ & ærugi-nis. Inter Alexipharmaca igitur quædam ſubſtantia immutabili conueniunt cum venenis, Qualitatibus primis cum corpore, cum non multum recedant à medio; vt Terra lemnia, & quædam alia terrarum genera; Lapis Bezaar; Gemmæ. Quædam qualitatibus conueniunt cum venenis in extremo calida, vel frigida, ſubſtantia autem cum corpore, vt Allium, Piper, Lactuca, Solanum; Quædam & ſubſtantia & qualitate conueniunt cum venenis, ſed mixtione & præparatione corrigun-

1. Catage. *2.*

rigun-

riguntur, vt Viperæ carnes. Quædam & ſubſtantia & qualitate conueniunt cum corpore, vt lac, vinum, oleum, ſed multitudine & vſu diuturno hebetant vim veneni contemperando. Solis qualitatibus agunt, quorum materia eſt ſimilis corpori. Tota ſubſtantia, quorum materia eſt ſimilis veneno, ideo lædunt, ſi in maiori copia ſumantur, magis & minus, pro vt magis & minus pro vt ſubſtantia aut qualitate conueniunt. Quæ diutius perſiſtunt in ſuo robore, accedunt magis ad ſubſtantiam veneni; Quædam etiam ſuperant. Nam materia metallica diutius perdurat incorrupta, quam Plantarum & Animalium.

Venenorum remedia in communi tum euacuantia tum alterantia. Cap. 10.

SI à tota ſubſtantia proprietates oriuntur, ad omnia

venena in communi remedia, petenda sunt ex ijs, quæ solis qualitatibus primis vel secundis pugnant, tum euacuantia, tum alterantia. Ad singula autem quæ tota substantia cum singulis conueniant. At quia difficile est ex tempore propriũ remedium habere: excogitata sunt antidota ex multis composita quæ singulorum propria sunt, vt idem singulis satisfaciat: quod Galenus admittit in
1.*Antid.* 1. Mitridato, & Theriaca: imo vnicum remedium non solum ad omnia venena intus & extra illata sed & ad omnes morbos graues extollit more Circulatorum. Autoritatem dederunt Rex Mitridates, deinde Imperatores Romani.

Sed cum hodie sine Methodo vtentibus nõ satis respondeant promissis, cauillantur ingredientia tanquam non legittima, cum tamen hodie medicamenta omnia commodius habean-

bean-

beantur quam apud antiquos. Arabes ſimili modo extollunt lapidem Bezaar, Græci Terram lemniam: Hiſpani herbam Scorzoneram. At ſine ratione vti fallax eſt. Hippocrates inquit: Aduerſus maleſica Plantarum ſucci in quibus conueniant, id eſt vt Galenus interpratatur à tota ſubſtantia, non enim omnibus omnia conueniunt. Lac ad venena erodentia, nam contemperat, & inſtaurat deperditam ſubſtantiam. .6 in 6. Epi. 5.

Allium ad frigida, nam odore pertinaci diu perſiſtit, vt Theriaca facit, etiam ad calida diſſipans, eſt enim veluti ignis purgatorius Vinum ferueſactũ ideſt valde calidum ad mediocriter frigida: vel coctum in ſapam ad contemperandam acrimoniam, vt Galenus tradit. An vinum ſimpliciter facit ad ſpiritus reficiendos, præcipue Aqua ardens, nam citiſ- Ther. 16.

ſime diffunditur in totũ & diſſipat prauos vapores, & vehiculum eſt cæterorum medicamentorum. Acetum ad diſſecandos glutinoſos ſuccos ex fungis & ad refrigerandum in venenis calidis, vt ad Thapſiã. An præcipue valet ad grummos diſſoluendos & quæcumq. indurata ſunt.

Celſus laudat ad ſanguinem congelatum ex ictu Aſpidis. Sal, vt totam ſubſtantiam maleficorum humorum, & pharmacorum conſumat. Sic Nitrum Chalcitis, Aqua Marina. Paratur hodie oleum ex Chalcantho per diſtillationem: item ex Sulphuris flamma acerrimæ virtutis. quæ in exigua quantitate diluta in iure propinantur. Dioſcorides inquit: Cum venenum incertum eſt, Communibus vtendum. Communia autem ſumuntur à communibus affectibus. Nam plurima venena affectus conſimiles,

gignunt.

gignunt. Inter frigida commu-ni dote recenſetur ſola Terra lemnia. Attrahit hæc tenues humiditates ſua ſiccitate velut ſpongia ſi venenum inuenit, prouocat vomitum. Fiunt cum granis Iuniperi partibus æqualibus catapotia ex oleo auellanæ magnitudinæ; ſuper bibatur Mulſa. Valet vbi venenum in ventriculo. Idem præſtat Bolus armenus, terra Melitenſis facultate emplaſtica ſimul meatus occludunt. Lapis Bezaar, Fragmenta Gemmarum in tenuiſſimum pollinem molita; Auri & Argenti folia: defendunt Cor ſua ſubſtantia incorruptibili. Non conueniunt hæc venenis craſſis aut ex materia metalica Corigunt putredinem materia imputreſcibili frigida & ſicca, Sed egent vehiculo ex Vino, vt ferantur in venas. Similem facultatem habent inter plantas Tormentillæ radix, & Biſtortæ; Herba ſcorzonera,

2. Anti. 8.

9. Simpl. 5.

Con-

f. *Antid.* Condrilla. Inter calida pleraque amara Homero teste; quod conprobatum est longa experientia. Nam partim euacuant digerendo & abstergendo quãcumque materiam tã calidam quam frigidam, partim alterant frigida. Agaricum simul euacuat vi purgatoria humores corruptos. Gentiana, Securidacæ semẽ, Abro tonum; & quæ acria sunt, vt Irio, Eringij radix, Pastinacæ semen, Calamenti semen. Nardum Gallicum; Castorium; Ferulæ viridis medulla, Flos Rhododendri. Marrubij succus; Laser; Laserpitium; Sagapenum; Peucedani succus; Panacis succus & radix; Aristolochia longa: Rutæ syluestris semen. Betonicæ folia, singulorum drachma vna in vino; Polij decoctum; Sefeli; Pix liquida lincta. Antidota, vt Mitridatum; de Scynco; de Sanguinibus. Hæc enim recenset Dioscorides, cum non

5.

dum

dum esset Theriaca, nisi eam intelligat per Mitridatum magnum. alia recensentur in libro de Paratu facilibus, vltimo, Auicenna Zedoariam laudat, & Doronicum; Recentiores Angelicam; Dictamum album; Carlinam, quæ Chamæleo albus est. Dissoluunt hæc vim veneni aut insensibiliter, aut per sudorem, aut per vrinam. Inter herbas Scabiosa, Galega. Ad omnia igitur venena siue adhuc in ventriculo fuerint, siue iam penetrauerint in venas, indicantur euacuantia virus, & humores ab eo corruptos. Alterantia pro singulorum intemperie. Roborantia partes principes ne recipiant, sed repellant.

Euacuant virus tenue attrahentia; Terra lemnia drachma vna cum vino Smaragdus grana octo, per vomitum. Bezaar grana. 12. per sudores. Humores corruptos attrahunt Agaricum,

ricum, Rhabarbarum, Centau-rium minus ad bilem & pituitam. Cyclamen, Radix Cucumeris ſyl. Elateriũ ad Aquas. Lapis Lazuli, Armerus, Antimonium. præp. ad Melancholicos. Raſis medicamentis purgantibus vtitur, cum vomitoria communia non ſufficiunt. Venæ ſectio vbi vrget inflammatio Auic. Celſus in ictu Scorpionis, inquit quidam ſola venæ ſectione ſanabant. Diſſipantia ſubſtantiam inſenſibiliter ad venena tum calida tum frigida; Acria & amara prædicta tum ſimplicia tum compoſita, vt Theriaca ſæpius in die exhibita Doſi quadrupla, & quintupla.
1. *Antid.* 1. Eligenda autem quæ tota ſubſtantia ſingulis conueniant. At ſi communis curatio ſufficeret, fruſtra autores ſigillatim de ſingulis egiſſent. Si neceſſaria ſigillatim, videtur ſuperflua communis. An occaſio præceps antequam ſpecies veneni depræ-

depræhendatur. Multa quoque latent ob variam compositionem venenorum Paul. At confestim multa remedia adhibenda sunt, & in quibus maiora pericula, efficacioribus vtendum. Diosc. At ignorata veneni natura, temere adhibebuntur. Celsus concedit aliquando temere agendum. At nihil temere præcepit Hipp. & Si non iuuare, saltem non lædere. Pro varietate autem symptomatum remedia accommodanda pro vario temperamento & partibus læsis. 2. in 6. Epi. 25. 2. in 14. Epi. 50.

Quæ valde odorata sunt, as spirituosam substantiam faciũt, vt Moscus; Ambra Aromata multa: Canfora; Aqua rosacea, Lansa. His enim spiritus venenati alterantur. quia conueniunt in substantia spirituosa. Ad crassam autem venenorum substantiam remedia conueniunt crassiora, vt Sal, Chalcitis Nitrum, Ad humores quæ

medio

medio modo se habent, vt amara & acria. in singulis autem quæ diuersas partes respiciunt, dicenda sigillatim in singulis. Cum venenum ad Cutem delatum est. Aetius frictiones adhibet ex oleo calido: Balnea in Hydræleo: Sudatoria, Hodie ægrum intromittunt in Mulam dissectam ablatis visceribus, dum calor natiuus subest. Calor enim ille attrahit & contemperat. Inunctio arteriarum ex oleo de Scorpionibus compositio à Mattiolo Senēsi, prius fouendo loca ox vino maluatico. Remedia igitur ad spirituosam substantiam ex odorati sumenda sunt, Aduersus humores, purgantia per aluum, vrinam, sudores aut insensibiliter. Aduersus terrestria, humectantia ex lactæ, oleo: & expurgantia valida. Si lateant Analogiæ, saltem iuuabunt primis qualitatibus vel secundis, & communi substantia quam ma-

xime immutabili. Victus requiritur non tenuis. Nam in prauitate multus conuenit ad contemperandum. Si vires grauentur ob ſymptomata & labores: Potus & ſorbitiones. Celſus inquit. Venena ieiunis nocent magis. Varietate ciborum implendi. Aet. dum venenum in ventre. Raphanus, Salſamentum. Allium, Cæpæ. Vinum recens mari mixtum ad vomitum. Si in habitu: Piſces recentes teneri, Aues coctu faciles. Gallinarum iura & carnes: Porcelli: Vinum album vel ruffum, vetus, odoratiſſimum. Auic. in omnibus lac non prætermittatur. An quia ſi non ad omne venenum, ſaltem ad corrigendas noxas ex Alexipharmacis efficacioribus. Vigilent: nullo modo ſinantur quieſcere vt dormiant, ſed clamore & riſu aſſidue ſtimulentur. Auicenna. Frixiones ad extremas partes ne recurrat

1. Aph. 17.

2. Aph. 21.

De Paratu fac. vlt.

vene-

venenum intro. Veſtes ſuffumigijs odoratis perfuſæ.

De Cantharidibus, Bupræſti, & Pityocampe. *Cap.* 11.

4. *Simpl.* 29. INter animalia venenoſa Cantharides epotæ inflammant & exulceranr. Renes petunt & Veſicam. Conſtant ſubſtantia terrena attenuata, ideo in intinere acquirunt igneam naturam erodentem. contra quam Piper, quod ob tenuitatem ſubſtantiæ cito inceditur & cito extinguitur, vt non tranſeat eius caliditas vltra Iecur. Feruntur Cantharides ad Renes, quia aquoſitate vrinæ facillimè ſoluuntur vt Nitrum, & ob odorem quendam Cedriæ ſimilem, vnde à Renibus alliciuntur: Ideo in parua quantitate & mixtione caſtigatæ vtiliter miſcētur diureticis. Hipp. de Internis aff. Cantarides quatuor

4. *su. ſa.* 6.

3. *Simpl.* 23.

tuor

tuor abiecto capite & alis in vino albo & modico melle exhibet bis aut ter in die ad Icteritiam. Et ad hydropem Cantharides tres abiecto Capite alis & pedibus in tribus cyatis aquæ poculum componit. Scribit Gal. in Comm. medicum quendam audacem tentasse bis nunc integras sumendo, nunc abiectis illis: sed vtrosque facto abscessu in inferioribus, quo disrupto melius habere visos, esse, sed paulo post mortuos. Idem Hipp. de Superfœtatione, ad vterum purgandum subdit in pesso integras cantharides Cum Cyclamino Nitro, Sandaracha & adipe. Non igitur bene Galenus tradit integras cũ alis & pedibus antidotis misceri: sed tantum in Pessis. Crassior enim pedum & pennarum substantia non facile expelli potest è corpore. Dioscorides tamen inquit, à quibusdam dari pennas & pedes pro remedio

4. Acu. 122.

11. Simpl.

ad Cantharidas. quia ſcilicet attrahat ob affinitatem: at putandam eſt dari optime caſtigata: Extrinſecus hodie imponantur integræ cum fermento ex aceto ad veſicatoria. Signa huius veneni epoti: Senſus eroſionis ab ore vſque ad veſicam: inflãmantur dextra hypochondria: Vrina ægre redditur ob inflammationem, & ſubinde ſanguinolenta; Deiectiones ſtrigmentoſæ vt in Diſſenteria; Faſtidia; animi deliquium; vertigines; tandem mentis alienatio. Ex bupreſti ſapiunt quid ſimile nitro; Stomachi & ventris dolor; poſtea attollitur ſtomachus & venter vt in Timpanite intenditur vniuerſa cutis; Vrina ſupprimitur. Ex Pityocampe ſtatim dolor in ore & palato; vehemens inflãmatio linguæ, ſtomachi & alui cum dolore pruriginoſo; totum corpus æſtuat, faſtidit inter deleteria toto genere, quorum nulla vtilitas

litas

litas intus. Remedia horum omnium eadem. Post vomitum ex oleo, vel Maluæ decocto Passum ex oleo mixtum; Seuum in aqua decoctum; Hebetantia acrimoniam; Clysteres ex cremore Alicæ, Tragi, Orizæ, Ptisanæ. Decocto Maluæ, radicum Altheæ, Seminis Lini, Fænograeci in potu vinum dulce dilutum liberaliter; Passum dissolutis Pineolis, semine Cucumeris; Lac; Adeps Anserinus cum passo Carnes Gallinaceæ, Oedinæ, Suillæ maxime pingues & tenerrimæ, incocto Semine Lini. Cerebella porcina, & ius vt vomat Aet. Abluentia Nitrum cum Mulsa bibitum, & per Clysteres iniectum Dissoluentia virus. Antidota ex aqua mulsa drachmis quatuor. Panax cum lacte Celsus. Cantharidum alæ & pedes ex melle. Gal. & Aet. Siccantia partes exulceratas; Thuris cortex; Terra

5. Simpl. 19. 2. Antid. 7.

2. Antdi, 7.

Samia drachmæ quatuor vel drachma vna Aet. cum paſſo; Pulegium ex aqua. Vnguentum irinum, Roſaceum cum Ruthæ decocto. Vitis ramuli recentes cum Paſſo detriti. Extrinſecus ad mitigandos dolores non in initio.

Farina Hordei cum mulſa decocta illita per interualla inunctio totius corporis ex oleo calido, deinde balneum vt ſudet. Priuatim ad Bupreſtim, poſt vomitum & Clyſteres Ficus aridæ comeſtæ, & earum decoctum cum vino; Pyrorum omne genus; lac humanum ex mamilla hauſtum. Ad Pinorum erucas. priuatim oleum melinum aſſumptum pro vomitu.

De Salamandra. Cap. 12.

SAlamandra, quæ & Stellio vocatur ex genere Lacertarium, quas in Etruria Tarantu-

rantulas vocant; venenum continet calidum & humidum inter putrefacientia; humiditas est glutinosa aquea in igne diutius resistens, quem interim extinguit. Sed in loco calido & humido facile putrescit; neq. in aqua neque in igne vires amittit. Plinius inquit. Inter omia venenata Salamandræ scelus maximum est. Nam non vnicum hominem vt Cætera icta, sed populos necare potest. Cum irrepsit in arborem omnia poma inficiens veneno; Qui ederint, necat frigida vi, vt Aconitum; Idem si in puteum cadat; Si lignum aut pedem, quo crusta panis coquitur, tetigerit. Si eius saliua partem corporis tetigerit, vel in imo pede, è toto corpore defluunt pili. Signa huius veneni epoti, lingua incēditur; mens turbatur & loquela Tremor. Torpor Horror. Exolutio liuores quosdam in corpore excitat orbiculatos,

3. Simpl. 22.

qui tandē aliquando putreſcentes decidunt; quod ſanitatis ſignum eſt apud Auic. Aetius inquit; Primum maculæ albæ per corpus, deinde rubræ, poſtea nigræ cum putrefactione, & defluuio capillorum. Quæ Symptomata partim caliditatem, partim frigiditatem atteſtantur.

Curatio eadem quæ ad Cantharidas Dioſc. & Aet. At Auic. vt ad Opium. Priuatim Reſina pinus: Galbanum cum melle linctum Chamæpytis decoctum, in quo nuclei pinei: Oua Teſtudinis marinæ vel terreſtris cocta: Ranarum ius incocta Eryngij radice.

De Rana rubeta. Cap. 13.

RAna rubeta inter calida & humida, ſanguinem corrumpit in flatum & flauam bilem Inſequitur tumor, & pallor buxei coloris: Spirandi difficul-

ficultas: Oris halitus grauis: Singultus; aliquando inuita ſeminis profuſio. Aetius inquit; Febris comitatur, extremæ partes incenduntur; Auicenna inquit, Qui ſanantur, amictunt dentes. Curatio: poſt vomitum Meri potio multa; Harundinis vel Cyperi radices drachmæ duæ cum vino. Pix cum vino Aet. Teſtudinis marinæ ſanguis; Leporis coagulum, & Cuminum cum vino; Exercitatio vehemens & Curſus, ne torpeant membra. Sudatio in furno calido. Aet. Lauatio.

De Lepore marino. Cap. 14.

LEpus marinus inter calida & humida; inflammat, & putrefacit; illinitur ad pilos euellendos Dioſc. Potus olet piſcium virus; Aluus dolore afficitur; Vrinæ ſupprimuntur; ſi quæ redditur, eſt colore purpureo. æger auerſatur omne

genus piſcium; Sudor fætens & grauis. Vomitus bilioſus, aliquando ſanguinolentus. Aet. Color Arquatus, deinde Plumbeus cum tumore faciei. Plantæ pedum incenduntur. Pudendum tumefactum cohibet vrinam; in progreſſu vrina Cærulea quandoque & ſanguinolenta. Pulmonem exulcerat. Conſtrictio hanelitus, tuſſis ſicca, ſputum ſanguinolentum. Auic.
Ther. 4.
Nicander inquit; qui euadunt, paulatim cõtabeſcunt. Curatio; poſt vomitum & Clyſteres, Mitigantia acrimoniam; Lac aſininum, Caprinum, aut Bubalinum. Paſſum aſſidue potum; Malue radicum & foliorum decoctum; Sanguis Anſerinus calens cum paſſo. Cancri fluuiatiles cum vino; nam ſolos Cancros admittũt inter piſces; ſi reliquos admittant, ſignum eſt ſalutis. Conueniunt euacuãtia humores corruptos. Cyclamini radix drachmis qua-
8. Antid. 7.

tuor in vino: Ellebori nigri drachma vna; Scamonij Scrupuli duo cum mulsa & malipunici granis. Digerentia; Cedria in vino efficax est, & Cedrides contriti.

De felle Viperæ, & leopardi. Cap. 15.

FEl Viperæ inter Calida & sicca; Sanguinem & Spiritus corrumpit Signa apud Auic. Syncope frequens; parum confert medicina ob celeritatem. Confert vomitus ex Butyro cocto: Postea dissipantia virus; Moscum in vino & aqua Carnis distillatæ: Diamuscus: Theriaca, Mitridatũ, Bezaar, Scorzonera. Fellis leopardi Signa apud Auic. Vomitus bilis odore & sapore Aloes. Icteritia: Si intra tres horas non occidit, aliqua est spes salutis, Curatur post vomitum exhibita Terra sigillata cum baccis lauri.

Coagulum Capreoli; Semen Rutæ: Myrrha ex melle nucis magnitudine: euomat iterum. Balneum cum odoriferis.

De Sanguine Taurino, & Mestruo Mulieris. *Cap.* 16.

SAnguis Taurinus recẽs epotus instar Plumbi liquefacti occludit meatus, inter frigida congelantia. Congelat enim dum coagulatur, alioqui nequaquam, quia non excedit in frigore. Sed ob crassitiem cito congelatur insito calore expirante. Insequitur spirandi difficultas,& strangulatio, præclusis meatibus faucium & Tonsillarum vehementi astrictione. Lingua rubescit: dentes inficiuntur cum vestigis concreti sanguinis. Proprius quoque sanguis è venis egressus si in aliquo ventre congeletur, vim venenosam acquirit. Auic. Ga-

1. Hist. an. 19.

lenus quoque testatur; insequi animi deliquium; colorem pallidum; pulsum paruum, obscurum, & freqnentem: anxietatem; exolutionem. an quia simul corrumpũtur spiritus; Miratur, cur sanguis maxime familiaris autor sit tanti mali, cum è suis vasis fuerit effusus. nam putredo & marcor sequitur. est enim frigidus & astringens. vt in Angina testatur Hipp. Tanto magis si in arterijs congeletur, vt contingit ex ictu Aspidis. Curatio ad epotum sanguinem Tauri; Expurgandus per aluum, non per vomitum Diosc. ne fauces magis claudantur. Dissoluendi sunt grummi per acetum: exhibendi Grossi lacteo succo ex posca. Nitrum: Coagulum quodcumque ex aceto. Laserpitij radix, succus: Brassicæ semen; Lixiuia è ficu: Conyzæ folia cum pipere; Rubi succus ex aceto. Aluus soluenda clysteribus pin-

6. loc. af. 4.

4. Acut. 30.

guibus & lubricis Aet. Ijs qui ſeruantur, ſuccedere ſolet alui fluxus; ideo roborandus ſtomachus & aluus farina hordei illita ex mulſa. Sanguis menſtruus à recentioribus ponitur inter venena; Hypochondriacam melancholiam parit Lunaticos facit, & amentes. Videtur inter veneficia faſcinantium, Nam mulierculæ exhibent ad amatoria. Proſunt Margaritæ ex aqua Meliſſæ aſſumptæ. Balneum tepidum. Nam Margaritæ ſanguinem clarificant, & cor tuentur à prauis humiditatibus.

De Lacte coagulato. *Cap.* 17.

LAc coagulatum, ideſt quod intus coagulatur aut ſponte, aut accepto coagulo. *Sponte* quidem ſi lac craſſius fuerit, vt Bubulum, Vaccinũ aut quod-

cum-

cumque præcalfactum bibatur priusquam coaguletur. nam refrigescens coagulatur, separato sero. Ex diuturna quoque mora in ventriculo aut coagulatur aut corrumpitur. Ad concretionem insequitur vno impetu frequens strangulatio. Addit Auicenna Sudorem frigidum, Syncopem, & febrem rigoris; Frigus corporis; pulsum paruum comitatur aliquando ventris inflatio. Ad corruptionem autem, pulsus afflictatio, qualis ex affectu oris ventriculi. Remedia lactis congelati; eadem quæ sanguinis Taurini. Non vomitio sed euacuatio per clysteres. Dissolutio concreti lactis priuatim fit ex coagulo cum aceto. Aetius inquit: proprium coaguli est recens lac coagulare, coagulatum autem dissoluere; præcipue leporinum. Opposito modo sal lacti recenti impositum, tuetur 10. Meth. 11.

à congelatione, Coagulatum autem magis addenſat in Caſeum, ideo fugiendum Dioſc. Calamenti folia arida & ſuccus Laſerpitium ex Poſca; Thymum ex vino. Lixiuia lutoſa, ideſt cum ſuo cinere. Auicenna intelligit; cum iterato cinerem aſſumpſit ex ligno fici.

Ad Lactis corruptionem vomitus: deinde vinum purum bibat cum ᴅiatrion pipereon. Ventriculus fouendus ex oleo Nardino.

De Fungis. Cap. 18.

5. Simpl. 19. INter Plantas Fungi repeiuntur venenoſi. Nam quidam inter deleteria genere ſunt, Nam hi mixtam habent qualitatem putredinoſam.

9. Simpl. Dioſc. inquit oriuntur venenoſi iuxta clauū rubiginoſum, aut pannum marcidum, aut cauernulam ſerpentis, aut arborem noxiam. Cognoſcuntur, quia

quia continent ſtrigmentum quoddam & pituitam concretam: hi eruti celerrime putreſcunt; Aperti colorem mutant; Qui præterea coctione indurantur, praui ſunt Pli. Cæteri eſui apti ſuauem in iuribus gratiam habent; ſed largius ſumpti nocent. Eorum admodum frigida & humida natura eſt; vt proxime accedant ad Deleteria. Succum gignunt pituitoſum frigidum & craſſum. Inſequitur ſtrangulatio ſuſpendio ſimilis, aut Colera morbus: Ob qualitatem ſcilicet putredinoſam. Scribit Gal. quendam ex Boletis, qui innocentiſſimi putantur, non ſatis coctis, largius aſſumptis, ægrotaſſe, cui os ventriculi preſſum grauatum coarctatumque fuit; difficilis reſpiratio, animi deliquium, ſudor frigidus. Celſus teſtatur Coctione corrigi in oleo feruefactos cum Piri ſurculis pari menſura. Piraſtri quoque fru-

2. Alim. 69.

2. Ali. 69.

ctus, & folia cum fungis decocta reddunt innocua. An quia ſiccant ſuperfluam fungorum humiditatem. Elixi quoque, & inueterati ſale idem patiuntur. Curatio quam primum vomitus ex oleo Dioſc. Raphani aut Rutæ plurimum comedere Aet. Incidentia & abſtergentia valida: Oxymel incocto origano, hyſſopo, ſatureia, deinde inſperſa nitri ſpuma lixiuia è ſarmentis vitis, aut Piraſtri ſurculis crematis cum ſale, poſca, & nitro. Fimus Gallinaceus præcipue albus apud Phylagrium ex aceto potus; aut cum melle delinctus. Fæx vini cocta cum aqua: Atramentum ſutorium ex aceto. Efficacius hodie oleum vitrioli cum aqua Meliſſæ. Meliſſa ex Nitro: Abſynthium cum vino & melle ſumptū & ex aqua potum. Panacis radix, & ſemen in vino, Comedat, Raphanos, Sinapim, Naſturtium. Auic. inquit Muria eſt Teriaca fungo-

rum, sæpius detur in potu post vomitum: Acidam muriam lau dat Diosc. Succus calamẽti: Diatrion pipereon: Diacyminum vinum antiquũ merum; Chisteres acres. Assidue foueatur Hypochendria. Paulus inquit: confert in calidum descendere: & crudam farinam hordei hypochondrijs admonere, vbi fit intestinorum exulceratio, quæ cõtingit vbi à serpente fuerint infecti: Dandum his ficuum decoctum & Absynthij largo potu, & origanum cum melle, indeque vomendum. Deinde Theriacam bibat, & in calidam aquam demittatur. Aet.

De Aconito. Cap. 19.

Aconitum ponitur inter venena frigida ab Andromacho. Consentire videtur Dioscorides, nam recenset inter Anodina obstupefacientia post Mandragoram. Sed Galenus reponit *Ther. 6.* *6. Simpl.*

reponit inter putrefacientia, etiam extra impositum. Theophrastus ad putrefaciendum scribit artificio parari, vt certis temporibus enecet vsq. ad annum, & biennium qui miserius intereant Tabe. An vt de fungis dictum est, Substantia frigida est & humida, sed putredini obnoxia. Eius sapor compositionem indicat: nam cum astrictione dulcescit, & tandem amarescit. Aet. Insequitur ad eius frigiditatem & astrictionem suffocatio vt ex Fungis; grauitas in pectore & præcordijs. Ad caliditatem euaporatio praua ad caput: Vertigo; Lactrimæ: delirium; vt Dioscorides tradit in Prohemio; Flatus crebri erumpunt: Aetius addit Constrictio mandibularum: Morsus oris stomachi: dolor lateris: Circa vmbilicum materia quædam innititur: Caput grauatur: Tempora contremiscunt: oculi turbãtur sub-

9. Hist. pl. 16.

cruenti: Lachrimas fundunt: tandem Tremor: concussio; tumor totius corporis specie Hydropis.

Curatio; requiritur euacuatio per vomitum, per Clysteres, & medicamento ex Chamælea. Abstergentia & dissipantia ex Origano; Ruta, Marrubio, Absynthio, Abrotono, Chamæpity cum vino. Coagulum hædi, leporis, hinnuli cum aceto ad grummos dissoluendos Lixiuia cum vino; incocto etiam Gallinaceo; Iura carnium bubularum pinguia ex vino. Ad putredinem siccantia Scoria ferri, & Ferrum, Aurũ, Argentum extincta in vino; Semperuiuum. Ad putridam euaporationem; Opobalsami drachma vna cum melle aut lacte addito castorio, pipere, & Ruta: æquis ponderibus ex vino. Theoph. Remedium nusquam esse compertum; falso dici, quoddam aliud nasci, quod

illi

illi resistat; non enim herba, sed melle & mero & quibusdam huiusmodi seruari aliquos potuisse, & cum multa difficultate.

De Napello, & Toxico. Cap. 20.

NApellus apud Auic. in summo calidus & siccus, videtur inter Aconiti genera, quæ solis venatioribus in vsu erant, magis putrefaciens & inflammans. Insequitur potanti inflammatio labiorum & linguæ; Oculi egrediuntur; frequens vertigo; Syncope; Crura moueri nequeũt. Qui euadunt, vt plurimum transeunt in Tabem; Odor quoque eius quandoque Epilepsiam facit. Eius succo imbibuntur sagittæ, quæ statim interficiunt. Vnde videtur Toxicum Dioscoridis, à sagittis nominatum; Nam de eo inquit, insequitur linguæ & la-

biorum inflammatio; furor, qui nequit cœrceri; quare vix Medicinæ locus, raroque euadunt; & qui euadunt, diu decumbunt; & cum surrexerint, stupidi totam vitam transigunt; seu vacillantis rationis, id est stolidi, vt Aetius tradit. Videtur genus lycoctoni indescriptum solis venatoribus in vsu. Napelli curatio apud Auic. Festinatio ad vomitum ex decoctione seminis Napi, & Rapæ; frequens potus vini cum butyro vaccino cocto; Cortices Glandium in vino decoctæ;

Bezaar principale remediũ: & medicamen de Moscho, & Algeduar, idest Zedoaria. Ex Bezaar illud præcipue genus, quod filamenta habet, vt Alumen *Scissile*. Quidam laudant radices Capparis; Mus Napelli; forte significat Antoram, cuius radix musculo similis propè Napellum. Ad To-

xicum

xicum Dioſcorides: Vinculis cœrcendi, cogantur bibere vinum dulce cum roſaceo, & vomere. Rapi ſemen cum vino: Priuatim Quinque folij radix: Sanguis Hircinus aut Caprinus. Roboris, Fagi, aut Ilicis cortex cum lacte tritus & Mala cotonea, aut ex aqua cum pulegio. Amomum & Balſami ſemen ex vino. Vtriuſque remedia conueniunt: Ad vomitum, pro Butyro, Roſaceum; Semen Rapi in vtroque. Ad putredinem ſiſtendam, ſiccantia, pro cortice Glandium: Quercus, Fagi & Ilicis cortex. Additur Quinque folij radix ſanguis hircinus, Capræ, ſcilicet in puluerem ſiccati: Mala cotonea. Ad Putridas euaporationes pro Moſco & Zedoaria, Amomum & Balſami ſemen.

De Cicuta Taxo, Coriandro, Psyllio, Solano, & Dorycnio. Cap. 21.

Cicuta inter obstupefacientia frigida & humida: inest & calida euaporatio fætida tentans caput & mentem. Insequitur Vertigo: oculorum obtenebratio: Singultus: Delirium: Extremorum refrigeratio: denique conuulsio, intercepto spiritu suffocantur. Diosc. Comitatur segnities & liuor Aet. Curatio per vomitum & Clisteres postea potentissimis remedijs. Meri potus per interualla interiecta potione lactis Asinini aut Bubalini: Absynthium cum pipere & vino: Castorium: Ruta: Menta: Lauri folia: semen Vrticæ: Amomum: Cardamomum: Styrax: drachma vna; Laser ex oleo & Passo. Passum per se largius potum. Hæc partim ad dissipandum venenum

nenum & vapores: partim ad contemperandum. Aetius, cogendi ad motum & curſum.

Ex Taxo frigus vniuerſo corpori, & ſtrangulatio ſuperuenit, & celer interitus. Remedia eadem quæ Cicutæ.

Coriandrum viride hauſtum deprælienditur: Fætore; mentem perturbat vt in hebrijs; vocem exaſperat. His poſt vomitum ex oleo Irino, Merum prodeſt per ſe & cum Aſynthio potum. Oua in oleo conquaſſata cum Muria; & ipſa per ſe Muria. Ius ſalſum ex Galliana
2. Anti.7. & Anſere. Paſſum cum lixiuia. Iuuantur vino puro & iure pingui.

Pſyllium toti corpori torporem cum exolutione & mærore inducit, animum deſpondent. Remedia eadem quæ ad Coriandrum. Abſtergentia cum contemperantibus. Meſues eius mucillaginem frigidam eſſe; Seminis medullam venenum

esse calidum & siccum in quarto gradu.

Solanum soporiferum & Manicum inter frigida cum euaporatione calida Mentem perturbant maxime Manicum. Iuuat post vomitum aqua mulsa copiosa potui data. Diosc.

Dorycnium Diosc. inquit. Quidam Solanum manicum vocant; Sonniferum est, & copiosius haustum mortem inducit. Epotum lactis saporem refert. singultus continuos ciet; humor ad linguam erumpit; Sanguinis reiectio deiectiones muccosæ vt dissentericis. Curatur vomitu Clysteribus Aqua mulsa; Lacte Caprino, Asinino. Vinum dulce cũ aniso tepidum; Amygdalæ amaræ. Gallinacea pectora; Conchilia omnia tum cruda tum tosta; Locustæ marinæ, Cammari, & eorum iuscula. Lac bubulum, Passum, 2. Anti.7. & Conchiliorum ius.

De Hyoſcyamo. Mandragora & Opio. Cap. 22.

HYoſcyamus inter ſoporifera abalienationem mouet hebrijs ſimilem, ſed facile medicamentis cædit Dioſc. Galenus inquit. Cui ſemen atrum eſt, inſaniam & ſoporem affert; Cui mediocriter flauum, propinquam facultatem obtinet: Cui album, ad ſanationes commodiſſimum. Aet. Inſequitur cum delirio corporis iactatio, diſtortio; hinc animi deliquiū; oculorum rubor; pruritus; deinde tremor; ſuntque omnino deliri, & putant ſe flagris corpore cædi.

8. Simpl.

Curatio facilis. Abſtergentia & contemperantia. Aqua mulſa capioſe data; Vinum ſalſum cum adipe ſuillo recenti; & paſſo.

Semen Vrticæ: Nitrum ex aqua. Diſsipantia: Sinapis, Naſtur-

ſturtium; Cepa; Allium ex vino. Contemperantia; Lac aſininum: Caprinum Bubalinum, Muliebre. Decoctum ficuum aridorum; Nuclei pinei; Semen Cucumeris cum paſſo; Intubus ſyluestris. Poſtea ſinendi quieſcere vt concoquatur veluti qui vinum hauſerunt.

Mandragoras inter ſoporifera; Gal. frigidum in tertio ponit; Radicis corticem habere aliquid caliditatis & ſiccitatis; Poma humiditatis. Morion tertia ſpecies vſum rationis intercipit Dioſc.

Inſequitur ijs qui hauſerunt, confeſtim ſopor; exolutio; vehemens veternus non differens à lethargo. Aetius inquit; Non latere poteſt libentem odore grauì & nauſeabundo: nam potio amarulenta & iniucunda. ſegnes fiunt, languidi & triſtes; refrigerati in veternoſum ſoporem incidunt; Si quis excitet, vix audiunt, & excitati iterum

rela-

relabuntur. Quidam non incalescunt, sed mente perturbati, obliuiosi & tardi soporantur. Vtilis tamen ad multa, ad dolores, insomnes; ad tristes, anxios; ægrotos se strangulare volentes, radix in potu mane minori pondere, quam vt insaniam faciat idest minus quam drachma vna. ex libro de locis in homine. Ad conceptus in pessis emollientibus.

2. Morb. mul.

Curatio antequam in soporem incidant; per vomitum; Aqua mulsa; postea Nitrum & Absynthium ex vino dulci, aut Passo. Capiti repellentia ex Oxyrhodino perfuso. Exercitatio; Olfacere acria excitantia; Eupatorium, piper, Sinapi, Castorium, Rutā in aceto tritam. Pix liquida; nidor lucernarum extinctarum inter excitantia. Si ægrè excitentur, Sternutatoria, & cōmunia auxilia, Aetius inquit. Dum perturbati post vomitum; Coriandrum, Pule-

gium

gium trita ex aqua calida: aut ſoluentia ventrem per clyſteres. Soporatis poſt vomitum Origanum ex aqua frigida valde iuuat.

Ad Mandragoræ fructus immaturos maius periculum. Ardor inſequitur in ſuperficie corporis: exulceratio oris & linguæ: ſiccitas & anhelatio. Si ſtatim auxilium non afferatur, conuulſi pereunt. Facile curantur aqua cum Theriaca Andromachi: Natatio in aqua frigida. Ad inſaniã antidotum eſt radix cum Solano manico pota Dioſc.

Opium, ideſt Nigri papaueris lachrima inter obſtupefacientia validiora frigidum in quarto gradu. Semen tamen innoxium etiam nigri: Succus inualidior, adhuc amplius Capitum decoctio: Aliqua caliditas admixta ex ſapore amaro, odore, & ex effectis. Erui *6.Simpl.*

S magni-

magnitudine ſumptum, dolores aufert: ſomnum conciliat Dioſc. fluxiones ſiſtit. Si copioſius, nocet, & lethargum inducit. Hodie tamen apud Turcas & Indos ſumitur frequēti vſu vſq. ad drachmam vnam ad laſſitudines tollendas ex labore, & animi faſtidia: nam poſt ſoporē validiores & alacriores redduntur, vt ex vini potu. Forte Opium id non ex nigro papauere habetur, ſed ex albo, vt teſtatur Garzias luſitanus in Cambaia Indiæ parari: & Bellonius in Paphlagonia Cappadociæ Apud Turcas & Perſas Aphion vocant. Aut eſt Meconium ex tuſis calicibus & folijs. Nam Opium ex nigri lachrima non vbiq. habetur. quale eſt Tebaicum. Inſequitur ſopor cum
1. *Antid.* vertigine, & pruritus vehemēs,
2. vt aliquando excitet: Corpus redolet Opium, Aetius inquit: latere non poteſt ſumentem ob ſaporis proprietatē & graueolentiam,

lentiam, quam ſentiunt & aſtantes exhalantem ex toto corpore: Inferior maxilla laxatur: labra tumeſcunt: ſingultus: Naſus diſtorquetur: Pallor: Vngues liuidi: Præcordia diuelluntur: Reſpiratio parua, frigida: in fine etiam Conuulſio; inuentus in ijs eſt ſanguis congelatus in Corde; Eius curatio eſt vomitus ex oleo & Clyſteres acres; Deinde partim digerẽtia & incidentia, partim refrigerantia & contemperantia, Acetum mulſum cum ſale: Mel cum Roſaceo calido; Acetum per ſe calidum; Nitrum ex aqua; Vinum merum copioſum cum Abſynthio, aut Cinnamomo, Origanum cum lixiuia aut Paſſo; Rutæ ſylueſtris ſemen; Piper; Panax cum vino; Caſtorium; Satureia cum aceto mulſo; Olfactoria Aet. his maxime proficere vt in cæteris omnibus Theriacam cũ vino at non ante vomitum. Balnea & fomenta

ex aqua calida ad pruritus tollendos; Post lauacrum iura pinguia cum vino aut Passo; Medulla ceruina ex oleo pota.

De Sardoa herba, & Ixia. Cap. 23.

SArdoa herba, vulgo Apium risus, inter calida mordentia; Insequitur mentis alienatio & conuulsio faciei in speciem ridentis, affecto scilicet cerebro & neruis ad faciem tendentibus, vnde mors cum risu. Curatur per vomitum, & abstergentibus, & mitigantibus acrimoniam. Peculiariter conuenit Aqua mulsa, & lac liberalius epota. Extrinsecus ad conuulsiones irrigatio & perunctio à pinguibus totum corpus calfacientibus. Balneum ex Hydræleo; multum perfricare & inungere, vt in cæteris conuulsionibus. Aetius Castorium cum Passo exhibet, vel per se

in

in potu. Non placent Conciliatoris remedia; Vinum ad hebrietatem ſumptum & ſuccus Meliſſophylli ex aceto: quia Vinum, & Acetum neruis inimica.

Ixia, id eſt Chamæleonis viſcum inter Calida inflammantia: odor & guſtus Ocimo ſimilis. Inſequitur bibentem vehemens linguæ inflammatio; delirium; Suppreſſio omnium excrementorum: ſtrepitus cum animi deliquio: Inteſtina latrant; quia mordet & ſua viſcoſitate occludit. Non abſimilia Symptomata fiunt ex Chamæleonis potu; Aetius inquit, Morſus ventris & linguæ tumor cum rugitibus inteſtinorum: Facies diſtorquetur: Vomitus ſpumoſus; tremores; concuſſiones; conuulſiones; vocis interceptio; Strangulatio. Vtilis tamen eſt tum radix tum fructus ſapa conditus ad Peſtilentiã: Carolo Galliæ Regi oſten-

ſus; vnde Carlina vulgo appellatur Curatur Ixiæ noxa vomitu, Clyſteribus, medicamento purgante ex Chamælea, aut Thapſia, aut Abſynthij ſucco cum aqua mulſa. Incidentia & digerentia: Acetum calidum potum: Abſynthium ex vino largiore quam aqua aut aceto mulſo: Semen Rutæ ſyl. Laſeris radix. Tragoriganum: Mitigantia. Lac: Therebinthina: Nuces iugulandes cum vino. Ad Chamæleonem Aet. Remedia quæ ad Fungos: Cum euomuerint, lac recens mulctum ſæpe exhibeto: & aluum cum lubricis infuſis decocto Fænograeci, Altheæ Præcordijs fomenta & calfactoria adhibeto.

De Ephemero: Elleboro albo: Thaſpia; Elaterio, & Agarico nigro. Cap. 24.

EPhemerum Colchicum differt ab Hermodactilo colore

lore nigricante aut ruffo. inter calida purgantia, erodentia: Sapor ineſt dulcis non in ſuauis, ſub quo vis deleteria occultatur. Inſequitur pruritus toto corpore, vt punctis ab Vrtica; roſio in inteſtinis: æſtus ventriculi cum ingenti grauitate: Succedit excretio per aluum ſtrigmentoſa & ſanguinolenta. Suffocat Fungorum more. Ob inflammationem ventriculi. Curatur antequam ingraueſcant ſimptomata, poſt vomitum & Clyſteres; adhibenda vehementer aſtringentia & hebetantia acrimoniam. Abſtergentia & diſſipantia. Aſtringentia decoctum foliorũ Quercus, Glandium, Malicorij: Polygoni ſuccus. Ramorum vitis; Rubi, Ferulæ recentis medulla: Myrthus in vino: eius baccæ in aqua tritæ & maceratæ expreſſo ſucco. Caſtanearum tunica media cruda in ſucco ex prædictis iniecta. Mitigantia acrimoniam: Lac

Aſininum, Bubulum calidum potum etiam in ore detentum: vbi eius copia fuerit, non aliud deſideratur. Interponendũ potionibus aſtringentibus. Abſtergentia & diſſipantia: Lixiuium cum Origano: Serpillum in lacte coctum.

Elleborum album. Thapſia: Elaterium: Agaricum nigrum inter calida purgantia & inflammantia. Inſequitur aut ſtrangulatio, aut immodica deiectio. Vtrumque perducit ad ſyncopem, & caſum virtutis: ſudorem frigidum; conuulſionem, Gal. Ex Elleboro Pulſus ante vomitum latus, rarus, tardus, languidus: Dum vomunt & diuelluntur, inæqualis, inordinatus: Qui in ſyncopem, aut conuelluntur, Singultiunt, Pulſus paruus languidus, inordinatus, creber. Qui ſtrangulantur, languidus, inordinatus, inæqualis, non celer, nec frequens, ſed vndoſus, tenſus. Curatio

De Pulſ. ad Tir. vlt.

ratio ad ſuffocationem vt in Fungis Vomitu per oleũ, Aquã tepidam plurimam: Cliſteres acres Auic. ex Colocyntide, vt deſcendat materia. Aet. ſi valde vexentur ſtrangulatione, Cremoris Veratri Cyatos tres offerre, nam adiuuat purgationem: Si non ſuccedat clyſter acerrimus: Galbani obolos tres deuorandos, vt ſedetur ſtrangulatio aut ſternutatoriũ forte aſſidue per lectum penſilem agitando pennis immiſſis. Si ſingultiunt in media purgatione, aquam mulſam aut aquam tepidam: rutæ decoctum aut adiecto oleo. Irritandus vomitus penna ex oleo Irino. *S*i violentus ſingultus, ſternutatoria. Cucurbitula ad ſpinam: Vincula ad extremas partes in aqua calida. Si conuulſio, fricatio partiũ ex oleo Sicionio & alijs relaxantibus, Balneum ex Hydræleo. Ad ſuperfluam purgationem, Aſtringentia dicta in

4. Aph. 15. Ephemero Hebetantia acrimoniam: Somnus & quies: Papaueris calicis parum, & Gallæ in
Ther. 14. ferculis Aet. Quidam Theriacam exhibent, quia vim purgandi dissipat apud Galenum. At prohibet inflammatio, vt Aet. ex Oribasio. Præcedat vomitus ex aqua: dein ventri linteum ex vino cum oleo melino: deinde exhibeatur Theriaca fabæ magnitudine ex vino.

Hipp. ad purgationis excessum: Balneum; Vini fului tenuis potus ante & post.

Ex materia Metallica: de Gypso; Cerussa & Lithargyro. Cap. 25.

Metallica omnia siccitate, quædam & caliditate enecant. Gypsum lapidescens stangulat; Et aquæ succum lapidescentem continentes; abradit quoque partes adiacentes asperitate, & duritie contundit.

Auic.

Auic. inquit: Citius & vehementius ſtrangulat, quam Ceruſſa, & eadem ſigna oſtendit. Depræhenditur colore albo circa dentes: linguæ ſiccitas: Faucium aſperitas: Tuſſis; Singultus: Extremorum refrigeratio; Torpor. Curatur vomitu ex oleo: & lubricantibus vias, vt facilius excernatur ſine abraſione. Maluæ decoctum, Oleum ex Mulſa: Ficuum pinguium decoctum: Expurgantia. Lixiuia è cinere ficus vel ſarmentorum cum vino copioſiore. Origanum, Thymum cum lixiuio vel aceto ad frangendum; vel Paſſo ad mitigandum, & Maluæ decocto. Auic. ſoluit ventrem cum Scamonio & ſimilibus, ad irritationem præſtandam. Ceruſſa Siccitate & Emplaſtica viſcoſitate occludit depræhenditur colore albo circa dentes, palatum, linguam & gingiuas. Inſequitur Singultus: Tuſſis; linguæ ariditas: Extremorum

refrigeratio; Torpor; Delirium: Sonnolenti, Strangulatio. Curatur per humectantia & relaxantia, vt vomant. ex Mulsa, decocto Maluæ, Ficuum: oleo amaracino: Irino. Narcissino, Liliaceo. Lac calidum: Sesama in vino.

Lixiuium è sarmenti. Ossa persici cum decocto Hordei; Oua columbarum cum Thure; cummi prunorum, Vlmi, aut ex folijs cum aqua tepida. Medicamenta purgantia ex succo Thapsiæ, vel Scamonio cum aqua mulsa; & Clysteres; Prouocantia vrinam. Prohibeatur somnus.

Lithargyrus siccitate emplastica similiter occludit vt Cerussa. Sed caliditatis vestigium retinet ex vstione; vnde exulcerat pondere. Insequitur grauitas in Ventriculo intestinis, Visceribus; Tormina vehementia; Vrinæ suppresſio. Corpus intumescit; Color Plumbeus.

Aet.

Aet. addit. Articuli incenduntur & ardent. Voluulosa tormina;ad finem suffocatio sequitur. Auic. grauatur lingua; Retinetur non solum Vrina sed & Stercus; Aliquando superuenit fluxus ventris, exulceratis intestinis. Egreditur aliquando anus in superioribus inflatio: Quasi glandula lapidea extuberat. Spuma in ore; constrictio anhelitus, aliquando præfocatur. Idem fieri ex limatura Plumbi; at Pila plumbea innoxia. scobes autem in Cerussam conuertitur.

Curatio; post vomitum & Clysteres lubricantes; expurgantia & vrinam inpellentia. Peculiare; Hormini Syl. semen & Myrrha; Absynthium: Hyssopum; Apij semen, Piper, ligustri flos ex vino. Palumbi fimũ aridum cũ Nardo & vino Diosc. Aet. propinat cum vino & oleo. Auicenna purgat cum scamonio ex aqua mulsa; Sanitatis

signum

ſignum eſſe ſi apertio fiat excrementorum & Vrinæ. Si nimium profluat aluus. lauacra calida & carnes Suillæ pingues aſſatæ; aquæ potus, & oleum in potu Lactis vſus commodiſsimus; & iura pinguia; Decoctio ficuum Maluæ vt in Ceruſſa. Nam humectando præparant ad expurgationem. Nulla ex huiuſmodi Metallicis diſſolui poſſunt per digerentia ob craſsitiem & duritiem, Sed purgantia conueniunt, vt ſimul cum humoribus detradantur.

De Argento viuo. Cap. 26.

5. Simpl. 19. ARgentum viuum ponitur inter calida genere deleteria à Galeno. Dioſcorides inquit; erodit interanea ſuo pondere vt Lythargyrius. Auicenna frigidum eſſe tradit, non deleterium: nã plurimi bibunt ſine noxa Sed in aure inſtillatũ parit dolorem vehementem, deli-

delirium, ſpaſmum, aliquando Epilepſiam aut Apoplexiam ſua frigiditate, Conciliator frigidum & humidum eſſe in quarto gradu, ex Hiſtoria Sæplaſiarij cuiuſdam, qui ob ſitim in febre, hauſit loco aquæ, vnde congelatus interijt, & in corde repertus eſt ſanguis cōgelatus. Propinari vtiliter ſcrupu vnum ægre parturientibus, & grana duo milij magnitudine infantibus ad vermes necandos. Ah priuſquam reducatur ad actum refrigerat vt Plumbum, & vlceribus impoſitũ repellit. Non reducitur autem ad actum niſi in partes exiguas diuidatur, quod extinctum vocant! Tunc enim exhalare poteſt, eiuſque exhalatio in ſublime petit; vt patet in ijs qui ex eo cum axungia articulos inungunt, petens enim caput, pituitam liquefacit, quæ deſcendit ad os. Hauſtum autem ſæpe innoxiũ, quia facile labitur ſed ſi retineatur,

exedit prædipue diuisum in minimas partes. Insequūtur eadem quæ ex lithargyro, at non obstruit.

Tormina, Fætor oris, inflammationes, vnde Vrinæ retentio, aliquando deiectiones liquidæ; Ob prouam autem euaporationem syncope, Tremor. Curatio apud Diosc. eadem quæ ad Lithargyrum, Lac multum subinde potum & vomitionibus redditum. Vinum cum Absynthio: Apij decoctum.

Hormini semina; Origanum, Hissopum ex vino, Auri scobes mirabili est auxilio, nihil enim est, quod auidius Argentum viuum rapiat. Auic. post vomitum exhibet Myrrham cum vino, vt postea superbibatur sæpius mulsa: Clysteres ex Nitro, postea ex ijs, quæ faciunt ad erosionem.

Ad effusum in aurem, concussio & saltus capite in eandem

dem aurem inclinato, Quidam ſtilo plumbeo colligunt, An ſatius eſt Aureo? vel ſcobe intromiſſa.

De Cinnabari, Argento viuo ſublimato, & Præcipitato. Cap. 27.

Cinnabari ſeu Minium foſſile; lapis eſt continens Argentum viuum Auicenna lapidem rubeum vocat ſimilem Corallio, vere venenum vt Napellus. Inter Erodentia: Eius halitus ſtrangulat Dioſc. ideo qui fodiunt, faciem obuelant veſicis. Eſt & Cinabrium factitium ex Sulphure & Argento viuo vſtis ad picturas. *3. Meteo. vlt.*

Curatio apud Auic. ſimilis Napello per lapidem Bezaar An vomitus ex oleo; Abſtergentia & hebetantia arimoniã, ex lacte vt in Argento viuo. Odorata ad euaporationes corrigendas.

Argen-

Argentum viuum ſublimatum, vehementer erodit & inflammat. Inſequitur inflammatio labiorum, linguæ, & Gutturis. Ventriculi roſio, & feruor qui mitigari nequit. Sapor quidam auſterus vt ex ſorbis immaturis; Sitis ineſtinguibilis. Vrinæ ſuppreſſio Tormina, animi deliquium, reſpiratio difficilis. Curatio, poſt vomitum & Clyſteres. Mitigantia acrimoniam ex lacte, Butyro, & ijs quæ ad Cantharides dicta ſunt. Nihil acre nec mordens. Mucillagines ex Pſyllio, ſeminibus Cotonei, ſeminis lini, Oleum roſaceum cum iure pingui. Sorbitiones Alicæ, Hordei Amili cum Gummi.

Præcipitatum eſt Argentum viuum vſtum in cinerem, Corrodit imbecillius quam ſublimatum. Aſſumitur inter purgantia. Inſequitur vomitus & alui deiectio cum labore, ſi non fuerit optime præparatum: Si-

mili

mili modo Antimonium præparatum purgat; & lapis Armenus, & lapis Lazuli, quæ omnia ſi non fuerint bene lota, enecant. Curantur vt dictum eſt in Elleboro; Abſtergentibus, Mitigantibus, Aſtringentibus.

De Auripigmento. Sandaraca, Arſenico & Riſagallo. *Cap.* 28.

AVri pigmentum græce Arſenicum, & Sandaraca inter venena vrentia ſunt. Auripigmentum cruſtas molitur cũ vehementi vredine & morſu; Eius generis eſt quod vulgo Riſagallum dicitur, efficacius. Aſtringunt & Erodunt. Sandaraca mitior eſt, nã vtiliter propinatur, & fumus eius in ſuffumigijs hauritur ad veterem tuſſim & Purulentos. Dioſc.

Arſenicum vulgare factitium eſt ex Auripigmento ſublimato in

in candorem, quoddam translu cidũ, quod Criſtallinum vocatur, atrociſsimum. Inſequitur cruciatus alui & inteſtinorum cum vehementi eroſione vt ex Argento viuo ſublimato. Aliquando alui fluxus Auic. Curatio apud Dioſc. Præbenda ſunt quæcunq. per admixtionẽ hebetant acrimoniã & ſoluũt, & aluũ facilem & lubricũ reddunt per vomitum & clyſteres. Altheæ & maluæ ſuccus. Decoctum ſeminis lini, tragi, orizæ; lac cum aqua mulſa copioſum: Iura pinguia & boni ſucci. Auic. Vomitus cum aqua calida & iuleb, aut cum oleo: deinde lubricantia; mucillagines, viſcoſa, & vnctuoſa, iura cum adipibus, & proprie cum maluis, & quæ tuſſim leniunt, vt iiubæ.

De Calce, & aqua Saponis. Cap. 29.

CAlx eadẽ efficit, inſequuntur ex Auicenna ſiccitas oris,

oris, dolor ſtomachi, difficultas vrinæ, Solutio ventris cum ſanguine, & in vrina egreditur Calx, Extremorum refrigeratio, vt ex Gypſo. at Calx non cito lapideſcit: ſed oritur inflammatio, ſtrangulatio & occluſio. Curatur ijſdem, quibus Arſenicum. Priuatim ea quæ faciunt ad Cantharides. Vrina Aſini. Fel Capreoli drachma, vna cum aqua calida ad abſtergendum & expurgandum quæ congelata ſunt. Aqua ſaponis Auic. eadem præſtat quæ Calx & Arſenicum,& ijſdem curatur fit ex cinere & Calce vt Lixiuium. Aqua fortis ad corrodenda metalla fit ex diſtillatione Aluminis, Chalcanti, Sal nitri. vehementer corrodens; Curatur ijſdem.

De Chalciti, Cuperoſa, & Chalcantho. Cap. 30.

CHalcitis, Myſi, Melanteria, Sori; inter Cuperoſas;

ſas, & Chalcanthum Cruſtas moliuntur cum aſtrictione, leuiter erodunt, tuſsim vehementem concitant, vomitionem. Per diſtillationem oleum acerrimum extrahitur, vrens vehementer, ſed admixtum cum hebetantibus, vt cum iure pingui ſalutare ad diſsipandam craſsitiem fungorum, & ſanguinem ſiſtendum grummos diſſoluendos. Aquæ ab ijs infectæ vt in Teſſalia aqua ſtigis qua Antipater traditur Alexandrum interfeciſſe, perrumpit omnia vaſa excepto Cornu. Curatio apud Auic. Lac Aſininum Butyrum crudum, Zuccharum, Syruppus de Hiſſopo, & quæ ad tuſsim lenienmdam.

De Aerugine, & Ferri Rubigine. Cap. 31.

AErugo, ſeu Viride æris inter erodentia; Inſequitur

tur apud Auic. vehemens punctura, fortis mordicatio in gutture, incisio in visceribus vlcera, & vomitus. Idem de Chrisocolla Dioscorides testatur inter medicamenta vomitoria, necem inferre potest. Curatur vt Arsenicum Auic.

Ferri rubigo mitior ærugine, Nam propinatur cũ vino Scrupulus semis, si amplius, concitat vomitus, prohibet conceptum Diosc. Ferri scobes per præparationem in Aceto vertitur in rubiginem.

Scoria ferri eadem præstat, inefficacior, propinatur ad Aconitum ex aceto mulso. Insequitur Auic. ad scobem ferri & Scoriam, dolor vehemens in ventre, siccitas in ore, inflammatio, dolor capitis. Curatur medicamento vehementi cum lacte, deinde Butyrum coctum & crudum ad sedanda symptomata, Oxyrhodinum in capite. Magnes in potu drachma vna

singu-

ſingulis diebus, vt ferrum aggreget, Sed poſtea iura vnctuoſa & lubricantia cum Butyro. Medicamento ſimiliter educendum, aut per vomitum, ſi fuerit in ventriculo.

De Adamante, Talco, & Amianto. Cap. 32.

FAma eſt Adamantem comminutum venenum eſſe erodens abſque remedio.

At non Adamas ſed Argyrodamas id efficit. Eſt Talcus vulgo appellatus colore argenteo inuictus ignibus, cuius laminæ tenuiſsimæ, ſi deuorentur, hærent infixæ ventriculo, faucibus, & gulæ, ideo periculoſum niſi diligentiſsime atteratur Auic. Inſequitur inflammatio & ſtrangulatio. Idem aliquando efficit vitrum cõminutum, nam vulnerat angulis acutis. Et Aminatus, quod vulgo Alumen plumæ & flos

Petræ

Petræ vocatur, conſtat tenuiſſimis aculeis veluti filamentis, qui infixi vredinem excitant Vrticæ modo. Curantur glatinoſis deuoratis, quibus adhæſu extrahantur, vt Reſina Therebinthina, Gummi; Mucillagines, Pinguedines.

De Venenis ictu illatis, Curatio Communis. Cap. 33.

AD venena ictu illata, quam primum virus educendum vnde intrauit. Dioſc. Aliquando aliunde, poſtquam penetrauerit. Sed prohibenda penetratio; Defendēdaque mēbra principalia, & roboranda. Vis veneni retundenda, & tandem ſubſtantia diſſipanda. Educitur ex vulnere ſuctu hominis at non ieiuni, præſumpto vino: oleo in ore: Si nulla exulceratio in ore aut gingiuis, alioqui periculum in ſugente.

Celſus inquit. Venenum

Serpentum & quædam Venatoria, quibus Galli vtuntur, non guſtu ſed in vulnere nocēt. Pullus Gallinaceus diſſectus viuus & impoſitus, eiuſdem Podex. Hædus, Agnus carne calida impoſita. An ſpirituoſa ſubſtantia calidi innati ob affinitatem attrahit, & contemperat? Cucurbitula & ſcarificatio ſimul cum ſanguine extrahit virus, Carnis Circinnatio, in lethaliſſimis venenis amputatio, ſi fuerit extrema pars,
3. loc. af. 7. Vſtio, ſi locus neque neruoſus neque muſculoſus fuerit Celſus: Medicamenta attrahentia: Epithemata. Dioſc. Cinis Sarmentorum aut Ficulneus cum lixiuio ſtillatitio ſubactus, garo & acri ſalſamento; Porri, Cæpæ, Allia contuſa aut cremata, Pix liquida cum ſale feruente ſæpius renouata: Cadmia Fimū Caprarum cum vino decoctum. Fomenta ex aceto calido, Calamintà in vrinà deco-

cta: Aqua marina, Muria acida, Emplaſtra vehementiſsima & calidiſsima, ex Sale aut Nitro, Sinapi, Cachrie, Celſus ſalſamentum imponit, Emplaſtrum Diogenis. Aetius inquit, Præter opinionem facit Theriaca Andromachi impoſita, Hodie extat Oleum de Scorpionibus Compoſitum Mattioli.

Prohibetur penetratio eorũ quæ cito permeant, ſtatim vinculo paulò ſupra vulnus non vehementer aſtricto, ne torpeat, Celſ. Dioſcorides tradit, in Affrica meſſores paratam faſciam pice imbutam circundare ſemel aut bis arctiſsime duobus ſtringentibus; interim locum circa faſciam ſecare, & picem inſtillare, poſtea laqueũ reſoluere, & medicamenta attrahentia imponere. Alioqui vinculum ſinatur, donec parentur remedia. An pro vinculo bonum eſt locum fouere & irrigare ex poſca frigidiſsima

vt virus aut extinguatur, aut immobile reddatur: Poſtea imponantur medicamenta attrahentia, interim ad partes ſuperiores perſeuerandum cum repellentibus & aſtringentibus ex Poſca cum Bolo armeno: Situs autem partis ſit decliuis.

Intrinſecus penetrationi reſiſtunt, quæ arcent à menbris principalibus: Terra lemnia in vino pota: & alia genera terrarum inſignium: Lapis Bezaar: Fragmenta præcioſa, Aurum, Argentum: Quæ hebetant vim veneni, Vinum meracius potum, Paſſum, Lac, Paliuri ideſt Iuiubarum decoctum: Intubuſa, *S*corzonera Aſtringentia quædam, vt Erica, Aſtragalus in vino pota, Biſtorta, Tormentilla, Platan pillulæ virides, Bitumen. Quæ diſſoluunt virus, calida quæ diutius permanent inuicta vt Aromata: Allia, Porru, Cæpæ Salſamenta; Origanum Pule-

gium,

gium, Dictamus cretensis, Calamentum, Fæniculum: Aristolochia, Eryngij radix: maxime omnium Theriaca, Mitridatum. Quod penetrauit ad venas, educendum per alia loca; Aliquando confert venæ sectio in plenitudine Paul. Cels. & Auic. Qua parte inclinauerit; per vomitum ex iure Anseris: Clysteres, Medicamenta purgantia, Hiera ex Colocintide; Elleborus; Agaricum; Rhabarbarum. Per vrinam, Sudores largos. Euicto veneno, si relinquatur morbus, curandus vt cæteri.

De Morsu Canis rabiosi. Cap. 34.

Canis rabiosi morsus venenum infligit, quod multo tempore delitescit etiam sanato vulnere, instar pestis contagio afficiens. 6. loc. af. 5.

Succedit Hydrophouia, idest

pauor aquæ cum grauissimis symptomatis lethalibus, vt plurimum die Quatragesimo; aliquando antea, citius in quibus multi praui humores adsunt. Aet. aliquando post duos menses; post sex aut septem, post annum Diosc. narrant & post septennium. An quia materia sicca tarde putredinem concipit? delitescit in partibus solidis neruosis frigidis, sed incalescens, febrem, conuulsionem & delirium facit. quæ Rabies appellatur. At cur non prohibet consolidationem vulneris? An quia exigua admodum materia relinquitur ex dente, sed viribus valde potens, cum putruerit: Videtur sola qualitas permeare, vt odor in aere. Causa pauoris aquæ admodum occulta. Paulus ad siccitatem refert, quia tanta sit, vt respuat humectationem, aut ad Melancholiam quandam, qua imaginantur lædi ab aqua, quia pu-
tant

tant in aqua Canem adesse.

At vidimus multos mente constante & sine febre in cæteris omnibus plane sanos, cibos bene sumere, at potum quamuis desideratum non posse degustare. Si tentent deglutire, conuelli cum anxietate; Idem efficere, si nitantur quodcumq. liquidum sumere vt contigit quibusdam Anginosis, quibus potus per nares effluit. Hi paulo post in manifestam rabiem inciderunt, & perierunt. Putaui ijs conuelli gulam in deuoratione liquidorum agentibus villis rectis, vt circularibus in deuoratione solidorũ. Conuellitur autem interna membrana, quia ventriculus respuit, vt in nausea impetus ad vomendum concitatur: hinc imaginationes deprauatæ sequuntur. Est proprius canum morbus venenum intra genitum vt Pestis. Incidit autem in Rabiem Diosc. aut in æstu flagrantissimo, aut *6. loc. af. 5.*

hyeme frigidiſſima ob ſiccitatem, aut victu calido & ſicco cum abſtinentia potus.

Ther. 16. Rabiei ſigna in Cane, Gracilitas, Oculi rubicundi, Cauda demiſſa, Spuma ex ore, Lingua exerta, flaua; Mordet quemcumque obuium ſine latratu, auerſatur cibum & potum. In demorſis nihil moleſtum contingit. præter dolorem ex morſu vt in cæteris. facile glutinatur, Experimento autem depræhenditur, an virus inſit in vulnere antequam coaleſcat. Nuces iuglandes contritæ indantur in vulnus diligenter opplendo: die ſequenti auferantur, offeranturq. Gallo aut Gallinæ, ſi morſus ex cane rabido fuerit, non attingent; aut ſi fame vrgente attigerint, morientur altera die. Quidã panem illinunt ſanguine ex vulnere manante, & cani offerunt: Si non attingat, venenatum eſſe vulnus. Statuto autẽ tempore modo citius

modo

modo tardius ſuperuenit diffi-cultas bibendi : Somnia tumul-tuoſa, incipit pauor; Febris ar-dens : Sitis ingens cum pauore potus: Conuulſio: Rubor totius corporis præſertim faciei, ſu-dor, anxietat. Quidam latrant more canum, mordent, vnde communicatur Rabies : Qui-dam auerſantur lucem. Qui-dam doloribus cruciantur: Min-gunt craſſa, aliquando ſangui-nolenta ob inflammationem. *Ther. 16.*
Prognoſtica Dioſc. Antequam ſuperueniat pauor, curari mul-tos. Cum ſuperuenerit, nemi-nem ſeruatum niſi vnũ aut al-terum. Quendam ex ſolo co-mercio in eandem affectionem incidiſſe, & poſt multos labores conualuiſſe.

Curatio morſus Canis ra-bioſi. Cap. 35.

Curatio ad morſum Canis rabioſi. Remedia ad pro-

 hiben-

bēdam Hydrophouiam. Eductio virus ex vulnere. Non deligato vt in cæteris, quia virus non cito permeat. Sed extractio: non ſuctu, quia in parte ſolida infixum eſt. Sed ſcarificatione, ſi vlcus paruum: Carnis circumciſione quæ lacerata eſt; Vtrique cucurbitula cum magna flamma; vt cum ſanguine virus exeat. Vſtio maxime omnium delet vim veneni, & quia non ſinit vlcus cito coaleſcere. Ne coaleſcat, ablata cruſta ſal imponendum aut Salſamentum; Allium Syl. detritum; Cepe; Succus Cirenaicus; Medicus: Tritici grana manſa: aut per ſe piſta poſt perfuſionem. Si forte coaleſcat ante Quadrageſimum diem, iterum aperiatur ſcalpello aut inuſtione, aut ex cinere Vitis, Ficus. Cum præterierit propoſitum tempus, vlcus ad cicatricem ducendum, & locus Emplaſtro è Salicibus cōpræhendēdis; poſtea Sinapiſ-

mo.

mo. Diosc. Cauenda vstio in loco neruoso aut musculoso. Si vri non potest. Sanguinem mittere, & imponere, quæ vehæmenter exedunt; Post quæ nullo nouo magisterio eget. Sed carne implendum. Vsto vulneri imponenda quæ cæteris vstis. Quidam protinus post morsum in balneum mittunt, diuque patiuntur desudare vlcere adaperto, vt virus extillet deinde multo meraco vino excipiunt, quod omnibus venenis contrarium est, Si per triduum id factum est, tutus esse à periculo videtur, Aetius vlcus perfundit ex decocto Chamæmemili, radicis Oxylapati, oxalidis. Quidam sola Oxalide vtuntur in potu, perfusi, & folijs impositis Galenus Picis brutiæ lib. vna, Opoponacis vnciæ tres, Aceti l. vnam & semis. coquantur ad consumptionem aceti: vtere ad dies Quadraginta, & sexaginta. Thriaca ex oleo rosaceo:

Potamogeton cum ſale. Ad virus quod intrinſecus penetrauit Remedia intrinſeca etiam ſi interna ad huc non afficiantur, vt neq; vlcus. Conueniunt hebetantia & diſſoluentia ad ſolam qualitatem cum pauca materia. Proprium remedium Dioſc. in initio, nõ ſi poſt multum tempus. Cancri fluuiatiles capiantur poſt Canem luna decima quarta, aut quocunque tempore, vt Aet. Viui vrantur Sarmentis vitis albæ in patella ænea. Eorum cinis mirabilis tum ſolus tum cum Gen-
211.Simp. tiana & Thure, multo potentius etiã in vlcere Dioſcorides recipit cineris cancrorũ cochlearia id eſt drachmas duas, Gentianæ drachmam vnam. viri meri Cyatos quatuor: bibantur quàtuor diebus. Si poſt duos vel tres dies inceperit, duplicato vel triplicato pondere. Galenus per dies Quatraginta ſingulis diebus cochleare vnum exhi-
bet

bet cum aqua. Recipit Cineris Cancrorum partes decem, Gentianæ partes quinque, Thuris partem vnam. Si inceperit post multos dies, duplicato pondere. Victus Diosc. Vini meraciaris potus: passi: lactis ad obtundendam acrimoniam. Allium Cæpæ, Porra, quia vix abolentur. Theriaca, Mitridatum & quæ recipiunt aromata multa nam viribus & substantijs ægre permutantur. Si in initio præter missa fuerint auxilia, nulla ex prædictis iuuant, & frustra vlcus exasperatur, quia quod pe netrauit; non satis euocari potest per eam partem; Sed euocandum aliunde diuerso curationis modo.

Ad eos igitur, qui post multos dies curationem incipiunt: Virus extrahendum per medicamenta purgantia sæpius ob multam materiam corruptam. Hiera ex Colocinthide Elleborus efficacissimus est: sa-

nauit aliquando incipientem pauorem aquæ ſæpius repetendum vſque ad Quatrageſimum diem & vlterius. Lac iſtum ſimul deiectionem monet, & venenum donat cibi acres & potus meraciores quotidie. ſudores ante cibum & poſt exercitatione vel balneo. Dropaciſmi & ſinapiſmi ad totum corpus alternatim. Ad præſentem pauorem aquæ licet pauciſſimi effugiant traduntur tamen aliqua remedia. Celſus inquit vnicũ remediũ: Aegrum non opinãtem ex improuiſo dimittere in Piſcinam, vt demergatur, & bibat: nam ſimul ſitis & aquæ metus tollitur, ſi ob frigus conuellatur, protinus à Piſcina, in oleum calidum dimittendus: & antidotum ſumat, ſi non poteſt ex aqua; per Catapotia. Aetius Antidotum ex nucibus ſonum conciliat, conuenit etiã iam febricitantibus. Recipit Sagapeni Opij vtriuſq; dragmas duas:

duas: Croci Scrupulum vnum & ſemis, Lycii indici drachmas quatuor; Carnis Nucum iugladium vncias quinque. Excipe & exhibe drachmam vnã cum aqua pluuia calida ad noctem poſt vigorem febris. Mane antidotum ex Cancris: Veſperi ex Nucibus: aut Cyphi. Humetatio ſaltem fiat per Clyſteres. Simplicia ad pauorem aquæ apud Aet. Hepar Mergi aſſatum cum modico oleo & ſale commeſtum; Hippocãpus marinus aſſatus comeſtus & vulneri impoſitus ex aceto acri. Venenum enim in ventre habere traditur, quod aquæ deſiderium inducit. Catuli recẽs nati coagulum ex aqua potum. Chamæmelum non ſolum aquæ inſperſum, ſed & fundo populi illitum cupiditatem aquæ reſtituit. Bitumen iudaicũ Scrupuli vnius pondere cum aquæ cyatis tribus. Lycium indicum. Cortex virgultorum fici ſylueſtris ſicca

tus,

tus & tusus, Alysos à Rabie ap pellatus. Cynorhodi radix cum lacte Plinius tradit ostensam somnio. Victus nec plenus nec tenuis ex ijs quæ corrigunt. Vo lucres mõtanæ extremæ partes animalium eorum Celsi pro po tu, cum potum respuunt. Lac coagulatum, quod Schistum vocatur, cum liquidum non admittunt. Canchri. Herinacei cum vino mulso cocti. Cicoriũ Syluestre. Asparagus: Brasicæ cauliculi; Radiculæ: Crithmum ad mouendam vrinam Fænicu lum: Vinum album non valde vetus. Qui conualuerunt singu lis annis appropinquãte tempo re morsus, purgatio conuenit ex Hiera; & instante die The riaca. Alter modus sanandi ex Sacris; ad templum S. Donnini id est Dyonisij Prohibent ne per dies Quadraginta, vel per annũ tangant ligna Corni, Virgæ San guineæ, Scopæ, & fraxini. Hæc enim tacta recidiuam facere.

De

De ictu Serpentum, lacertarum Marinorum & infecto rum curatio communis. Cap. 36.

SErpentum & lacertarum, insectorum & Marinorum virulentorum ictus comuni curatione maxime tolluntur, aut non multum distante. Celsus inquit. Eadem in omnibus maxime Proficiunt, quamuis antiqui singulorum alia tradiderint. Omnibus deligatio supra vulnus, deinde extractio per scarificationem; suctum, aut per cucurbitulas, aut vstionem, aut medicamenta attrahentia: Mitioribus autem mitiora conueniunt. intrinsecus maxima spes est in aliquo antidoto, Multa traduntur à Galeno. 2. de Antid. 8. Si id non est; Meri potio cũ Pipere vel quidlibet aliud calorificum, quo intus coire humorem non patiatur: omnia vrinam

mouen-

mouentia. Ad Italos ſerpentes tanquã minus noxios quam peregrinos in locis æſtuoſis degentes, ſatisfaciunt Betonica, Cantabrica, ideſt Flos Gariofillus vulgo appellatus, à quibuſdam altera Betonica, & recẽtioribus Tunica vocatus præcipuum remedium ad Venena. Centaurium, Agrimonia, Chamædrys, Perſonata, Paſtinaca marina, id eſt Staphilinus: aut ſingulæ aut duæ tritæ in vino potæ, & impoſitæ. Plurimis aduerſatur Saliua hominis Ariſt.

8. Hiſt. an. 29.

De ictu Veſparum, Apum, Stellionis, Salamandræ Lacertæ Chalcidie, Muſaraneo. Cap. 37.

VEſparum & Apum ictus omnium mitiſſimus, nam præter dolorem nihil notatu dignum efficit. Depræhenditur rubore & tumore circa partem ictam.

ictam. Ex apibus relinquitur aculeus ex Vespis nequaquam, sed omnia intensiora Aet. Curatio Vtriquæ Malua illita: Hordei farina cum aceto: Lac ficus instillatum, fotus Muriæ aut aquæ marinæ. Lutum aut Cimolia cum Posca. Stercus Bubulum: Sesama: In potu lauri folia tenera drachmæ duæ cum vino austero. Defendit à læsione Maluæ folium cum oleo illitum, Eruca eodem modo.

Stellionis seu Tarantule; morsus in quibusdam Italiæ locis exitialis est Assidue dolitat: Locus liuidus. Iuuatur statim Cataplasmate ex Cæpis & Allijs: Imponitur Sesamum aut Melanthium aqua multa affusa. In cibis Allium & Cæpæ, vinum merum superbibat Auic. inquit. Relinquit in vulnere dentes acutos exiles, nigros, vnde dolor continuus: Eximuntur oleo & cinere; aqua calida. 8. Hist. an. 29.

Sala-

Salamandræ morſum ſequitur dolor vehemens, & cruſta, Curatio eadem. Lacertæ Chalcidicæ morſu Tumor oritur pellucidus nigrore in ambitu & putrefactio. Curatur vt Muris aranei morſus.

Mus araneus, idē quod Talpa, vulgo Topa cieca; Morſum infligit cum veſtigio dentium, quatuor ordinibus, in Italia venenatum, non vltra Apenninum. Plin. Emanat primo ſanguis, paulopoſt ſanioſus, nam occidit putrefactione: Bullæ inſurgunt, quibus diſruptis apparet caro fæculenta fiſſuris diſparata, ſequitur inflatio. Inſidiatur præcipue teſticulis non ſolū hominis ſed & brutorum. Dioſcorides inquit.

Circa morſum inflammatio, nigra puſtula diluta ſanie, proximæ partes liuent. Rupta puſtula vlcus depaſcens, ſerpit: Inteſtinorum tormina: Vrinæ difficultas, frigidæ aſpergines.

Cura-

Curatio. Super vulnus Galbanum ex aceto: Hordeacea farina cum aceto mulſo: Mus ipſe qui morſum intulit, diſſectus. Strato, ſcarificetur, & murem araneum conbuſtum cum aceto cataplaſma imponito aut ſinapi tritum ex aceto. Porra & Allia contrita, & aquæ calidæ fotus: Malipunici acini dulcis decocti. Intrinſecus Abrotoni decoctum potum in vino: Serpyllum, Galbanum: Eruca vino madefacta: Cupreſſi pillulæ virides cum aceto. Cyclamen ex aceto mulſo: Pyretrum: Chamælleonis radix in vino.

Panax: Capparis radix; Gentiana; Verbenaca recta; cum vino & impoſito cataplas mate. Antidoti magnæ.

De Phalangio. Cap. 38.

PHalangium idem cum Araneo apud Ariſt. Plura genera 9. Hiſt. an. 19.

nera Mordax; & quæ nullum, aut exilem inferunt morſum. Mordacis duo genera; Vnum paruum ſimile Lupo, varij coloris, procax, ſalax Alterum maius, nigrum, cruribus prioribus nigris, tardum.

Lupi dicuntur qui aut nullam telam intexunt, aut exiguam & aſperam. Aet. morſu venenato recenſet Araneæ genus quod dolores cõtinuos inducit, ruborem circa præcordia, vrinæ difficultatem, aliquando & ſuffocationes. Tetragnatum Phalangij ſpeciem, ex cuius morſu ſymptomata fiunt ſimilia Scorpionis ictus; Plaga continue dolet, ſubalbicans; tumor in facie & capite, membra gracileſcunt, & adepta ſanitate ſuccedunt vigiliæ intenſæ. Phalangium, cuius ſex ſpecies recenſet. Rhagium, Lupus, quæ duo ſunt ab Ariſtotele poſita. Myrmecion formicis grandioribus ſimile; Scli-

rocephalon capite ſaxeo; Cranocolaptes, quia caput tentat, Scolecium à ſimilitudine vermis. Omnium affectus ijdem, differunt magnitudine & paruitate. Morſus tenuis vix conſpicuus; per cutem large & late communicatur. Tumor liuidus, quibuſdam rubicundus; Frigiditas circa genua & Lumbos, ſcapulas, aliquando grauitas totius: Dolor continuus: Tremor: Pallor, Vigiliæ, Tentigo pudendi quibuſdam, & pruritus circa caput, Suras: Oculi lachrymoſi & caui: Venter eleuatur inæqualiter. Intumeſcit totum corpus & facies, circa linguam, ſermo impeditur. Quibuſdam vrinæ difficultas, cum pudendi tentigine & dolore. Vrinæ aquoſæ aliquando excernuntur ſimilia telis araneis cũ vrina, per vomitum, & aluum. Leuari videntur ex balneo calido, ſed poſtea ſuccedit pudendi dolor continuus, & ſenioribus *3. loc. af. 7.*

valde

valde laxatur. Ex Cranocolapte caput magis dolet. Vertigo: Frigus continuum. Delirium, iactatio: Stomachi punturæ. Dioſcories inquit. Locus quaſi ab impacto aculeo rubet: non intumeſcit, nec calidus, ſed modice humeſcit: Vbi refrixit, tremor conſequitur, diſtenſiones poplitum & inguinum ſimiles conuulſionibus: Collectio in lumbis: Stillicidium, conatus in reddendis excrementis: Sudor frigidus, Lachrymæ: Caligo.

Ex hoc genere videtur eſſe quæ in Apulia vulgo Tarantula appellatur, potius Terrantula dicenda, quia in terra latitat Ariſt. aut nullam texens telam, aut exiguam prope terram. Nã Tarantula in Hetruria intelligitur Stellio inter lacertas. Hoc genus Phalamgij facit incontinentiam neruorum, vt quieſcere nequeant; niſi dormiant. Neruorum incontinentiam te-

ſtatur

ſtatur Hipp. fieri ex nimio vſu calidorum; Symptomata igitur ex Phalãgio partim frigiditatẽ atteſtantur, partim caliditatem & morſum neruoſarum partiũ Curatio. Vulneri poſt ſcarificationẽ attrahẽtia,& ſiccantia tenuẽ humiditatem. ſuperponere cinerem ficus cum ſale & vino; Syluestris Punicæ radix tenuiſſime trita: Ariſtolochia cum farina hordei ex aceto: ablutio ſæpius ex aqua maris decocto Meliſſæ,& folia imponenda, toti corpori lauacra perpetua ad digerendum & temperandum Spiritus corruptos ſubcutaneos mordentes. Intrrinſecus Abrotoni ſemen, Aniſum Ariſtolochia; Cicer Sylueſtre, Cuminum Aethyopicum Cedrides; Platani cortex. Trifolij ſemen ſingulorum drachmæ duæ in vini hemina. Decoctio fructus Myricæ. Camedreos: Cupreſſi pillularũ viridium admixto vino, ad hebetandam acrimoniam: Cancrorum

5. Aph. 16.

rum fluuiatilium ſuccus expreſſus cum lacte & ſemine Apij, Celſus præter Chirurgiam æger ſæpius dimittatur in ſolium;propinandum Myrræ Staphiſagriæ par pondus ex Paſſi hemina: ſemen radiculæ, aut lolij ex vino: Super vulnus furfores ex aceto cocti: Imperanda quies. Variæ compoſitiones opiatæ valde digerentes,& ſine Opio recenſentur à Gal. & ab Aetio. Auxiliatur eijs Allij eſus Balneum & vinum. Quidam ad mitigandam neruorum incontimentiam ex Terrantula: imponunt Torpedines viuētes in ceruice & alijs partibus tremulis. nam torpore quieſcūt Peculiare auxilium repertum eſt Muſica ex liræ ſono aut aliorum inſtrumentorum; quo alliciantur ad ſaliendum: ſic enim ſudore oborto virus diſſipatur. Iuuat aqua ex floribus Arbuti pota.

2. Antid. 13.

De

De Scolopendra, & Scorpione. Cap. 39.

Scolopendra inter insecta recensetur Terrestris & Marina Pedes vtrinque habet 22. Auic. Quidam centipedem vocant. Sed alius est apud Plinium Centipes, Millepes & Multipes Onos & Oniscos dictus Hæc flauo colore ostenditur sub saxis latitans: ; Flexuosa incedit vt serpens; in vtramque partem Nicandro : Marina contactu pruritum gignit; ex oleo illita pilos euellit. Terrestris morsu liuorem in ambitu facit & putredinem, raro fæculentiam & ruborem à morsu exulceratio maligna fere remedijs inuicta toto corpore pruritus : Marina Paul. tumorem aquosum & pellucidũ facit ; venenum calidum & siccum putrefaciens partes carnosas differt a Musaranei morsu quia cum sanie fæculenta.

Curatio vt in Musaraneo. Inspargitur vulneri sal leuissime tritus ex aceto; Ruta syluestris imponitur. Fouetur Muria acida; Cinis ex aceto. In potu Aristotolochia cũ vino: Serpyllum: Calamentum; Ruta syl. Aet. imponit salem cum pice liquida, Cedriam cum melle; Allium Fici folia; Cuminum; Eruum vinum. In potu Absynthium & Menta cum vino; Asphodeli flos & semen; præter ea quæ in Musaraneo.

Scorpio venenũ infigit simile Phalãgio. locus statim inflãmari incipit, durescit; tensus rubet; dolor vehemens per interualla, nunc exæstuat, nunc friget; labor repentinus; aliquando mitescit Sequitur; sudor, horror Tremor; Extrema frigida, Inguina attolluntur: aliquãdo in Axillis ex ictu in superioribus. Flatus per sedem: capilli erigun-
3.lo.aff.7. tur: Pallor: per vniuersam cutem dolor vt ab acu pungente

veluti

veluti à grandine percuti viden tur. Aet. grauius percuſſis ardor circa plagam vt in ambuſtis: verrucæ formicis ſimiles erumpunt circa labia: Facies diſtorquetur: Sordes glutinoſæ circa oculos, lacrymæ viſcoſæ: articulorum dolores; anus procidit cum egerendi cupiditate. Spuma circa os: Vomitus largus; Singultus; Opiſtotonos. Venenum calidum vrens, neruos mordet, & ſpiritus inficit. Curatio ſuper vulnus lac ficulneum inſtillatum: Scorpio ipſe tritus per ſe vel cum ſale, ſemine lini, & Althæa. Quidam contritum cum vino bibunt aſſatum Dioſc. Quidam eius fumo vulnus ſuffumigant veſte circundata, tum vſtum ſuperponunt Celſ. Oleum è Scorpionibus Mathioli. Sulphur viuum cum Terebynthina; Galbanum ſplenij modo: Calamintha & farina hordei ex vino decocto Rutæ. Trifolij ſemen. Allium cum Ruta ex oleo furſures

ex aceto: Ruta ſyl. Sal toſtus cum melle. Cochlea hortenſis cum ſua teſta trita. Stellio diſſectus Scorpiuros herba etiam pota Celſ. In potu efficaciſſimis vtendum. recip. Caſtorei, Succi Cyrenaici, Piperis ſingulorum drachmas quatuor. Coſti, Spicæ nardi, Croci, Succi centaurij ſing. drachmas duas mellis deſpumati quantum ſufficit. Datur nucis auellanæ magnitudine cum vino diluto: Detrahit ſuccos venenoſos in corpus digeſtos. Ariſtolochiæ cortex drachmæ duæ in vino. Gentiana; Pulegij decoctum; lauri baccæ: Calamentum in poſca decoctũ: Cupreſus cum vino & Ruta; lac ficulneum laſirpitium Peucedani ſuccus: trifolij & Ocymi ſemen. præter opinionem facit Elaphoboſcus tum viridis come ſta, tum ſicca in potu. Paſtinacæ ſyl. ſemen. Nuces ponticæ: quæ & geſtatæ in Zona non patiuntur percuti à Scorpione,

Cancer

Cancer fluuiatilis cũ vino & lasere: Calamintha iuxta aquas, ideſt Siſimbrium impoſita confeſtim dolorem tollit: Verbenaca recta viridis pro Cataplaſmate, ſicca in potu. Frequens lauatio vt ſudor euocetur, & vini diluti potus vicem omnium prædictorum penſant. Celſ. Quidam ſola venæ ſectione ex brachio.

De Marinis. Scorpione, Dracone Murena, & Paſtinaca. Cap. 40.

SCorpius marinus non ob figuræ ſimilitudinem cũ terreſtri ſed ob puncturam; Pungit aculeis firmis in dorſo & in capite. Plagæ color ex ruffo nigricat vt ex terreſtri. At Scorpæna rubicundior eſt, vterq. in cibis aſſumitur. Ictus moleſtos cruciatus parit, aliquãdo Nomas. Remedium: ipſe diſſectus vul-

neri impoſitus,& Mullus eodem modo: Sulphur viuum cum aceto illitum Rōdelletius eiuſdem Hepar impoſitum, & in ambitu Lentiſcum contuſum ſic puerum ſanaſſe. Intus Abſinthij, Saluiæ aut Sulphuris ex aceto triti potus: Lauri baccæ tres tritæ in potu.

Draco marinus ſeu Dracunculus Plinio; vulgo Trachina inter paruos piſces frigitur in cibis. Aculei in dorſo & ad branchias vergentes ad caudam. Ictus ſimilis Scorpij, locus attollitur cum vehementi cruciatu, & ſi negligatur tendit in Gangrenam. Remedia eadem. Ipſe met diſſectus impoſitus,& Mullus. Piſcatores confugiunt ad lentiſci folia: Galenus experimento tradit, optimum eſſe Sulphur ex Aceto.
9.Simpl. Lentis elixæ cataplaſma: Si in Gamgrenam tendat, ſcarificanda pars, garo & Aceto fouenda. Caput Mulli ſalitum impo-

imponendum; Eiuſdem recentis cinis è capite etiam aduerſus omnia venena. Albertus putauit Draconem marinum beluam Draconi ſimilem, quæ dentibus venenatis piſcatores & alia animalia ſubito interficit. Videtur ſignificare Murenam, de cuius morſu Aetius inquit, eadem præſtat quæ Vipera, & eadem remedia expoſcit. Fama fuit coire cum Viperis. Idem apud Pliniũ videtur Porcus marinus inter venenata, nam pingueſcit in Viuarijs ſapore pinguedinis porcinæ, quod patet in Murena. Remedia: Cinis ex capite eiuſdem impoſitus curat eius morſum: Strumas tollit: Murenarum muria. Dato & Fici ſuccum cum ſerpyllo.

Paſtinaca marina, ſeu Turtur, quam alis expanſis imitatur inter piſces planos: In cauda, quæ radicem Paſtinacæ refert, radium robuſtum & præ-

longum gerit denticulatum aduerſis dentibus, quibus retinet transfixos piſces. Eo nihil execratius in mari. Plin. nam infixus non ſolum homines & cætera animalia necat, ſed etiam arbores. Ex eius ictu protinus accedunt moleſti dolores, aſſiduæ conuulſiones, laſſitudo, imbecillitas, mentis vacillatio, obmuteſcentia, caligo oculorum; locus percuſſus denigratur & vicinæ partes obſtupeſcunt amiſſo ſenſu; Si quis præmat, exit ſanies atra, craſſa, maleolens: Tandem omnia quæ in morſu Viperæ.

Aet. Locus ictus manifeſte apparet, quia aculeus acutus & firmus in altum valida vi impulſus neruos ſauciat: Vnde dolor pertinax & totius corporis ſtupor; in aliquibus ſubita mors, conuulſo toto corpore comitatur. Venenum mortificans calore extinguens calorem inſitũ, vnde ſtupor & Gan-

græna,

græna, niſi ſubita mors princi-
pio neruorum cõmunicata affe-
ctione.

Curatio eadem quæ ad Vi-
peræ morſum. Peculiaria, quæ-
cumque ad marinum Scorpio-
nem & Draconem. Aet. vulneri
furfures aceto cocti pro cata-
plaſmate & ipſum acetum per-
fuſum. Sed vbi ſtupor & refri-
geratio totius, Calefacientia &
extrahentia quæ tenuiũ partiũ
vt in altum penetrent. Sulphur
viuum vrina veteri irrigatum,
Marrubium, Lauri folia: Echiũ:
Panacis radix: Saluia & ſimilia;
Fermentum acidum cum liqui-
da pice mirabiliter auxiliatur:
Emplaſtrum piſcatoris; & Pa-
ſtillus ex Brionia impoſitus, &
potus ex vino.

Paſtinaca ipſa diuulſa & im-
poſita. In potu Lauri decoctum
ſuccus Cyrenaicus erui magni-
tudine, cum Myrrha fabæ ma-
gnitudine, & piperis modico
ex vino. Fici gutte quinque

cum Serpylli tribus ramulis. Rondell. Pastinacæ Iecur quam primum imponendũ dum vritur eius radius: Nam dolor sedatur, & tumor minuitur. Postea cinerem radij cum aceto imponendum, quo venenum extrahitur, & vlcus siccatur. Celsus eodem cinere vtitur cum resina ad dolorem dentium.

De Serpentibus mitioribus; Cecilia, Parea Pelia, & Elape. Cap. 41.

INter mitiores Serpentes apud Aetium Cæcilia latine Typhlinus ab Aristo. quia Cæcus vulgo Lucignola; æqualis per totum, vt caput à cauda non destinguatur. Quæ repit in vtramque partem Amphisbena; Bicipitem Galenus tradit. *Ther. 9.* Morsus obscurus, vix apparet velut punctura muscarum, non lethalis; solum inflammationem inducit, vt ex Ape aut Vespa.

ſpa. Curatio quoque ſimilis. Si prægnãs ſupergreditur, abortit. At quæ in Chalcide, morſum ſimilem Viperæ infert, & ſimiliter curatur. Hanc Dioſcorides accipere videtur per Scytalam & Amphisbenam.

Parea ſeu Parous in Syria colore æris, vel nigro.

Spathiuros iuxta Chalcidem ex Craſſo in tenuem caudam, lato capite, mures venatur. Morſus vtriq. non lethalis ſolã inflammationem faciens. Curatur vt Cæcilia.

Pelias tamquam notus non deſcribitur: Morſus dolorem circa locum & putrefactionem facit non periculoſam. Inſequitur vexatio & oculorum obfuſcatio. Curatur ſucco Ptiſanæ cum oleo in potu: Oxylapatho decocto, & ſimplicioribus remedijs ad Ictericos: Oculi procurantur lotio pueri venerem non experti, deinde admixta muria. Caput ex ijſdẽ *4.Simpl.*

per-

perfundatur: Et purgato corpore oculos illine ex Opobalſamo cum melle & collinis viſum acuentibus, & rarefacientibus, vt lachrymæ excitentur interiectis mitigatorijs.

Elaps ſimiliter notus. Ad morſum inſequitur Tormen voluuloſum. Curatur communibus auxilijs, præcipue ijs quæ leniunt tormina, & vrinam cient.

De Serpentibus pernicioſis. Vipera, & Dipſade. Cap. 42.

PErniciores Serpentes ſunt, quibus dentes canini prælongi inſunt Vipera nota eſt in Italia. Ex morſu corpus intumeſcit. ac vehemenrer inareſcit ſub albido colore. Ex vulnere ſanies primum ſub pinguis, mox cruẽta; aut è conuerſo Aet. Puſtulæ aduſtis ſimiles; vlcus depaſcens per ſumma, & in profundo. Gingiuæ,

giuæ, Cruentæ; inflammatio circa iecur; Tormina. Vomitus bilis. Sopor Tremor. Vrinæ difficultas; Cruenta; Sudor frigidus. Aetius inquit. Feminæ morſus deterior mare. cognoſcitur vulneribus quatuor: mas duobus. Nam tot dentes canini. Ex vulnere primum, ſanguis, deinde ſanies Sanguinolenta & oleoſa. Tumor bilioſus feruidus, bulloſus ſubruber deinde liuidus, denigratus; & ſerpens. Os exiccatum. ardor; exolutio: horror; frigus: Aliquando bilis vomitus; Tormina; capitis grauitas; vertigo. Pallor ſingultus:Febris; Crebra reſpiratio; color plumbeus: ſudor frigidus. Mors in ſeptem, horis, ad ſummum tribus diebus, præſertim ſi à Fæmina. Venenum calidum corrumpens ſangninem, extinguens calidum innatum Curatio. poſt communem ſcilicet deligationem, ſcarificationem, Suctum;cucurbitulas;

Ther. 13.

Ther. 18.

tulas; tritam earum carnem, impone, Aetius Caput eiuſdem abſciſsum adhuc calens volſella exceptum; aut Gallinam diſſe-ctam vel pullos imponito fre-quenter alios repetẽdo; Fraxini folia contuſa, vt eorum ſuccus bibatur cum vino; Sales Theria-ci meliores quam Theriaca. Fi-mum caprinum cum vino tritũ. Galbanum Splenij modo adie-cto lauro, Abrotono, Origano viridi, Erui farina vino ſubacta; Raphani cortex tuſus; Scilla, toſta Chamæmelum; Farina, hordei ex aceto Mulſo Cataplaſ-ma, adhibito prius fomento ca-lido ex Aceto. Intrinſecus vi-num frequenter bibatur Allia in cibis, Cæpæ, Porra; Salſamen-ta acerrima; leporis coagulum oboli tres in vino; antequam, cruenta vrina appareat Aet. An-chuſa tenui folia. Meliſſæ ſu-cus; Ruta ſyl. Rubus in vino Cerebella Gallinacea; Cancri fluuiatiles cum lacte; Teſtudi-

nis

nis sãnguis ſiccatus cum cumino ſyl. lapis Hæmatites. Carnes Viperæ coctæ & cameſtæ. Theriaca Andromachi. Hęc & alia multa partim diſſoluũt, partim contemperant. Antidota multa deſcribuntur à Galeno. *D*ipſas a ſiti dictus, ſpecies & viperæ in Marittimis degens Aet. Marſi in Libia reperiri non in Italia. Ad eius morſum inſequitur tumor ſolutus non conſtrictus: ſitis intolerabilis, quæ non extinguitur potu; neque potus excernitur per vomitum, neque per vrinam, neque per ſudores ſed venter diſrumpitur aut circa inguina, aut in imo ventre, vt in Hydrope. Idem contigiſſe aliquando ex eſu Carnis Viperæ teſtatur Gal. Venenum calidum & ſiccum detrudens ad cutem ideo facere ad Elephantiaſim, quorum cutis abſcedit; gignit pediculorum copiam. Ex Dipſadis morſu reliqui affectus oriuntur, qui ex Viperæ morſu;

2. Antid. 14.

x1. Simpl.

x1. Simp.

Ther. 8. morſu; ſed ponitur omnino lethalis. Curatio eadem quæ ad Viperam, Proprie conueniunt potiones vrinam cientes. Aluus per clyſterem eluatur. Vomitus ex oleo.

Super vulnus poſt cucurbitulam; ſuctionem, Gallinacei impoſitionem Calx viua cum oleo imponatur; & emplaſtra attractoria & Theriaca. Dioſcorides inquit, non habere propria remedia, quia putata eſt incurabilis. Sed pugnandum communibus efficaciſſimis. Scarificatio; Vſtio; & ſi locus patiatur amputatio Catuplaſmata acerrima; Cibi acres maxime è ſalſamentis potiones meracæ lauacra repetenda interiecto breui tempore. antequam genus morbi eruperit; tunc enim nulla Medici opera tollitur. Auicenna Surdos ſerpẽtes vocat quorum non ſunt remedia. Cur ſitis non tollitur aquæ frigidæ potione, vt in Cauſone? An quia virus

non

non tollitur? ſed eget diſſipantibus, & alternatim contemperantibus.

De Hæmorrho; Dryino: & Hydro. Cap. 43.

HAemorrhus mas; Hæmorrhois fæmina; à Sanguinis fluxu appellati. Inſequitur ad morſus vehemens cruciatus Corporis coanguſtatio & conſtrictio præ continuo dolore. Ex plaga ſudor copioſus, & vbicunque cicatrix fuerit, ſanguis emanat; cruenta excrementa per tuſſim & vomitum, Moriuntur ſine remedio. Aet. color icti loci cruentus mali coloris & nigricans; in principio nihil effluit niſi aquoſum, quid; ſtomachi dolor; difficultas Spirandi; Deinde ſanguis e naribus, & ex morſus foraminibus & vbicuuque cicatrix fuerit, rumpitur. A Fæminæ morſu etiam anguli oculorum ſanguine manant,

nant, gingiuæ & vnguium radi ces & tandem per omne corpus; Dentes excidunt. Eadem confirmat Galenus. Vidi aliquando eadem fieri in febribus malignis, in iuuene & in æstate, reddito ſcilicet ſanguine ichoroſo, & venis relaxatis. Curatio. Quamuis à pleriſque tanquam deplorati relinquãtur: tamen cõmunibus remedijs vtendum, vt de Dipſade dictum eſt: Priuatim Vitis folia decota & cum melle trita ad ſanguinis profluuium pro cataplaſmate, & in potu: Portulaca cum polenta. Antequam prodeat vrina ſanguinolenta edant multum allium & vinum dilutum bibant, coganturque ad vomitum,& confeſtim detur Theriaca. Edant piſces multos allijs mixtis cum oleo, panem, vuam paſſã,deinde vino diluto multo hauſto,vomãt.Plaga proluatur aqua frigida: Veſica Spongijs calidis foueatur. An Terra ſigillata,

Ther. 8.

gillata, Bolus armenus Lapis Hæmatites. Teſtudinis ſanguis ſiccatus ex aceto poti ſanguinem manantem ſiſtunt vi emplaſtica & aſtrictoria. Antidotus de Sanguinibus. Cochlearum caro contuſa valde tuta, cum vino nigro calido pota, aut cum ſucco Cicorei in remedijs Aſclepiadis ad Hepaticum fluxum Oleum diſtillatum ex Electro cum ſucco Cicorei guttæ duæ vel tres. Dryinus à quercu dictus, Vipera Quærcina, Auic. In Helleſponto magis reperitur, in Quercuum radicibus fætens, vt tranſeuntes fætorem ſentiant, redolet ſtrigmenta corij, quod purgatur, intra eius ſquamas muſcæ quædam inhabitant, à quibus conficitur. Eſt tam malignus ad perdendum, vt eius qui ſuper greditur, cutis à pedibus excorietur: tota crura œdemate intumeſcant, & manus quoque curantium eodem modo peri- Ther. 8.

cliten-

clitentur. Si quis aggreditur eum perimere, olfactu mulctari vt quemlibet gratum odorem prauum existiment, nec alium sentire queant. In Italia odor Moschi. Ex morsu pustulæ & molesti dolores accedunt, diluta sanies, erosio: Tormina. Aet. tumor nigricans, nome, delirium, corporis siccitas, singultus, vomitus: Vrine suppressio: Tremor, vocis interceptio stupor, scissura & mortificatio loci percussi. Plurimi intereunt Venenum calidum & humidum, putrefaciens carnes magis.

Curatio, adhibitis communibus remedijs vt in Viperæ morsu.

Propria dissipantia. Aristolochia in vino pota: Trifolium Asphodeli radix eodem modo. Siccantia & astringentia ad putredinem. Fructus omnium glandiferarum: Ilicis radix in vino pota & illita parti ictæ post extra-

extractionem virus.

Hydros & Hydra fæmina vocatur quamdiu in aquis degit, innocentior ob victũ humidum. Cherſydros idem in ſiccis degens, ſæuior. Simlis aſpidi paruo. Demorſis vlcus dilatatur; liuidum & ingens euadit. Sanies multa atra maleolens vt in vlceribus quæ ſerpunt. Aet. Tumor, dolor arſiuus continuus, locus liuidus fæculentus: Vertigo, exolutio: Vomitus bilioſi, fœtidi: Quædam per ventrem inordinate feruntur, & per totum corpus. Mors intra tres dies Venenum eſt putrefaciens. Quod Poetæ fingunt, Hydram Leerneam multis capitibus, quorum vno abſciſſo, alia renaſcebantur, ſignificat affectum repullulantem. Curatio, poſt communia: Digerentia & ſiccantia: Origanum tritum & aqua ſubactum: Lixiuia cum oleo indita: Ariſtolochiæ cortex; Radix Quercus & Hordei 8. Hiſt. an. 29.

fari-

farina cũ aqua & melle: In potu Ariſtolochia drachmæ duæ cum poſca cyatis duobus: Marrubij ſuccus cum vino: Fauus mellis recens in Aceto. Aetius Cupreſſi pillulæ drachma vna: Myrthi baccæ drachma vna, cum melle roſaceo, aut vino mulſo in potu. Super locum, Calx viua cum oleo, & ſimilia. Paulus inquit, eius curatio in temporis progreſſu fit, & vix procedit. Præter remedia Dioſcoridis, imponit cinerem Quercus ex oleo: In potu farina hordei cum melle; Naſturtium ſyl. Aſphodeli ſemen & flos Fœniculum ex vino.

De Scorzone ſeu Ammodite, Ceraſte, & Auontia. Cap. 44.

SVnt inter ſerpentes, qui feriunt lingua, quibus ea præ-

prædura eſt, vibrant enim omnes ſerpentes linguam bifurcatam & acutam quibus igitur ea deſinit in Aculeum prædurum, ferire neceſſe eſt, inſtar Scorpionis aculeum in cauda gerentis. Inter hos eſt Scorzonus ſeu Scorzus in Hiſpania appellatus, de quo Monardes Hiſpanus tradit, frequentem reperirim in Catalonia lõgitudo eius eſt palmi cum dimidio à tenui cauda craſſeſcens, vſq. ad caput, quod craſſum eſt, quadratum ore magno & lato. Lingua nigra acuta, qua ferit inſtar Scorpionis: Dentes tenues habet Viperæ fæminæ ſimiles, ideo duplici modo ferit; Color eius cinereus maculis nigris, inceſſu pigro. Morſus deterior Vipera, intumeſcit confeſtim cum dolore magno, aſcendit ad cor, non cædit remedijs neque Theriacæ. Sola herba Scorzonera reperta eſt, cuius radix figura perſimilis eſt, ſanat in potu &

 cibo,

cibo, & herbæ ſuccus. Videtur apud Aetiũ Ammodites dictus à colore arenæ maculis nigris cubitalis, non maior, cauda dura ſuperne diſciſſa, vnde & Cerchria non Cenchria, vt Hermolaus notat vocata eſt: Maxillas habet latiores Vipera, cui perſimilis eſt in cæteris, ſed Vipera ſubflaua eſt: Ex eius morſu vt plurimum mors feſtina: Quibus ſanguis exit ex vulnere, prorogatur mors ad tertium diem, aliquando ad ſeptimum qui bene diſpoſiti ſunt. Vulnus intumeſcit, & paulopoſt ſanies exit, ſequitur capitis grauitas & animi deliquium. Quod autem inquit de cauda dura ſuperne diuiſa, videtur ſignificare bifidam linguam ſuperne ex ore egredientẽ. nullus enim ſerpens bifida cauda adhuc repertus eſt.

Curatur apud Aetium poſt remedia cõmunia, Menta cum aqua mulſa potata: Caſtorium:

Casia: Artemisiæ succus cum aqua: Ad plagam attrahentia, & cataplasmata ad Nomas facientia.

Cerastes ex hoc genere videtur esse, à cornu dictus, nam in capite duas eminentias habet veluti cornua, prorepit per obliquum non recta, corpore arenoso. Percussis locus attollitur cum duritia instar capitis claui pustulosus, e plaga sanies nunc atra, nunc pallidior. Aet. vini colore, aut nigricans maxime per ambitum vt in cruentatis & sugillatis. Genitale intenditur, mens turbatur, caligo oculorum tandem conuulsi moriuntur, ad summum vsq. ad nonum diem supersunt. Nulla medicina, quia virus Basilisci simile, sanguinem conuertit in atram bilem: Curatur sola amputatione membri cita: aut confestim carnem circuncidere oportet, & super reliquias vrentia medicamenta Diosc.

Ther. 8. Acontias quaſi iaculum vulgo Saettone in Sicilia de quo Galenus inquit: Serpens vbi ſæ multum extenderit, ceu iaculum quoddam corporibus inſiliens ſic perimit. Videtur autem lingua acuta & prædura id efficere. Cenchrus à Dioſcoride vocatur, qui & Cenchrites & Cenchrius à Milij ſimilitudine dictus eſt. Aetius deſcribit bicubitale colore viridi maxime iuxta aluum milium referens, cum floret Milium, fortiorem fieri. Veluti iaculum inuolat, & eo modo verberat, vnde Acontias dicitur. Morſus Viperino ſimilis, putridum vlcus ſequitur, antea carnes præ humidæ vt in Hydrope defluunt, lethargus ſuperuenit Ex Eraſiſtrato, ijs qui pereunt, inuentum iecur & omnia inteſtina corrupta, Aetius inquit: Inſequuntur omnia quæ ex ictu Viperæ atque etiam grauiora, vt etiam putrefactiones & carnium defluxio-

nes

nes ac grauior item mors ſuccedat. Remedia eadem quæ ad Viperam. Curatio apud Dioſc. Auxiliatur lactucæ fructus ideſt ſemen cum ſemine Lini illitus, Satureia trita. Ruta Syl. Serpillum cum Aſphodelo. In Potu Centauri radix drachmis duabus cum vini cyatis tribus; Ariſtolochiæ radix: Cardamomum, & Gentiana.

In hoc genere videtur eſſe Draco, ex cuius capite extrahitur lapis Draconites apud Plinium inter gemmas. Hunc Albertus magnus teſtatur ſe vidiſſe extractum ex capite ſerpentis magni in ſueuia. Teſtantur hodie in Germania linguam eſſe Serpentis cuiuſdam magni, cuius ictus lethalis eſt; Sed lapidem abſciſſa cupide geſtatum ab omni veneno tutum reddere.

De Sepe, Aspide, Basilisco, & telis venenatis. Cap. 45.

SEps apud Aetium serpens est bicubitalis alius à Lacerta Chalcidica, albis maculis: ex morsu sanguis manifestus, dein sanies graueolens, tumor, dolor languidus, putrefactio, per corpus maculæ albæ; defluuium Capillorum, mors intra tres dies aut quatuor. Curatio eadem quæ ad Viperam & Ammoditem. Priuatim Portulaca multa in cibo, & vinum Myrthites meracum. Spõgia ex aceto calido ad vulnus. Butyrum cum melle illitum: Milium cum melle; Paleas cum terra exustas illine.

Ther. 8. Aspis vna Ptias dicta, quia expuit venenum è longinquo, ceruicem exporrigens, & interualli metita longitudinem, ac si rationalis esset, minime

aber-

aberrans venenum corporibus inſpuit, qua Cleopatram ſibi mortem conſciuiſſe, bicubitalis cinerei coloris viridis ad aureũ inclinas. Altera Cherſea ideſt Terreſtris maior vſque ad cubitos quinque cinerea aliquando ſubuiridis. Tertia Chelidonia, colore Hirundinis circa fluminum ripas præſertim Nili, cubito maior: Eeſſe & breuiores palmi longitudine, quæ citius interficiunt Nicandro. Omnium morſus vulnus prorſus exiguũ facit, quaſi ab acu ſine tumore, à quo ſanguis exiguus ſed ater: Caligo oculorum velox, labor in totum corpus multiplex omnino lenis nõ ſine voluptate vt Nicander cecinit. Vir perit abſque labore virens atque diſcolor; Stomachi dolor mediocris. Frons perpetuo conuellitur. Genæ contremiſcunt; quaſi ſine ſenſu in ſonno vacillant; Hos mors tollit ad diei trientem non delata.

Hypnalem Solinus vocat necantem ſonno. Aetius bina vulnera ex maſculo, quaterna ex fæmina, citra magnum dolorem. à quibus nihil effluit, niſi violentum animal ſit. Conſequitur ſtupor; pallor frontis, refrigeratio, aſſidui hiatus, nictatio, colli inclinatio, capitis grauitas; ſegniti s, collaptio in ſonnum profundum: Tandem conuulſio. Mors ex Cherſea in tribus horis: Ex Chelidonia præſentiſſima: Ex Ptiade tardior: Ad conſpuitionem inſequitur caligo oculorum: Cordis dolor: Faciei tumor, auditus corruptio Venenum videtur frigidum obſtupefaciens, quo celerrime ſanguis cogitur in Arteriis, vt ex Baſiliſci veneno, & Sanguine Taurino apud Dioſc. Celſus humorem intus ſpiſſeſcere à frigore vt in pleriſque venenis. At puerum tradit ab Aſpide ictum ſiti vehementi cruciatum partim ob
ictum,

ꝯtum, partim ob æſtus.

Et Ariſt. inquit ex Aſpide angue qui gignitur in Affrica medicamentum illud putrificũ componitur cuius ictui nullum remedium eſt, ſignificat igitur calidum eſſe, & vrens. 8. Hiſt. an. 29.

Auicenna Aſpidem inter ſurdos eſſe, Morſus eorum non curantur, quoniam ſunt ſurdi vehementis acuitatis:non tranſcendunt tres horas, ſola præciſione & vſtione tolli poſſunt. Symptomata igitur frigiditatis vnde frigidum venenum putatum eſt, inſequuntur extinctionem calidi innati at non à frigore ſed ab vrenti calore. Curatio apud Dioſc. eademquæ ad Ceraſtem, ideſt ſola Chirurgia: Amputatio: Circumciſio: Vſtio: Nulla pharmaca vincere poſſunt, quia celerrime ſanguinem cogit in arterijs. Celſus caſu repertum remedium; Acetum bibere, Nam puer quidam cum ex ictu ſitiret, & ex æſtu, neque

alius potus adesset, aceto poto liberatus est; idq. non refrigeratione, sed incisione & dissipatione humoris inspissescentis. Aetius: auxilium ab Aspide, præsertim à Ptiade morsis: Acetum acerrimũ dandum quousq. aceti qualitatẽ sentiant ad Hypochondrium dextrum peruenisse, quia Hepar primum sensu priuari putant. Prænotio an victurus sit æger, si pota Centaurea trita cum vino non euomat pharmacum. Vomatur autem venenum distributum in corpus per Allia trita cum Zito sumpta donec nauseabundus fiat; Aut Opopanax cum vino diluto. Origanum cum vino, post vomitum Theriaca. Super plagam post Scarificationem & cucurbitulam; Centaurium cum Myrrha & Opio. Rumex in Cataplasmate; Theriaca. Excitandus assidue vellicationibus & motibus; Aqua marina calida pro fomento aspersa.

Basi-

Basiliscus quasi Rex virulentorum. Arist. Sacrum vocari inquit: Serpens minutus ad cubitum accedens quem angues praemagni fugiunt, hirsutus; quicquid momorderit, continuo circum putrescit. Est praeterea in Indica regione serpens paruus, cuius vnius remedio carent incolae. Nascitur in Africa eodem agro in quo laser, serpens quidam pusillus, cuius remedium lapis est, quem ex sepulchro cuiusdam Regis antiqui accipiunt, eoque perfuso ex vino bibunt. Lapis ille videtur ex conditura cadauerum nobili constare, quam vulgo Mumiam vocant. De Basilisco Dioscorides ex Erasistrato inquit. Vulnus ad auri colorem efflauescit: Auxiliatur Castorij drachma in vino pota, item Papaueris succus Aetius describit palmorum trium subflauum acuto capite, in quo tres eminentiae. Vis inest maxima super 8. Hist. an. 29.

omnia reptilia, vt nulla vel vel ſibilum poſſint ſuſtinere, enecare etiam aiunt cõſpectu, omnia aufugere eius præſentiam. Interfectos ab eo nullum animal comedere, nam ſimiliter enecari.
Ther. 8. Percuſſi toto corpore ardorem ſentiunt, liuor aduenit, confeſtim capilli defluunt; & in inſtanti mors ſequitur, Ideo nulla medicina ob cæleritatem. Plinius Munſtellam ſolam aduerſari Baſiliſco. Eadem videtur Catoblepa apud Aethyopas puſillus ſerpens: Si quis eius oculos intueatur, confeſtim expirant.

Ad *S*agittas & tela venenata; Remedia communia vt ad ictuns animalium virulentorum; Extrahentia ex vulnere; & ſi quid intro communicatum eſt; Antidota diſſipantia, & hebetantia.

De Venenis spiritu illatis, & Fascinationibus. Cap. 46.

SPiritu venena inferuntur ex halitu virulentorum siue per inspirationem siue per arterias permeante in corpus aliquando per oculos aut aures, vt Basilisci intuitus & sibilus; & Effascinantium veneficia. Quæ etiam solo contactu inficiunt vt Ptiadis sputum, Ranæ rubetæ saliua venenum in spirituosa substantia intromittunt; Eodem modo fiunt illitiones quædam venenatæ à scelestissimis hominibus, vt nostris temporibus contigisse compertum est Venetijs Peste communicata solum illitis ostiorum anulis, quibus contactis venenum hauriebatur. Ex hoc genere videtur fuisse linea vestis cruore venenato imbuta, qua Hercules interijsse traditur; Afferuatur enim tabifica

bifica vis etiam ſiccato linteo, vt iterum exhalare poſſit, cum à calore corporis fuerit excalfactum. Seruantur etiam hoc modo contagia peſtilentiæ in pannis quanquam ablutis, at quæ alijs vtenſilibus longo tempore; ideo recta ratione præcipiunt, omnia huiuſmodi in igne comburi ſolus enim ignis delere poſſit totam veneni cuiuſque ſubſtantiam. Spirituoſa ſubſtantia etiam per aliud corpus intermediũ communicari poteſt, vt de Torpedine patet, munui torporem inducente per retis contactum. Sic quidam ſerpentes haſta transfixi enecant, vt Dryinus. Per medium autem aerem quæcumque fætida communicant, ſeu cadauera putreſcentia, ſeu Paludes, ſeu ſubterraneæ euaporationes: & ſuffumigia venenoſa. Curatio fit per remedia prauos halitus diſsipantia, & bonos reficientia citiſsime adhibita. Diſsipant Ca-
ſtorium

ſtorium cum aceto potum; Opo-balſamum; Diamoſcum Diambra; Theriaca; Aromata omnia; Reficiunt odores ſuaues, vt in Syncope. Acetum roſatum, Vinum & in potu & ad naris, ad tempora, ad arterias Carpi, Pedum, Teſticulorum: & Cordis regionem. Epithemata ex Aqua roſacea, Lanſa, ex floribus Citri, Meliſſæ, addito aceto, Vino odorato, Speciebus Epithematis cordialis, Croco & Moſco. Potus vini meri cum allio; Et poſt multum vini potum Venæ ſectio, nam cum ſanguine ſpiritus prauus efflabit.

Ad calidas euaporationes ſubterraneas ex antro, foueis diu concluſis, fumo carbonum in conclaui, aut vbi tormenta bellica exhonerata ſunt in anguſto loco non perflato. Reficit aeris frigidioris inſpiratio, & aquæ frigidæ aſperſio. Experientia conpertum eſt, in ſpelunca quadam, quæ inter Neapolim & Puteo-

Puteolos suffocantes halibus emittit, homines reuiuiscere, si statim mergantur in propinquo lacu. Eodem modo in Syncope frigidæ aspersio reuocat spiritus dissipatos ad Cor, & calidos ac siccos halitus contemperat. Fodinæ quorundam metallorũ enecant, præcipue Æris, Argenti viui: & suffumigia ex Cinabrio, si negligenter fumus hauriatur, aut suffocant, aut Anhelationes pariunt, Paralysim, & Ptithisim. Remedium ad imminentem suffocationem inspiratio aeris frigidi, & inspersio aquæ rosaceæ & aceti. Deinde ad affectus inductos remedia propria: præcipue lac.

Fascinationes ex ijs sunt, quæ spiritu venefico ex oculis effascinantium immisso, lædunt, præcipue infantes, siue naturaliter hæc contingant, vt quarundam vetularum aspectus faciunt, & quibus binæ pupillæ

in

in oculis ſunt vt Plinius tradit, præcipuè ſi iratis oculis intueantur. Siue ex Arte Magica, opera Dæmonum. Alio modo lædunt lippientium oculi, lippitudines cõmunicando per contagium; læſio enim in his non vltra oculos pertingit. Ad faſcinationes multa remedia inter Amuleta apud Dioſcoridem reperiuntur. & apud Plinium. Sed plurima de ſumpta videntur ex Arte Magica. Naturaliter reſiſtunt quæ ſpirituoſam ſubſtantiam efflant odoratam: Ruta pueris circumuallata ea ratione defendit à Faſcinatione, præſertim Sylueſtris; Saluia; Sclarea, & Fæniculum; Hæc enim præcipue oculos tuentur. Peonia etiam ſuſpenſa collo, vt Galenus fatetur à caſu Epilepſiæ defendit, Corallium: Succinum geſtata euaporationes ad ſe alliciunt. Balſamum ob flagrantiſſimum odorem ſuæ ſubſtantiæ, tum inunctione, tum

potu,

potu. Flos Gariofillus, quæ Betonica altera putatur apud Dioſcoridem, & Tunica à quibuſdam vocatur, inquit Dioſc. Animos hominum & corpora cuſtodit à Maleficijs & periculis. Alchermes confectio Meſues, & quæcumque recipiunt odoratiſſima, Ambram, Moſcum, Cinnamomum, Nardum, Gariophyllos, lignum Aloes & alia huiuſmodi. Theriaca, Mitridatum ex aqua ardente diluta cum aqua roſacea, aut aceto. Eadem faciunt ad quæcumque maleficia. Sed ad infectiones Dæmonum remedia ex diuinis tantum haberi poſſunt.

De Venenis in corporibus noſtris genitis. Cap. 47.

VEnena in nobis genita non proprie venena dicuntur, vt Aconiti & Viperæ, quæ à natura condita ſunt: ſed

ſimilia

ſimilia venenis ob quandam
corruptionem: vt Mēſtrua retē 6. loc. aff.
ta, & Semen; æquant enim 5.
veneni qualitatem & vires. Au- 1. Sem. 16
ra quædam frigida in Epilepſia 6. loc. af.
Sanguis in grūmos conuerſus 4.
in ventre, Atrabilis ex qua
Cancer, Elephas, lepra. Pituita
currupta, ex qua morbus Gallicus, Pilorum caſus, Corroſiones: Putredines, Flauabilis, æruginoſa, vnde dolores vehementiſſimi, anxietates, Hipp. de Veteri mædicina. Inducunt eadem ſymptomata, quæ ex Venenis, vnde vix diſcerni poſſunt niſi quod non repente adueniunt in homine ſano. Aſſimilantur magis naturalibus venenis, quæ ex oculis effaſcinantium egrediuntur: & Sputum veneſicum quod puella quedā traditur ex vſu venenorum contraxiſſe. Oriuntur autem hæc aut ob prauam victus rationē,
inter morbos Sporadicos ideſt 2. Nat. hu.
Sparſim appræhendentes: ex ci- 3.

bis

bis & potibus prauis: vt Carne morticina, Tritico semiputrido, Aquis putrescentibus, atque alijs quæ aliquandò in fame coguntur homines Sumere vnde febres pestilentes oriuntur. Aut ob aeris qualitatem, communes, vnde Epidemij appellati: inter quos Pestis est Epidemia scilicet pernitiosa. Non redduntur autem hæc pernitiosa, sine excessu primarum qualitatum in materia rebelli; quæ nequit à calore innato vinci, vt venena propriæ dicta. Hoc enim modo Ledunt secundum totam substantiam qualitatibus & materia non vt reliqui morbi, qui per coctionem solui possunt. Sed Venena quæcunque Alexipharmacis egent aut euacuantibus, aut dissipantibus, aut contemperantibus: Contemperatio fit per admixtionem substantiæ contrariæ in qualitatibus vt Vini cum aqua, quæ Crasis vocatur, non

1. dif. fe. 3. *1. Acu. 9.* *Ther. 16.*

per ſolam alterationem: Hipp. de veteri Medicina: Sic aſpera cum læuibus. tenuia cum glutinoſis, Sapores contrarij pro humorum vitio. Euacuant ſimilitudine ſubſtantiæ non temperamenti, ſed materiæ attrahendo. Diſſipant qualitatibus primis aut ſecundis. ſed & in his analogia quædam & materiæ ſimilitudo quæritur, vt in Venenis proprie dictis oſtenſum eſt.

De peſte. Cap. 48.

PEſtis definitur à Galeno: Eſt communis morbus eadem tempeſtate affligens, perniciofus ex aere inſtar veneni alterato. Nam tanquam Bellua non paucos interfecit, ſed ciuitates totas, & prouincias, quippe praua quædam efficitur aeris ad corruptelam prompta mutatio, quod periculum euitari nequit ob neceſſitatem reſpirandi aerem tanquam vene-

1. in 1. Ep. 1.
2. Nat. hu. 3.
Ther. 16.

num;

num; Est autem morbus in in-
1.dif.fe.4. temperie calida & humida,
quia putredo magna, vt in fe-
bribus pestilentibus: cum enim
aeris temperatura à naturali
habitu ad calidum & humidũ
immodice fuerit conuersa, pe-
stilentes oriri morbos est neces-
se, quorum summa ipsa putre-
3. in 3. do est: Quamuis autem Pestis
Epi. 55. non omnis sit cum febre, vt te-
statur Hipp. latere tamẽ potest
putredo in aliqua particula an
tequam cor afficiat: cum autẽ
ad cor peruenerit, confestim
inferire necesse est; extincto ca-
lide innato antequam febris sit
manifesta. Dicitur autem com-
munes morbus, quo differt à
1.Acut.9. Sporadicis. Eadem tempesta-
tate affligens, quo differt ab En
demijs qui perpetui quidẽ sunt
alicuius regionis, vt Romæ Se-
2.in p.Ep. mitertianæ: Costantinopoli Ex
25. antemata: locis palustribus Hy
dropes: in libro de Aere, aquis
& locis: At non multi eodem
tem-

tempore. Perniciosus, quo differt ab Epidemijs non perniciosis. Ex aere: quo differt à communibus perniciosis ob alias causas communes: vt ex aquis palustribus, fætentibus Cibis insuetis in obsidione & fame. Instar veneni alterato: quo differt ab Epidemijs pernitiosis ob quasdam prauas constitutio nes. non tamen venenosas; vt in siccitatibus febres acutæ; in Pluuiarũ multitudine, Apoplexiæ. Anginæ In Aestate febres ardentes: in autunno morbi acutissimi exitiales. Ideo non omnis Epidemia perniciosa est Pestis. Qui ex aere venenoso in speluncis. aut fodinis Argenti viui aut ex animalibus venenosis, aut cadaueribus morbi perniciosi fiunt, non communes sunt, quia aer ille non communis est. Communes præterea intelliguntur morbi, qui omni ætati, sexui, viuendi instituto, cum eodem tempore eodem

3. *Aph.* 7.

3. *Aph* 9.

2. *Nat. hu.* 3.

mor-

morbo corripiuntur plurimi, cuius causa communissima est aer ambiens: Non si pueri tantũ vt Variolæ & morbili: Senes stillicida, Asmata: Aer autem dicitur tanquam venenum, quia non proprie venenum est, vt quod à natura conditum est, sed propter affectionem.

Causæ pestis. Cap. 49.

Causa materialis Pestis proxima est venenum intra nos genitum, idest putredo magna, quæ à natura vinci nequit: quo differt à venenis proprie dictis, quæ extra à natura fiunt. Gignitur ex cibis & potibus prauis putredini ob noxijs: ex aere ambiente calido & humido, siue præcesserit constitutio valde calida & sicca adurens, sequatur autem humida, vt in Taso contigisse scribit Hipp. Siue è conuerso constitutio adurens inueniat humo-

1. dif.fe. 4.

3. in 3. Epid.

humores putredini obnoxios; vt in peste a Tucidide descri- 1.diff.4.
pta. Siue statim in ambiente fuerit putrida euaporatio ex Paludibus putridis; Cadaueribus in bello; locustarum multitudine corrupta, vt traditur cōtigisse in Affrica: & Gallia: aut ex subterranea euaporatione in Terræmotu & quibusdam constitutionibus euaporationem gignentibus vel comouentibus; Speluncis venenum expirantibus. Aut halitu hominum qui peste corepti sunt: aut eorundem sordibus aerem inficiētibus. Causa vero efficiens malignam putredinem est quælibet occasio calefaciens; vt obstructiones, motus, & reliqua calorifica. latent enim aliquando humores venenosi, & rerum putridarum sordes, antequam putredinem excitent, vt in demorsis à cane rabioso. Causa remotior Cælum in frequentia Ecclipsis, in coniunctione mul-

torum Planetarum præcipue Martis, & Saturni, vt Astrologi putant ob proprietates quasdā occultas; sed verisimilius est ob conturbationē ab ijs in inferioribus excitatam, vnde mutationes temporum fiunt, vt Hippocrates innuit in libro de Aere; aquis & locis. Multorum enim plantarum coniunctio; non solum quæ supra terram sunt coturbat, sed & subterraneas euaporationes commouet. His omnibus adiungenda est causa ex diuinis petita, quæ licet egrediatur Medicinæ limites non tamen negligenda est. Nam & antiqui Deos eorum seu potius Demones referebant, quos in curatione consulebant, vt testatur Galenus. Sed circa hæc dubitationes contigunt. Prima si Pestis aliquando fit à cibis prauis vt Galenus testatur; & ex historijs sub Iuliano Apostata: sub Valentiniano tertio, & sub Tito in obsidione Hierusalem.

1. In 1. Epi. 1.

1. dif. fe. 4.

em. Et Athenienſibus ob pra-
uos humores putredini obno-
xios apud Tucididem; Non er-
go ſemper ab aere ambiente,
tanquam veneno vt ſuppoſitū
eſt. Quod concedere videtur
Galenus, cum inquit. Magna
ex parte fieri poſtem ex inſpira
tione aeris vitiati à putreſcibi-
li euaporatione in peſtilenti
aeris ſtatu; Fit tamen aliquan-
do ob vitiatos humores ad pu-
tredinem paratos ex breui oc-
caſione extrinſeca: Quaſi ſit Pe
ſtis ſine peſtilenti aeris ſtatu,
vt febris peſtilens ſine Peſte. Se
cunda; Contigit aliquando pe- 3. *Praſ.* 4.
ſtis in vno ſolo homine, aut in
vna familia; vt contigit Vene-
tijs ex aperta capſula ab exte-
ris delata; quæ continebat ve-
ſtes peſtilentia infectas; qui
ſi ſtatim ſeparati fuiſſent, con-
buſta capſula, morbus non eua
ſiſſet communis; Tertia; ſi in
peſtilenti ſtatu aer eſt tanquam
venenum; quomodo differat

Peſtis à venenis proprie dictis in vtriſque enim à veneno externo inficiuntur interna. Pro ſolutione ſupponatur, in Peſte adeſſe contagium ad diſtantia, quod non fit ſine intermedij aeris infectione. Cũ enim contagia quædam fiãt ſolo contactu vt in fructibus putreſcentibus, & ſcabie communicata quadam ſaniæ: Quædam etiam permedium aerem aut aliud corpus. Conſeruantur enim in multis corporibus veluti ſordes rerum putridarum, quæ materiam putreſcibilem adepta, putredinem ſimilem accedunt præcipue in corporibus ſimilibus ob Symbolum. in Peſte vtrunque contigit & medio aere communicari, & per contactũ non ſolũ laborantis ſed & veſtiũ vaſorũ, & parietum, à quibus omnibus etiam aer inficitur, vt ab odore pertinaci fieri videmus: non enim elui poſſunt ſordes huiuſ-
modi

modi,ſed ſolo igne deleri.con-
pertnm autem eſt per multos annos couſeruari in veſtibus peſtilentiæ ſordes quod in cauſa eſt, vt poſtquam inceperit Peſtilentia à quacunque cauſa per multos annos perduret, etiam ſi cæli conſtitutio mutata ſit. Annis quindecim perduraſſe mirantur apud Philoſtratum: Annis duodecim in tempore Iuſtiniani Imperatoris: Cæpiſſe ab Aethyopia, & diffuſam in vniuerſum orbem: Tandem ceſſaſſe ſuplicationibus. Vnde inſtituta fuit ſolemnitas purificationis Beatiſſimæ M. Virg. Hinc patet differentia inter Peſtem & reliqua venena. Quamuis enim reliqua venena aut per contactum aut per medium aerem inficiant: non tamen ex vno infecto vis venefica tranſit ad alios, vt in Peſte. Sed vis illa venefica dele tur corrupto corpore At in Peſte ex relictis ſordibus noua pu

tredo accenditur ob similitudi nem ſubſtantiæ, ex qua orta, eſt in homine; qua ratione diffunditur ad finittima, & tamquã ſobole propagatur ob vim Contagij. Hinc ſoluta eſt tertia difficultas quomodo Peſtis differat à reliquis venenis. At primam dubitationem reſpondetur. Nihil prohibet Peſtem oriri ab alijs cauſis dictis præter aerem ambientem, ſed ratione Contagij neceſſe eſt aerẽ venenoſum reddi. Ad ſecundũ Si peſtis contiagat in vno homine, aut familia vndecunque inceperit, nõ ob id neganda eſt Peſtis eſſe, Si ex eo ſequatur predictum contagium vnde fit communis longe igitur deterior eſt Peſtis, quam venena cuiuſcumque Beluæ, quia ob vim contagij non paucos homi nes, ſed populos & totas prouincias delet.

Ther. 16.

Pestis differentiæ. Cap. 50.

DIffert Pestis à Peste seuitia. Analogia diuersa. & Symptomatis. Seuissima est, quæ occidit & serpit ob contagium. Mitior quæ occidit quidem sed non serpit. Colligere autem possumus fuisse quasdã pestes absque contagio: nam in ea quæ describitur à Tuccidide, inquit, Forte ex Aethiopia fluxere quædam contagia ventis asportata in Græciam quasi sine ijs pestis esset ob alias causas nec cõtagio vnius ad alterum. Quamuis enim à fetore aeris aliquando incipiat siue ex Cadaueribus, Siue ex locustis corruptis, siue ex paludibus, non est necesse Contagium subsequij; Mitior igitur huiusmodi est quia cessante fetore, vnde ortum duxit, cessabit & Pestis. at ea quæ serpit ob contagium non cessat, ante

quam ſemina omnia deleantur Ad huc mitiores ſunt, quæ non ex putredines aeris naſcuntur, ſed ex alijs cauſis putrefacienti bus, vt sũt cõſtitutiones calidæ & humidæ, qualis in Taſo de-
3.in 3. Epi. ſcribitur ab Hipp. nulla enim ibi fit mentio contagij: & quæ ex cibis prauis, dummodo non ſequatur contagium prædictũ. huiuſmodi autem non vere peſtes dicuntur, ſed Peſtilentes, retinent enim naturam peſtis, quia communes ſunt, & perni-
1.Acu,9. cioſi; Sed quia aer non redditur venenoſus diſcedit à vera peſte, quæ limos græce dicitur, ſed limodes ideſt peſtilentes ap pellãtur. Huiuſmodi ſunt febres peſtilẽtes, ſiue inter Sporadicos ſiue inter communes: ſimiles enim ſunt Peſti in pernicie Con tigit præterea è conuerſo morbum quidẽ non perniciosũ eſſe, ſed cõmunem, atq; cõtagiosũ; vt variolæ & morbilli qui ſimiliter inter peſtilentes recenſentur

Nulla

Nulla vero ex his Peſtis dicenda eſt, Differunt præterea pro varia anologia: Quædam enim pueros magis tollit, Quædam iuuenes, Quædam Seniores. Alia mulieres. Idem cernere licet in cæteris animalibus: Quædam enim aggreditur Pecora, Quædam Iumenta, cæteris autẽ parcit. Varietas enim putredinis variã corporis diſpoſitionem requirit: Ob hanc cauſam in Peſte aliquando oculi affliguntur, aliquando genitalia: Aliquando fauces, aut Pulmo aliquando inteſtina, aut alia pars corporis. Ex Symptomatis quoque differunt. Quædam enim abſque vlla expulſione anxietatem & Syncopem inducunt; & cito rapiunt. quædam excretiones moliuntur; aut ad aluum, vnde fætida & colliquationes exeunt: ad vrinam, quæ conturbata & ſubiugalis excernitur. Ad Cutem ſudores fætentes; Exanthemata, quæ reli-

5. Meth 12. quiæ ſanguinis ſunt in vena caua putreſcentis. Ad emunctoria: Bubones, Parotides, ſub
3. in 3. Epi. axillis, qui non concoquuntur,ad partes diuerſas Carbunculi Eryſipelata, Putredines, ex quibus magis ſanantur.inde expurgata peſtilentia. Quædã ad internas partes, per diſtillationes ad fauces, aut Toracem quem vulgo appellant Mal del Caſtrone, Quædam ſine febre manifeſta, in qua neque calor neque pulſus neque vrina oſten
3. Præſ.4. dunt,quam Hecticam peſtilentem putauit Galenus. Sed contingere poteſt, quia venenũ in aliqua particula latitet, vt patet in morſu canis rabioſi: manifeſtari autem oportet cum petit cor. Quæ cum febre manifeſta accedit: aliquando calorem exterius mittem habet, ſed interius affligit cum extremorum refrigeratione humoribus frigidis putreſcentibus prope cor. Aliquando vehementẽ calo-

calorem oſtendit putreſcentibus ſcilicet humoribus bilioſis Hi in Hecticam tranſeunt, niſi prius vi morbi intereant.

Signa Peſtis. Cap. 51.

FVturam peſtem denuntiant cauſæ & quæ cauſas comitantur, at nulla neceſſitas eſt. Probabiliora ſigna ſunt, quæ ex cauſis proximis petuntur. Magnam putredinem portendunt conſtitutiones ſupra modum, calidæ & humidæ, aut coniunctim aut ſeparatim, vt diuturnæ ſiccitates & Pluuiæ. Magnas ſiccitates comitantur Cometæ, multæ impreſſiones ignitæ, aer caliginoſus, puluerulentus, atræ nubes ſine pluuia, deteriores, ſi hyeme aut vere. Pluuias diuturnas comitantur inundationes: Aquarum ſtagnantium putredines: generatio multorum reptilium. Coniunctim: Auſtri cum multa caligine ſine

pluuia ſine ventis, hyeme: ſignificant enim euaporationem calidam & humidam, putredines.

Subterraneas euaporationes oſtendant Terræmotus, animalia ſuas cauernas relinquentia. Aerem prauis vaporibus repleri oſtendunt aues fugientes. Præcedit aliquando brutorum interitus; Puerorum Variolæ.
1. Probl. 23. Incipientis peſtilentiæ ſigna obſcura. Nam eadem quæ in febre peſtilenti ſine Peſte. Si appareat Contagium, ſignum eſt certiſſimum. Si multi eodem tempore intereant ex eodem morbo, Epidemia eſt perniciosa, quæ tamen poteſt eſſe ſine contagio, ſtatus ſcilicet peſtilens; non dum Peſtis exquiſita, non enim ob id aer venenatus dicendus eſt. Signum verò aeris venenoſi eſt, Fætor ſiue ex cauſis manifeſtis, ſiue ex occultis, vt ex euaporatione ſubterranea; Si plures in eadem domo corripian-

ripian-

ripiantur, contagij signum est, Si sparsim in eodem tempore, constitutionis potius signum est. Ex ipsis morbis signa quædam sumuntur à Galeno. Fætor quidam anhelitus, color oris & faciei Erysipelatosus: Aluus turbata: Colliquationes: Cibi fastidium. Vrina conturbata, tenuis, Sublimamentum sublividum veluti tela araneæ aut vt lana congesta: Exanthemata vlcerosa aut maculæ nigræ in dorso magis & pectore. Nam variolæ & morbilli in vultu. Carbunculi; Eysipelata: Abscessus ad emunctoria, qui non supperantur: aut in putredinem tendunt diuersam à pure. Partium putredines Vermes intestinorum; Deliquia: Delirium: Sopor: Imbecillitas omnium virtutum pulsus languidus. Prognostica: Biduo aut tribus diebus interficere solet; Producitur, quibus sudor largus. Incerto ordine moriuntur sine

3. Præs. 4.

3. in 3. Epi. 55.

5. Meth. 12.

3. in 3. Epid. 24.

crisi

crisi plerique tamen circa iudicia. Euasuris pustulæ nigræ toto corpore confertim vlcerosæ plurimis, omnibus certe siccæ: etiam si non criticæ, iuuant tamen; Abscessus in suppurationem tendentes: Qui non suppurantur, lethales, præsertim
3. in 3. Epi. 25. si delitescant. Euadebant magis quibus crus aut alia pars denudabatur ex putredine. Desinunt status pestilentes in contrarijs temporibus. Sed Pestis non desinit, quam diu Contagium persistit, ideo per plures annos: Repullulant vere & Autunno.

Præseueratio. Cap. 52.

PRæseruatio à peste vna est ad populum defendendum, altera ad singulos. Illa ad Principes spectat, altera ad Medicos. Tollenda est causa communis correctione aeris venenosi. At videtur impossibile homi-

hominibus. Saltem vt Hippocrates traditur fecisse Athenis, igne vbique in ciuitate accenso: Nam vstio omnem putredinem delet. Ne autem contagium vnius ad alterum fiat, qui peste correpti sunt, relegandi extra ciuitatem assignato loco, vnde non exeant in publicum. Siquis autem in ciuitate depræhendatur peste correptus, statim prohibeatur egressus è domo & ne quis domum illam attingat, donec omnes exierint in locum destinatum & omnis supellectilis igni tradita fuerit, & domus purgata. Similem diligentiam legimus in sacris obseruatã fuisse apud Hebreos aduersus leprosos, nam lepra per contagium serpit vt Pestis. Qui autẽ per quatraginta dies immunis à peste fuerit, reuocari posse.

Neminem admittere neque res ex locis infectis pena capitali.

Huius

Huius gratia inſtitui cuſtodes & ſpeculatores non ſolum ad Ciuitatis portas, ſed & procul ad eius regionis fines; qui tranſitũ prohibeant, niſi fidem ſecum ferant ex locis ſalubribus aduentare. Hoc modo noſtris temporibus diligentia Magni Ducis Hetrariæ factum eſt, vt Peſtis quæ Liguriam & Mediolanum afflixit, in reliquam Italiam non ſerperet. Quæ omnia inutilia omnino fuiſſent, ſi aeris malitia à cælo penderet, vt quidam putant.

In ſtatu præterea peſtilenti cum legibus prohibeatur comercium quod plerique etiam ſine lege aufugium: altera miſerrima calamitas contigit ex victu & miniſterio, quibus omnibus prouidendum eſt inſtitutis qui victui ægrotantium præ ſint, qui curationi, qui Sacramentis, qui mortuorum ſepulturæ: Mirandus eſt Aretij magiſtratus Fraternitæ apellatus,

inquē non admittuntur nisi nobiliores: hic efferendis ad sepulturam mortuis constitutus est: Compertum vero est in tempore pestilentiæ neminem eorum qui huic officio tam laborioso & periculoso incumbunt, peste perijsse. neque ex eius familia quemquam: Qui etiam ministrant in tanto periculo, diuinitus inspirari videntur non spe lucri, nam tota supellectilis igni tradenda est, præcipue panni & Pelles, nam hec corpora maxime omnium seruant sordes putridas diutius; præsertim si in loco clauso asseruentur, ablutione non tolluntur, sed igne, aut in sole feruenti & aeri diutius exposita; Aurum tamen & Argentum in aceto madefacta luem amictunt, magis si præcalfacta fuerint.

Singulorum autem præseruatio fit auferendo causas tum internas tum externas. Ad arcendam igitur aeris malitiam,

vt

vt publice ſic domi per ignem, fit, vt putredo diſſipetur, præſertim lignis odoratis ex Iunipero, Abiete & Cupreſſo, quibus etiam veſtes ſuffumigentur. Sed poſtea aer calfactus refrigeretur odoribus frigidis & humidis vt ex aqua roſacea & aceto cũ aqua frigida aſperſa, & ventiletur, ſed arceatur ventus auſtralis, aut ſi quis ſpiret ex locis putridis. Non oportet ieiunum aerem externum haurire, ſed præſumere antidota odorata potius refrigerantia & varia ſingulis diebus. Naribus ſpongia aceto madefacta & aqua roſacea, & ſandalis. Cõficitur pila excauata ex ligno Cupreſci aut Iuniperi foraminulenta, in qua recipiantur varia corpora odorata.

1. dif. fe. 4. Ad cauſas internas iubet Galenus. Corpora humida omni via exſiccanda, quæ ſicciora ſunt, in antiquo habitu conſeruanda, in quibus ſuperfluitates

adſunt,

adſunt, purganda: Obſtructiones aperiendæ & abſtergendæ. Sed hæc non omnino videntur conſentire cum Hippocrate, qui contulit contraria adhibenda eſſe conſtitutioni non immutandum victum conſuetum, vt pute qui non ſit cauſa morbi communis ſed efficiendum vt corpus minime tumeat, & debiliſſimũ ſit, auferendo de cibis & potione quibus vti conſueuerat paulatim, ne ex immutatione quid grauius contingat. Et Cornelius Celſus inquit: Neque ieiunio neque Cenato vomendum eſt, neque mouenda aluus; atque etiam ſi mota eſt per ſe, comprimenda eſt. Si plenius corpus eſt; abſtinendum potius eſt: nam periculoſa quæcumque commotio eſt, ne putredinem accendat. Quæ igitur à Galeno præcipiuntur, non in ſtatu peſtilenti facienda ſunt, ſed antea futurum ſtatum præuidendo purga-

2. *Nat. hu.* 4.

bat.

bat. Neque ſiccitas omnino cō-fert ad prauas euaporationes ſed in conſtitutione calida & ſicca, frigidis,& humidis vtendum Raſis victum refrigerantē & ſiccantem inſtituit:cibos aſſos ex aceto & Agreſta cōditos Punicam. Celſus alternis diebus in potu aqua vtendum non defatigandum. cibis conſuetis vtendum; leuiter ambulandum ante æſtum, aut geſtari. Bonum peregrinari, nauigare, vt non ſemper eodem aere fruatur. Vitandum balneum, & ſudor, cruditates venus, frigus & calor. Multo magis continere id-eſt à victu pleniori. Si qua grauitas in corpore ſentiatur, tum neque mane ſurgendum neque nudis pedibus ambulādum. Vitandus Sonnus meridianus. Vt autem quis tuto verſari inter infectos & contrectare poſſit res peſtilentes hodie compertum eſt remedium extrahens euaporationes virulentas ſi appli-

applicetur ad arterias in Carpo & ad regionem cordis, Puluis Auripighementi, aut Sublimati addito Croco, aut Gariophylis aut Cinamomo. aut ſimilibus incluſis omnibus in ſacculum ſericum ne partem exulcerent, Antiqui prædicant Hyacintum geſtatum Tophatium: Sapphirum: Acatem. Rubinum. Alij emiſſarium parant in crure, ne ſuperflua retineantur.

Curatio. Cap. 53.

CVratio Peſtis conſiſtit in eductione virulentiæ quã primum in extinctione caloris putredinalis. & correctione Symptomatum. Eductio incipiente putredine prima die per venæ ſectionem ex brachio ad ventilandum, & vapores putridos in venas attractos euacuandum. Hanc Celſus magis laudat quam medicamenta purgã

tia.

tia. Rasis in magna plenitudine, si vires constent, ex pulsu Si putredo in venis, quod colligitur ex vrinis rubeis & crassis, Sanguinem extrahit vsque ad animi deliquium. Noceret, si extra venas, vt contingebat in Peste, quæ in tota Italia fuit anno 1528. Si putredo multum inualuit, non est mittendus sanguis, vt Galenus animaduertit. Ideo recentiores verentur in omnibus. Sed tunc satius est aut nihil extraere, aut parum ex venis inferioribus, Saphena Hæmorrhoidibus, in Dorso per Cucurbitulas, in pueris per hirudines ad venas brachij. Medicamenta purgantia altera die, ante quam humores erumpant in aliquam partem, vt in materia turgente. Aut prima die, cum timetur venæ sectio. Non lenientia tantum, sed efficaciora; Rhabarbarum, Agaricum: cum decocto Tamarindorum; pill. Cocchiæ; de lapide La-

4. Tu. san. 4. & de Cib. boni & mali suc. 1.

de Lazuli, de lap. Armeno: Antimonium præparatum. Poſtea corrigere abluendo ex ſero lactis cum aceto. Celſus inquit. in morbo præcipiti etiam cum quadam temeritate auxilia rapienda ſunt: Vomitu pectus purgare.

Si abſceſſus eruperint, aut Exanthemata, cauere tum venæ ſectionem, tum purgantia. Si plenitudo venæ ſectionem requirat, cucurbitula ad emunctoria intumeſcentia, ſic venam ſecare proximam, aut partiri prius ex diſtanti, poſtea ex propinqua. Si prauitas humorum Medicamenta purgantia: Super abſceſſum Galbanum, ad Exanthemata frictiones ex oleo Chamæmelino ad Cutem. Extinctio duplex Ariſtoteles de Vita & morte, Aut vehementi frigiditate ad incipientem putredinem & febrem: Aut exurentibus factam putredinem, & diſſipantibus, poſt principia; Fri-

gida actu, potus aquæ frigidæ
9. *Meth.* ex niue, quam laudat Rasis ma-
5. gis in putrescente bile: & Gale-
nus inquit; Duo maxima re-
media omnium febrium conti-
nuarum; Venæ sectio, & Aquæ
frigidæ potius. Celsus inquit;
Non ante diem quartam vbi in
summo incremento, vrgente
magna siti, bibat vltra satieta-
tem, vomat: Veste operiatur;
Dormiat; Si sudor succedat,
optimum. Repetit Rasis post
dimidiam horam bis & vomat;
10. *Meth.* Galenus in Colliquantibus, sta
11. tim, non expectanda coctio;
Omnia actu frigida exhibean-
tur; Etiam extrinsecus Celsus
& Auic. Si ardens febris extor-
ret, nulla medicamenti potio
danda, sed refrigerandus in ip-
sis accessionibus oleo ex aqua
frigida conquassato, donec al-
bescat; Folia vitis in aqua fri-
gida tincta super stomachum;
leuibus linteis velandus, non
pannis strangulandus, in con-

claui aerem multum & purum inſpiret, ſtratis virentibus. Si dolores affuerint, ſi præcordiorum tumor, aut in Thorace, Pulmone faucibus: Si tuſsicula, vlcus, animi defectus, deiectio. Nō aquæ frigidæ potus, ſed alia remedia. Potentia frigida & ſicca ad omnem putredinem; Bolus armenus in vino mero, aut diluto pro febris vehementia. 9. Simpl. 5. vt remedium, feratur in venas. Lapis Bezaar eodem modo: Fragmenta præcioſa tenuiſſime leuigata ſuper lapidem porphiritem: Margaritæ: Auri & Argenti folia. Tormentillæ & Biſtortæ radix; Acida & acerba incraſſantia ſanguinis ſubſtātiam Raſis. Celſus omnia glutinoſa, etiam carnem huiuſmodi laudat, puto quia, minus corrumpuntur, & prohibent, ne venenum Cor petat. Non timenda obſtructio ex ijs ob factas euacuationes & ob febrilem calorem attenuantem.

Acetum: Citri acidum: Omphacium: Mala punica; Cydonia; Rhus: Acetoſa; Oxys; Sonchus. Intubus: Pſyllij mucillago: Roſæ lactuca: Capita papaueris; Solanum; Scorzonera; Flos Gariophillus ſucco conſtat glutinoſo: Zizipha; Hordeum, lenticula, ex quibus ſorbitiones fiant, aut paſtilli ſolubiles in aqua frigida, aut aquis diſtillatis; Iuleb. Raſis inquit. Cum non ſuccedit expulſio per aquæ frigidæ potum ſæpius exhibitum, prouocetur ſudor ollis ex aqua feruente ad dorſum & ad pectus, vt interim paulatim ſorbeat aquam frigidam ad propulſandum extra, & frigidum aerem inſpiret, poſtea in potu ſumat decoctum Caricarum, vuæ paſſæ enucleatæ vel addito ſemine Appij, Fæniculi, & ſtragulis operiatur vt ſudet, aut erumpant tardantia Exanthemata. Si prauitate magis quam multitudine lædant, conueniunt

Anti-

Antidota diſſipantia, cum in-
clinauerit febris vel ſpente, vel
vſu refrigerantium.

Paulus ex Ruffo inquit. Vbi
interna vruntur, externa fri-
gent, requirunt calefacientia,
vt calor per totum diſtribua-
tur. Frictiones ex oleis cale-
facientibus; Laterculi calidiſ-
ſimi vino irrigati ad manus &
pedes. Pillulæ Ruffi: Reci-
piunt Aloes, Ammoniaci ſin-
gulorum drachmas duas, Mir-
ræ drachmam vnam. Ex vino
odorato contrita exhibeantur
dimidiæ fabæ magnitudine ſin-
gulis diebus. Neminem eſſe,
qui hoc potu non ſuperauerit.
Arabes pro Ammoniaco Cro-
cum ſumunt drachmam vnam.
At in febribus odores replentes
lædunt. Galenus Theriacam
laudat in Peſte, eſt enim velu- *Ther. 16.*
ti ignis purgatorius; Mitrida-
tium; Antidotum de Sangui-
nibus. ex vino, efficacius ex
aqua ardente. Oleum ex bac-

cis Iuniperi expreſſum & cum aqua ardente atque alijs Alexipharmacis diſtillatum pondere drachmarum duarum cum aqua acetoſæ: temperatum in potu citiſſime calorem reuocat, & pulſum. Simplicia diſcutientia putredinem peſtilentem; Scordium; Scabioſa; Gralega; Betonica; Calendula Dictamum album; Dictamum Cretenſe; Gentiana; Carlina; Angelica Zedoaria; Ariſtolochia: Semen Thlaſpi; Citri; Cardui benedicti. Cornu cerui, ex quibus pulueres, Electuaria, & aquæ diſtillatæ fiunt. Extrinſecus digerunt Epithemata & inunctiones ad Cor & Pulſus Oleum ex ſeminibus Citri, Hyperici. Nardinum cum vino cretico. Oleum Mattiol. aduerſus venena. *S*ed parcius, nam vehementer calida & valde odorata diſſoluūt vires Cordis. Vbi eruperint abſceſſus ad Emunctoria, imponendum

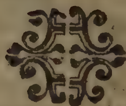
Gal-

Galbanum cum vino ; Cataplaſma ex radice Altheæ, Cucumeris ſyl. Cum ſatis erupe-rit, Scarificatio, inuſtio ex ferro ignito ; apertio. Ad Carbunculum cataplaſma ex Prunella herba tuſa cum farinæ flore & oleo roſaceo, ſeruorem extinguit,& concoquit. Alioqui conuenit inuſtio.

Victus indicaretur tenuiſſimus, ſed contraindicat humorum corruptela ; quæ victum requirit pleniorem vt Galenus *1. Aph. 17.*
teſtatur, & Hipp. Nam illi eua- *3. in 3.*
debant, qui viriliter comede- *Epi. 58.*
bant. Ideo parum & ſæpe nutriendi. Sorbitiones Ptiſanæ, Lentium cum ſuccis acidis. Carnes contuſæ ; Gelu expreſſum ex carnibus aſſis, Gallinaceis, Vitulinis Caſtrati, non iurulenta nec pinguia. Celſus inquit minime vtile eſt aut fame aut medicamentis vti, aut ducere aluum, & Hipp. Purga- *3. in 3.*
tiones multos offendebāt, quia *Epi. 56.*

plurimis venter male habebat
Vinum calidum & meraciu
Celſ. Sed vrgente febre potu
refrigerantes.

Finis Tertij Libri.



AN-

ANDREAE CAESALPINI ARTIS MEDICAE

LIBER IV.

De Morbo Gallico & ijs, qui in cute, Glandulis, & Articulis. Cap. 1.



EDICINAE ſcientia in eam amplitudinem extenditur, vt ad inueniendã multorum ſeculorum decurſu opus fuerit, ad perdiſcendam autem quæ iam inuenta eſt, vix totius vitæ curriculum ſufficiat.

Quantum enim temporis impendimus in primis diſciplinis ad hanc ſcientiam neceſſaris? Quantum præterea in cognitione corporis humani? Quantum in ijs quæ præter naturam illi & ſin-

ſingulis partibus contingunt; morbis, cauſis, & Symptomatis? Tandem relinquitnr curandi ratio in numeris pene indicationibus conſtans deſumptis partim ab ijs quæ ſecundum naturam ſingulis inſunt, partim ab ijs, quæ præter naturam: nec non ab ijs quæ medio modo vt anni tempore, conſtitutione, Regione Aetate, Sexu, conſuetudine, & multis alijs huiuſmodi. Neque id ſufficit, ſed opportet remediorum copiam habere, vt ſingulis accommodentur ex innumerabili materia ſiue ex plantis, ſiue ex animalibus, ſiue ex Metallicis, vt nihil intactum relinquatur. Deterreret porro id diſcipulos, vt pote qui vel ſummo labore eoque perpetuo tam vaſtam rerum multitudinem deſperent mente concipere: niſi ab Hippocrate Galeno alijſque præſtantioribus medicis tradita eſſet Methodus, qua perſtringi in pauciora capita

pita multitudo poſſit. Quamquam & id non vnicuique facile Cum enim actiones ſingularium ſint, non ſufficit vniuerſalia tenere ſed opportet vſque ad ſingulares differentias deſcendere: quod valde operosũ eſt mnltitudine enim diuiſionũ quaſi obruitur intellectus tendens pene in infinitum. Verum enimuero ex Methodo reſolutiua, quam ſecutus eſt Ariſtoteles ex ſingularibus in principia ars facilis redditur, & abſque errore; vitaturque infinitum. Cum enim occurrit ægrotus aliquis ex hac aut illa ægritudine curandus facile eſt eius ægritudinem in ſua principia reſoluere, & quaſcunque indicationes particulares in eodem intueri: & remediorum materiã illi accommodatiſſimam eligere. Quod patet in nouo morbo apud antiquos nunquam viſo; qui Gallicus appellatur, de quo agere inſtitui. Quamuis

enim nulla extaret eius tractio Medici rationales ex traditis apud antiquos tum morbi essentiam & causas; tum curationē adinuenerunt. Quod & nos Deo dante pro viribus euitemur.

Morbi Gallici descriptio. Cap. 2.

MOrbus Gallicus dicitur, quia gallos prius inuasit, cū Neapolim oppugnarent sub Carolo Octauo Rege anno 1495. Ab ijsdem cum in Galliā reuerterentur eodē anno in totam Italiam disseminatus est. Galli neapolitanum vocant, quia Neapoli contraxerunt. Germani Hispanum, quia in eodem bello cum Hispanis militantes infecti sunt: aut quia creditur in Hispaniam primum delatum fuisse ab India occidētali Christophoro Columbo inde viros & mulieres asportante.

tante. Lues venerea à quibuſdam vocatur; quia in coitu per contagium communicatur. Et morbus verecundus, quia pudet patefacere obſcena, quæ primum læduntur: aut delicta venerea. Forma non eadem nec ſæuities Semper fuit, licet eadem ratio contagij. Præcipuum contagium fit per partes obſcenas, aliquando per vbera pueris latantibus, aut toto corpore condormientibus. aliquando ſolis linteis vt in Scabie, Ex concubitu puſtulæ inflammatæ in pudendis oriuntur, maſculis in glāde inde Bubones in inguinibus. Puerulis lactantibus puſtulæ in ore: Nutricibus in mãmillis, A puſtulis vlcera maligna ſuccedunt. Quæ in pudendo vulgo Taroli appellantur: quia continent ſordem quandam albam craſſam figura vermiculi, qui ligna erodit, vulgo Tarlo qua ablata alia ſimilis Subnaſcitur: erodit aliquan

do totam glandem, inflammat præputium, vt neque detegi glans poſſit, neque tegi. Succedunt paulo poſt puſtulæ in capite, inde in alias partes cruſtolæ ſubalbidæ aut ſub nigræ initio prauæ quæ augentur ſimilitudine & latitudine vaſculi glãdium; Emanat muccus albus fætidus larga copia, quamuis aliquando ſicciores ſint & minores, vulgo Bollæ franzeſe: papulæ magnæ dici põſsũt vt Hip-
3. in 3. Epid. 51 pocrates vocat: Ex puſtulis aliquando vlcera maligna, exedentia carnem ſubiectam. totum pudendum & labia; Tuberoſæ inæqualitates in capite, facie, Brachijs & cruribus, nunc crudæ perpetuo perſeuerantes, nunc ſuppuratæ muccum glutinoſum album effundentes: *S*uper oſſa tibiarum, ad Clauiculas, Coſtas, Caluariam congelationes quædam, quas vulgo Gummas appellant, aliquando cum dolore tenſo perioſtio

nunc

nunc ſine dolore. Dolores acerbiſſimi in lacertis ad partes muſculoſas & neruoſas, & circa articulos, in capite: vulgo doglie franzeſe: affligunt noctu magis & in nouilunijs, Auſtrinis flatibus. Defluuium capillorum, Superciliorum & Barbæ vulgo Pelaia. Diſtillationes graues corrumpentes particulas: ad Nares, vnde Carthilaginum corroſio, naſus depreſſus: Dentes corroduntur, Gingiuæ putreſcunt: Ad Palatum oſſis perforatio, vnde coguntur loqui ex naribus. Ad fauces, ex eſio Vuæ Guturis, vnde impeditur vox & deuoratio. Ad Pulmonem, vnde Aſthma, & Phitilis, Ad ventriculum, dolores & ciborum corruptio Ad ſpinam: dolores dorſi, lumborum Gonorrea. Initio vigebant puſtulæ, vlcera exedentia, tuberoſitates faciem deturpantes dolores lacertorum. Poſt annũ quatrageſimum omnia mitiga-

ta sunt: Pauciores pustulæ: Gũmositates plures: dolores ferè nulli aut multo leuiores. Sed cæperunt pilorum defluuia, Detium corruptiones & casus Nostris temporibus post annũ ottuagesimum Distillatio magis vrget, & vlcera intra pudendum vnde sanies continue emanat, putatur Gonorrea: & mulieribus fluores alibi. Eadem ferè aut plurima ex his contigisse in quadam pestilentia testatur Hippocrates vbi inquit:
3. in 3. Epi. 23. vsq;. 26. Ex suppurationibus carnis multum neruorum & ossium decidit. Non puri simile effluebat, sed alia quædam putredo multa & varia. Quibus caput tentabat, caput totum glabrescebat: mentum & ossa denudabantur. Quibusdam descendebat: denudabantur: brachia femur, tibiæ; pes totus, latera, dorsum, Pubes, Pudenda: Euadebant plurimi. Quibus autem non fiebant huiusmodi absces-
sus,

ſus, moriebantur. Os aphtis vitiatum, vlceratumque. Fluxiones ad pudenda multæ, exulcerationes, Tubercula foris & intus ad inguina; Papulæ magnæ. Tabidi multi.

De causis. Cap. 3.

CAuſa affectuum qui in morbo Gallico contingunt, difficilis cognitu eſt. Quãuis enim ſinguli antiquis cogniti extiterint atque eorum cauſæ traditæ fuerint: Hoc tamen nouum eſt, ex contagio potiſſimum rei venereæ cõtrahi. Sed fortaſſe nihil nouum eſt, ſed omnes morbi in diuerſis temporibus, aut regionibus pullulant. Teſtantur enim hunc morbum in India occidentali repertum eſſe, vbi Buam vocant. Alij aliam in noſtro orbe extitiſſe, putãtes Elephãtiaſim eſſe. Ideo in initio cæperunt ob ſimilitudinem remedia adhibere tan-

quam ad Elephantiaſim. Sed poſt ea euentus redarguit. Vtilius remedium inuenerunt lignum Guaiaccum ex eadem India aduectum, quo remedio ad Buam illi vtuntur. Si igitur in noſtro orbe nouus eſt morbus & nouum remedium: cauſam quoq; eius nouã eſſe putandũ eſt. At vero Ars medica omniũ morborum notitiam profitetur tum eorum qui fuerunt, tũ eorũ qui futuri ſunt & in qualibet regione, vt docet Hipp. in libro de Aere aquis & locis, Ars enim vniuerſalium eſt. oportet igitur & morbum Gallicum, quam vis apud nos nouus ſit cognoſci à Medico rationali, & quæ ſint eius cauſæ; Hoc autem modo inueſtigantibus patebunt. Primum igitur: Contagium putredinem arguit: calorem ſcilicet extraneum in materia putreſcente, ſed pertinaci vt non facile deleatur. ideo ſimilem ſibi putredinem in alio exci-

excitat Non in Spirituosa substantia, quia non in longinquũ transit: neque in tenuibus humoribus, quia non cito communicatur: nam delitescit post contactum aliquando per mensem vnum aut duos, vt solet rabies canina; Sed in crassis præcipuæ pituitosis: Argumento est muccosa substantia emanans ex pustulis Vlceribus, Tuberculis. Præcipue in excremento seminali, quia per coitum. Deinde, si putredo est, est igitur morbus in intemperie calida & humida; sed cum materia frigida & crassa: Quoniam vero corrũpit, in excessu esse necesse est: propter excessum enim primarum qualitatum corruptio fit. Sed quia non cedit remedijs ad solam intemperiem facientibus, aliquid subesse oportet quod huiusmodi intemperiẽ conseruet: materiam scilicet crassam & viscosam elui difficilem. quod 3.Simpl. 18.

est

eſt ſecundam totam ſubſtantiã lædere: ideſt qualitates excedentes, & materiam pertinacem ſic enim Piper & Allium
4. *Simpl.* 19. effugerunt genus deleterij, quia ob tenuitatem ſubſtantiæ facile commutari poſſunt à calore noſtro & extingui: quod in venenis non contingit. Quidam putant putredinem hanc ſecundum totam ſubſtantiam inimicam eſſe Hepati & facultati naturali: hunc primo affici, deinde ad cæteras partes tranſire. Argumento quia in initio Bubones apparent quæ ſunt Hepatis emunctoria. At non eſt neceſſe, prius enim oritur vlcus in genitali ex contactu, ex vlcere autẽ Bubo vt in cæteris fieri ſolet non per expulſionem ab Hepate. Rationabilius eſt primum affici caput; quia membrum eſt pituitoſum, & in coitu maxime afficitur. Indicio ſunt puſtulæ poſt genitalia primum in capite apparentes. Qnoniã

autem

autem contagio prior eſt cauſa quæ morbum contagioſum efficit, huiuſmodi cauſa morbi Gallici quærenda eſt. Quidam tribuunt occultis ſtellarum influxibus: præceſſiſſe enim tradunt trium Planetarum Superiorum coniunctionem. Ad ſi id eſſet in cauſa morbus eſſet Epidemius ex aere ſcilicet contractus non ſolum Neapoli, neque ſolum in exercitu Gallorũ a quibus per contagium diffuſus eſt. Cauſa enim adeo vniuerſalis non vnicum locum ſibi perſcribit. Neque rationi conſentaneum eſt Neapoli incepiſſe ex contagio delato ab India prius enim incepiſſet in Hiſpania, aut apud eos, ad quos Chriſtophorus acceſſit, non inter Gallos Aliam hiſtoriam habeo veriorem ab ijſmet traditam, qui interfuerunt ex milite Aretino, qui in eo bello militabat cum Hiſpanis, Is referebat: Opidum in monte Veſuuio

quod ſumma dicitur, vbi copia eſt vini generoſi, quod Græcũ appellatur. clam noctu ab Hiſpanis derelictum, obſidentibus Gallis. ſed vino infecto admixto ſanguine, quem extraxerant ex ijs qui in Hoſpitali Sancti Lazari laborabant. Ingreſſos igitur Gallos, atque eo vino expletos cæpiſſe laborare, comparentibus ſæuiſſimis ſymptomatis Elephantiaſim referentibus. Non igitur mirum morbum Gallicum communicabilem eſſe per coitum, Materia enim ſeminalis labem contraxit ex Elephãtiaſi. Qui enim eo morbo laborant impetum intenſum habent ad coitum, vt teſtatur Aetius: ideo vt plurimum in pubertate oritur, non in Eunuchis. Non tamen eius morbi vitium eſt in ſemine ſed in humore melancholico, At Melancholici libidinoſi, ſunt apud Ariſtotelem ob multos flatus. In morbo autem Gal-
lico

lico virus Elephantiaſis per vinum Græcum tranſiuit in pudenda, & ſemen infecit.

Cauſæ ſingulorum affectuum. Cap. 4.

PVſtularum in pudendo cauſa eſt putredo in materia ſeminali, extrinſecus in glande, quia hæc pars atteritur, & prior labem ex vtero contrahit; Intrinſecus ex proprij ſeminis labe, vnde Gonorrhea, propem glandem magis, quia inibi ob anguſtiam impingit exiens.

Succedit affectio in capite. Nam ſedes maximè ſeminalis Ariſt. & Hipp. in libro de Genitura. Ad cutem capitis, deinde totius, tranſmiſſa materia extra cum ſanguine, ideo puſtulæ inflammato ſimul ſanguine. Cruſtulæ albæ pituitam vincentem; liuidæ melancholiam ſignificant. Exulcerationes vſtionem humorum ſequun- *2. Gen. an. 5. 4. Prob. 2.*

tur. Tuberositates cutis inæquales, vt in Elephantiasi ob crassitiem materiæ cum sanguine particulis imbibitum, Gummositates abscedente materia pituitosa & concrescente exhalata tenuiori parte præcipue, iuxta ossa & Tendones, quia earum partiū excrementa crassiora sunt. Dolores lacertorum & neruosarum partium, vitiata tertia coctione, quia alimentum albarum partium vitiatum est, mordens, aut flatu distendens; ideo partes fibrosas & membranosas infestat pręcipue capitis. Noctu magis ob frigiditatem, & in Nouilunijs, interdiu minus, quia perspirat materia. Defluuia capillorum erosis radicibus ab acri exhalatione, non vt in Alopecia ab humore: Nam in cute non semper apparet vitium. Distillationes debilitato cerebro, & materia non vergente ad cutē sed ad partes internas, aut anterio-

teriores, ad fauces, Pulmonem Ventriculum, Hepar, vnde vitiantur coctiones prima & secunda Aut posteriores, Spinam & lumbos; Vnde Gonorrhea, cum exulcere in pudendo fluxus excitatur à lumbis. Bubones in inguinibus ab eadem causa, sed vnà cum sanguine, ideo inflammantur.

Initio vigebant magis pustulæ & tuberosæ inæqualitates, & vlcera exedentia, minus dolores, quia ob caliditatem materia vergebat extra, & magis Elephantiasim præseferebat, ob propinquitatem originis. Labentibus annis dolores magis infestabant & Gummositates, materia frigidiore & crassiore reddita, ideo non ad cutem. Postea transiuit in capillorum defluuium calore mitigato non corrūpente in profundū crassos humores, sed in superficie tantum vapores putridos attollente. Bubones quoque non valde

exitio-

exitiosi, quia materia per eam partem facile expurgatur. Sed distillationes adhuc perseuerãt quia hominis natura est ijs maxime obnoxia: mitiora tamen omnia sunt, quam annis elapsis, quia vis venefica mitigata est: & minus cõtagiosa. Inueteratus quoque minus contagiosus est quam recens. Nam sunt, quibus ossa sunt erosa, aut gũmositates patiuntur, vxores tamen non infecerunt. Facilius autem contrahunt corpora calida & humida, & rara. Huius morbi differentiæ colliguntur pro diuersitate affectuum prædictorum & partium affectarum. Item pro Ætate, in puero si ex vtero matris; aut nutricis lacte vitioso: in Iuuene, in sene: Pro natura diuersa, in corpore pituitoso, aut Sanguineo, Bilioso aut melancholico. Variantur enim ex his curationes.

Signa. Cap. 5.

SIgna facti morbi manifestissima sunt ex affectibus prædictis habitis per contagium, aut veneris aut alio contactu At fientis obscura sunt, nō enim omnes affectus initio manifestantur; Singuli autem contingere possunt in alijs morbis. Quod autem propriū est ipsum contagium non omnes fatentur aut quia pudeat, vt apud eos qui castitatem profitentur, aut quia lateat alius cōtactus vnde sunt qui asserant hunc morbum aliquando sponte oriri. Cum incipit, languor aduenit totius corporis, membrorum grauitas præcipue post somnum. Dolor capitis leuis, qui incipit vesperi; pigritia, somnolentia; sed somni breues; amant decubitū: quæ significant affici caput. Insequitur mæror, iracundia, assidua inappetentia, pallor, ma-

cies, vola manus rubens; Febricula aliquando, ſed raro, ſine manifeſto incremento & declinatione, ſine ſiti; quæ vt plurimum ex puſtulis inflammatis, aut Bubone exoritur; quãuis aliquando ex interna putredine partium ſolidarum, vnde Hectica excitatur. Sanguis qui ex venæ ſectione extrahitur impurus eſt & muccoſus. Vrina craſſior & pinguis diuulſa, ſubrubra, quo ſolo ſigno abſente febre depræhendi poteſt; Egeſtiones tardæ ſiccæ muccoſæ vergente ad habitum materia. Pudendi vlcera non calloſa nec liuida, ſed ſubalbida; Bubones diu crudi: Puſtulæ & rubores primum circa frontem, quia pudenda anterioribus reſpondent; Defluuium capillorum, at non lethale vt in Phthiſi. Aliquando Capitis dolor diuturnus nullis remedijs cedens, in fronte magis; deſcendit ſæpius ad clauiculas; Brachia vix attolli

tolli possunt. Distillationes ad dentes, fauces, exulcerantes. In toto corpore aut pustulæ aut dolores. Tumor in facie inæqualis vnde fiunt deformes & horribiles aspectu. Inueteratis Gummositates exoriuntur, aut vlcera serpentia; Ossium Caries præcipue Caluariæ. In vola manus & planta pedis crustæ duræ & callosæ, fissuræ. Discernuntur autem pustulæ Galicæ à reliquis quia humorem emictunt album vt albedo oculi, aut subrubrum cum quadam liuiditate. Idem ex abscessibus, & vlceribus. Simile quid ab Hippocrate traditur, vbi inquit. Erat autem illa fluxio, quæ collecta erat, non absimilis puri, verum alia quædam putredo, ipsaque fluxio multa & varia. Prognostica Morbus non lethalis, sed pertinax, plerunque comitatur ad mortem. quia inuadit solida. Primis tem poribus ob sænitiem cita mors

3. in 3. Epi.24.

occidit autem magis, cum vergit intro, ad cerebri membranas ad ſpinam, ad fauces, ad Pulmonem; nam moriuntur aut ex ſuffocatione, aut Phthiſi, aut Maraſmo: Salubriores puſtulæ, pilorum defluuium. Tubercula externa ſuppurata Bubones; Vlcera. Idem teſtatur Hipp. inquiens, Formidabiliora erant, quam deteriora. Caput totũ glabreſcebat Mentum oſſaque denudabantur ac decidebant, multæque fluxiones, quibus ſuppurabantur, ſuperſtites erant; Quos inflammatio reliquit, & ſacer ignis, nec abſceſſus fiebat; hi vt plurimum perierunt. Multis brachium vel ſolidus cubitus decidit; Quibuſdam anteriora latera vel poſteriora; Nonnullis totum femur vel tibiæ denudabantur, peſque totus. Erat omnium grauiſſimum, cum pubem & pudenda vrgeret, quia facillimè hæ partes putreſcunt, &

3. in 3. Epi. 25.

partes

partes superiores afficiunt, vt Galenus testatur, adde propinquitatem vesicæ. Defluuium pilorum in extenuatis malum. *5. Aph. 11.* At in principio mitiorem ægritudinem significat.

Crassiores pustulę & pinguiores minus malignæ. Dolores difficiliores; Difficillimæ Gummositates. Cum iam inficit ossa, pro desperato habetur, nisi ossa vri possint. In habitu Melancholico omnia grauiora; Post in Biliosis: Minus in Pituitosis: minime in sanguineis. In Ætatibus Seniores magis pereunt, sed iuniores vehemētius laborant l. de Morbis. Febres ex Bubone malæ; non enim Ephemeræ; Sed insequuntur putredinem.

Curatio. Cap. 6.

CVratio morbi Gallici; Vis venefica extinguenda est Si id cito fieri nequit, interim

defendendum est corpus ne inficiatur, quod pertinet ad præseruationem. Id quod iam infectum est, auferendum, ne cæteras partes inficiat. Tandem ad diuersas affectiones & symptomata propria curatio adhibenda.

1. *dif.fe.* Præseruantur vt in Peste corpora humida siccando, sicca conseruando. Excrementa euacuando, & reliquas causas putredinis auferendo, obstructionem; humorum multitudinem prauitatem. Tollēda multitudo venæ sectione parcius vt vires seruentur: Aduersus fordes putridas statim à coitu abluere totum pudendum aceto & aqua rosacea, aut vino incocto Absinthio, Rosis, Sandalis. in Balneo totam cutem abstergere, aut sub tentorio ex lixiuio puluere Irridis cum melle Extinctio venenositatis fit aut vehementer frigidis, aut vstione sed frigida non conueniunt, quia

quia materiam relinquunt magis rebellem vſtio in partibus quidem externis fieri poteſt, non in internis.

Ideo ſeliguntur Alexipharmaca, quæ medio modo ſe habent inter venenum & corpus. Metallica, quorum materia imputreſcibilis, quæ conueniunt cum venenis quia vincunt, non vincuntur: Hæc ſi qualitatibus non excedant, conueniuut cum corpore, vt Gemmarum fragmenta Terræ Aurum ſi excedant, corrumpunt vt venena; niſi mixtione & præparatione corrigantur, vt Argentum viuum, quod præcipuum remedium in hoc morbo comburens ſeminaria putredinis. omnibus admiſcenda odorata, quia partes principes roborant, tuentur calidum innatum & pugnant aduerſus fætorem. Celebrantur & Antidota ex varijs compoſita; Theriaca, Mitridatum, Sales The- 5. Simpl. 18.

riaci, Trociſſi de Vipera. Ipſa Vipera in Vino ſuffocata, quia comperta eſt Elephantiaſim ſanare.

Quidam aquam ex carnibus Viperinis diſtillatam exhibent vino & aromatis correptam. Alij ex medulla panis imbuta in vino generoſo & inſperſo pul uere Sulphuris per diſtillationem aquam eliciunt: cuius doſis vnciæ tres per plures dies poſt purgationes, nam ſudorifica eſt. Sed ſatius eſt incipere à refrigerantibus & ſiccantibus, vt Margaritis & Fragmentis, aut Bolo armeno ex vino aut aquis odoratis & aceto vt ferantur intro & aliquando interiectis quibuſdam diebus inter potiones calidas, vt earum noxa corrigatur. Ablatio eius quod infectum eſt intus & extra ad partes affectas Intus ſenſibiliter fit per medicamenta purgantia præcipue Pituatam adhibitis prius quæ preparant,

pro

pro humorum diuersitate : & quæ respiciant partes genitales & genituram, calida & humida: vt genera gummi, Sagapenum, Hammoniacum, Laserpitium, Oppopanax, Galbanum, Bdellium: Turbit, Hermodactyli: Satyrium, Palma Christi. Extant pillulæ ex ijs compositæ, vt Fætidæ, de Hermodatilis; de Colocyntide. Incipiendum à mitioribus, vt est Diaphinicon Recentiores purgant ex Argento viuo præcipitato granis quatuor cum succharo rosaceo drachmis duabus. Aut Antimonio præparato cum vino in potu. Antiquiores ad humores crassos vtebantur lapide Armeno, & lapide lazuli, quorum extant pillularum compositiones. Quidam Præcipitatum præparant, ne laboriosam purgationem faciat, lauetur cum aqua pluuia trigesies, post cum aqua rosacea vigesies. Postea siccatum

irroretur decies ex ſucco citoniorum in quo ſolutum fuerit Gummi arabicum ſicceturque ſingulis vicibus. Doſis grana quatuor vel quinque pro robuſtioribus cum maſtiches optime triti ſcrupulo vno & Saccha ri roſacei drachma vna, fiat bolus qui deuoretur poſt aſſum ptum ferculum ex pane decocto in aqua cũ butyro & emulſione amigdalarum dulcium & ſaccharo, Confert non ſolum in morbo Gallico, ſed & in qualibet Epidemia. Paulus Aegyneta præ dicat in Colicis & Iliacis in capite de Hydrargyro: Alij corrigunt incoquentes Argentum viuum cũ auro mixtum ex aqua acuta aut oleo Sulphuris, deinde aſſatum in puluerem, lauetur vt dictum eſt. Doſis eius menſura denarij veneti.

Remedia interna Luem Gallicam dissipantia Cap. 7.

INsensibiliter euacuant digerentia & siccantia : ad quæ transeundum, cum purgationes non sufficiunt, laborantibus partibus solidis. Non conueniunt frictiones , neque balnea . Compertum est à balneis etiã naturalibus lædi. Iuuari solum à victu exsiccante & potu decoctionis ligni Guaiaci : aut Radicis Salsæ parillæ, aut Cinnæ aut ligni Sassafras, quibus omnibus Indi vtuntur: sudorifica enim sunt. Simili modo reperio apud Hippocratem ad siccandas fluxiones, in vsu fuisse lotum & Thædam: in coctis ligni ramentis in aqua. quod & Dioscorides tradit.

Sed omnium præstantissimũ repertum est lignum Guaiccũ quia resinosum valentius abstergit & corroborat, & minus

vetuſtatem patitur quia densū præcipue medullaris pars, quæ nigra eſt, cuius plurimum habet caudex vetuſtior, & rami craſſiores : vt pro vetuſtate arboris ætatibus diuerſis accommodentur. pueris rami nouelli, vetuſtiores adultis. Cinna tenuiorum eſt partium, minus calefacit, vt etiam febricitantibus dari poſſit, ſed cito euanida fit, & cariem ſentit. Salſaparilla minus exſiccat, magis emollit, non aſtringit, ideo ventriculo noxia, ſed facit magis ad Gumoſitates.

Saſſafras odoratius & calidius, incidit magis & digerit Fit ſimplex decoctio Scobis ligni Guaiacci vnciæ decem cor ticis eiuſdem vnciæ duæ: nam ammarior eſt. Aquæ fontaneæ aut Pluuiæ libræ duodecim, vt pro ſingulis vncijs libra vna aquæ ſummatur. Infundantur per horas viginti quatuor. Poſtea coquantur lento igni, do-

nec octo partes aquæ absuman tur pro siruppo mane & vesperi. Fit & secūdaria decoctio eadem mensura aquæ addita, vt coquatur ad consuntionem librarum quatuor, pro potu in cibis. Sed cibi sint Panis biscoctus cum obsonio Vuæ passæ, aut Amigdalarū aut Nuchleorum Pineorum per dies Quadrag inta. Ijs Qui non possunt hunc victum ferre, concedendæ aliquādo carnes Auium asse & pro biscocto Panis optimus; Quidā & Decoctioni addunt pullum Gallinaceum: quo eius siccitas temperetur.

Alij Hordeum, aut herbas varias respicientes aut caput aut Hepar, Ventriculum, Renes. Sed quo simplicior decoctio, eo efficacius luem Gallicam delet, variatur etiā eius efficacia diminuto vel aucto aquæ pondere; & coctione longiori aut breuiori, & in potu aliquando vinum conceditur

eadem decoctione lynphatum. Salſæ parillæ decoctio eodem modo paratur, ſed pondere vnciarum duarum vſque ad quatuor in libris duodecim aquæ: ſecundaria quoque eodem modo fit:Sed eget magis vino corrigente noxam ventriculi.

Cimna in tenues taleoſas diuiſa vncia vna in libris octo aquæ coquitur ad conſumptionem tertiæ partis, qua vtatur & pro ſyruppo & pro Potu, vt ſingulis diebus renouetur decoctio. nam facile amittit vires.lignum Saſsafras in raſuras comminutum vncia dimidia, in aquæ libris duodecim; & coquitur vt Guaiaccum, & fit aqua ſecundaria eodem modo. In radice maior virtus ineſt, quam in caudice, ideo pondus augendum aut minuendum ꝰ. Sunt qui commiſcent Saſſafras cum aliquo prædictorum ad gratiam odoris. Decoctionis loco propinatur aliquando

puluis

pulvis Salsæ Parillæ in vino.
Recipe Salsæ par. vncias duas Corticis ligni Guaiacci vnciã vnam : Senæ orientalis vnciã dimidiam, fiat omnium puluis cuius dosis drachmæ duæ in vncijs quatuor vini austeri odorati diluti cum decoctione Salsæ parillæ.

Ex decoctione quoque ligni Guaiacci inspissata in pastillos cum saccaro similiter sumitur ex vino.

Non laudo vini ebullitionem cum ligno, quia spirituosa eius substantia euanescit, & ingratam potionem reddit, & magis tentat caput, vt patet in vinis coctis. Recentiores pro medicamentis ex India allatis, acceperũt varia apud nos orta; pro guaiacco lignum Buxi, nam valde simile, præcipue cortex. Alia est arbor, quam in Hetruria Ermellinum vocant, quidam guaiaccum nostratem quia eius nothæ admo-

dum

dum reſpõdent Indico: at deeſt reſinoſa pinguedo. Alij lignum Viſci Quercini, hoc enim manifeſte ſudorificum eſt. Pro Salſa parilla accipiunt radicẽ Smillacis aſperæ, quam Dioſcorides laudat ad omnia vene na. Pro Cinna habemus radicem harundinis valde ſimilem cui Dioſcorides vim attractricẽ tribuit, & remediũ eſt aduerſus venennm Buffonis, quod ſimili modo afficit gonoream inducens vt morbus Gallicus. Sed huius decoctioni addendus eſt iũ cus odoratus aut Cyperi radix.

Oportet autem cum hæc remedia ſummũtur, per interualla detur aliquod medicamẽtũ purgans; vt mos eſt octaua vel decima die, quo tempore non victu ſiccante vtatur; ſed humectante ex carnibus elixis, & potu vini ad vires inſtaurandas. Alij clyſteribus vtuntur alternis diebus.

Re-

Remedia Externa. Cap. 8.

EXtrinſecus conueniunt Suffumigia ſudorifica. Simpliciſsimũ poſt aſſumptionem potionis ex ligno Guaiacco calentis aut cæterorum, quæ prædicta ſunt, ſi ſponte ſudor non erumpit. Apponantur ad pedes lateres calidiſsimi irrorati vino generoſo, & linteis inuoluti, alij ad dorſum, & quieſcant duabus horis, poſtea induant linteum ſuffumigatum ex Thure, & prandeat poſt duas horas, idque per dies quindecim cauentes aerem externum. Efficacius poſt purgationes, aut potiones ſudorificas prædictas: paratur Tentorium craſſum in talamo calido. Ingrediatur æger præſumpto modico panis in vino generoſo, vel duobus ouis ſorbilibus: Super prunas imponantur pulueres ex

Thure,

Thure, Maſtiche Aloe, Myrrha, Styrace, Cinnamomo, cortice Citri. Sudet per dimidiam horam, ſi inſpirationem fumi perferre nequit, Os extrahat, & olfaciat ex ampulla vinũ maluaticum aqua roſacea dilutum: Poſtea ſudorem abſtergat, & in lectulo ſudorem finiat: ſufficiũt dies decem. Aut pro tentorio paretur in eodem lectulo arcus ſub quo iaceat. Aliud Sandalorum rubeorum, Citrinorum, alborum ſingulorum drachma vna; Nucis muſcatæ: Squinanti, Gariophyllorũ, Camphoræ, Aſari ſingulorum drachma ſemis Corticum ſiccatorum Mali appij drachmæ due. miſce pro ſuffumigio. Nobilius ex Belzoi, ligno aloes, Gallia muſcata, Carabe, Gummi elemi, ladano, Squinanto, cinnamomo, Animę albo. Empirici addunt Cinabrium efficaciſsimum liquandis humoribus craſſis, & Gummoſitatibus, ſed hauſtum

pericu-

periculosum est, tuto ad pudendum adhibetur & ad partes externas. Vidi tamen per os haustum suffocantes tumores in faucibus dissoluisse. Recipe Cinabrij subtilissime puluerizati vnciam vnam & semis Styracis vnciam vnam Ladani drachmas sex, ligni aloes vnciam semis, Galliæ muscatæ scrupulos duos, misce, & fiat puluis pro sex vicibus.

Simili ratione sanat inunctio ex Argento viuo. Remedium desumptum ex Mesue, qui eo vtebatur ad scabiem crassam hoc modo. Recipe Axungiæ vncias quinque, Olei laurini; Argenti viui extincti cũ saliua; Ceræ, Thuris, Mastiches singulorum vncias duas, Salis vncias octo; Succi plantaginis & fumiterræ quantum sufficit ad linimentum præstandum. eo inungit palmas fortiter fricando vesperi per dies octo.

Hodie ad morbum Gallicum

luna decreſcente poſt cænam quatuor horis, vel matutino tempore, inungunt Carpum & Cubitum vtriuſque brachij, & Stuppa Obuoluunt apud ignem fricatis prius partibus; & ſtatim exhibent iuſculum.

Mirum videatur ex hac vnctione liquari magnam humorum copiam in capite, & per os exire, Sed ſuccedit ſæpe linguæ tumor, adeo vt ex ore promineat, & deuorationem impediat, aliquando faucium exulceratio, animi deliquium: Vergit aliquando ad alui fluxum; Et qui liberãtur à morbo Gallico multi poſt aliquod tempus incidunt in tremores, aut anhelationem, & Palpitationem cordis, niſi auferatur noxa ex Argento viuo contracta Egent poſt huiuſmodi curationem, multa exercitatione, Suffumigijs & lacte. Perſeuerant autem in prædicta vnctione, donec minuatur pituitæ defluxus,

ſi vi-

ſi vires ſint debiles, interpollandum.

Paratur vnguentum Benedictum Maſſæ hoc modo. Recipe Axungiæ porcinæ libras duas, Argenti viui libram vnam, Thuris vncias tres, Ceruſſæ vncias duas, lithargyri vnciam vnam. confice in mortario lapideo, plus minus de Argento viuo, ad minus vnciæ duæ in libram axungiæ. Pro nobilibus Axungia præparatur cum vino, Gariophyllis, Nuce muſcata, Iride, granis Iuniperi, Aſaro Calamo aromatico, Cortice Citri incoctis in vino ad vini conſumptionem: Additur Terebynthina cum odoratis abluta, tandem Gallia muſcata, & metallica oleis odoratis irrigata.

Remedia ad diuerſas partes. Cap. 9.

AD vlcera pudendi: Aliquando adeſt ſola excoriatio

riatio ob fricationem; sufficit puluis rosarum inspersus, ablutio ex aqua plantaginis, aut vrina propria. Aliquando ex equitatione aut labore vlcuscula parua alba; succus plantaginis, Solani, puluis Cerussæ, Rosarum.

Quæ ex contagio, inequalia, circumcirca alba, in medio liuida alicubi rubra, inflammata, alicubi pallida, viridia, serpunt. his conueniunt siccantia vehementer; alumen ex aqua Plantaginis. Flos æris inspersus quod est genus squamæ, quod laudat Hipp. ad vlcera pudendi: & in faucibus. Hodie Præcipitatum cum vnguento rosato. Sedanda inflammatio Solani succo: Suffumigia ex Cinabrio cum aromatibus. Extincta malignitate; curantur vnguento de Cerussa; de Tutia. Ad præputium tumefactum; ablutio ex decocto rosarū Plantaginis; Absynthij, Gallarum;

2. De Morb.

Folio-

Foliorum Myrthi ex aqua rosacea & vino austero. Si adest inflammatio, ex decocto Fænograeci, hordei, Maluæ. Suffumigia. Ad vlcus intra meatum: Serum in potu præsumpta Terebynthina lota ex aqua rosacea pondere duarum drachmarum vsque ad quatuor. Cum vrget acrimonia. Recipe Aquæ Plantaginis vncias quatuor, ouum vnum crudum recens, seminum communium drachmas duas, bibat. Aliud; Aquæ rosaceæ vnciæ tres, oui albumina duo, conquassentur simul, & bibat. Instilletur per Syringam succus plantaginis, Solani cum aqua rosacea & albumine oui, mitigato dolore adde tutiam præparatam, Sarcocollam, aut Thus; Myrram, aut Squamam æris. Interim lumbi refrigerentur, ex infrigidante, Vnguento Sandalino. Si caro in meatu supercrescat Stillicidiũ parit: exterere oportet, sed ob

mor-

morſum exterentiũ, dolor & inflammatio ſuboritur. Sunt qui medicamentum celant, quod ſine dolore exterit. Facit hoc modicum Argenti viui cum vnguento roſato & ſquama æris. intromiſſum ex linteolo cum ſpecillo vt permaneat & cum opus eſt extrahatur: Purgato vlcere, ſanandũ ex eadem ſquama cum vnguento roſato.

Ad Bubones, cauendum ne retrocedant, non venæ ſectio nec medicamenta purgantia; nec inedia, ſed exercitatio & victus plenior vt ad eam partẽ ferantur humores. Si vrgeat neceſſitas ob febrem, mittendus eſt ſanguis ex talo interno eiuſdem lateris aut cucurbitulæ applicandæ in parte interna femoris, & ſic vena interna brachij ſecanda: Deinde ſuper Bubonem Galbanum imponatur diſſolutum cum Aceto & addita Pice; aut cataplaſma ex Sinapi, Spatula fetida Dictamo

creti-

cretico, Oleo Liliaceo. Terebynthina: Cum valde intumuerit molienda eſt ſuppuratio, ex Radice Altheæ, ſemine Lini, Fænogreco. efficacius addita radice Lilij, Cucumeris Syl. Hammoniaco. Pinguedine porcina; Butyro. Prope maturationem perfectam ſuper locum incidendum Axungia ſalita cutem extenuat. Inciſus diutius ſeruandus eſt apertus, vt inde expurgetur totum corpus; Emplaſtro Diachilon magno; & linamentis intromiſſis ex Terebyntina & oui Vitello; poſtea vnguento Apoſtolorum, vt mordeat.

Remedia ad defluuium. Cap. 10.

AD pilorum defluuium ob priuationem alimenti, reſtitui nequeunt in Caluitio: Ob prauitatem alimenti in morbo Gallico, corigẽda prauitas pur-

gationibus prius totius, deinde cutis capitis, & alimentum attrahendum, vt Galenus monet in Alopecia.

1. Catat. 1. Defluuia capillorum quæ fieri solent in fine quorundã morborum, & venenis, solo alimento egent, & cutis mediocri astrictione, qua defendantur ne decidant, & alimentum trahant. Post totius purgationem & capitis per nares antequam cutis vitiata sit, roboranda mediocriter astringentibus; inunctione ex ladano dissoluto in oleo lentiscino, aut Myrthino Omphacino in calidioribus; Frictione prius adhibita, vt perspiret prauus halitus, & attractio fiat alimenti. Abrasio etiam melior est, vbi licet. Non licet in superciliјs & palpebris, sed illinenda tantum. In frigidioribus & hyeme ex oleo Nardino, ladano liquefacto in duplici vase. vel adiecto Adianto aut Absinthio, baccis iuniperi, additur

&

& vinum austerum. Ablutiones ex dulci lixiuio incoctis rosis, Capillo veneris, Ligno guaiacco, Spica nardi, Stæchade, cum sapone Moscato, adiecto in fine vino austero.

Valde astringentia periculosa sunt, nam catarrhos excitant. vt quidam faciunt è nucibus viridibus cum Alumine & oleo sub fimo putrefactis. Si cutis vitiata sit, & pili valde rarefacti, qui non regignantur, remedia conueniunt tradita ad Alopeciam & Ophiasim, valde digerentia & tenuium partium vt penetrent intra cutim crassiorem capitis. *1. Cata. 1.*

Euphorbium, Thapsia, Sinapi, Nasturtium, sed ne vrant, neq. exulcerent, mitigata oleo antiquo, aut Cicino & aqua. Adarce, Sulphur, Nitrum, Elleborum vtrumque, semen erucæ Oleum Laurinum, Harundinis radices vstæ, Cortex, pix liquida Cedria: Adeps Vrsinus, Leo-

ninus, Anſerinus Thus aceto acerrimo diutius tritũ. Mitioribus mitiora, fortioribus fortiora. Eadem præſeruant adiecto vino. Illitiones, ablutiones, fricationes, Punctiones ex acuum faſciculo.

Quidam addunt & Sublimatum, aquam è Theriaca diſtillatam. Suffumigia ex Cinabrio cum aromatis, & Auripigmento. Recipe Cinabrij, Auripigmenti, Carabe, ligni aloes, styracis, Sandalorum citrinorum, Thuris ſingulorum drachmam vnã Picis Colophoniæ vnciam ſemis, fiat puluis; de quo ſume vnciam ſemis ſuper carbones: Excipiatur fumus tantum ad partes depilatas ſub tentorio, ſed reſpirando aerem externũ per harundinem. Ad tardantes in mento, & ad Caluitiem præter ætatem; Attrahendum alimentum confricatione, & illinitione per menſes duos & amplius admirabilis compoſitio

ex

ex Sorano verbis quibuſdam occultante, ſed à Galeno explicantur. Pleraque vſta: Lana ouina, Flicis radix, Harundinis cortex, Caſtanearũ cortex hiſpidus, Muſcarum capita, Mures; Capillus veneris. Polytricum:Herinaceus terreſtris: Marinus. Excipiuntur melle, ladano, pinguedine vrſi, vino, aqua diſtillata ex melle; Apes vſtæ, vel fauum cum apibus diſtillatum, vſtis fæcibus. 1. Catat. 1.

Remedia ad Puſtulas totius corporis, ad dolores, Gummoſitates, faucium eroſionem. *Cap.* 11.

AD puſtulas totius corporis non Balnea vt in lepra, & Scabie Nulla madefactio conuenit ex aqua, quia neruis inimica imo & Pituitæ. Sed pinguia. Decoctio Guaiacci pinguis reſinoſum enim eſt. 3. Catag. 2.

Non abluant manus neque faciem ex alia aqua. Illitiones ex ſtyrace liquido, Butyro, pinguedinæ Gallinæ vel Anſerinæ, Oleo amygdalarum dulcium, Terebynthina partibus æqualibus. Ablutiones ex Decocto Guaiacci incocta Malua efficacius addito Calamento: Nulla repellentia.

Ad dolores, qui ſolent ex retroceſſu humorum fieri; Purgationes iteratæ ex pillulis Fætidis, de Hermodactylis addito Satyrio; Sudoris prouocatio per ſuffumigia dicta. Tandem inunctio ex Argento viuo, preſertim ad rebelles dolores capitis. Corrigitur noxa, aſſumpto lacte præſertim Vaccino. Suffumigijs ex aromatis abſq. metallicis.

Ad Gummoſitates, quæ vt plurimum in Tibia excruciant lacerato perioſtio: Emollientia: Spuma decoctionis Guaiacci, Medullæ: Pyrites igni-

tus & extinctus in decocto Gua iacci & Aceto; quo foueantur. Emplastrum ex radice Cucumeris Syl. Iridis, decoctis cum Guaiacco, & ad libram vnam additis Hammoniaci, Sagapeni, Galbani, Styracis liquidæ, pinguedinis Vrsi Butyri singulorum vnica vna, & omnium quarta pars argẽti viui: Si exulceretur, vratur cum ferro ignito vsque ad os, vt abscedat Crusta; Dein sanandum vlcus. Idem in caluaria faciendum.

Ad erosionem Gutturis, aut faucium, aut Narium ex acri distillatione; Euacuato toto corpore & Capite, extraentibus vtendum per cutim externam, Cucurbitulis, Inustione, Sinapismo, in vertice & brachijs. Defendendæ partes repellentibus Gargarismis ex Dia moron, Dianucum cum aqua Plantaginis; decocto Cytinorum, Alumine, fæce aceti, Bo-

lo armeno admiſtis. Tangere loca eroſa Bombice infuſa in aqua incocta ærugine. Sandaraca, Alumine: Præſtantius ex aqua diſtillata ex Theriaca, Aquauite & aceto cauſticum ex gutta olei Vitrioli, aut Sulphuris. Mitigetur vſtio ex Butyro, oleo amygdalarum dulcium, Mucillagine Pſyllij.

Victus ratio. *Cap.* 12.

Victus requiritur extenuãs, nõ tamẽ tenuis, nec plenus. Exſiccans quidem, at non quando purgandum eſt humectata enim facilius obediunt medicamento; neque quando inunctio fit ex argento viuo, aut Suffumigum, nam viribus conſulendum eſt. Conuenit exſiccans cum per digerentia curamus ex potione ligni Guaiacci vt virtus comitetur remedium quantum vires

res ferræ poſſunt. In corporibus ſiccioribus & extenuatis mitius agendum eſt. Qui vtuntur Cinna aut Salſaparilla, aut Saſſafras, non egent vehementi exſiccatione, vt qui Guaiaceo vtuntur. Non enim quærimus nutrimentum ſolidarum partium abſumere, ſed humorum lædentium, quod à vi medicamenti fit, non à victu. Victus igitur correſpondere debet medicamento, ne humores adaugeat. Nam ſi victus humidior adhibeatur, deſtruetur exſiccatio à medicamento facta; Si ſiccior, abſumet humiditatem partium. non adiuuabit vim remedij. Non frigidus, quia ſedes morbi in humore frigido eſt, niſi alia inſit contraindicatio. Non valde calidus ob putredinem. Cibi optimi ſucci. Panis biſcoctus aliquando ſuſpectus eſt, in corporibus ſiccioribus, quia abſumit ſolidarum partium nu-

trimentum, Carnes nunc assæ nunc elixæ pro oportunitate.

Hædinæ Vitullinæ Verueciѕ Non Ouinæ nec Suillæ; Volucres non ex palustribus, Aliquando pisces saxatiles; minus oua aut lac, quia facile corrumpuntur, nisi post purgationes: & in extenuatis,& puerilis & qui tali victu vti consueuerunt quibus pro potu exhibenda aqua distillata ex decoctione ligni *Guaiacci*. Non olera nec fructus fugaces, sed quæ ad condimenta solum quæruntut. Non salita, nam præ cæteris Sal inimicus est quia in humido humescit, & mordet,Potus vini tenuis modice austeri, vt promoueat excretiones, non tentet caput, aut neruos: commodum vt feratur ad cutem. Fugiendum in dolore capitis & neruorum, Sed decoctum Guaiacei aut reliquorum Exercitatio post purgationes, non antea nisi mollis.

lis. Imo si paulatim ducãtur ad cursum . luctam , labores , optimum remedium. sic enim melius dissipantur cum robore virium humores crassi : Oppositum faciunt pigritia , somnus diuturnus , nam augent grauitatem. Hippoc. aliquãdo curat sine pharmacis sensim iminuendo cibos , & augendo labores, vt etiam sensim reuertantur ad consuetum . Somnus noturnus necessarius est , at sæpe turbatur ob molestias . Ideo cogimur aliquando opiatis vti sed parcius . Venus in morbis pituitosis aliquando iuuat præcipue in morbo Gallico. nam seminis prauitas eget euacuatione, sed non ante totius euacuationem , neque dum adsunt vlcera in pudendo . Reliquæ excrectiones alui & vrinæ conferunt . Non ira, nec tristitia; sed hilaritas ; nam siccant Cor non primo habitum corporis . Aer ambiens desideratur siccus &

modice calidus: inimicus austrinus, pluuius, hiemalis.

Corrigitur suffumigijs ex Rosmarino, Thure, Stirace, Belzoi. In Talamo clauso quãdiu sudorificis vtitur, aut purgationibus. Ad remedia autem perficienda eligitur Ver, aut Autunnus. Nocet plerumque hæc curandi ratio in quibus nõ pituita dominatur sed bilis aut humor melancholicus, & quibus Hepar valde calidum est, noxa in progressu cognoscitur. Nam aut febris superuenit aut vigiliæ inappetentia sitis & macies. Hi minus leduntur à Cinna & victu humidiori.

De Elephantiasi. Cap. 13.

2. Meth. 2. Elephas, Elophantiasis & Elephantia morbus a similitudine dictus. Similitudo in manibus & pedibus: Nam vbi vectus est, Digiti in manibus & pedibus sub tumore con-

dun-

duntur vt Cælſus inquit Auic. Elephantiã vocat tumorem pedũ vt varices venarũ : Alioqui hunc morbum lepram vocat. Aetius Elephantiaſim dictam à magnitudine affectionis & diuturnitate & cutis aſperitate : leontiaſim, cum frons leonina cum quodam tenore laxior; Satiriaſim, cum attolluntur malæ cum rubore, & maxillarum muſculi conuelluntur ad ſimilitudinem ridentium; & ad coitum vehemens alacritas, quales Satyri pinguntur. Ariſt. Satyria morbus in quo præ abudantia fluxionis aut flatus crudi in partes faciei decumbentis facies animalis diuerſi redditur, & Satyri apparet. vulgo morbus Sancti Lazari. eſt veluti totius corporis Cancer Paul. In libro Definitionum. Eſt affectus, qui cutem craſſam atque inequalem reddit, liuor adeſt tum cuti, tum oculorum albis: exeduntur partes

4. Gen. an. 3.

tes

tes manuum ac pedum ſummæ ex quibus ſanies liuida fætida Contagioſus eſt ob putredinē aut vlcerum aut anhelitus. Aet. Grauis morbus tum ipſi ægro, tum aſpicientibus; intolerabilis ob fætorem omnes auerſantur. etiam domeſtici & neceſſarij deuitant eius conuerſationem ob contagium. Hodie inſtituta ſunt hoſpitalia extra ciuitatem. Conſiſtit in mutatione partiū ſolidarum: & cum humor Melancholicus ad cutem vniuerſam expellitur ex victu melancholico, vt lentium: In regione calida: plurimi in Alexandria, in Germania pauci, In Scytia nulli neque lactis potatores. Aet. etiam oriri in regione vehementer frigida ob congelationem. Celſ. ignotus penè in Italia frequentiſſimus in quibuſdam regionibus. Plin. non ante Pompeium magnum, incepiſſe veluti lenticulam in nare. Apprahendun-

14. *Meth.* 17. 2. *Gl.* 10. 1. *Ali. fa.* 18.

tur

tur viri magis quam fæminæ: Qui crassum viscosum & multum sanguinem gignunt melancolicum, & qui pituitam multam salsam aut acidam: qui victu crasso & ægre coctibili vtuntur: Ocium. Qui potant assidue aquam ardente, Elexir, Aurum potabile, & vinum, aut aquam in vasis Eneis nam virus Eruginis Elephantiasim gignit & vina factitia cum sulphure & calce. Auic. leprosos fieri quosdam ex vtero, si concepti fuerint, dum menstrua erumpunt, ob impuritatem. Et qui vtuntur exercitationibus vehementibus inordinatis Qui cibos assidue in ventre corumpunt. Iuuenes præcipue cum pubescere incipiunt. Non Eunuchi: ideo multi castratione liberantur. Duæ species apud Paulum. Subrubicunda ex sanguine melancholico, fæculentiore veluti limo adusto. mitior, vel potius minus maligna.

gna. Altera ex bile flaua vehementer adusta, malignior, in qua totum corpus fædatur vlceribus, & extrema decidunt. Idem ex pituita salsa adusta. Quædam vniuersalis. quædam in pede tantum. Signa initio obscura Aet. Nam principia generationis eius fermè sunt ignota, cum nullum adhuc vestigium in superficie, sed intus in visceribus eminentiæ oboriuntur in processu apparent in cute. Præcedunt segnities, Spiratio tarda Spirandi difficultas, motus difficilis assidua alui constrictio: Vrinarum excretio vt iumentorum; Anhelitus granis & fætidus ructus continui etiam ipsis ægris molesti; Appetitus non obtusus, neque vehemens: Impetus ad venerem intensus. Ex causis si versatus sit cum Elephanticis. Si eius parentes infecti. Si victu melãcolico diutius vsus sit: Cũ progressus fuerit ad cutẽ:

Malæ primum crassiores fiunt. & mentum; Deinde rubescunt non florido sed liuido rubore. Sæpius incipit in nare velut lenticula, mox per totum corpus maculæ variæ: Sub lingua venulæ varicosæ fiunt, & nigrescunt, quod signum etiam viscera simili constitutione esse qualis in Porcis grandines vocatæ. Sanguis ex vena secta harenosus. Eminentiæ quandoq; per totum corpus; præcipue iuxta summam frontem & mentum. Corpus ipsorum magnũ esse videtur, cum sensu grauitatis intolerabilis. Neque potu neque cibo admodum delectantur, quia sentiunt magis grauari. Cels. totum corpus affici dicitur, vt ossa quoque vitiari dicantur. Summa cutis inæqualiter crassa, tenuis dura mollis squamis quibusdã exasperata. Corpus emacrescit, Os, suræ pedes intumescunt. lentor per totum corpus veluti per vnctũ.

vt ſi abluatur, non madefiat. Puſillanimes ad omnia ægritudinem non poſſunt generoſo animo perferre, neque vitam contemnere: Veluti ſe ipſos condemnantes ſe occultant & notos homines vitant. Quidam circa ſomnos quaſi ſtrangulantur ob tumores coartantes. Prognoſtica apud Paul. & Aet. vt cancer vnius particulæ incurabilis, tanto magis qui in toto corpore. At ſi recens malum, vt nihil ex ſummis deciderit nulla exulceratio neque eminentiæ tuberoſæ plurimũ exurgunt: ſola autem facies aſpectu ingratior ſit, & quodã modo deformior, ſed non admodum indecora, curationẽ experiemur. longis annumeratur. Vbi vetus morbus eſt, & digiti in manibus pedibuſque ſub tumore conduntur, febricula oritur, quæ facile tot malis obrutum hominem conſumit.

Curatio. Cap. 14.

CVratur Elephantiasis purgatione atræbilis Sæpius repetita,& interim victus ratione optimos humores gignente. Quod si ætas & virtus permiserit, sanguis prius mittendus. Celsus protinus inter initia sanguis per biduum vel triduum mitti debet. Aet paulatim ex vtroque cubito, quo reuiuiscat calor nam vbi multus & vitiatus sanguis, parũ genuini sanguinis inest. Post detractionẽ paucis interpositis diebus, nouem Paulus, aluus inferne subducẽda est catapotijs ex Colocintide duobus diebus aut Hiera Archigenis: Celsus Eleboro nigro. Post dies aliquot idest nouem vel decem, Sero lactis sciffi vtendum præcipue Asinino non minus Heminis tribus, non vltra quinque. Admiscendum aliquando 2, Gl. 10.

Elle-

Ellebori nigri oboli tres, Scamonij Scrupulus vnus cũ modico ſero ieiunis, deinde ipsũ ſerum per ſe paulatim exhibendum. ſæpius repetendum: Interpoſita inædia quantum ſuſtinere poſſit. Deinde vires reficiendæ cibis extenuantibus boni ſucci. Vomitus poſt cibũ vel ieiunijs à decocto Raphani Poſtea Elleborum decoctum, deinde bulbos ipſius, confuſos vltimo ramenta contuſa. Nos tutius pillulas de lapide Lazuli, de lapide Armeno: Antimonium præparatum. Eadem repetenda quater in anno vel ter, ſed dimiſſa venæ ſectione. incipiendum à Hiera, deſinendum in ellebor albo Paul.bis in vere ſemel in Autunno. Cõmodum vt tota miſcella corporis liquefiat, & alia veluti ex integro reficiatur. Aet. quidã caſtratione immutãt totũ habitũ corporis. Paul. nonulli haud pauci ſola capitis aduſtione mul-
tos

tos qui inceperant hoc vitio laborare, inhibuerunt quinque crustis in capite excitatis: vna in priori parte supra sinciput. altera paulo supra frontem vbi pilli desinunt. Alia in occipitio: duabus iuxta ossa squamosa supra aures dextra & sinistra atque ita pluribus squamis detractis & copiam & crassitiem humorum ex alto detrahunt. Sed cauendæ suturæ. Simile remedium Hippocrates tradit. Inquiēs Vbi Capitis cutis crassescit, Capite purgato medicamento deorsum trahente, Crustas octo capiti inure, Duas circa Aures, Duas in Occipitio hinc atque hinc: Duas in Naso circa angulos Venæ circa Aures vrendæ sunt donec pulsare desinant. *2. De Morb.*

Ad humores in cute neque venæ sectio, neq. medicamenta purgantia Paul. sed euocantia Metasyncritica: siccantia & astringentia.

Intus

Intus quæ citissime in totum corpus diffundantur attenuantia & expurgantia. Aet. ex Archig. Aceti optimi,& Cedriæ & succi Brassicæ singulorum Cyatum vnum mane ieiunis præbeto. Robustioribus mane & vesperi. Vtere per annum semel in Hebdomada. Brassice decoctum quotidie potandum, cum Cedria non datur. Cyrenaicus succus erui magnitudine. Calamenti succus à Cyatis tribus vsque ad sex.

4.tu.sa.7. Diacalamintes. Sideritis siccæ folia drachma vna ex vino austero. Trifolium bituminosum. Cornu cerui, Ebur, ex aceto Scillitico quotidie post deambulatione. In India quotidie clysterem adhibent ex vrina Asini. Crocodilij terrestris caro assata infermẽto drachma vna quotidie pota. Aselli sub aquario vase, qui & millepedæ vocantur, numero quinque aut sex poti cum hydromelite cyatis

tis

tis tribus faciunt præcipue suspiriosis. Scyllæ semen ex melle semicocto delinctum drachma semis. Pastilli scyllini drachma vna ex vino austero. Theriaca per modica interualla post purgationes etiam extrinsecus illita. Pastilli Theriaci drachma vna in vino. Sales Theriaci inspersi cibis. Viperarum carnes elixæ cũ copiosiore aqua, oleo modico, sale, porro, & Anetho; quarum vsu squamæ sæpe abscedunt. Aetius ius exhibet in sole sedenti capite velato sæpius. Galenus casu vinum in quo reperta est Vipera suffocata bibitum sanauit Elephanticos. Cucurbitulæ ad os ventriculi, Hypochondria inanibus. Eædem partes dropace illinantur ex pice, resinis ad extrahendum. Exercitationes primo molles, voce, deambulationibus aut subdio aut sub Porticu vsque ad stadia triginta; Postea cutis illinatur ex faba cocta aut Ptisana cum 11.Simpl.

na cum ſucco Mali Citrij & lauetur. Facies illinatur Cerato roſaceo. Plantago illita corpus tuetur. Smegmata varia, dũ lauatur, quæ ad Alphos deſcripta ſunt. Pumice, Teſta ſepie ex aceto, Nitro, Sapone. Sed ad tumores inflammatos Halica, vel farina ex ſucco plantaginis, Polygoni, Portulacæ.

Marrubij. Ad tumores non inflammatos, Emollientia & digerentia valida; Hammoniacum ex aceto impoſitum, Sulphur; Pyrites, Auripigmentum Viſcum; herba Mileſia cum axungia, ideſt Alcyonium quod Mileſium cognominatur, nam rubificat impoſitum. Sed alternatim mitigandus feruor, roſaceo; ſucco Plantaginis. Iterum exerceatur concitatiore curſu; poſtea potionem aliquam ex prædictis ſumat.

Deinde lucta vtatur aut folle vt ſudet; detergeatur, & illinatur ex adipe Vrſino, aut Vulpino; La-

no: Lauetur ex aqua marina aut Sulphurea, Aluminosa, Ferrea, vt Albulæ; Lauacrum sit actu frigidum non calidum nisi cum vtendum sit Psilothro. Celsus Balneum rarum esse debet, potius vtendum sudatorijs siccis. Plinius celebratũ Balneum ex sanguine humano, quod propositum ferũt Constantino Imperatori sed ob crudelitatẽ recusatum. Cibus sine pinguibus esse debet, sine glutinosis sine inflantibus; Lac, oua sorbilia, pisces saxatiles, auiculæ. Vinum non in primis diebus, sed vbi vires recolligendæ sunt.

De Lepra. Cap. 15.

LEpra dicta à Græcis aut quia Lepidas id est squamas fert, aut à verbo Lepriin, quod significat Scabrum esse. *Actuar.*

Est cutis mutatio in habitum *lib. De fin.*

præter naturam, cum aſperita-
te & pruritu, doloribuſque,
nonnunquam & ſquamis deci-
dentibus: interim vlcus plures
lib. De corporis partes depaſcitur. Hip
Affect. pocrates inter affectus cutis qui
turpitudinem magis quam
morbum faciunt, numerat, Le-
pram, Pruritum, Scabiem: Im-
petiginem: Vitiliginem, Alo-
peciam.

Diſtinguuntur autem varie ab auctoribus, vnde aliqua confuſio orta eſt. Apud Paul. & Aet. Lepra & Scabies, quæ græce Pſora dicitur eſt aſpritudo cutis cum pruritu, in qua corpus abſumitur colliquaturque ex humore Melancholico, Differunt autem nam Lepra altius cutim orbiculatim depaſcitur, & Squamulas piſcium modo mittit. Scabies ſumma potius infeſtat varie figurata, furfuraceaque remittit. Celſus lepræ non meminit, ſed ſub ſcabio compræhendit Agriam id eſt feram ſca-

biem

biem vocans, quæ aſperior eſt, & magis prurit, eadem ſiccior eſt. Altera humidior, ex puſtulis exit ſanies, fit aliquando cõtinuata exulceratio, ſerpit in quibuſdam cito, in alijs ex toto deſinit, in alijs certo tempore anni reuertitur, Cutis dura rubicunda, ex qua puſtulæ vel humidiores vel ſicciores. *I*mpetigo græce Lichen, vulgo Volatica. Orbiculatim ad vicinos locos ſerpit. Aet. fit ex ſeroſis humoribus tenuibus acribuſq. permixtis cum craſſis; Ideo facile in Scabiem & Lepram tranſit. Celſus quatuor eius ſpecies tradit. Oriuntur in pedibus maxime & manibus, vngues quoque infeſtant. Hodie plurimæ in facie viſuntur. Prima ſimilis eſt Scabiei, durior, exulcerata, roditur, puſtulas habet ſimiles varis, vnde ſquamæ; certis temporibus reuertitur minus mala. Secunda deterior. inſtar Papulæ, aſperior, rubi- *5. loc. af. 5.*

dior, figura varia, ſquamulæ ex ſumma cute, roſio maior, celerius & latius procedit, reuertitur citius, & deſinit: Rubrica dicitur. Tertia adhuc deterior, craſſior durior, magis tumet, finditur in ſumma cute, vehementius rodit; Squamoſa, ſed nigra, late & tarde eminus ſerpit; In temporibus aut oritur, aut deſinit, neque ex toto tollitur; Nigra apparet. Quarta omnino incurabilis, diſtat Colore. Subalbida recenti cicatrici ſimilis; Squamulas pallidas, alias ſubalbidas, quaſdam ſimiles lenticulæ, demptis aliquando profluit ſanguis, alioqui humor ſubalbidus: Cutis dura, fiſſa, procedit latius. Papula apud eundem Celſum duorum generum eſt. Sed videtur eadem quæ Impetigo. Prima per minimas puſtulas cutis exaſperatur, & rubet, leuiter roditur medium habet pauxillo leuius, tarde ſerpit, incipit rotun-

dum

dum & in orbem procedit, leuiter curatur. Altera Agria, id est fera: Cutis magis exasperatur, exulceraturque, vehementer erodit, & rubet, interdũ etiam pilos remittit, nisi sublata est in impetiginem vertitur. Ex his colligere licet eandem differentia feri & mitioris in omnibus his reperiri: Si enim in toto corpore.

Scabies dicitur & Lepra: si in aliqua particula Impetigines seu Papulæ, mitiores, agrestiores: omnes cum pruritu. Sine pruritu autem sunt Vitiligines, Alphi à Græcis appellati: & leuce; distinguuntur colore. Maculæ quædam sunt cutis. Alphos dicitur Aet. quia immutat colorem cutis eiusdem speciei cum Leuce & Lepra: Caro affecta est non in profundũ sed in summa tantum cute, & veluti squamulæ quædam affixæ inhærent. Albæ quidem ex pituita, vnde Leuce dicuntur, ni- 3. Simp. ca. 2.

græ ex atra bile. Paul. vetustate penitius recedunt, vt etiam pilos immutent. Celsus tres species facit. Alphos albus est ferè sub asper & non continuus, vt quædam quasi guttæ dispersæ, interdũ etiam latius & cum quibusdam intermissionibus serpit. Melas id est niger, vmbræ similis, cætera eadem sunt. Leuce habet quiddam simile Alpho sed magis albida est, & altius descendit; in eaq. albi pili sunt, & lanugini similes. Omnia hæc serpunt, sed in alijs celerius, in alijs tardius: Sed Leuce non facile dimittit.

Causæ cutanearum affectionum externa quidem Contagium est, in quibus adest putredo. Internæ autem expurgatio prauorum ex profundo à partibus principalibus ad cutem. vt tradit Gal. Ideo in vere inter cætera fiunt lepræ, Impetigines, Vitiligines, Pustulæ vlcerosæ; ideſt Scabies. Qui

3. Aph. 20.

impur-

impurgati exercitantur. Alijs 2. Prog. 60.
vlcera & Scabies. In tabidis ex
Suppuratione, pustulæ erumpunt in cute. In morbis per 2. Epi. 1.
viam Crisis aceruatim: vt exanthemata: Variolæ & Morbilli. Nutrimenta mali succi
Pruritus, Scabiem & lepram
Cibi salsi, nitrosi, acidi pro crassitiæ & tenuitate: Coctionis deprauatio: Hepactis & splenis 2. Sym. ca. 6.
caliditas. Pruritus fiunt à biliosо aut pituitoso putri vel salso
Scabies à materia sanguinea
ac mixta bile adusta, aut atrabile, aut pituita salsa nitrosa:
Vnde quædam humida quædã
sicca Pustulæ vel saniosæ vel siccæ. latæ pustulæ minus pruriunt. Lepra ab humore crassiori magis melancholico, Ideo 6. Aph. 9.
magis sicca vel à pituita vehementer assata & siccata, vnde
Squamæ albæ. Simili modo
Variolæ albas pustulas & duras varis similes præseferunt. in
petiginis genera mitiora ex se-

rosis humoribus & acribus maiori portione admixtis cum crassis fiunt: ideo serpunt velocius & facilius sanãtur. Agrestiora è contra ex crassis magis fiunt. vitiligo tam alba quam nigra ab humore frigido fit: ideo sine pruritu, sine vlcere, sine squamis euidentibus. Auicenna Morpheam vocat. Leuce fit ob vitium alteratricis in
3. Sym. ca, 2. tertia coctione: vnde alimentum etiam bonum non in naturam partis conuertitur, sed in Speciem nutrimenti albi conuertit. idem de nigro dicendũ, Idem in Elephantiasi contingit. Ideo incurabilis. Differt ab Elephantiasi quia in vitiligine non fit eleuatio cutis sed depressio. Auic. non enim nutritur. Aetius inquit. Leuce vitiligo est altius insidens ex pituitoso lento & viscoso humore diutius carnem nutriente. superficie leuissima sed caro in profundum alterata ad albedinem,

nem, vnde & pili albi. Vitiatur caro vſque ad os Auic.

Signa patent ex eſſentia. Pruritus qui facile ſcalpendo ſedatur in ſuperficie magis eſt: materia tenuior. Nam profundior & à materia craſſiore etiam ſi ſcalpendo vehementer cutis abradatur, non tollitur. Si à cauſa externa, magis ſuperficialis eſt ſaltem in initio; nam in progreſſu profundatur. Scabiei ſigna: cutis rubidior puſtulis acutis inflammatis, Sanguinea eſt: quo minutiores puſtulæ, magis bilem admixtam ſignificant, vt in Morbillis.

2. Sym. ca. 6.

Puſtulæ latiores humores craſſos ſignificant, pituitoſos vel melancholicos. Albæ & purulentæ pituitã ſalſam ſignificant: Nigræ atrambilem. A flauabile aſſata ſicciores puſtulæ, cutis aſperior, cum multo pruritur: ſquamis tenuibus: Hæc proprie Pſora appellata eſt, Ab atrabile Squamæ craſiores, pro

6. Aph. 9.

fundiores ad lepram accedunt.
Lib. Def. Lepra tunc dicitur, cum in habitum præter naturam cutis conuersa est, cum asperitate & pruritu seu squamæ decidant, seu non. proprie autem apud Aetium cum squamæ crassiores decidunt similes squamis *Leuit. 13.* piscium magnorum. Sed in sacris latius lepra accipitur pro quocunque fedo cutis vitio, licet quædã mũdior, quædã Immũdior, quædã magis in superficie, quædã profundior: vnde præcipitur sacerdoti vt distinguat inter leprã & leprã; Inquit enim in Cuius cute & carne ortus fuerit diuersus color, ideſt Vitiligo, siue pustula vt in scabie aut quasi lucens quiddam, vt squama; id plaga lepræ est. Compræhendit & leucem, cum inquit. Cum sacerdos viderit lepram in cute, & pilos in albũ colorem mutatos, ipsamque speciem lepræ humiliorẽ cute & carne reliqua, plaga lepræ

eſt, & ſeparabitur, Idem Auicenna inquit de Albara alba, quæ idem eſt quod Leuce. ſuper eam naſcuntur pili albi, & cutis eſt vehementer depreſſa & defoſſa magis quam in reliquo corpore. De illa autem quæ tantum eſt in ſuperficie, inquit. Si lucens candor fuerit in cute, nec humilior carne reliqua & pili coloris priſtini, ſi non creuerit vna aut altera ſeptimana mundus reputabitur, quoniam Scabies eſt. Iterum lepram creſcentem diſtinguens ab ea quæ ſanatur, inquit cum color albus in cute fuerit, & capillorũ aſpectum mutauerit, ipſa quoque caro viua apparuerit, lepra vetuſtiſſima eſt inolita cuti perſpicuæ immunditiæ. Si autẽ effloruerit diſcurrens lepra in cute, & operuerit omnem carnem à capite vſq; ad pedes quiquid ſub aſpectum oculorum cadit, mundiſſima lepra iudicabitur, quia omnis in can

dorem versa est. *S*i vero caro viuens in ea apparuerit, inter immundos reputabitur, quia caro viua lepra aspergitur, *S*ignificat enim sanari, abscedente vniuersa cute, in qua erat sedes lepræ. Impetiginis vtriusque signa manifesta sunt ex singulorum descriptione. *S*imiliter & Vitiliginis. Leuiticus inquit. In vlcere sanato & cicatrice obducta color aliquando albus aliquando subrufus oritur. *S*i humilior sit cuti reliqua, & pili albi nascantur, lepra orta est in vlcere: Si pilus sit coloris pristini & cicatrix sub oscura, nec humilior vicina carne. Si quidem creuerit, ad iudicabitur lepræ si non creuerit, sed steterit in loco suo, vlceris cicatrix est Experimentum vtrum leuce sanabilis sit an insanabilis. Paul. & Aet. Si acu per summa pungatur non vltra cutem si sanguis emanat, curabilis est. Si lactea humiditas, desporata est,

eſt, Aut fricetur cutis aſperiore panno laneo, ſi rubicundior euadit, medicinæ locus eſt, ſi permanet idem color, conſeneſcit.

Capiti propria eſt Alopecia, Ophiaſis, Tinea vulgo appellata: Accores. Oriuntur ob vitiatos humores: In quibus pili vitiantur in profundum affectio eſt: in quibus non vitiantur in ſuperficie tantum. Acores humidiores puſtulæ ſunt peculiares infantibus vulgo lattimæ, quaſi ex lacte oriantur. Siccior Tinea. Ex colore cognoſcuntur humores. Albidior pituitam ſignificat, Nigrior melancholiã pallidior flauam bilem. Leuiticus lepram Capitis & Barbæ vocat. Inter affectus cutis non tantum fœdus Sed & morboſus eſt Morbus pedicularis de quo inferius dicetur.

1. Catat. 1.

Curatio. Cap. 16.

14. *Meth* 18.

CVratio lepræ & reliquorū vitiorum cutis. Ad prauos humores in cute inhibere, quod influit: Absumere & digerere quod ægrotantem locum occupat. præcauere ne alij generentur.

Inhibetur non repellentibus, satius enim est cutem infestari quam interna: Sed euacuatione per medicamenta purgantia humores peccantes: aliquando venæ sectione: & victu prauitatem corrigente. Post hæc repellentia tuta sunt.

Præcauetur roborando Hepar & ventriculum, in quibus cibi vitiantur & parando aliqua emissaria, vt si qui generantur, non retineantur sed euacuentur per aluum, Vrinas; aut per facta emissaria. Absumitur fortiter siccantibus: Cum vero cutis prauum habitum contra-

xerit:

xerit: in psora & lepra & in Impetigine fera. adiūctis repurgātibus & extersorijs. Scribit Hippocrates Homo quidam Athenis prurigine toto corpore vexabatur, maxime circa testes & frontem vehementer. cutis crassa erat per totum corpus & veluti lepra aspectu vt, præ crassitudine nulla ex parte apprehendi posset. Nemo opitulari potuit, sed transgressus ad Melū vbi calida balnea, à pruritu & cutis crassitie liberatus est, Sed Hydropicus factus mortuus est. In Melo insula foditur Alumen vnde putandum Balnea aluminosa esse: & ob nimiam astrictionem materiam retrocessisse & cū aqua balnei Hydropem genuisse. Recentes sola purgatione & victus ratione sanantur. In inueteratis cutis deprauata alimentum etiā bonum deprauat. Ideo cutis intemperies sananda est, & roboranda.

5. Catat. 5. & 7. 5. Epid.

1. Cat. 2.

Venæ

Venæ ſectio conuenit, vbi multitudo ſanguinis, aut craſſities eſt: Hepatis caliditas. Aetius ex Archigene, in omnibus pruritibus ſi iuuenes ſint, ſi nihil aliud impediat, particulatim & paulatim, & quandoque ſequenti die ſectione repetita. Non in Vitiligine præſertim Leuce. Deinde viribus reſtauratis aluus ſubducenda eſt.

1.Cat.1. Gal. ad cutis vitia in capite primum totius corporis purgatio facienda eſt pro humoris natura. Ego inquit, ſemper per Hieram purgaui, aliquando adiecto Elleboro nigro aliquando Scamonio, aut ex Colocyntide; bis in diebus quinque pondus augendo. Exhibitis antea catapotijs ex Aloe vndecim Ciceris magnitudine. (vocantur hæc hodie pillulæ de Coloquintida) Deinde apophlematiſmis caput purgaui.

1. Aph. 17. Victus contemperans prauitatem multus requiritur. At impura

pura corpora quanto plus nutries, tanto magis lædes. Intelligendum, si, praui humores in locis coctionis fuerint, vt in Ventriculo Hepate: Ideo prius euacuandi. Ex Asclepiade, ad curationem totam plus valere victus rationem quam Pharmaca: Celsus, Cibum minuere, multum ambulare, exercere, sin Gestari. Abstinendum ab omni vino in totum. à nimia repletione, à carnium esu, casei & lactis, & leguminibus, omniumque, quæ plurimum nutriunt & inflant. lac scissum concedit Aetius. Fugere plurima exercitia, balnea assidua, & sudationes. Conueniunt ad vires instaurandas carnes Hædinæ, vitulinæ, auium non palustrium: olera refrigerantia non acria, fructus æstiui: vinum album tenue magis exsiccans in pituitosa natura, refrigerans in biliosa: Humectans in Melancholica.

2. Aph. 1.

1. Cat. 1.

Absti-

Abſtinere ab omnibus mordentibus , aceto ſuccis acidis ſalſis omnibus extenuantibus Celſ. Conueniunt potiones con temperantes Syruppus de Pomis ſimplex, Cõpoſitus, Sabor. De Fumoterræ ; De Epithimo ; Quæ faciunt ad Hepatis expurgationem , & refrigerationem: Succi Cicorij depurati , aut Picridis vnciæ duæ ſingulis diebus cum ſyruppo . Decoctio Lichenis, quæ vulgo Hepatica dicitur in ſeri hemina alternis diebus , nam purgat.

Lupuli, Agrimonia; Endiuia: Serum Caprinũ aut Vaccinum Sunt qui decoctum ligni Guaiacci exhibent in humidiori natura .

Ad humores in cute, partim repellere influentes, partim con coquere & digerere puſtulas inflammatas : vehementer exſiccare Cruſtas; exterere rebelles, impetigines & Vitiligines, emollire induratã cutem. Repellentia

tia ex ſucco plantaginis limonum, aceto. Ceruſſa, Lithargyro, Cimolia, Tetrapharmaco. Sed ſuſpecta toti corpori, & in impuris; in feruidis conueniunt magis Ptiſanæ ſuccus cũmodico aceto affricatus: Portulacha trita per ſe; Parietaria. teſtudo in oleo decocta, quo totum corpus perũgatur ad vehementem pruritum; Item lapathi radix in aceto decocta Lichen. In humidioribus & ſanie fluentibus Mali punici germina teneriora & folia trita cũ aqua, vel poſca ſæpe illine. Concoquẽtia: Styrax liquida; Pix liquida, reſina Terebynthina; Pinguedines: Butyrum, oleum amygdalarum dulcium; Thus; Crocum; Oui luteũ aſſatum. Ablutio ex decocto Maluæ Syl. vel ſatiuæ, betæ; Fænogræci, Seſani, Furfurum, ieiunis ante vnctionem. Siccantia valida: Piper, ſtaphiſagria. Ranunculus, Rhododaphne, Sulphur, Alumen,

Bitu-

Bitumen, *Lauri* folia, & Baccæ puluere insperto pine pingui. Lixiuium, Muria acida; aqua marina: Balnea sulphurea, Aluminosa, Ferrea. Siccantia mitiora in mollioribus naturis, pueris ad variolas & morbillos siccandos, Farina orizæ linteis inspersa, lentium. Exterentia, Nitrum, Sal, Fæx vini vsta: Farina fabarum, Lupinorum, Lolij, Ireos. Elleborum album, Sandaraca, Calx viua, Sapo Gallicus: Ærugo. Posteriores vtuntur inunctione, ex Argento viuo. apud Mesuem. Sublimato. Mitius Mori folia arida trita, affricata pruritus tollunt: Fici folia: Appium cum Sulphure & Sale. Emollientia: Gulbanũ; Cucumeris Syl. radix: Iuglandes rancidæ.

Variæ compositiones omniũ aut quorundam pro exigentia Paul. Aet. & Gal. ad lichenes.
1. Catat. 1. & 5. Catat. 7. Omnia post lotionem inungi, aut inspergi, aut in ipsa lotione affri-

affricari debent. Ablutiones moderatæ ex decocto Saluiæ. Myricæ, mercurialis, Origani, Pulegij Calamenti; Rutæ. Vltimo conueniunt emissaria cauterijs ad brachia & crura.

De Morbo Pediculari. Cap. 17.

Phthiriasis id est Morbus pedicularis. Aristoteles inquit: Pediculos ex carne oriri pustulis exiguis sin pure, quas si pungas, pediculi exeant. Accidit hic morbus non nullis hominibus præ nimio corporis humore, obijsse proditum quosdam, vt Alcmeonem Poetam, & Pherecidem Syrium. Item in quibusdam generibus morborum copia nascitur pediculorũ. Pueris & mulieribus in Capillo magis, vnde saniores degunt. Gal. inquit, Capiti contingit pediculorum generatio acerua tim in quibusdam ex multis humoribus calidis, minus tamen

1. Catat. 7. 5. Hist. an. 31.

quam acres ichores, non in superficie vt furfures, sed in profundo. Quod dicitur in profundo, quidam accipiunt inter cutem & carnem, at perforatio pustularum in sola cuticula fit. vnde pediculi exeunt: Quod igitur inquit Aristoteles ex carne oriri, & Galenus in profundo, significant intra cuticulam, nam & cutis caro est. Causa materialis humor calidus & humidus, quia viuunt & ex eadem materia nutriuntur, sanguine scilicet viuen-
2.ca.pla. 12. tium: Theoph aufugiunt mortuos. Indicant sanguinem, Auic. quia emanat aliquãdo sanguis: Color non albus vt reliquorum aut nigricans, vt qui in capite, sed sæpe subrubens. Inter cibos ad pediculorum generationem
2.Alim. 3. 11.Catat. 1. faciæntes, sunt Caricæ: Viperinæ carnes. Efficiens Calor putridus non ex toto Auic. quia concoctione fit animal. Commouentia ad cutem, quod & Viperinæ carnes faciunt: Commotio
vehe-

vehemens in coitu, ob vapores ſpermatis Auic. Fouent panni lanei præcipue ex morticinis: Sordes cutis; abſtinẽtia ablutionis; Gignuntur ſæpe intra Sordes, præcipue inter capillos.

Quoddam genus in lanugine Pubis vt Meretricibus ex ſorde geniture, à figura lata Plattula appellata, Petit hoc maxime Palpebras, ſupercilia & barbam partes affines cum materia ſeminali. Ariſt. hoc pediculorũ genus ferum vocari, durius detrahi difficilius. Qui intra puſtulam gignuntur quidam in toto corpore ſubrubentes, quidã in manu, & ſciſſa puſtula egreditur ichor & exiguus pediculus niger, qui intra cuticulã ſerpens pruritum facit vulgo Pedicello. Qui in ſuperficie oriuntur inter ſordes ad turpitudinem pertinent. Qui intra puſtulas morbũ ſequuntur. in intemperie calida & humida: Ipſi ſymptomata ſunt inter exeuntia mutata toto ge-

5. Hiſt. an. 31.

to ge-

to genere præteo naturam: & causæ aliorum symptomatum: extenuationis, resolutionis virtutis, Palloris, inappetentiæ. Auic. Curatio. Prohibere eorũ generationem, Genitos enecare, mundare.

Prohibetur generatio Auic. Mũdificatione totius corporis, & proprie per venæ sectionem: At licet Sanguis sit eorum materia ex Theoph. adest tamen sanguinis impuritas purgatione egens & alteratione.

Celsus inquit leuia medicamenta danda sunt, ne concitent acriorem pituitam. Contemperatio fit per victum siccantem & refrigerantẽ aduersus putredinem. Cibis boni succi, ex auibus. carnibus hædinis assis, piscibus saxatilibus ex aceto: Vino rubro non generoso ne ferat ad cutem. Lac scissile: Fructus austeri Mala, Pyra, Punica: non ficus. Vitandi acres cibi, Bibendum liberalius, quam edendũ.

Loca-

Localia, Siccantia & trahentia ex alto: Abluentia ſordes putridas, & materiam pediculorum euacuantia. Ablutio ex aqua marina, aut Muria cum aceto, ſed poſtea melius eſt cum aqua dulci, Lupinorum decoctum, Sinapi cum oleo & aceto affricata, Cedria.

Sitaphiſagria pediculos enecat, & Herbæ ſuccus, quæ Tabaccus appellatur: omnia ex oleo affricanda, nam oleũ enecat omnia inſecta. Aſtringentia quædam ad repellendum & roborandum. 2. Meth. 2.

Grana Rhois ex oleo trita: Oxylapathi radix, Alumen tritum omnia ex oleo. Quædam inter deleteria ad enecandos tradita ſunt. Sandaraca, Sulphur, Elleborus albus ex oleo & aceto affricata. Argentum vium extinctum; Folia oleandri: Hyoſcyami ſemen ſuffitum. hoc facit ad pediculos manus.

Auicenna laudat frequens

balneum; vtilis Vestium mutatio frequens. ex serico & lino. Intrinsecus assumpta enecant allia decocta, Calamentũ montanum. Ad pediculos palpebrarum Celsus inquit super ipsos pediculos, quæ necare eos & prohibere ne similes gignantur. Nitri spuma, Sandaraca Vua Taminia: videtur significare Staphisagriã ex oleo & aceto, ob hanc proprietatem appellatur herba pedicularis.

De Strumis. Cap. 18.

TOtius corporis excrementa, quæ per meatus à natura constitutos, exitũ non habuerint, in aliquas partes regurgitare necesse est, in quibus morbos faciunt. Inter partes autem quædam communes sunt, Cutis, Glandulæ, Articuli, in quas expelli solent superflua, qua ratione partes internæ principaliores liberantur. Cutis excipit

cipit facillime excrementa calidiora in internis genita præcipue in Hepate. Glandulæ ad diuiſiones venarum appoſitæ; vt veluti fulcimentum ſint, cum natura fungoſa conſtent, humiditates totius corporis recipiũt præcipue excremẽta frigida ex capite deſcendentia. Quæ enim maiores ſunt, ſitum habent in locis concauis: in Ceruice, ſub Axillis, & in Inguinibus; vt facile defluxiones ſuſcipiant: vt tradit Hipp. in libello de Glandulis, quem ipſemet citat, in libro de Articulis: quamquam Galenus non admodum probet quia videt illum in quibuſdam ab eius ſententia diſcedere. Articuli excrementa quæcunque colligunt tam calida quam frigida, ſed magis frigida ex capite, quæ dolores articulorum pariunt. Glandularum propriæ ſunt Strumæ, de quibus prius dicamus. Strumæ græce Chærades dicuntur, quia numeroſa

1. Artic. 46.

14. *Meth.* 11. ſobole oriuntur Paul Scrofulæ vulgo & Gauinæ. Sunt glandulæ in ſcirroſum affectum mutatæ. Glandularum duo genera. Quædam ad diuaricationes vaſorum, in Ceruicæ, ſub Alis, in Inguinibus, quæ facile fluxiones recipiunt. Quædam ad humiditatem recipiendam, in faucibus, laringe, in Mammis, ad vaſa ſpermatica, in Meſenterio: corpora ſcilicet rariora, glandoſa, Adenes græcis vocata

3. *Aph.* 26. Struma proprie dicitur in Glandulis, quæ Adenes, cum fluxionem accipiunt, non ſuppurabilem neque calidam; ſed pituitoſiorem & frigidiorem.

Pueris adultioribus maxime contingere. Hipp. in Coacis, non fiunt vltra annum Quatrageſimum ſecundum, niſi prius extiterint. Aet. Inquit: Sunt carnes ſubcandidæ facile augeſcentes in membrana contentæ; & in ſumma Gladulæ induratæ quæ in collo, ſub alis & inguinibus

oriun-

oriuntur, vbi glandulæ vasis sub stratæ sunt; Aliquando sed raro ex carne eorundem locorum fiunt, quæ affinitate quadam ad Strumarum naturam vertitur, & materiæ accessione augetur. Paul. inter Abscessus membrana includuntur, vt Steatomata Meliceride. *D*ifferunt, quædã magnæ, quædam paruæ, quædam mediæ.

Mansuetæ quæ sine inflammatione, sine dolore; duritio moderata, tumore circumscripto, rotundo, æquali. Malignæ tumore inæquali, in quo vasa prominent, cũ inflammatione, dolore, pulsu; Hæ efferantur ad tactum & medicamenta. Loco, in colli anteriore parte dextra vel sinistra aut vtraque: Superficiales, Profundiores circa vasa. Eleuatæ, mobiles; Insertæ ad tactum renituntur. Multæ simul, Paucæ, Vna tantum. Sanabiles paruæ. Superficiales, Mansuetæ. Difficiliores insertæ ad

vaſa nam periculum eſt effuſionis ſanguinis. Malignæ incurabiles. Celſus inquit: Eſt tumor, in quo ſupter concreta quædam ex pure & ſanguine quaſi glandulæ oriuntur: Febres mouent, nec vnquam facile maturantur. Et curatæ ferro aut medicamento, iterum reſurgunt iuxta cicatrices: longo ſpatio detinent. Naſcuntur maxime in Ceruice, ſed & in Alis & Inguinibus. & in lateribus: in Mammis quoq. fæminarum. Ipſe vidi Romæ ingenti & numeroſa ſobole primum in Collo ortas, dein ſub Alis, vltimo in inguinibus reliquo corpore tabeſcente: Vitiligines ſparſas habebat ſub flauas. Hyeme infeſtabat fames, Æſtate ſitis. Aliquando febricula. Aliquando Orthopnea, cum valde intumeſcebant, nam augebatur tenſio ex flatu. Cum hic eſſet propè Quatragenarius & ex nullis medicamentis proficeret: ex quorundam conſilio

petijt

petijt balnea calida, à quibus febris orta eſt, quæ ipſum ſuſtulit.

Signa & Prognoſtica patent ex dictis.

Curatio communis eſt cum ſcyrris, per Emollientia & digerentia. præpurgato corpore. in quibuſdam vt in Abſceſſibus per ablationem ferro, aut medicamentis putrefaciētibus, vt in Cancro. Quod non licet in magnis aut multis, aut malignis, quia deliteſcunt prope vaſa magna: Chirurgiam docent Pau. & Aet. Gal. inquit. In Strumis ea quæ aſtringere & exſiccare & pus etiam facere poſſunt. Aſtringere in incipientibus, quia ob laxitatem recipiunt fluxiones. Humor vero craſſus impactus. repelli nequit, Sed digeri expoſtulat per exſiccantia: Quæ digeri non poſſunt ob craſſitiem putrefacientibus egent, hoc modo abeūt in pus. Aſtrictio fit lamina plumbea alligata, nam prohibet

14. Meth. 11.

2, Gla. in fi.

hibet incrementum : Fouere ex aſtringẽtibus in poſca decoctis, Malicorio, Mirtho. At repellere
3. *Catat.* non licet in fluxionibus ad Emũ
2. ctoria, periculum enim, ne materia regurgitet ad partes principes. An cum per criſim fiunt parotides aut Bubones, alijque abſceſſus; non repellendi? ſed in Strumis paulatim congeritur materia: Si præcedat euacuatio, nullum periculum. In proceſſu Emollientia per Reſinas, pinguedines, Galbanum, Amoniacum: Digerentia præcipue ex fomento cum Aceto extincto Pyrite, interiectis emollientibus. Cortex radicis Mandragoræ cum Cerato Cyprino aut Vino. Aet. Strumas erodit Sandaraca, aut Calx, aut Naſturtium cum adipe Caprino. Allium tritum cum fuligine ex pinguedine aut Cerato applicatum.

Intrinſecus diſſoluunt *S*trumas Viperarum eſus Aet. vt in Ele-

Elephantiaſi. Celſus experimento ruſtici cognitum, ſi anguem edat, liberari. Recentiores Scrofulariæ minoris radices cum melle delinctas: Eiuſdem aqua diſtillata in potu, & fomento; Plinius Strumeam vocari, quia medetur Strumis. Scrofulariæ maioris herba & ſuccus illitus; Aqua diſtillata in potu.ad vncias quatuor mane & veſperi, & linteoli in ea madidi impoſiti. Caſtrangula, ſi eius radices cum farina in placentis, aut cum melle ſumantur, vt vinum vetus ſuperbibantur mane & veſperi ieiuno ventriculo, eiicit ſudores. Aluus ſit ſolubilis, tenuis victus. Vomitus frequens. Caput reſiccare.

Puſtulas in ſyncipite exſcitare, vt ex radice Capparis cum polenta. Pulueres alij & Smegmata Aet.

De morbo articulari. Cap. 19.

ARtritis. Articulorum dolor: vulgo Artetico appellatur, cum in omnibus articulis affectio eſt. Particulatim Iſchias dicitur. Coxendicis dolor, vulgo Sciatica: Podagra in pedibus: Chiragra in mani-
10. *Cata.* 3. bus; vulgo Gotta. Incipit plerumque Podagræ generatio in vno articulo, & in proceſſu progreditur in omnes. Aet. Artritis cum progreditur ad plures vel ſimus in omnes, aliquando ad vertebras, ad coſtas, ad maxillas. Cauſa: Humor redundãs in Coarticulatione affecta, qua expleta, in omnem partẽ circumſitæ neruoſæ particulæ tenduntur. Vt plurimum pituitoſus, aut mixtus ex pituita & bile, aut etiam ſanguine. Humor crudus vt plurimum dominatur, Craſſus ad ſimilitudinẽ puris craſſioris, qui diutius re-

tentus

tentus viſcoſior redditur, & in Tophum ſeu callum vertitur.

Trall. materiam eſſe ſanguinem, Pituitam, Bilem, Melancholiam: Calidos humores dolorem efficere inflammando & diſtendendo: Frigidos conſtringendo, & diſtendendo. vel etiam grauando. Nudam etiã qualitatem articulorum calidã vel frigidam, humidam aut ſiccam fluxiones concitare. Hipp. inquit. Coxendicum morbus ex his maxime cauſis fit pleriſque, Si quis diutius in ſole verſatus coxendices calefecerit, & humores in articulis exſiccauerit: Aeger vertere & mouere non poteſt præ dolore & congelatione Fit autem & à bile & Pituita: fit etiam à ſanguine dolor cõſimilis velut ab omnibus morbis & rigor & febris aliquando corripit. Item fit cum bilis & pituita ſanguinem compegerint in venis, Iſchias in vena ſanguiflua, id eſt latiori

De int. aſ.

de Affect.

Podagra autem in exiguis:
de loc. in hom. Et iterum inter fluxiones à capite, ſi modicus fluxus fuerit Coxendicum & Articulorũ diuturnam affectionem facit, vbi fluere ceſſauerit. Nam modicus ab omnibus vnde quaque depulſus vt pote fortioribus, ad articulos refugium facit; Fiunt præterea à talibus morbis ſanatis; cum morbum efficiens ſanatur in carne autẽ quid relictum fuerit, cui non ſit exitus, neque rurſus intro, neque foras; Sed aut ad cutem tuberculum effecerit, aut fugerit in id quod cedit, ſcilicet in articulos: Cauſæ procatarticæ Aet. Cruditates coaceruatæ. Ebrietates, Venus immodica deambulationes concitatiores quam pro conſuetudine, Stationes diuturniores: Snppreſſæ excretiones familiares intermiſsiones exercitiorũ. Contra-
6. Aph. 28. huntur vt plurimum à parentibus: Bibere multa & potentia

vina

vina præcipue ieiunijs : Nam offendunt partes neruosas tam vina quam venus.

In siccitatibus. Qui præ fame leguminibus vescebantur, infirma habebant Crura in Aeno. Qui orobos comedebant genua dolebant. Signa Artritidis Dolor & calor in alio atque alio articulo acutus, aliquando mollior. Coxendicis dolor in coxæ iunctura ad summas nates, coxendicem, tandem per totum crus vagatur per venam sanguifluam, & vbi constiterit, ibi dolor manifestior, molestus. Dolet maxime lumbos, vertebras ex obliquo iuxta Coxendicem & Genua: consistit multo tempore in inguinibus simulque coxendicibus acutus & æstuosus: Si quis erigat, aut trasmoueat, quam maxime eiulat præ dolore; aliquãdo succedit conuulsio, rigor & febris.

3. Aph. 16. *2. Epi.* *De Aff.* *de int. aff.*

Podagra violentior est cæteris & diuturnissimus, morbus *De Aff.*

ægre cedens; Quanto autem in tenuioribus fuerit ve nulis & in plurima corporis necesſitate conſtitutis, & in neruis & oſsibus multis & denſis tanto durabilior eſt, & ægerrime depellitur. Non contingit ante vſum veneris: Nō Eunuchis: Nō mulieribus. Signa humoris affligentis; ex colore, ſymptomatis. Bilioſus ſanguis cum ſenſu multæ caliditatis, exacerbatur a calefacientibus, iuuatur a refrigerantibus: Non tumor manifeſtus, color rubens. Ex cauſis, Victu ante acto: exercitationibus, anni tempore constitutione, ætate, habitu. Pituitoſi maior tenſio quam caliditas color albidus læditur a frigidis. Ex cauſis: Victus plenus ocium, Balnea, leguminum vſus, in ſenectute: Meãlcoliæ dolor grauans magis quam diſtendens. color fuſcus in habitu melancholico, ætate anni tempore, victu, In Autunno; Sanguis

6. Aph. 28. 29. 30.

10. Cata. 2.

3. Aph. 31

3. Aph. 22

guis repletionem magis facit, quam feruorem cum multo rubore, pulsu læduntur tum à calidis tũ a frigidis, in vere. Prognostica. Artritis morbus breuis acutus non lethalis, in iunioribus magis contingit. Coxendicis dolor molestus non lethalis diuturnæ affectio. Podagra diuturnissima, morbus ægre cedẽs quia in neruis, & ossibus multis ac densis & in multa necessitate constitutis.

3. Aph. 20

De Aff.

de loc. in hom.

Trall. Podagram incurabilẽ iudicari ob imperitiam medicorum. Induratæ enim in callum aut Tophum in pristinũ exacte non reuertuntur. Aet. soluuntur intra Quatragesimum, si non contigat error.

10. Cata. 1.

Curatio. Cap. 20.

CVrationis principiũ Euacuatio humoris affligẽtis. Venæ sectio prius incubitu ad Ischiadicos & Podagram, vt reuulsio

10. Cata. 2.

uulſio fiat: poſtea deorſum ex crure eiuſdem lateris inciſis venis externis in Talo aut poplite ad Iſchiadicos: nam certiſſime ſanat. Idem in Chiragra faciendum, non in Podagra, ne humor trahatur ad pedem. Medicamenta purgantia & Clyſteres incipiendo a leuioribus. Ad bilem contemperãda prius eſt & humectanda, deinde purganda ſæpius. Trall. componit Succi roſarum libras duas, Mellis libras quatuor, Scamonij torrefacti vncias quatuor: coquantur ſimul doſis cochlearia duo vſque ad quinque: addit & Agaricum & Piper. Aliud ex Malo cotoneo aſſato incluſſo Scamonio (hodie Diagridiũ vocant) deinde incocto cum melle. Nos Syruppum roſatum ſolutiuum habemus, Electuarium roſatum Meſues: Rabarbarum. pillulas ſine quibus. Ad pituitam præcedat præparatio ex Oxymelite. Hiſſopo, Origano, Saluia, Beto-

Betonica.::Sed calorifica ſuſpe-
cta ſunt in principio, quia fun-
dunt humores, & fluxiones au-
gent ſatius eſt prius fluxionem
ſedare ex ſyruppo violato, Po-
ſtea mediocriter digerere & in
cidere ex Oxymelite. Medica-
mentum purgans ex Agarico,
Diaphiniocone. Pillulis de Co-
locyntide: de Hermodactylis,
Fætidis. de lapide Armeno. Ad
Melancholiam. præparatio ex
victu humectante. Meliſſa, Bug
loſſa, Syruppo de Pomis. Me-
dicamentum purgans ex ſena,
Epithymo, Pholypodio, Elle-
boro nigro; Confectio Ha-
mech. Cōfert in Podagra purga
re per ſuperiora vomitu poſt ci
bum magis quam per deiectio-
nes. Ad particulas affectas, Co- 10. Cat.
xendici non conueniunt repel- 2.
lentia ob profunditatē: In prin-
cipio mitigatoria neque multū
refrigerantia, neque vehemen-
ter calefaciētia. Ex Aſclepiade.
fenogrecum ex poſca coctum
ex

ex melle contritũ in Cataplaſmate. Aliud ex Symphito trito Manna Thuris. Ouis, pinguedine porcina.

Efficacius ex pice, Sulphure, Galbano, Ruta, Nitro, Baccis lauri. Abrotono; Colocyntidis medulla, Pinguedines, Reſinæ Oleum rutaceum Cyprinum. Extrahentia exhiberide cum Axungia ex Damocrate. Galenus cucurbitulam affigit exterius, & clyſteres acres interius, ex decocto Colocyntidis, Centaurij. Aet. Hipp. ad Coxendicem Cucurbitulam magnam ſine ſacrificatione, & calefactoria medicamenta in potu Paulus Theriacam. Trall. antidota componit, exhibens per ſex menſes & annum. Hipp. ad Coxendicem, cum dolor tenuerit, molire in quacunq; cruris parte hæſerit per balneum & fomenta tepefactoria Alluũ ſubducere. Cum dolor quieuerit, Pharmacum infra purgans. Po-

de loc. in hom.

De Aff.

ſtea

ſtca bibat lac Aſinæ coctum. Si non quieuerit, vrito vbi firmatus fuerit dolor, ex lino crudo. Celſus vrendum tribus aut quatuor locis. Hipp. in Apho. Quibus a Coxendicum dolore diuturno excidit coxa, ijs crux tabeſcit & claudicant, ſi non vrãtur. Ad Iſchiadicos ex ſole, humectetur fomento. & cibis humectantibus elixis, vino albo aquoſo Quies; Exurgat tamen ſingulis diebus & modice deãbulet, non frigeſcat. Cum optime humectatum fuerit, leni fomento vehementer foue, Poſtera die medicamentum purgans exhibeto, Aut Clyſterem: ex colocyntide Cumino, Nitro Melle, Oleo vino, Betæ ſucco Si non cedat, vrito multis ac profundis cruſtis, abſtineat a vino. Victus Siccißimus, deambulet, ſi non poteſt, dimoueatur in lecto, ne articuli glutinentur. Ad Podagram & Chiragram. Reppellentia in inictio

6. Aph. vlt.

de inter aff.

10. Cata. 2.

Aqua

Aqua frigida large affuſa. Tu-
5.Aph.25 mores articulorum & dolores
abſque vlcere: Podagricos quo
que atque conuulſa leuat & ex-
tenuat, ſoluitque dolorem. Ga-
lenus duplici ratione reppellen
do, & torporem inducendo.
Celſus non quotidie nec diu,
quia neruos lædit. Nam con-
gelantur ligamenta tendines &
humores in callos & Tophos
Aet. Et Hipp. de Affectionibus
inquit. Artriticis conducit ad-
Libere frigefactoria, qua par-
te dolor hæret: Et quæ sũt in al
uo ſubducere per clyſteres, aut
glandem. Cum vero dolor in-
tus fuerit, Pharmacum infra
purgans, & poſt hoc Serum co-
ctũ, & lac aſininum. Podagricis
eadem curatio. Si vero relin-
quatur dolor in digitis, venas
inurito paululum ſupra digiti
nodum. Paulus, Aetius, & Trall.
repellunt non per aquam frigi-
dam, ſed per aſtringentia nunc
calida, nunc frigida, nunc mi-
xta

xta pro humorum varietate. Aetius tamen inquit. in biliosa quændam auxilium sensisse pedibus in aqua frigida impositis An repellere conducit ad quẽcumque humorem fluentem, vt de Oxyrodino ad Caput asserit Galenus. Post persusionem 13. Meth. 21. ex aqua frigida Asclepiades Cataplasmata calidissima inponẽda quantum perferre possint ex quibus bullæ excitentur, quibus perforatis humor muccosus emanat. Iterum abluit aqua frigida. iterunque cataplasma imponit ex radice Capparis, Chameleonis nigri; semine Cicutæ Radice Mandragore, Solani tusis & cribratis, ex passo & fæce vini arida feruefactis. Mitius dolorem sedans in ipsis vexationibus:

Cataplasma ex medulla panis madefasta aut decocta in lacte addito Croco & oleo rosaceo aliquando & Opio: imponatur cum folijs betæ aut lactucæ.

cæ. Aetius inquit, non tangendos pedes aqua aut oleo, vt cæteræ partes dolentes, nam relaxant, vnde fluxiones promptius recipiunt: ſed ex poſca, aut decocto aſtringentium, cũ abluere oporteat. laudat Oxyrhodinum cum dolor eſt in profundis; ex vino & oleo cum eſt in ſuperficie. Ad flauam bilem in principio vſq. ad vigeſimum, vt in Eryſipelate. Semper viuum Roſæ virides, Parietaria, Anchuſa, *Polygonum*, Partulaca, Solanum, Plantago, Lenticula paluſtris, Lactuca, Malua. Poſtea Farina Hordei, Fabarũ, Chamæmelum ex adipe ſuillo recenti. Roſaceum cum betæ ſucco. Ad Pituitam. in principio Cupreſſi folia & Pillulæ in vino cocta: Ciperi radix, Rhãni folia ſimili modo cocta, vt fiant irrigationes. Poſtea Cataplaſma ex farina lolij, Fænogræci, Ciceris, Ariſtolochia, Gẽtiana, Peonia, Brionia, Abrotono, Ru-

ta,

ta, Sampſuco, Lauro, Pulegio. Ad humores Melancholicos ea dem. Cum non ſuſtinent Cataplaſma, irrigationes ex ijſdem decoctis nunc in Aceto, nunc in vino, aut adiecta aqua, ſpongiæ madidæ aut lintei applicandi. Victus in exacerbatione tenuiſſimus ſine vino. Præſeruant euacuationes in vere & Autunno; frictio mannũ & pedum ex oleo & Sale, præcipue ad humidiores, vt tradit Aetius ex Philagrio. Celſus vbi triduo aut quatriduo vinum bibit, interponat aquæ potum vno aut altero die.

Libri Quarti Finis.

REGE-



REGESTVM.

† A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.
Aa Bb Cc Dd.

Omnia sunt folia integra, præter † quia est dimidia.



ROMAE,
Apud Aloysium Zannettum. 1602.

SVPERIORVM PERMISSV.

Bt Davis & Orioli
Florence
March 1913

